

การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ปริญญานิพนธ์
ของ
โพธิพันธ์ พานิช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ตุลาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

บทคัดย่อ
ของ
โพธิพันธ์ พานิช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ตุลาคม 2547

โพธิพันธ์ พาณิช. (2547). การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกกุล, ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.สมสร วงษ์อยู่น้อย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นการศึกษาองค์ประกอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาและความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา กลุ่มตัวอย่างคือ บิตามารดาของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 354 คน กลุ่มที่สองเป็นการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา กลุ่มตัวอย่างคือ บิตามารดาของนักเรียน ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษา จำนวน 12 คน ที่มีคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และกลุ่มที่สามเป็นบุตรธิดาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา แบบสอบถามบุตรธิดาเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาและโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถส่วนบุคคล โมเดลโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถวัดองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาได้
2. ความสามารถในการให้คำปรึกษาโดยรวมและรายด้านของบิตามารดา ของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง
3. บิตามารดาที่ได้รับการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษา มีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ตามการรับรู้ของบุตรธิดา บิตามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษา ภายหลังที่บิตามารดาได้รับการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษา ไปแล้ว 1 เดือน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY AND THE DEVELOPMENT OF PARENTS' COUNSELING ABILITIES.

AN ABSTRACT
BY
POTIPAN PANICH

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
October 2004

Potipan Panich. (2004). *A Study and The Development of Parents' Counseling Abilities. Dissertation*, Ed.D. (Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr.Khompet Chatsupakul, Prof. Dr.Pongpan Kirdpitak, Assoc.Prof.Dr.Somsan Wongyounoi.

The purposes of this study were to study and to develop counseling abilities of parents. The subjects for this study were parents of students of The College of Dramatic Arts , consisted of three groups. The subjects of the first group included 354 parents represented counseling abilities study group. The subjects of the second group consisted of 12 parents randomly selected from the first group and their scores on the counseling abilities were lower than twenty - fifth percentile. These 12 parents also participated in the counseling abilities training program. The 12 subjects of the third group were the parents' sons and daughters. The research instruments were a questionnaire of parents' counseling abilities, a questionnaire of the parents' sons and daughters perceptions on their parents' counseling abilities, and the counseling abilities training program. The data were analyzed by the statistical computer software.

The results of the study were as follows;

- 1.The confirmatory factor analysis significantly confirmed that the model of parental counseling abilities could be characterized into four factors : feeling expression abilities , communication abilities , problem-solving abilities , and personal abilities. These four factors had high factor loading at .01 level. The structural model was congruent with the empirical data and could be able to measure the parental counseling abilities factors.

2. The total score and each dimension scores of the counseling abilities of the parents were average.

3. The counseling abilities of the parents participated in the counseling abilities training program significantly increased at .01 level.

4. After the one – month follow-up, the parents' counseling abilities as perceived by their sons and daughters showed significantly improvement at .05 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตามารดา

ของ
นายโพธิพันธ์ พานิช

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

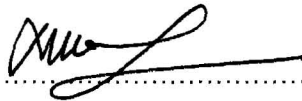

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

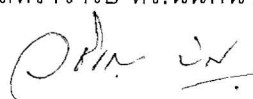
.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสร วังษ์อยู่น้อย)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วังษ์อินทร์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาแนะนำการทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอนจนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยอย่างดียิ่ง และรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยให้การทำงานในด้านการพัฒนาเป็นไปอย่างมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งถึงความกรุณาดังกล่าวและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ที่กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปริญญานิพนธ์ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า รวมถึงอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกสาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณบิดามารดานักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และการทดลองจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ ดร.วันเพ็ญ สมภพรุ่งโรจน์ อ.ศันสนีย์ นาคะสนธิ์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและขอบคุณเพื่อน ๆ ปริญญาเอกทุกคนที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือตลอดจนกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดการศึกษาระดับปริญญาเอกด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคุณปฐมพรทาส - คุณยาพร้อม คุณพ่อสิริ - คุณแม่ยินดี คุณอาไมตรี คุณอาเมตตา พานิช ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอน ให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ในการศึกษาของผู้วิจัยตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอกในครั้งนี้

ขอขอบคุณนางชนิดดา ด.ช.ตฤดา และ ด.ช.วศิน พานิช ภรรยาและบุตรที่คอยให้การช่วยเหลือ ห่วงใยและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดเวลาจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

โพธิพันธ์ พานิช

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
	ความสำคัญของการวิจัย.....	7
	ขอบเขตการวิจัย.....	7
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	7
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	8
	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	8
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
	สมมติฐานในการวิจัย.....	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
	แนวคิดการสนทนากลุ่ม.....	11
	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	20
	ทฤษฎีการให้คำปรึกษา.....	23
	ความหมายของการให้คำปรึกษา.....	23
	กระบวนการให้คำปรึกษา.....	24
	การให้คำปรึกษาจุลภาค.....	26
	ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว.....	34
	การสื่อสารในครอบครัว.....	45
	ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม.....	53
	แนวคิดของการฝึกอบรม.....	57
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษา.....	67
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	72
	การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	72
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
	การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
สัญญาลักษณะในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	105
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	105
สมมติฐานการวิจัย.....	105
ขอบเขตการวิจัย.....	105
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	106
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	110
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผล.....	114
ข้อเสนอแนะ.....	119
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	131
ประวัติผู้วิจัย.....	215

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 บุคคลที่เด็กและเยาวชนจะปรึกษาเมื่อมีปัญหา.....	5
2 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองโครงการฝึกอบรม.....	81
3 แบบแผนการทดลอง แบบ One Group Pretest – Posttest Desinge.....	82
4 แบบแผนการติดตามผลแบบ One Group Pretest – Posttest Desinge.....	83
5 ค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในของครอนบาค.....	92
6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา.....	93
7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน.....	94
8 ค่าดัชนีทดสอบสัมประสิทธิภาพของโมเดลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	95
9 ค่าน้ำหนักสำคัญของ 4 องค์ประกอบ.....	96
10 ค่าเมตริกซ์ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการเทียบความกลมกลืน.....	97
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถในการให้คำปรึกษา.....	101
12 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาก่อนและหลัง การฝึกอบรม.....	102
13 ผลเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา จากการ รับรู้ของบุตรธิดา ก่อนและหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน.....	103
14 ผลการสนทนากลุ่ม.....	140
15 ค่า IOC แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม.....	143
16 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามบิตามารดารายข้อ.....	149
17 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามบุตรธิดารายข้อ.....	151
18 ค่า IOC ของผู้ทรงคุณวุฒิความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโครงการฝึกอบรม.....	165
19 ค่า IOC ในการทดลองใช้ (Try out)โครงการฝึกอบรม.....	169
20 คะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ก่อนและหลังการฝึกอบรม.....	213
21 คะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา จากการสอบถาม บุตรธิดา ก่อนและหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน.....	214

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 กราฟคิวพล็อต (Q – Plot) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน กับค่าควอนไทล์ปกติ.....	98
3 ไดอะแกรมผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	99

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากสภาพสังคมในภาวะปัจจุบันเด็กและเยาวชนจะต้องพบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาความรัก ปัญหาการเรียน ปัญหาการคบเพื่อน ปัญหาติดเกม ปัญหาการเงินมีการแข่งขันกันทางวัตถุ ต้องการโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ ๆ หรือของใช้ราคาแพง ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความสับสนในการดำเนินชีวิต เมื่อเกิดความสับสนในชีวิตหรือมีปัญหาในชีวิตก็ไม่สามารถจะปรึกษาใครดี จะปรึกษาบิดามารดา บิดามารดาก็มักไม่เข้าใจหรือไม่ก็ไม่มีเวลา มุ่งแต่ทำงานประการเดียวขาดที่พึ่งทางด้านจิตใจ จะปรึกษาครู อาจารย์ ครู อาจารย์ก็มีงานมากมายไม่มีเวลาว่างเลย บางครั้งก็ไม่รับฟังได้แต่อบรมสั่งสอน จะปรึกษาเพื่อน ก็ไม่แน่ใจว่าเพื่อน ๆ จะช่วยให้หรือไม่ เพื่อน ๆ จะไว้วางใจได้มากน้อยแค่ไหน

ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม บุคคลไม่สามารถพัฒนาไปได้ดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ ถ้าปราศจากครอบครัวที่ดี ในอดีตมีการเพ่งเล็งไปที่ตัวปัจเจกบุคคลมากกว่าที่จะมองบุคคลและครอบครัวร่วมกัน อย่างไรก็ตามมุมมองดังกล่าวก็ได้เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันมีการเห็นความสำคัญของครอบครัวมากขึ้น มีการมองบุคคลโดยคำนึงถึงบริบทที่แวดล้อม (Individual in His Context) มิใช่มองบุคคลเพียงลำพัง จึงจะทำให้เข้าใจบุคคลอย่างแท้จริง เนื่องจากบริบทที่สำคัญที่สุดของบุคคล คือ ครอบครัว ในปัจจุบันครอบครัวจึงกลายเป็นหน่วยสำคัญของการช่วยเหลือฟื้นฟู ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูทางสังคม ทางกายภาพ หรือการฟื้นฟูทางการศึกษาก็ตาม

ในทศวรรษที่ผ่านมา สถาบันครอบครัวในนานาประเทศประสบกับการเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น อัตราการหย่าร้างและการใช้ความรุนแรงที่สูงขึ้น รวมทั้งความสัมพันธ์ที่เห็นห่างระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ยังเป็นเรื่องที่โต้แย้งกันว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีแห่งชีวิต หรือการเสื่อมถอยของครอบครัว (Rodger. 1996) อย่างไรก็ตาม หลายประเทศก็กำลังหันมาให้ความสนใจ และเริ่มวางนโยบายอย่างจริงจังในการแก้ปัญหาดังกล่าว องค์การสหประชาชาติก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูและสร้างพลังให้แก่ครอบครัว และได้ประกาศให้ปีคริสต์ศักราช 1994 เป็นปีครอบครัวสากล (International Year of the Family) และได้สนับสนุนให้นานาชาติร่วมกันเฉลิมฉลองโดยจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อระลึกถึงความสำคัญของครอบครัวและเพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูครอบครัวให้แข็งแกร่งขึ้นกว่าเดิม (United Nations 1991) สำหรับประเทศไทย รัฐบาลก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของครอบครัว ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่ระบุว่า การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัว เป็นการพัฒนาคุณภาพของประชากร ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2540 : 1)

ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การอบรมสั่งสอนความรู้ขั้นพื้นฐานให้สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ทางด้านพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ครอบครัวประกอบด้วยพ่อแม่ ลูก จะต้องมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่เริ่มแรก ที่จะต้องหล่อหลอมคุณภาพชีวิตในครอบครัวให้มีจิตใจ มารยาท ความประพฤติดีงาม และช่วยเสริมแรงในการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนที่มีอุปนิสัย อหิยาศัย มีความรู้ ความฉลาด ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อจะได้อยู่รอดและช่วยกันพัฒนาสังคมให้มีคุณค่า คุณภาพ ครอบครัวที่ดีจึงเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคม (กระป๋อง ชลวิทย์. 2543 : 1)

จรรยา สุวรรณทัต (2537 : 57) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า งานวิจัยด้านครอบครัวศึกษาในประเทศไทยยังสามารถทำได้อีกมาก นอกจากนี้ จรรยา สุวรรณทัต (2539) ยังได้เสนอไว้ในการอภิปรายเรื่อง “การส่งเสริมความผาสุกของครอบครัวไทย : แนวคิดการวิจัยในอนาคต” การวิจัยในอนาคตเกี่ยวกับครอบครัว ว่าควรส่งเสริมให้มีการวิจัยในแง่ของการป้องกันหรือพัฒนาสถาบันครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสุข ความอบอุ่น มีความผาสุก

องค์การยูนิเซฟ ร่วมกับกรมสุขภาพจิต กรุงเทพมหานครและมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ได้จัดทำโครงการครอบครัวอบอุ่น (Parent Zone) เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่จำเป็นแก่ครอบครัว ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุคือ การทำให้ครอบครัวอบอุ่น และความเอื้ออาทรขึ้นในครอบครัว ณ ศูนย์เยาวชนทั่วกรุงเทพมหานคร 14 ศูนย์ ในเดือนเมษายน พ.ศ.2544 มีครอบครัวที่สนใจเข้าร่วมโครงการ 390 ครอบครัว ก่อนจะขยายสู่พื้นที่ต่างจังหวัดทั่วประเทศ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ : 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 : หน้า 24)

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการฆ่าตัวตาย การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาถึงขั้นการฆ่ากันตายไม่เว้นแต่ละวัน ปัญหายาเสพติดในสถานเริงรมย์ การแพร่ระบาดของยาบ้าในหมู่เยาวชนของชาติ ปัญหาทางเพศ ปัญหาการร่วมเพศ และจากผลการวิจัยของ อุษา ชุมสาย (อุษา ชุมสาย. 2539 : 82) พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ๆ นอกจากติดสารเสพติดแล้ว ยังเกิดจากความกดดันในครอบครัว นอกจากนี้ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2530 : 187) ยังพบว่า จากประวัติของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดแทบทุกรายล้วนสรุปได้ว่าสภาพครอบครัวมีส่วนผลักดันให้เขาต้องหันเข้าหายาเสพติด เป็นทางออกของปัญหาของชีวิตของเขา

ส่วนบทบาทของบิดามารดาที่ควรปฏิบัติต่อบุตรธิดาได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษา และยอมรับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ตลอดจนควรปรับเปลี่ยนตัวเอง (สงัด สันตะพันธ์และคณะ. 2541 : 42) สอดคล้องกับ เกษม ดันติผลาชีวะ และกุลยา ดันติผลาชีวะ (2540 : 219) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของบิดามารดาที่มีต่อครอบครัว อาจสรุปได้ดังนี้ ครอบครัวให้ความคุ้มครองปกป้องบุตรธิดา ให้การคำจุนเกื้อหนุนเศรษฐกิจ เป็นที่พึ่งที่ปรึกษาในเวลาที่เหมาะสมครอบครัว

ครัวต้องการ ให้ความรักความอบอุ่นแก่ครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ให้เกียรติและเคารพ ในสิทธิของคนในครอบครัว

นอกจากนี้บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของบิดามารดาก็คือ เป็นที่ปรึกษาให้บุตรธิดา เมื่อบุตรธิดา ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับคันทันนี สุตประเสริฐ (2542 : 15) ได้กล่าวไว้ว่า บุตรธิดาวัยรุ่น เจริญเติบโตขึ้นมากทั้งด้านร่างกายและความคิด บุตรธิดาไม่ต้องการให้บิดามารดาควบคุม จู้จี้ ต้องการเป็นอิสระ ฉะนั้นบิดามารดาต้องปรับบทบาทของตนเองใหม่ ดังนั้นคือเป็นที่ปรึกษาเมื่อบุตรธิดาต้องการ เป็นหน่วยสนับสนุนเมื่อบุตรธิดาต้องการช่วยเหลือ เป็นแบบอย่างที่ดี สอนบุตรธิดา อย่างถูกวิธี คือทำให้บุตรธิดาดู ใฝ่ดูอยู่ห่าง ๆ ซึ่งน่าจะพึงระวัง กฎเกณฑ์กติกาและสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อบุตรธิดา พุดคุยแนะนำบุตรธิดาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การปฏิบัติตนและการปรับตัวทางเพศ และเปิดใจกว้างรับฟังได้ทุกเรื่องไม่ด่วนแสดงความคิดเห็น

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (คัมภีร์ครอบครัว. 2546 : 23) กล่าวถึง ครอบครัวไทยมีลักษณะเด่นคือ สมาชิกในครอบครัวจะมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะ เป็นไปด้วยความราบรื่น เกิดสันติสุขในครอบครัว ถ้าสมาชิกในครอบครัวรู้จักบทบาทและหน้าที่ ของตน และปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด ก็จะสามารถยืดเหนี่ยวความรักความผูกพันของแต่ละฝ่ายให้ยั่งยืนอยู่ได้ตลอดไป และข้อควรปฏิบัติที่สำคัญระหว่างพ่อแม่กับลูก คือมีเวลาพุดคุย เป็นที่ปรึกษา อบรมสั่งสอน และได้ถามทุกข์สุขของกันและกัน

จากรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ USA TODAY (Pearson. 1989 : 24 ; citing USA TODAY, 1987 : 6D) กล่าวว่า นักเรียนเกรด 6 ของโรงเรียนฮานเนส (Hanes Middle School) ในวินสตัน ซาเร็ม (Winston – Salem) มลรัฐคาราโรไลนาเหนือ (North Carolina) ได้ให้ความสำคัญ กับการสื่อสารในครอบครัว นักเรียนได้บอกความรู้สึกที่ดี และไม่ดีในครอบครัวของพวกเขา ซึ่ง ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว เช่น “ฉันรู้สึกดีที่แม่ของฉันให้ความ ช่วยเหลือและให้คำแนะนำฉัน ฉันรู้สึกเป็นคนโชคดี” “ในบางครั้งที่เราโต้เถียงกัน เราจะแก้ปัญหา ได้เสมอ” “ฉันรู้สึกดีต่อแม่ของฉัน ที่ท่านได้รับฟังเกี่ยวกับปัญหาของฉันในแต่ละวัน” “ฉันรู้สึกดี เมื่อครอบครัวของเรามีการปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น และฉันรู้สึกแย่มาก ที่ครอบครัวของ ฉันไม่ลงรอยกันและไม่สนใจซึ่งกันและกัน” และ “เมื่อมีการสนทนาเกี่ยวกับปัญหาเป็นเวลาสนุกสนานที่สุด เพราะเราสามารถที่จะค้นหาวิธีแก้ไขปัญหา” จากรายงานข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนจะมีความรู้สึกที่ดี เมื่อสมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารซึ่งกันและกัน และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว แล้วสมาชิกทุกคนในครอบครัวได้มีโอกาสหันหน้ามาช่วยกันแก้ปัญหา นั้น ๆ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) ร่วมกับสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ (ศรีศักดิ์ จามรมาน. : 2545, 24 พฤศจิกายน. “วัยรุ่นไทยในนิยาม “ฟรีเซ็กซ์.”” ไทยโพสต์. หน้า 9.) ได้สำรวจภาคสนามเรื่องความคิดและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น กรณีศึกษาเปรียบเทียบใน มุมมองของนักเรียน พ่อแม่ และครู ซึ่งข้อเท็จจริงที่ปรากฏพอจะสะท้อนภาพสังคมวัยรุ่นใน

ปัจจุบัน ปัญหาวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจอยู่เสมอ แต่เอาเข้าจริงผู้ใหญ่ก็มักไม่ได้มองกลับไปที่ต้นเหตุของปัญหา นั่นก็คือ การเลี้ยงดูบุตรหลานในวัยเด็ก ข้อมูลที่น่าสนใจ คือ การขาดความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของกลุ่มวัยรุ่นหญิง โดยจากการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงที่ได้รับคำปรึกษาจากพ่อแม่ที่ดีเพียงพอนั้น มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์น้อยกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงที่ไม่ได้รับคำปรึกษาจากพ่อแม่

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยกำลังอยู่ในท่ามกลางสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมในหลาย ๆ ด้าน ดังจะเห็นได้จากสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏทางสื่อสารมวลชนเสมอ อาทิ การล่อลวงละเมิดทางเพศหรือการซื้อบริการทางเพศจากเด็ก การระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว หรือใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด (บทความเศรษฐกิจ, เยาวชนไทยเผชิญสังคมเสื่อมโทรม, วิทยากรย์, มีนาคม 2545 : 54-57) จึงได้สำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนไทยอายุระหว่าง 10 – 19 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว สถานศึกษา สิ่งแวดล้อมทางสังคม รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน ในช่วงเดือนธันวาคม 2544 ที่ผ่านมามีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,000 คน พบว่า ปัญหาและความเครียดที่เด็กและเยาวชนไทยเผชิญอยู่ในปัจจุบัน จากการสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.9 ของกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจจะมีความเครียดทางด้านการเรียน รองลงมาเป็นปัญหาด้านความรักร้อยละ 10.1 ปัญหาด้านการเงินร้อยละ 9.7 และจากการสอบถามเด็ก เยาวชนไทยถึงสาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฆ่าตัวตายของเด็กและเยาวชน ได้ 5 อันดับ ปัญหาที่จะเป็นสาเหตุของการฆ่าตัวตาย มีดังนี้ อันดับ 1 ปัญหาด้านความรัก อันดับ 2 ปัญหาทางบ้าน อันดับ 3 ปัญหาด้านการเรียน อันดับ 4 ปัญหายาเสพติด อันดับ 5 ปัญหาด้านการเงิน

จากผลการสำรวจของ บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด ดังกล่าวข้างต้น พบว่า ปัญหาความรักเป็นปัจจัยอันดับหนึ่งที่เด็กและเยาวชนไทยเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจฆ่าตัวตายของวัยรุ่น ซึ่งผลการสำรวจที่ได้ก็นับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง นอกจากนี้การสำรวจยังพบว่า ปัญหาความรักอยู่ในอันดับสอง ที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กและเยาวชนไทยกลุ่มนี้มีความเครียด ดังนั้นบิดามารดา ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญที่จะสั่งสอนชี้แนะหาหนทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าบางครั้งเมื่อเด็กและเยาวชนต่าง ๆ มีปัญหามักจะไม่ปรึกษาบิดามารดา ผู้ปกครอง แต่จะเลือกแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือปรึกษาเพื่อน ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้วิธีแก้ปัญหาก็ถูกต้อง ดังตาราง 1

ตาราง 1 บุคคลที่เด็กและเยาวชนจะปรึกษาหากมีปัญหา

บุคคลที่เด็กและเยาวชนจะปรึกษาหากมีปัญหา				
ประเภทปัญหา	พ่อแม่/ผู้ปกครอง	เพื่อน/คู่รัก	ครู	แก้ปัญหาด้วยตนเอง
ครอบครัว	35.8	35.8	2.3	26.1
เพื่อน	22.0	47.5	1.1	29.4
การเรียน	19.5	32.3	23.6	24.6
ความรัก	11.7	56.4	0.5	31.4
การเงิน	59.1	17.1	0.0	13.8
ยาเสพติด	44.4	23.3	3.9	28.3
ที่มา : โพลล์ศูนย์วิจัยกสิกรไทย : ธันวาคม 2544				

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 1 การสำรวจถึงกลุ่มบุคคลที่เด็กและเยาวชนจะปรึกษาด้วยเมื่อมีเรื่องกลุ้มใจพบว่า เด็กและเยาวชนไทยจะไว้วางใจปรึกษาบิดามารดาผู้ปกครองในส่วนของปัญหาครอบครัว ปัญหาการเงิน และปัญหายาเสพติด ส่วนปัญหาทางด้านเพื่อน การเรียนและความรัก จะไว้วางใจปรึกษาเพื่อนหรือคู่รักมากกว่า ซึ่งนับเป็นเรื่องที่อันตรายอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเพื่อนและคู่รักมีศักยภาพในการให้คำปรึกษาที่จำกัดตามวัย บางครั้งแนวทางการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้อง

ผู้วิจัยได้สำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการขอคำปรึกษาของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน ระหว่างวันที่ 19 – 23 สิงหาคม 2545 ผลการสำรวจ พบว่า

นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ผู้ที่จะให้คำปรึกษานักเรียนได้ดีที่สุด อันดับที่ 1 คือ บิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 75.7 อันดับที่ 2 คือ เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 17.9 อันดับที่ 3 คือ ครู คิดเป็นร้อยละ 4.3 อันดับที่ 4 คือ ญาติ คิดเป็นร้อยละ 2.1

ตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ที่จะให้คำปรึกษาแล้วนักเรียนรู้สึกปลอดภัยที่สุด อันดับที่ 1 คือ บิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 85.7 อันดับที่ 2 คือ ครู คิดเป็นร้อยละ 10.2 อันดับที่ 3 คือ เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 2.4 อันดับที่ 4 คือ ญาติ คิดเป็นร้อยละ 1.6

ในชีวิตประจำวัน นักเรียนขอคำปรึกษาใครมากที่สุด อันดับที่ 1 คือ บิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 57.3 อันดับที่ 2 คือ เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 36.8 อันดับที่ 3 คือ ญาติ คิดเป็นร้อยละ 5.0 อันดับที่ 4 คือ ครู / คู่รัก คิดเป็นร้อยละ 0.4

เมื่อนักเรียนปรึกษาบิดามารดาแล้ว นักเรียนรู้สึกอย่างไร อันดับที่ 1 คือ พอใจปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.1 อันดับที่ 2 คือ พอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 31.1 อันดับที่ 3 คือ พอใจน้อย คิดเป็นร้อยละ 5.7 อันดับที่ 4 คือ ไม่พอใจเลย คิดเป็นร้อยละ 3.1

ในกรณีที่นักเรียนปรึกษาบิดามารดาแล้ว นักเรียนรู้สึกไม่พอใจ ทั้งนี้เพราะเหตุผลใด อันดับที่ 1 คือ ขี้บ่น คิดเป็นร้อยละ 62.2 อันดับที่ 2 คือ ใช้อารมณ์ คิดเป็นร้อยละ 17.1 อันดับที่ 3 คือ ไม่รับฟัง คิดเป็นร้อยละ 5.7 อันดับที่ 4 คือ ไม่เข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 3.7

ระหว่างบิดากับมารดา นักเรียนชอบปรึกษาใครมากกว่ากัน อันดับที่ 1 คือ มารดา คิดเป็นร้อยละ 76.8 อันดับที่ 2 คือ บิดา คิดเป็นร้อยละ 23.2

จากผลการสำรวจนี้สรุปได้ว่า ตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ที่จะให้คำปรึกษาได้ดีที่สุดและปลอดภัยที่สุดก็คือ บิดามารดา และในชีวิตจริงของนักเรียน นักเรียนจะขอคำปรึกษาจากบิดามารดามากที่สุด แต่เมื่อปรึกษาบิดามารดาแล้วนักเรียนกลับรู้สึกพอใจปานกลาง ร้อยละ 60.1 เป็นอันดับที่ 1 และพอใจมาก ร้อยละ 31.1 เป็นอันดับที่ 2 พอใจน้อย ร้อยละ 5.7 เป็นอันดับที่ 3 และไม่พอใจเลย ร้อยละ 3.1 เป็นอันดับที่ 4 ดังนั้นหากสามารถพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาให้กับบิดามารดาได้ ก็จะช่วยทำให้บิดามารดามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และมีความสามารถในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา บุตรธิดาไว้วางใจสามารถปรึกษาบิดามารดาได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องความรัก ปัญหาการเรียนหรือปัญหาเรื่องเพื่อน ก็จะเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดกับบุตรธิดา ซึ่งจะส่งผลดีต่อบุตรธิดา ต่อครอบครัว และสังคมในที่สุด

จากผลการสำรวจต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาว่า ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามวัฒนธรรมไทย ควรประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้างโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดทั้งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดานักเรียนนาฏศิลป์ และจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ของนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร โดยประยุกต์ความรู้ทางจิตวิทยา ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว การสื่อสารในครอบครัว ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และทฤษฎีการให้คำปรึกษาจุลภาค และติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามการรับรู้ของบุตรธิดา ภายหลังที่บิดามารดาได้รับการฝึกอบรมไป 1 เดือน

คำถามการวิจัย

1. ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาของนักเรียนนาฏศิลป์ประกอบด้วยอะไรบ้าง

2. บิดามารดาของนักเรียนนาฏศิลป์มีความสามารถในการให้คำปรึกษามากน้อยเพียงใด
3. ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาของนักเรียนนาฏศิลป์สามารถพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด
4. ภายหลังการฝึกอบรมบิดามารดาสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนนาฏศิลป์ได้มากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดานักเรียนนาฏศิลป์
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ของนักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ก่อนและหลังการฝึกอบรม
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามการรับรู้ของบุตรธิดา ก่อนและภายหลังที่บิดามารดาได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ของนักเรียนนาฏศิลป์ในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามวัฒนธรรมไทย และวิธีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาของนักเรียนนาฏศิลป์ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนนาฏศิลป์ที่เป็นบุตรธิดาอีกทั้งใช้เป็นแนวทางในการจัดโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดากลุ่มอื่น ๆ ต่อไป เพื่อให้บิดามารดาเป็นที่พึ่งเป็นที่ปรึกษาให้แก่บุตรธิดา ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้บิดามารดามีคุณภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้บุตรธิดาที่เป็นเยาวชนไทยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ครอบครัวไทยเข้มแข็ง สังคมไทยก้าวหน้าและสงบสุข

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บิดามารดาของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,080 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา และศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา เป็นบิดามารดา ของนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 354 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา เป็นบิดามารดา ของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่มีคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาดังแต่เปอร์เซ็นต์โหลที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน จาก 12 ครอบครัว ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1.
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ได้รับการฝึกอบรมไปแล้วเป็นเวลา 1 เดือน เป็นบุตรธิดาของบิดามารดาที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมจำนวน 12 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา หมายถึง การแสดงออกของบิดามารดาของนักเรียนนาฏศิลป์ในการให้ความช่วยเหลือแก่บุตรธิดา ประกอบด้วย
 - 1.1 ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ
 - 1.2 ความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการพูด การแสดงสีหน้าท่าทางการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรง การชม การให้กำลังใจ
 - 1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาแก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ การระบุปัญหา ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 1.4 ความสามารถส่วนบุคคล ได้แก่ ความสามารถในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ ความมั่นใจในการทำหน้าที่พ่อแม่ การมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีกฎระเบียบของบ้าน มีสติ มองลูกในแง่ดี หาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัวยืดหยุ่นอดทน

2. การฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดา หมายถึง วิธีการพัฒนาความสามารถของบิฑามารดาในการให้ความช่วยเหลือบุตรธิดา ที่เป็นนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น โดยประยุกต์ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว การสื่อสารในครอบครัว ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและการให้คำปรึกษาจุลภาค โดยมีขั้นตอนในการฝึกอบรม ดังนี้

2.1 ขั้นเริ่มต้นการฝึกอบรม ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์และชี้แจงจุดประสงค์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้บิฑามารดาทราบ

2.2 ขั้นดำเนินการพัฒนาความสามารถของบิฑามารดาในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา โดยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว การสื่อสารในครอบครัว การให้คำปรึกษาจุลภาคและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนา

2.2.1 ความสามารถในการแสดงความรู้สึก

2.2.2 ความสามารถในการสื่อสาร

2.2.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

2.2.4 ความสามารถส่วนบุคคล

2.3 ขั้นสรุปการฝึกอบรม ผู้วิจัยให้บิฑามารดาช่วยกันสรุป และเปิดโอกาสให้บิฑามารดาได้ซักถามเพิ่มเติม นอกจากนี้ให้ช่วยกันอภิปรายถึงคุณค่าของการเข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้

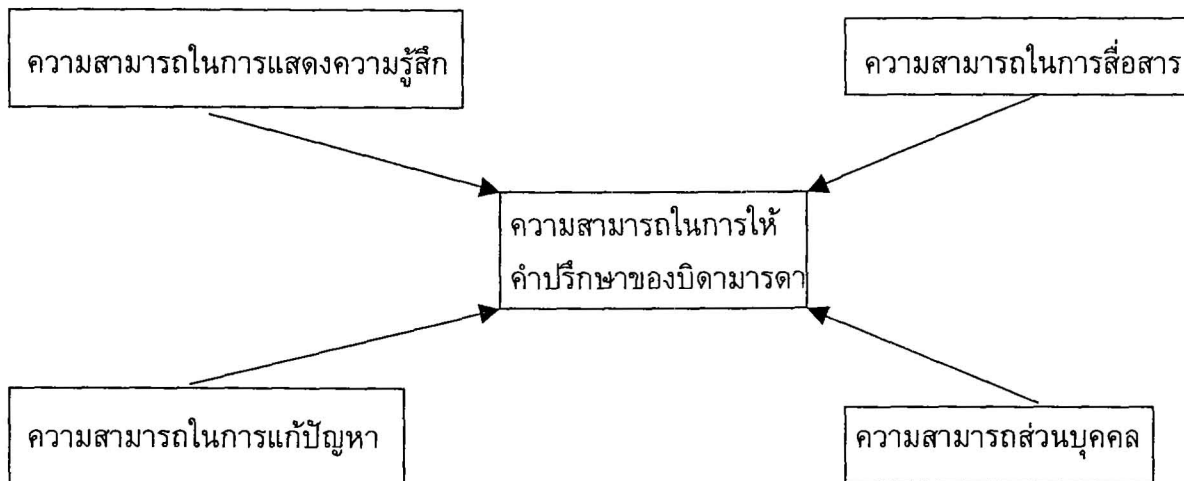
3. บิฑามารดา หมายถึง บิฑามารดาของนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร

4. บุตรธิดา หมายถึง บุตรธิดาของบิฑามารดาที่เข้ารับการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษา และกำลังศึกษาในระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร

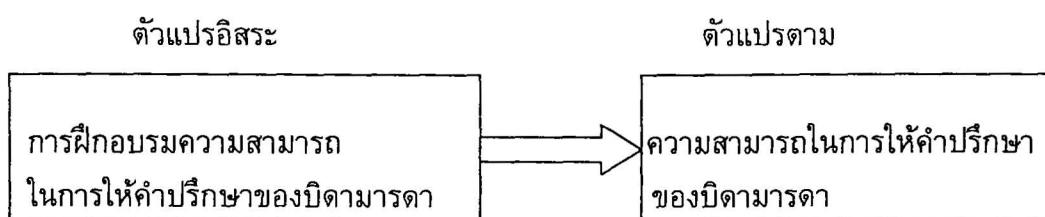
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาครอบครัว การสื่อสารในครอบครัวและทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม การให้คำปรึกษาจุลภาค มาใช้ในการศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดา ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ระยะที่ 1. การศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

ระยะที่ 2. การพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

สมมุติฐานการวิจัย

1. ภายหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษา บิตามารดาของนักเรียนมีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น
2. ตามการรับรู้ของบุตรีดา ภายหลังที่บิตามารดาได้รับการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาไปแล้ว 1 เดือน บิตามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดการสนทนากลุ่ม
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
3. ทฤษฎีการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ความหมายของการให้คำปรึกษา
 - 3.2 กระบวนการให้คำปรึกษา
 - 3.3 การให้คำปรึกษาจุลภาค
 - 3.4 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว
 - 3.5 การสื่อสารในครอบครัว
 - 3.6 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
4. แนวความคิดของการฝึกอบรม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบิตามารดาและครอบครัว

1.แนวคิดการสนทนากลุ่ม

ภาณี วงษ์เอก (2541 : 400 –402) และโยธิน แสงวงศ์ (2530 : 47-49) ระบุเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มไว้ดังนี้ การสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ว่าเป็นเทคนิคอันหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการวิจัยเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และยังทำให้ทราบถึงปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า อันจะเป็นข้อมูลเพื่อไปดำเนินการเชิงปริมาณต่อไป

1.1 ลักษณะของการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มเป็นการนั่งสนทนากันระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้นำสนทนากลุ่ม เป็นกลุ่มตามปกติประมาณ 6 – 12 คน แต่ในบางกรณีอาจมีข้อยกเว้นให้มีได้ประมาณ 4 – 5 คนในระหว่างการสนทนากันของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น จะมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นการสนทนาเพื่อเป็นการชักจูงใจให้บุคคลกลุ่มนี้ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางในการสนทนาให้ได้กว้างขวางลึกซึ้ง และละเอียดที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในการสนทนาดังกล่าว มีลักษณะที่เปิดกว้างที่จะให้ผู้ร่วมสนทนา แต่ละคนวิพากษ์วิจารณ์หรือมีข้อสงสัยตามผู้เข้าร่วมสนทนาคณะอื่น ๆ หรือตอบข้อวิพากษ์นั้น ๆ ได้ รวมทั้งตัวผู้ดำเนินการสนทนาด้วย การที่ผู้ร่วมสนทนาเหล่านี้มีปฏิกิริยาโต้ตอบกันในระหว่างการสนทนานั้น จะเป็นสิ่งเร้าใจให้เกิดจากการสนทนาในระดับลึกยิ่งขึ้น ในแต่ละประเด็น ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในสิ่ง ซึ่งผู้วิจัย

ไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็จะคอยวิเคราะห์สถานการณ์ในกลุ่มบุคคลที่ถูกกระตุกเหล่านี้ เพื่อที่จะดูว่าน่าจะได้สมมุติฐานใดบ้าง จากปฏิกิริยาภายในกลุ่ม ต่อมาผู้วิจัยจะได้ประเด็นที่นำมาพูดคุยในเรื่องที่สงสัยว่าจะเป็นสมมุติฐาน และข้อสมมุติฐานก็จะสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการพูดคุยกัน โดยเจาะประเด็นไปที่ประสบการณ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่ศึกษา จากการพูดคุยในลักษณะนี้ ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ภายในกลุ่มด้วย เพื่อให้แน่ใจถึงความหมายของสถานการณ์นั้น ๆ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ก็จะเป็นการช่วยให้ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมุติฐานที่มีอยู่ รวมทั้งผู้วิจัยยังอาจได้คำตอบที่ไม่ได้คาดหมายเอาไว้ก่อนอีกด้วย ช่วยให้สมมุติฐานที่ได้มามีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

1.2 จุดมุ่งหมายของการใช้การสนทนากลุ่ม

แนวทางการใช้การสนทนากลุ่มที่นิยมใช้กันมีจุดมุ่งหมายดังนี้ เพื่อใช้ในการสร้างสมมุติฐานใหม่ ๆ

1. เพื่อใช้ในการสำรวจความคิดเห็น ทศนคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ของประชากร
2. เพื่อใช้ในการทดสอบแนวความคิดในเรื่องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่
3. เพื่อใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ
4. เพื่อใช้ในการกำหนดคำถามและเพื่อทดลองใช้แบบสอบถาม
5. เพื่อใช้ค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือไม่แน่ชัดของการวิจัย แบบสำรวจเพื่อช่วยเสริม

ให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.3 องค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม

องค์ประกอบของการสนทนากลุ่มมีดังนี้

1. การกำหนดเรื่องที่จะทำการวิจัย
2. กำหนดตัวแปรหรือตัวบ่งชี้ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องจากเรื่องที่จะทำการวิจัยเพื่อนำมาสร้างเป็น

คู่มือการสนทนา

3. ผู้วิจัยจะนำคู่มือนำการสนทนาที่กำหนดตัวแปรไว้มาเรียบเรียงหรือจำแนกเป็นข้อย่อย จัดอันดับ ผูกเป็นเรื่องราวนำการสนทนาให้เป็นขั้นตอนและสละสลวยเป็นลำดับความคิด

4. บุคลากรในการจัดสนทนากลุ่ม มีดังนี้

4.1 พิธีกร เป็นผู้นำและกำกับการสนทนาของกลุ่มให้เป็นไปตามแนวทางหัวข้อการวิจัยโดยให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและมากที่สุดในเวลาที่กำหนด

4.2 ผู้จัดบันทึก เป็นผู้จัดบันทึกคำสนทนาโดยย่อของกลุ่มทั้งหมด

4.3 เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป เป็นบุคคลที่คอยเอื้ออำนวยและให้ความสะดวกแก่ผู้ที่อยู่ในกลุ่ม

ขณะดำเนินการสนทนา

5. แบบคัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่ม การจัดกลุ่มพยายามที่จะให้ได้บุคคล ซึ่งมีบุคลิกลักษณะ และภูมิหลังใกล้เคียงกัน จึงจำเป็นต้องมีการเลือกบุคคลเพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่ม
6. สถานที่ที่จะจัดสนทนากลุ่ม ควรมีการกำหนดและจัดเตรียมสถานที่ที่จะทำการสนทนากลุ่ม ให้เหมาะสม นั่นคือ สงบเงียบ มีบรรยากาศไม่ร้อน อากาศถ่ายเทได้สะดวก และจะต้องไปมาสะดวก ผู้ที่จะเข้าร่วมกลุ่มสนทนาจะต้องรู้จักดีทุกคน
7. อุปกรณ์บันทึกข้อมูล ต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ให้ครบถ้วนทั้งกระดาษจดบันทึก และเครื่องอุปกรณ์ในการบันทึกเสียง
8. อุปกรณ์เสริมการสนทนา เช่น เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว รูปถ่าย เอกสารสิ่งพิมพ์ สิ่งของ เหล่านี้จะช่วยให้บรรยากาศในการสนทนาราวรื่นดีขึ้น
9. การนัดหมายและการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนา จะต้องนัดหมายและชี้แจงในเรื่องที่จะมีการสนทนากลุ่มให้ผู้ที่ได้รับคัดเลือกได้เข้าใจในเบื้องต้นเสียก่อน เช่น หัวเรื่องที่จะสนทนา วัตถุประสงค์ของการสนทนา ตลอดจนวัน เวลาที่จะมีการสนทนา
10. สิ่งของเพื่อสมนาคุณผู้เข้าร่วมสนทนา เป็นการขอบคุณที่ทุกท่านได้สละเวลามาร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิด

1.4 การดำเนินการสนทนากลุ่ม

เมื่อสมาชิกกลุ่มมาพร้อมกันแล้ว พิธีกรก็เริ่มการสนทนาโดยสร้างความอบอุ่นเป็นกันเอง เริ่มจากคำถามอุ่นเครื่องทั่ว ๆ ไป แล้วจึงนำเข้าสู่อำนาจตามที่กำหนดไว้ ในขณะที่พิธีกรและผู้ร่วมสนทนากำลังสนทนากัน เจ้าหน้าที่บันทึกการสนทนายก็จะจดบันทึกตามไปด้วยประกอบกับต้องบันทึกเสียงการสนทนาไว้ด้วย เมื่อการสนทนาสิ้นสุดแล้ว พิธีกรจะต้องนำการพูดคุยไปสู่ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้ร่วมกลุ่มต่อการสนทนาครั้งนั้นว่า ชอบหรือไม่ชอบ บรรยากาศในกลุ่มเป็นอย่างไร ผู้เข้าร่วมสนทนาแต่ละคนมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้าง ซึ่งพิธีกรจะนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบในการเขียนรายงานสรุปความคิดเห็นของพิธีกรต่อการจัดกลุ่มนี้

1.5 การประมวลผลและวิเคราะห์ผล

ข้อมูลดิบที่ได้จากการสนทนากลุ่มจะถูกบันทึกการรายงานการสนทนาด้วยเทปบันทึกเสียง และรายงานสรุปผลการสนทนา การถอดเทปจะถอดเป็นลายลักษณ์อักษรทุกคำพูด แล้วจัดทำเป็นบทสนทนาประกอบข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการรายงานการสนทนาแล้ววิเคราะห์สาระจากบทสนทนานั้น เมื่อผู้วิเคราะห์มีความคิดเห็นในการแปลผลไม่ตรงกัน ก็จะกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปเพื่อความกระจ่างใหม่

1.6 ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูล

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบุคลากรผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยคำนึงถึงความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของการสนทนากลุ่ม การสนทนากลุ่มนับเป็นวิธีใหม่ของการเก็บข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพที่นิยมใช้กัน

อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัยประเมินทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติง (2541 : 84) กล่าวว่า การสนทนากลุ่มจะช่วยให้เกิดความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูล จะต้องคำนึงถึงหลัก 4 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1. ในการศึกษาควรเลือกบุคคลที่มีลักษณะพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous Group) ซึ่งเป็นวิธีการในการศึกษาข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่พลวัตของกลุ่ม (Group Dynamic) จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้แต่ละคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นและทัศนะของตนออกมาอย่างเปิดเผยและจริงใจ โดยการสนทนากลุ่มแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ซึ่งผู้วิจัยจะจงเลือกมาเข้าร่วมกลุ่ม จะต้องมีความรู้ลักษณะพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนามีความรู้สึกละสบายใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนในกลุ่ม ลักษณะของแนวคำถามที่ถามถึงความรู้สึก ฐานในการคิด การตัดสินใจ การใช้เหตุผล แรงจูงใจหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความประทับใจในขณะสนทนากัน โดยความคิดเห็นของคน ๆ หนึ่งในกลุ่ม อาจจะไปกระตุ้นให้คนอื่น ๆ ในกลุ่มพูดและแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา

ประการที่ 2. ผู้ดำเนินการสนทนา คือ ผู้ดำเนินการสนทนา ต้องมีความสามารถในการถามคำถาม และกำกับการสนทนาให้เป็นไปตามแนวทางของหัวข้อที่จะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงกับประเด็นที่จะศึกษาและละเอียดที่สุดในเวลาที่กำหนด สามารถที่จะควบคุมประเด็นการสนทนากลุ่มได้ สามารถชักจูงให้สมาชิกกลุ่มอธิบายความรู้สึกในประเด็นที่ซักถามได้ว่ามีความคิดเห็นหรือมีทัศนคติอย่างไร พร้อมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลนั้นกับข้อมูลอื่นที่ได้รับคำตอบมาก่อน ผู้ดำเนินการสนทนาจะเป็นผู้แยกประเด็นคำถามให้เป็นรายละเอียดที่จะซักถามและสร้างความต่อเนื่องในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งสร้างบรรยากาศการสนทนากลุ่มให้เป็นกันเอง ไม่ตึงเครียด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มรู้สึกเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและร่วมในการสนทนากลุ่มอย่างเต็มที่ ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ตรงประเด็น

ประการที่ 3. สถานที่และบรรยากาศสำหรับการสนทนากลุ่ม ควรเป็นสถานที่ที่สะดวกสำหรับสมาชิกทุกคนมากที่สุดและเป็นพื้นที่ที่สมาชิกกลุ่มคุ้นเคย บรรยากาศเงียบเป็นอิสระ ปราศจากการรบกวนจากภายนอก

ประการที่ 4. ความเป็นกลางของผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล ผู้ที่จะทำหน้าที่ประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดีที่สุดนั้น ควรเป็นผู้ดำเนินการสนทนาหรือผู้ที่อยู่ร่วมในการสนทนาอย่างใกล้ชิด มิฉะนั้นแล้วอาจได้ข้อสรุปที่ขาดความถูกต้องแม่นยำ เพราะขาดความเข้าใจในเนื้อเรื่องและบรรยากาศในขณะการสนทนา

1.7 ขั้นตอนในการจัดการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ผู้วิจัยดำเนินการมีลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา เพื่อหากรอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ขั้นที่ 2 สืบค้นความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา โดยใช้คำถามปลายเปิดหาคำตอบประกอบเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามวัฒนธรรมไทย ควรครอบคลุมในเรื่องใดบ้าง

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยเขียนกรอบเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา โดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และผลการสำรวจในข้อ 1 และ 2 มาเขียนเป็นกรอบเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 4 จัดสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)เกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดา

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ผู้วิจัยดำเนินการมีลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา เพื่อหากรอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

แนวคิดตามทฤษฎีของโบเวนที่สำคัญ อธิบายการทำงานของครอบครัว ได้แก่ 1. ความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยม (Triangle) 2. การแยกตนเป็นอิสระ (Differentiation) 3. ระบบทางอารมณ์ของครอบครัว (Nuclear Family Emotional Process)

แนวความคิดตามทฤษฎีของชะเทียร์ ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการสื่อสารในชีวิตครอบครัว ชะเทียร์ได้พยายามอธิบายให้เห็นว่าการสื่อสารในครอบครัวมันสะท้อนให้เห็นความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของสมาชิกครอบครัว การสื่อสารที่ไม่เกิดประโยชน์ (Dysfunction Communication) ไม่ตรง (Indirect) ไม่ชัดเจน (Unclear) ไม่สมบูรณ์ (Incomplete) ไม่กระจ่าง (Unclearified) คลาดเคลื่อน (Inaccurate) บิดเบือน (Distorted) ไม่เหมาะสม (Inappropriate) จะบ่งบอกถึงคุณลักษณะที่ระบบครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ไม่ดี (Characterizes a Dysfunctional Family System)

การสื่อสารที่ไม่เหมาะสมภายใต้สภาพกดดัน (Dysfunction Communication Under Stress) มี 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่ตำหนิหรือกล่าวโทษผู้อื่น (Blamer)
2. ผู้ที่ยอมตามผู้อื่น (Placater)
3. ผู้ที่มากเกินไปด้วยเหตุผล (Super – reasonable)

4. ผู้ที่พูดจาไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ (Irrelevant)

ส่วนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพภายใต้สภาพกดดัน (Functional Communication Under Stress) เป็นภาพที่ สอดคล้อง ตอบสนองอย่างเหมาะสม ประสานกลมกลืน สอดคล้องเข้ากันได้ดี คำพูด คำพูดที่พูดสอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งท่าทาง และน้ำเสียง ท่าทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึก แสดงออกได้อย่างเหมาะสม ความรู้สึกภายใน จินตภาพที่ดี ความรู้สึกต่อคุณค่าของตนเอง สูง จินตภาพว่ามีใครรักและมีคุณค่า บุคคลประเภทนี้ จะคิดก่อนทำ การคิดสอดคล้องกับการกระทำ มีความเป็นกลาง เป็นตัวของตัวเอง ชอบเสี่ยงเพื่อความก้าวหน้าและพัฒนา รับผิดชอบต่อความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง

การให้คำปรึกษาครอบครัวตามแนวของเจย์ ฮาเลย์ (Jay Haley) เรียกว่า การให้คำปรึกษาแบบกลยุทธ์ (Strategic Therapy) เป็นการให้คำปรึกษาครอบครัวที่มุ่งเน้นการนิยามปัญหาของครอบครัวให้ชัดเจน เน้นความกระชับตรงประเด็นในการแก้ปัญหาที่ปรากฏในปัจจุบันโดยมองว่าปัญหาของครอบครัวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้นและเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ การให้คำปรึกษาครอบครัวแบบกลยุทธ์ไม่ให้ความสำคัญกับการตีความของผู้ให้คำปรึกษา ไม่สนใจการแก้ปัญหาที่มาจากอดีต หากแต่ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาในปัจจุบัน และมุ่งตรงการแก้ปัญหา (กรณีการณ์ นลราชสุวัจน์. 2545 : 330-351)

งานวิจัยของศิริพร พูลรักษ์. (2539) ได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 และอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวนทั้งหมด 1,044 คน พบว่า เด็กและวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมต่อผู้อื่นทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนทกานต์ ดวงรัตน์. (2529) ได้ศึกษาบทบาทการสื่อสารในครอบครัวกับการตัดสินใจแปลงเพศ พบว่า การสื่อสารในครอบครัว กลุ่มชายแปลงเพศ มีการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เปิดเผยการรักร่วมเพศมีการสื่อสารในครอบครัวแบบผสมผสานมากที่สุด กลุ่มชายแปลงเพศจำนวนหนึ่งทำการสื่อสารกับครอบครัวก่อนการตัดสินใจแปลงเพศ และมักมีจำนวนเกินครึ่งที่ทำการสื่อสารกับครอบครัวหลังการแปลงเพศแล้ว และชายแปลงเพศที่มีการสื่อสารในครอบครัวแบบปิดจะไม่ปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวถึงการตัดสินใจแปลงเพศของตน ซึ่งในกลุ่มที่ทำการสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวจะได้รับผลดีหลาย ๆ ด้านหลังการแปลงเพศ

เกศศิริ บุญญะอดิชาติ. (2540) ได้ศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 415 คน และกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6 ปีการศึกษา 2540 อาศัยอยู่กับบิดามารดา พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตก

ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดามารดา และรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด คือ การสื่อสารในรูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่การสื่อสารเชิงลบปริมาณน้อย

เจacob. (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 56 ; อ้างอิงจาก Jacob. 1975) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวกับโรคทางจิตของเด็ก พบว่า ครอบครัวที่มีคนป่วยกับครอบครัวปกติมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในด้านความรู้สึกรักใคร่ใกล้ชิดกันระหว่างบุตรกับบิดามารดา โดยครอบครัวปกติจะมีการประเมินค่าของสมาชิกในครอบครัวในทางที่ดี มีการพูดและใช้อารมณ์ขันในครอบครัว แสดงความรู้สึกต่อกันในทางบวก รู้จักปลดปล่อยความเครียด และที่สำคัญการสื่อสารในด้านการสนับสนุนกันมากกว่าครอบครัวที่มีบุตรป่วยเป็นโรคจิต นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวปกติยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ และกล่าวเยาะหยัน เสียดสีกันน้อยกว่าในครอบครัวที่มีผู้ป่วยโรคจิตอีกด้วย

ซิลเบอร์เบิร์ก. (เกศศิริ บุญญะอดิชาติ. 240 : อ้างอิงจาก Silberberg. 1977) เป็นการศึกษาพฤติกรรมการพูดและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว ดิตยาเสพติด 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ชนิดที่มีคำถามเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ ครอบครัวละ 1 ชั่วโมง และมีผู้ตัดสิน 3 คน นั่งอยู่หลังกระจกที่เห็นทางเดียว พบว่า ครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวผิดปกติในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการปรักปรำเด็กว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาภายในครอบครัว ความชัดเจนในการสื่อสาร ปริมาณปฏิสัมพันธ์ ความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ความร่วมมือและอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งคือ ครอบครัวของเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวของเด็กที่ดิตยาเสพติดมีความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ ที่ศึกษารายละเอียดที่กล่าวไว้ข้างต้น

นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับครอบครัวดัง การวิจัยของ กุหลาบ รัตนสังฆธรรมและคณะ (2541) สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาヤセผัดติดและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับヤセผัดติดและพฤติกรรมทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงควรหาแนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพในครอบครัวให้เข้มแข็ง เพื่อแก้ไขปัญหาヤセผัดติดและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นให้ได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐี (2541 : 56-60) การศึกษาความสัมพันธ์ของประชากรต่างวัยในครอบครัวภาคใต้และภาคกลาง ความสัมพันธ์กับบุตร บุตรขอคำปรึกษาบ่อยเพียงใด เมื่อถามว่า “โดยปกติเมื่อบุตรมีปัญหา เขาได้ขอคำแนะนำหรือปรึกษาหารือกับท่านและคู่สมรสของท่านบ่อยเพียงใด” พบว่าร้อยละ 30.3 ของผู้ตอบในภาคใต้ และร้อยละ 38.9 ของผู้ตอบในภาคกลางตอบว่า บุตรมาปรึกษานาน ๆ ครั้ง/เป็นบางเรื่อง

ลลิตา ภูบารุง (2544) ศึกษารูปแบบพฤติกรรมการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดามารดากับความมั่นคงทางอารมณ์ของบุตรวัยรุ่นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์ของบุตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตสมรส และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้ความรุนแรง และดึงบุตรเข้าเป็นพวกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตสมรส นักเรียนชายมีความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนหญิง และนักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดมีความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ซิลเบอร์เบอร์เกอร์ (เกศศิริ บุญญะอดิชาติ. 240 : อ้างอิงจาก Silberberg. 1977) เป็นการศึกษาพฤติกรรมการพูดและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว ดิตยาเสพติด 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ชนิดที่มีคำถามเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ ครอบครัวละ 1 ชั่วโมง และมีผู้ตัดสิน 3 คนนั่งอยู่หลังกระจกที่เห็นทางเดียว พบว่า ครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวผิดปกติในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการปรักปรำเด็กกว่าเป็นต้นเหตุของปัญหภายในครอบครัว ความชัดเจนในการสื่อสาร ปริมาณปฏิสัมพันธ์ ความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ความร่วมมือและอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งคือ ครอบครัวของเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวของเด็กที่ดิตยาเสพติดมีความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ ที่ศึกษารายละเอียดที่กล่าวไว้ข้างต้น

เลวิน (Levin. 1995 : 5175 – B) ได้ศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษาครอบครัวเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวดีขึ้น ตลอดจนสามารถหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

คีทเนอร์ และคณะ (Keitner, et.al. 1998) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวโดยองค์รวม การสมรส และการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสามารถในการเป็นบิดามารดา โดยศึกษามารดาที่มีอาการเจ็บป่วยทางจิต และมีปัจจัยเสี่ยงที่ซับซ้อน จะส่งผลถึงการทำหน้าที่ของครอบครัว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเจ็บป่วยทางจิตของมารดา มีผลที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก กับการทำหน้าที่ของครอบครัว

ขั้นที่ 2 สืบค้นความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา โดยใช้คำถามปลายเปิดหาคำตอบเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามวัฒนธรรมไทย ควรครอบคลุมในเรื่องใดบ้าง

ผู้วิจัยได้สืบค้นความคิดเห็นของบุตรีดาและบิดามารดา ระหว่างวันที่ 1 – 13 พฤศจิกายน 2545 โดยใช้คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามวัฒนธรรมไทย บิดามารดาควรมีความสามารถในเรื่องใดบ้าง

ผลการสำรวจจากความคิดเห็นของบุตรีดา บิดามารดาควรมีความสามารถในเรื่องต่อไปนี้

ความสามารถในการฟัง การถาม ความเอาใจใส่ มองโลกในแง่ดี อุดหนุนอดกลั้น การแก้ปัญหา เห็นอกเห็นใจ การให้กำลังใจ

ผลการสำรวจจากความคิดเห็นของบิดามารดา บิดามารดาควรจะมีความสามารถในเรื่องต่อไปนี้

ความสามารถในการแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อุดหนุน อดกลั้น การปรับตัว ยืดหยุ่น การถาม การฟัง การแสดงความรัก ความเอื้ออาทร ความเอาใจใส่

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยเขียนกรอบเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา โดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และผลการสำรวจในข้อ 1 และ 2 มาเขียนเป็นกรอบเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม องค์ประกอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การตีความ การเผชิญ และการให้กำลังใจ

2. ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทร ความเอาใจใส่ การแสดงความรัก

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการระบุปัญหา ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

4. ความสามารถในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่น มองโลกในแง่ดี อุดหนุน อดกลั้น

ขั้นที่ 4 จัดสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)เกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดา ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการให้คำปรึกษา 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านครอบครัว 3 คน บิดามารดาตัวอย่าง 3 คน รวม 8 คน ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2546 ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา หมายถึง การแสดงออกของบิดามารดาในการให้ความช่วยเหลือแก่บุตรธิดา ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ

2. ความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการพูด การแสดงสีหน้าท่าทาง การฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรงการชมการให้กำลังใจ

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาแก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ การระบุปัญหา ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

4. ความสามารถส่วนบุคคล ได้แก่ ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม มีความมั่นใจในการเป็นพ่อแม่ มีสติ มองลูกในแง่ดี หาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัว ยืดหยุ่น อดทนอดกลั้น

2.การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 150 – 151) ได้กล่าวถึง วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรมสำเร็จลิสเรล (LISREL) เริ่มใช้แทนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจกันมากขึ้น เพราะการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีรูปแบบวิธีการวิเคราะห์หลากหลายและได้ผลการวิเคราะห์ไม่สอดคล้องกัน นอกจากนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมีข้อดกของเบื้องต้นที่เข้มงวดและไม่ตรงตามความเป็นจริง จุดอ่อนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจนี้ ลองค์ (Long, 1983 : 89) เสนอว่า ถ้าทำได้นักวิจัยไม่ควรใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเลย

วัตถุประสงค์ของการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมี 3 ประการ ประการแรกใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประการที่สองใช้เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบ และประการที่สามใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างตัวแปรใหม่

ส่วนขั้นตอนการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมี 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมเมทริกซ์สหสัมพันธ์ การสกัดองค์ประกอบขั้นต้น การหมุนแกนและการสร้างสเกลองค์ประกอบ ในขั้นตอนการเตรียมเมทริกซ์สหสัมพันธ์หรือเตรียมข้อมูลสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ต้องกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล และระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลก่อนวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นการสกัดองค์ประกอบและหมุนแกนเป็นการทำงานของคอมพิวเตอร์ และในขั้นสุดท้าย คือ การสร้างสเกลองค์ประกอบนั้น

หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล คือ การตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การเปรียบเทียบใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมเป็นตัวเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ โดยนำเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่างอันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มาเทียบกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมที่ถูกสร้างขึ้นจากพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าได้จากโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัย ถ้าเมทริกซ์ทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกันหมายความว่า โมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากเมทริกซ์ที่เป็นฟังก์ชันของค่าพารามิเตอร์ ดังนั้นการประมาณค่าพารามิเตอร์จึงใช้หลักการวิเคราะห์เปรียบเทียบความกลมกลืนระหว่างเมทริกซ์ดังกล่าวเป็นเงื่อนไขในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรลโดยใช้วิธีความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood : ML) ค่าประมาณที่ได้มีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากมาตรวัด

(นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 48 – 52 ; อ้างอิงจาก Joreskog and Sorbom. 1989 : 16 – 20 ; Bollen. 1989 : 104 – 121, 333 – 349; Long. 1983 : 56 – 61 ; Saris and Stronkhorst. 1984 : 168 – 174) คือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัยหรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดล หรือการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลโปรแกรมไลสเรล 8.30 ให้ค่าสถิติที่ช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลรวม 5 วิธี (Joreskog and Sorbom. 1999 : 23 – 28; Long. 1983 : 61 – 64 ; Bollen. 1989 : 256 – 281, 335 – 338) ดังนี้

1. ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (Standard Errors and Correlation of Estimates) ถ้าค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ที่คำนวณได้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดเล็ก และรูปแบบการวิจัยไม่ตีพอ

2. ใช้ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Multiple Correlations and Coefficients of Determination) ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่ได้ควรมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ใช้ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Measures) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบเป็นภาพรวมทั้งรูปแบบ ไม่ใช่เป็นการตรวจสอบเฉพาะค่าพารามิเตอร์แต่ละตัวเหมือนสองวิธีแรก นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบรูปแบบที่แตกต่างกันสองรูปแบบว่ารูปแบบใดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่ากัน การใช้ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนนี้มี 6 ประเภท ประเภทที่ 1 ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่า ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ การคำนวณค่าไค – สแควร์ คำนวณจากผลคูณขององศาอิสระกับค่าของฟังก์ชันควทกลมกลืน ถ้าค่าไค – สแควร์มีค่าสูงมาก แสดงว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ โมเดลลิสเรลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าไค – สแควร์มีค่าต่ำมาก ยังมีค่าใกล้เคียงมากเท่าไร แสดงว่า โมเดลลิสเรลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งซาลิสและสทอนคอส (Saris and Stronkhorst. 1984 : 200) เสนอว่า ค่าไค – สแควร์ ควรมีค่าเท่ากับองศาอิสระสำหรับโมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 2 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index : GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่าดัชนี GFI เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่า รูปแบบการวิจัยนั้นมีความสอดคล้องหรือกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 3 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) เมื่อนำค่าดัชนี GFI มาปรับแก้เนื่องมาจากการปรับรูปแบบตามจำนวนตัวแปรได้ค่า AGFI ดังนั้นค่าดัชนี AGFI จึงมีคุณสมบัติเหมือนดัชนี GFI ประเภทที่ 4 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Squared Residual : RMR) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืนกับข้อ

มูลเชิงประจักษ์ของรูปแบบสองรูปแบบเฉพาะกรณีที่เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน ในขณะที่ดัชนี GFI และ AGFI สามารถใช้เปรียบเทียบได้ทั้งกรณีข้อมูลชุดเดียวกันและข้อมูลต่างชุดกัน ดัชนี RMR บอกขนาดของเศษที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของรูปแบบสองรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 5 ดัชนีเปรียบเทียบระดับความกลมกลืน (Comparative Fit Index : CFI) ดัชนี CFI ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าดัชนี CFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประเภทที่ 6 ดัชนีค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เป็นสถิติที่พัฒนามาจากความเชื่อที่ว่า ข้อตกลงเบื้องต้นของค่าไค - สแควร์ที่ว่าโมเดลการวิจัยมีความเที่ยงตรงนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะการเพิ่มจำนวนพารามิเตอร์อิสระทำให้ค่าสถิติมีค่าลดลง เนื่องจากค่าสถิติไค - สแควร์ ขึ้นอยู่กับค่าองศาความอิสระ (df) ดังนั้นจึงปรับปรุงสูตรการคำนวณโดยคิดค่าฟังก์ชันความแตกต่างจากประชากรต่อหน่วยองศาอิสระ อันเป็นที่มาของดัชนีค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ

4. การวิเคราะห์เศษหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องที่ควรวิเคราะห์ควบคู่กับดัชนีตัวอื่น ๆ ซึ่งวิธีการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับความคลาดเคลื่อนมี 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 เมตริกซ์ความคลาดเคลื่อนในการเปรียบเทียบความกลมกลืน (Fitted Residuals Matrix) หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนทั้งในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน โดยค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ ผลหารระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความคลาดเคลื่อนนั้น ถ้ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานไม่ควรมีค่าเกิน 2.00 ถ้ายังมีค่าเกิน 2.00 ต้องปรับปรุงรูปแบบการวิจัย แบบที่ 2 คิวพล็อต (Q - Plot) เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (Normal Quantiles) ถ้าได้กราฟมีความชันมากกว่าเส้นทะแยงมุม แสดงว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ดัชนีดัดแปรรูปแบบ (Model Modification Index) ดัชนีตัวนี้มีประโยชน์ในการตัดสินใจปรับปรุงแบบการวิจัยให้ดีขึ้นได้ ดัชนีดัดแปรรูปแบบเป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่าเท่ากับค่าไค - สแควร์ที่ลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระหรือผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ดังนั้นเมื่อผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ค่าดัชนีดัดแปรรูปแบบมีค่าที่ไม่เข้าใกล้ศูนย์แสดงว่า รูปแบบนั้นยังสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้อีก

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลแล้ว นำผลมาสร้างสเกลองค์ประกอบและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ ซึ่งในโปรแกรมลิสเรลมีส่วนที่แตกต่างจากผลการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS คือ

1. ผลจาก SPSS ไม่มีการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของเมทริกซ์ LX ซึ่งเป็นค่าประมาณพารามิเตอร์น้ำหนักองค์ประกอบพร้อมด้วยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและค่าสถิติ t
2. เมทริกซ์ PH ซึ่งเป็นเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ กรณีที่กำหนดให้องค์ประกอบเป็นอิสระต่อกัน ค่าพารามิเตอร์นอกแนวทแยงในเมทริกซ์ PH จะมีค่าเป็นศูนย์ทั้งหมด
3. เมทริกซ์ TD ซึ่งเป็นเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อน และค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ในกรณีที่ความคลาดเคลื่อนไม่สัมพันธ์กัน เมทริกซ์ TD จะเป็นเมทริกซ์แนวทแยงและค่าพารามิเตอร์กับค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์พหุคูณจะมีค่าเป็นหนึ่ง นอกจากนี้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณยังบอกค่าความเที่ยงตรงของตัวแปรด้วย
4. ค่าดัชนีตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์เศษเหลือและกราฟของเศษเหลืออยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐานด้วย ค่าดัชนีวัดได้ด้วยไค – สแควร์ควรจะมีค่าต่ำและเส้นกราฟของเศษ ในรูปคะแนนมาตรฐานกับควอนไทล์ปกติจะมีความชันกว่าเส้นทแยงมุมจึงสรุปได้ว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
5. เมทริกซ์คะแนนองค์ประกอบซึ่งเป็นเมทริกซ์ของค่าสัมประสิทธิ์ที่ต้องนำไปสร้างสเกลองค์ประกอบต่อไป

3. ทฤษฎีการให้คำปรึกษา

3.1 ความหมายของการให้คำปรึกษา

การให้คำปรึกษา มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

รอเจอร์ส (Rogers. 1942 : 3) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่า หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์โดยตรงระหว่างบุคคล โดยที่บุคคลหนึ่งต้องการความช่วยเหลือจากอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ต้องการความช่วยเหลือ

พีพินสกี และพีพินสกี (Pepinsky and Pepinsky. 1954 : 3) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ให้คำปรึกษา กับผู้รับคำปรึกษาภายในสถานที่พิเศษที่จัดขึ้นภายใต้สภาพการณ์ที่มีแบบแผนทางวิชาชีพ (Professional Setting) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ครัมโบลท์ (George and Cristiani. 1995 : 2 ; Citing Krumboltz. 1965 : 384) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2519 : 1) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่แสดงถึงมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและอีกบุคคลหนึ่งคือผู้มาขอรับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา มี

ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถในการให้คำปรึกษาและทางจิตวิทยา สามารถให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่ผู้มารับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหา สามารถใช้พลังปัญญาและความสามารถของตนเองในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในวิถีทางที่เหมาะสมที่เขาปรารถนา และในที่สุดบุคคลที่มาขอรับคำปรึกษาจะสามารถป้องกันปัญหา แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมที่สุด

หลุยส์ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2530 : 8 ; อ้างอิงจาก Louis. 1970 : 10) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่มีผู้มีปัญหา ได้รับความช่วยเหลือให้เกิดความรู้สึกและเป็นการแสดงพฤติกรรมอย่างสบายใจขึ้น โดยผ่านการปะทะสัมพันธ์กับผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลและแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ อันจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้มีปัญหาสามารถพัฒนาการแสดงพฤติกรรมของตนเอง ทำให้สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษา คือกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้รู้จักตนเอง เข้าใจและยอมรับตนเอง สามารถแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ ตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือในทำนองเดียวกันอาจกล่าวได้ว่า การให้คำปรึกษาของบิดามารดา คือ กระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับลูก เพื่อช่วยให้ลูก ๆ ได้รู้จักตนเอง เข้าใจและยอมรับตนเอง สามารถแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ ตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 กระบวนการให้คำปรึกษา

ในการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ และความเข้าใจกระบวนการให้คำปรึกษา ซึ่งกระบวนการให้คำปรึกษาประกอบด้วย สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษาและขั้นตอนในการให้คำปรึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา สัมพันธภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากต่อกระบวนการให้คำปรึกษา (สุรินทร์ รณเกียรติ. 2538 : 14) สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาเป็นสัมพันธภาพในการช่วยเหลือ ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และจรรยาบรรณของการให้คำปรึกษาพร้อมที่จะช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาด้วยความจริงใจและเข้าใจพยายามส่งเสริมผู้รับคำปรึกษาให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่พึงปรารถนา ตัดสินใจในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ถ้าบรรยากาศและสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามีความเป็นกันเอง ซึ่งทำให้ผู้รับบริการเกิดความอบอุ่นใจ นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแสดงความเห็นอกเห็นใจ สามารถเข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของเรื่องราว และความรู้สึกที่ซ่อนเร้นของผู้รับบริการ มีความตั้งใจที่จะฟังและสามารถสื่อความหมายหรือ

ตอบสนองได้ชัดเจนหรือตรงประเด็น อีกทั้งสามารถรักษาความลับเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้รับบริการ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 149 – 150)

2.2 ทักษะในการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการให้คำปรึกษา เพราะนอกจากจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การให้คำปรึกษาบรรลุถึงเป้าหมายแล้ว ยังช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา อันจะส่งผลสะท้อนให้กระบวนการให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะการให้คำปรึกษาที่สำคัญได้แก่ การนำเข้าสู่การสนทนา การฟัง การเรียบ การให้ข้อมูล การสะท้อนความรู้สึก การตีความ การสรุป การเผชิญหน้า การสนับสนุนให้กำลังใจ (สุธีรพันธุ์ กรลักษณ์ และคนอื่น ๆ . 2527 : 38 – 42) และการใช้คำถามปลายปิด การใช้คำถามปลายเปิด การทวนคำหรือข้อความ (Brammer. 1979 : 67-68)

2.3 ขั้นตอนในการให้คำปรึกษา ในการให้คำปรึกษาจะใช้การพูดคุยสนทนาเป็นหลักใหญ่ที่เรียกว่าการสัมภาษณ์เพื่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีเทคนิคแตกต่างไปจากการสัมภาษณ์ชนิดอื่น ๆ (พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2527 : 217) และเป็นไปอย่างมีระบบสามขั้นตอนโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน (Christensen and Kockrow. 1991 : 36 – 37) มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ขั้นเริ่มต้น (Initial Phase) ในขั้นตอนนี้เป็นระยะเริ่มแรกของการสร้างสัมพันธภาพ ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาผ่อนคลายและสบายใจเท่าที่ทำได้โดยขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์ควรไปอย่างไม่เป็นทางการ สนทนาเรื่องทั่ว ๆ ไปเพื่อให้หายเครียด (จุดพรเพ็งชัย. 2529 : 30) และขณะที่พูดผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมองหน้าและสบตาผู้รับคำปรึกษา (Christensen and Kockro. 1991 : 36)

ในระยะเริ่มแรกของการสร้างสัมพันธภาพ จะมีการแนะนำตัวโดยบอกว่า ผู้ให้คำปรึกษาเป็นใคร ชื่ออะไร มีวัตถุประสงค์อะไรในการสนทนา ถามความต้องการของผู้รับคำปรึกษาว่าต้องการช่วยเหลือเรื่องใด แจ้งให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจถึงบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาว่าจะช่วยอะไรได้บ้าง (Christensen and Kockrow. 1991 : 36 – 37) และสร้างความมั่นใจและความไว้วางใจ นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาควรกำหนดเวลาของการให้คำปรึกษาให้แน่ชัด เพื่อป้องกันมิให้ผู้รับคำปรึกษามีอารมณ์ผูกพันต่อผู้ให้คำปรึกษา

2.3.2 ขั้นดำเนินการ (Working Phase) ขั้นตอนนี้ดำเนินการเมื่อผู้รับคำปรึกษาเริ่มคุ้นเคยกับผู้ให้คำปรึกษา และสบายใจที่จะสนทนาด้วย ขั้นตอนนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามสร้างสัมพันธภาพให้มีความต่อเนื่องโดยพฤติกรรมลักษณะที่ทำให้กำลังใจเห็นใจและทำความเข้าใจผู้ขอรับคำปรึกษา และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ของตนเองดีขึ้น และหาทางที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้ทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา (พิไลรัตน์ ทองอุไร. 2529 : 164)

2.3.3 ขั้นการยุติ (Termination Phase) เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษาสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องราวของผู้รับคำปรึกษาก่อนยุติการให้คำปรึกษาและจะต้องบอกให้ผู้รับคำปรึกษารู้ล่วงหน้าว่าจะหมดเวลาที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อเป็นการเตือนให้ผู้รับคำปรึกษาได้พูดถึงสิ่งสำคัญที่ยังไม่ได้พูดออกมา (จตุพร เพ็งชัย. 2529 : 30) ดังนั้นในขั้นการยุตินี้จึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาเพิ่มเติมข้อมูลหรือถามบางสิ่งบางอย่างที่ผู้รับคำปรึกษาต้องการจะทราบ แต่ถ้ามการถามนั้นไม่สามารถจะตอบหรือสรุปได้ภายในระยะเวลาที่เหลือเพียงเล็กน้อย ก็ต้องนัดผู้รับคำปรึกษาไปสนทนาในครั้งต่อไป

3.3 การให้คำปรึกษาจุลภาค

3.3.1 ความหมายการให้คำปรึกษาจุลภาค

การให้คำปรึกษาจุลภาค หมายถึง เป็นกลวิธีในการสอนทักษะในการช่วยเหลือแต่ละทักษะอย่างเป็นระบบโดยการใช้วิธีทัศน์ คู่มือปฏิบัติซึ่งแบ่งทักษะออกเป็นขั้น ๆ และใช้วิธีสังเกตด้วยตนเอง สำหรับทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ได้แก่ การใช้คำถาม การสะท้อนความรู้สึก การนำ และการตีความ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐานในการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ (ไอวีย์ และอเทอร์ อ้างอิงจาก Ivey and Authier. 1978 : 8-9)

จีน แบร์รี่ (2537 : 8) กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคว่า เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการปรึกษาแบบย่อย ซึ่งเน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่ละทักษะ จนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความชำนาญ

2. เป็นการฝึกอบรม โดยสมมุติสถานการณ์ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงบทบาท คือบทบาทที่ 1 เป็นผู้ให้คำปรึกษา บทบาทที่ 2 เป็นผู้รับคำปรึกษา และบทบาทที่ 3 เป็นผู้สังเกตการณ์คอยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ทั้งนี้ให้เน้นเฉพาะบทบาทผู้ให้คำปรึกษาเป็นพิเศษทันทีที่ได้แสดงบทบาทสมมุติจบลง สำหรับบทบาทผู้สังเกตการณ์นี้มีความสำคัญในการฝึกปฏิบัติเป็นอย่างมากเพราะทำให้ผู้แสดงบทบาทผู้ให้คำปรึกษาได้มองเห็นตัวเองนอกเหนือจากที่จะได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติในบทบาทสมมุตินั้น ๆ

3. บทบาทสมมุติ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือผู้ฝึกอบรมเป็นผู้กำหนดให้ ซึ่งเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือลักษณะงานที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติอยู่

วัชร ฐวธรรม (2533 : 1-6) กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคว่าเป็นกลวิธีที่จะสอนทักษะการให้คำปรึกษาแต่ละทักษะ ซึ่งอาจมีวิธีทัศน์ หรือคู่มือปฏิบัติ โดยแยกแต่ละทักษะออกเป็นขั้น ๆ และใช้วิธีสังเกต ปฏิบัติด้วยตัวเอง ผู้รับการฝึกปฏิบัติจะเรียนรู้ ทักษะเพียงทักษะเดียวในแต่ละครั้ง เมื่อเรียนรู้จนจบกระบวนการของหลาย ๆ ทักษะแล้ว จึงจะพัฒนาประมวลรูปแบบเหมาะสมเฉพาะที่ตนจะใช้ นอกจากนี้ การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นวิธีการให้การฝึกอบรม

อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ยังใหม่ต่ออาชีพการให้คำปรึกษา หรือผู้ที่ยังด้อยในทักษะที่จะเป็นทั้งที่ปรึกษาหรือให้การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เตรียมตนให้พร้อมที่จะเป็นนักวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงขึ้น

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นกลวิธีที่จะสอนทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ที่จะใช้ในการให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยฝึกทักษะ ๆ และใช้วิธีทัศนเป็นสื่อในการฝึกเพื่อบันทึกภาพผู้ฝึกขณะให้คำปรึกษา สำหรับการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดานั้น ในช่วงของการฝึกทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ที่ใช้ในการให้คำปรึกษาลูกนั้นจะให้การฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

3.3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาจุลภาค

บรอมเมอร์ (Brammer. 1988 : 161 – 163) ได้กล่าวว่า การฝึกทักษะการให้คำปรึกษาจุลภาคนั้น ตั้งอยู่บนฐานของทฤษฎี 4 ประการดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการ (Need Theory) ทฤษฎีนี้ยึดหลักการที่ว่า มนุษย์แสดงออกถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ก็เนื่องจากมีความต้องการในทางจิตวิทยาและสรีระวิทยา อันจะก่อให้เกิดความพอใจและมีความสมดุลย์ในบุคลิกภาพ ในบางกรณีบุคคลก็ต้องการที่จะเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างใด อย่างหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นก็เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการในการให้คำปรึกษานั้น มีไว้เพื่อช่วยให้ผู้มารับคำปรึกษาได้เกิดความพอใจและช่วยให้การปฏิบัติดำเนินไปด้วยความราบรื่น

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การจะเกิดทักษะในการให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการเรียนรู้ และเมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วจะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการเรียนรู้อาจใช้วิธีต่าง ๆ เช่น การใช้ตัวแบบ การให้แรงเสริม การฝึกฝนโดยการเล่นเกมส์ หรือการจัดประสบการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด รวมทั้งการฝึกการให้คำปรึกษาแก่ผู้มารับคำปรึกษาในห้องทดลอง

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนักรู้ (Awareness Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การที่บุคคลตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและรู้ถึงผลการกระทำของตนเองนั้นแสดงว่า บุคคลนั้นรู้จักตนเอง เมื่อบุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง บุคคลนั้นก็จะสามารถเปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น ดังนั้นการที่ให้ผู้มารับคำปรึกษาได้ระบายเรื่องราวและความรู้สึกต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง จะช่วยทำให้เขาได้สำรวจความรู้สึกของตนเองและเกิดการรับรู้ สามารถแยกแยะ ยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพ

4. ทฤษฎีการสื่อสาร (Communication Theory) ทฤษฎีการสื่อสารนี้มีสมมติฐานว่า บุคคลจะไม่เข้าใจกันและกัน ถ้าการสื่อความหมายระหว่างบุคคลทั้งสองไม่บรรลุความสำเร็จ ดังนั้นการพูดและการฟังที่จะใช้ในการสื่อความหมายระหว่างบุคคลจะต้องกระจำจชัด การใช้คำพูดนั้นต้องพูดให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสื่อความหมาย นั่นคือจะต้องสื่อให้ตรงประเด็น มีความหมาย

ชัดเจน และให้สอดคล้องกับลักษณะท่าทางหรือการแสดงออก ในการสื่อความหมายขณะ สัมภาษณ์นั้น บุคคลจะต้องพยายามเตือนสติตนเองอยู่เสมอ โดยการระลึกว่าการสื่อความหมาย เป็นกระบวนการสื่อความหมายแบบสองทาง (Two – Way Communication) คือมีผู้รับคำปรึกษา เป็นผู้ส่งสารและผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้รับสาร ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องตระหนักอยู่เสมอว่าสิ่งที่ตน เข้าใจนั้น มีความหมายบิดเบือนไปจากข้อมูลที่ผู้มารับคำปรึกษาสื่อให้หรือไม่มีสิ่งใดที่ผู้ให้คำ ปรึกษาแปลความหมายเอง ถ้าหากเกิดความไม่กระจ่างในการสื่อความหมายผู้ให้คำปรึกษาอาจมี การสร้างภาพจน์หรือแสดงปฏิกิริยาออกมาจนทำให้มีการปฏิบัติที่ผิดพลาดอันเนื่องมาจากการแปล ความหมายผิด เป็นต้น

3.3.3 ทักษะในการให้คำปรึกษาจุลภาค

ทักษะการให้คำปรึกษาจุลภาคนั้น จะเน้นกระบวนการพูด การฟังและมนุษยสัมพันธ์ในเชิง ให้ความช่วยเหลือ ทักษะเหล่านี้จึงมีลักษณะที่จะช่วยให้ด้านการสื่อสารสัมพันธ์ และทักษะต่าง ๆ ในการช่วยเหลือดังกล่าวที่สำคัญมีดังนี้

1. การฟัง (Listening)

การฟังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการให้คำปรึกษาและเป็นพลังสำคัญที่จะทำให้ผู้รับบริการ เต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ พร้อมทั้งจะแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ออกมา นอกจากนั้นยังช่วยเสริมสร้าง สัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาอีกด้วย การฟังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ให้คำ ปรึกษาทุกคน เป็นศิลปะที่จะต้องอาศัยความอดทน และต้องใช้สมาธิเป็นอย่างมาก เพราะใน ระหว่างการให้คำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษามีใจจะรับฟังเพียงเรื่องราวที่ผู้รับคำปรึกษาเล่าออกมา เท่านั้น แต่จะต้องทำความเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาขณะนั้น พร้อมทั้งร่วมรับอารมณ์ ของผู้รับคำปรึกษาไปด้วย (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 150)

ในการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยานั้น “การฟัง” ถือว่าเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ ความสนใจในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูด เป็นการฟังที่ปราศจากการนำปฏิกิริยาส่วนตัวและการตีความ หมายของตนไปเกี่ยวข้องด้วย ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ความสนใจต่อการสื่อความหมายของผู้รับคำ ปรึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษามีอิสระที่จะแสดงออกตามที่ตนต้องการได้เล่าเรื่องต่าง ๆ ของเขาโดยไม่ถูกขัดจังหวะ แต่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงทัศนคติ ความรู้สึก ความวิตก กังวล ตลอดจนการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและโลก การฟังอย่างตั้งใจและยอมรับผู้มารับคำปรึกษาตัวเอง จะทำให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้มารับคำปรึกษา (Patterson. 2520 : 112 – 113) สอดคล้องกับซูซีย์ สมิตธิไกร (2527 : 53) ที่กล่าวว่า ในการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษา ควรจะฟังอย่างตั้งใจ ฟังด้วยความใส่ใจและสนใจอย่างต่อเนื่อง ฟังด้วยความกระตือรือร้น มิใช่ฟัง ด้วยความนิ่งเฉย ไม่แสดงกิริยาอะไร กล่าวคือ มีการใส่ใจ (Attending) ต่อผู้รับคำปรึกษา ซึ่ง การใส่ใจนี้เป็นพฤติกรรมที่สื่อได้ โดยการสบตา การใช้ภาษาท่าทางที่เป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียด การโน้มตัวเข้าไปหาผู้รับคำปรึกษาเล็กน้อย การใช้น้ำเสียงที่เป็นมิตร และการพูดประโยคซึ่งมี

ความสัมพันธ์กับคำพูดที่ผู้รับคำปรึกษาได้พูดออกมาแล้วโดยไม่ขัดจังหวะ หรือเปลี่ยนหัวข้อสนทนาของผู้รับคำปรึกษา (ชูชัย สมितिไกร อ้างจาก Brammer. 1979 : 71 ; Hackney and Cormier. 1979 : 32 ; Ivey and Others. 1987 : 52)

นอกจากนี้ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 150) ได้กล่าวว่า ในระหว่างการฟังผู้ให้คำปรึกษาจะต้องตระหนักถึงเรื่องต่อไปนี้

1. การนั่ง เป็นกิริยาท่าทางที่สำคัญและมีความหมายที่จะแสดงให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่าผู้ให้คำปรึกษาพร้อมยินดี เต็มใจและตั้งใจที่จะรับฟังสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาจะพูดหรือสนทนาปรึกษาด้วย
2. การจัดที่นั่ง ต้องจัดให้อยู่ในระยะห่างพอสมควร ไม่ไกลหรือใกล้ไป
3. ภาษาพูดและภาษาท่าทาง ได้แก่ คำพูด ถ้อยคำพูดต่าง ๆ และพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งทางสีหน้าและท่าทางซึ่งจะต้องสอดคล้องกัน
4. บรรยากาศของสถานที่ปรึกษา สถานที่ต้องสะอาด ไม่มีเสียงรบกวน อากาศถ่ายเทสะดวก แสงไฟสว่างพอประมาณ

2. การใช้คำถามปลายปิด (Closed – ended Questions)

การใช้คำถามปลายปิด เป็นการใช้คำถามที่ถามแล้วจะได้คำตอบแต่เพียงสั้น ๆ จะใช้ในกรณีที่ต้องการให้ได้คำตอบเฉพาะเจาะจงหรือต้องการให้การสนทนาแคบเข้าในกรณีที่ผู้รับคำปรึกษาพูดวกวนและสับสน เป็นการใช้คำถามที่เจาะลึกลงไป หรือต้องการถามเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่เป็นความลับของผู้รับคำปรึกษา เช่น การขอทราบประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัวหรือประวัติทางเพศ ซึ่งผู้ให้คำปรึกษา จะต้องเคารพสิทธิ์ของผู้รับคำปรึกษา เพราะเป็นสิทธิ์ส่วนตัวของผู้รับคำปรึกษาซึ่งเขาจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ (Ivey and Authier. 1978 : 76 – 77)

การใช้คำถามปลายปิดนี้ ผู้ให้คำปรึกษามักจะต้องการให้ผู้รับคำปรึกษาตอบคำตอบสั้น ๆ เช่น “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” (Christensen and Kockrow. 1991 : 42) แต่ในการใช้คำถามปลายปิดนี้ควรระมัดระวังและเลือกใช้เมื่อจำเป็น เพราะคำตอบที่ได้จะมีลักษณะเป็นการตอบรับหรือปฏิเสธเท่านั้น บางครั้งจึงดูเหมือนเป็นการชักให้ผู้รับคำปรึกษาจนมุมและขาดโอกาสที่จะพูด ซึ่งจะทำให้การสนทนาหยุดชะงัก (พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2527 : 182) และควรเลี่ยงการใช้คำถามนำเนื่องจากเป็นคำถามที่บ่งว่าเราต้องการคำตอบเช่นไร ทำให้ผู้ตอบที่รู้สึกเกรงใจ หรือต้องการเอาใจ (มานิช หล่อตระกูล. 2538 : 40)

3. การใช้คำถามปลายเปิด (Open – ended Question)

การใช้คำถามปลายเปิด เป็นการใช้คำถามที่ถามแล้วจะได้คำตอบ ซึ่งเป็นข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ใช้เมื่อต้องการให้ผู้รับคำปรึกษามีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก (Christensen and Kockrow. 1991 : 42) และเล่าเรื่องราวต่าง ๆ หรืออธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผู้รับคำปรึกษาหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Ivey and Authier. 1978 : 74) การใช้คำถามปลายเปิดนี้มีใช้เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างเดียว และก็ไม่ใช่สิ่งที่สามารถที่จะตอบคำถามด้วยคำว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” แต่

เป็นการถามซึ่งจะช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้รู้สึกเป็นอิสระที่จะสำรวจต่อไป และพูดต่อไป ตามที่เขาต้องการมากกว่าที่จะพูดไปตามความสนใจของผู้ให้คำปรึกษา (ทองเรียน อมรัชกุล. 2527 : 73)

การใช้คำถามปลายเปิดนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่ค่อยพูด หรือแสดงความคิดเห็น ช่วยให้พูดมากขึ้น (มาโนช หล่อตระกูล. 2538 : 38) เป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองมากขึ้น (พรรณราย ทร์พยะประภา. 2527 : 181) และ การใช้คำถามปลายเปิดที่ดีจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจถึงปัญหา ตลอดจนถึงอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง (สุธีรพันธุ์ กรลักษณ์ และคนอื่น ๆ . 2527 : 39)

คำถามปลายเปิดมักจะเป็นประโยคคำถามที่เริ่มต้นด้วยคำว่า “อะไร” “อย่างไร” “ทำไม” (Ivey and Authier. 1978 : 75 – 76) แต่คำถามว่า “ทำไม” นั้น แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลเพิ่มเติมก็ควรระมัดระวังในการใช้และควรหลีกเลี่ยง เพราะการถามว่า “ทำไม” มักจะมีกระแสเสียงของการตำหนิปนอยู่ด้วย ซึ่งอาจทำให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ภาพได้ (พรรณราย ทร์พยะประภา. 2527 : 238 – 239) และยังเป็นคำถามที่มีนัยของการตัดสินถูกผิด มีผลกระทบต่อการรับรู้ในแง่ของการให้เกียรติ และการยอมรับต่อการกระทำของเขา (มาโนช หล่อตระกูล. 2538 : 40)

4. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling)

การสะท้อนความรู้สึก เป็นการนำคำหรือข้อความที่เป็นของผู้รับคำปรึกษามาพูดซ้ำเพื่อสะท้อนความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาอีกครั้ง (Brammer. 1979 : 78) หรืออาจจะเริ่มด้วยคำพูดที่ว่า “คุณรู้สึก...” (พัชรวิทย์ กำเนิดเพชร. 2533 : 7) โดยเน้นความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรืออารมณ์ในขณะนั้น (Ivey and Authier. 1978 : 82) นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้มีปัญหาได้ระบายความรู้สึกที่ฝังใจกับปัญหาออกมาด้วย (คมเพชร จิตรศุภกุล. 2529 : 103)

การสะท้อนความรู้สึกเป็นการรับรู้ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ที่ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงออกมาไม่ว่าด้วยเวลา หรือกิริยาท่าทาง และเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างชัดเจนด้วยภาษาพูดให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับฟัง (จิน แบรี. 2537 : 26) นอกจากนี้ยังเป็นการให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา แสดงความรู้สึกเพิ่มเติมมากขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ (วัชร ฐวธรรม. 2533 : 77)

การสะท้อนความรู้สึกนี้จะใช้เมื่อผู้รับคำปรึกษามีอารมณ์เกิดขึ้นและต้องการให้ผู้รับคำปรึกษามีสติเรื่องนั้น ๆ ได้สัมผัสตนเองมากขึ้น ได้สัมผัสความรู้สึกของตนเอง ได้ตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2525 : 18) เป็นกลวิธีที่ผู้ให้คำปรึกษายึดแนวทางของทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถแสดงความรู้สึกของตนเองออกมาด้วยวาจาโดยปราศจากความวิตกกังวล (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 18)

จำเนียร ช่างโชติ และนวลศิริ เปาโรหิตย์ (2524 : 125) กล่าวว่า ผู้มาขอรับคำปรึกษาส่วนมากยังไม่เข้าใจตนเอง มีความรู้สึกสับสนในเรื่องความรู้สึก ความต้องการ การรับรู้ ผู้ให้คำ

ปรึกษาจะต้องพยายามสะท้อนความรู้สึกและอารมณ์ที่ผู้รับคำปรึกษาแสดงออกมากลับคืนไปสู่ผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง

5. การทวนคำหรือข้อความ (Paraphrase)

การทวนคำหรือข้อความ เป็นการนำคำหรือข้อความของผู้รับคำปรึกษามากล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่าเขาได้พูดอะไรออกมา ซึ่งคำหรือข้อความนั้น จะไม่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก (Ivey and Authier. 1978 : 83 – 84) ซึ่งการพูดซ้ำคำหรือข้อความของผู้รับคำปรึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาคิดอีกครั้งหนึ่งถึงสิ่งเขาพูดถึงและเป็นประโยชน์ต่อผู้ให้คำปรึกษาประเมินว่าสิ่งที่ตนได้ยินนั้นถูกต้องหรือไม่ (จตุรพร เฟิงชัย. 2529 : 45)

บางครั้งผู้รับคำปรึกษาอาจไม่ปรารถนาที่จะพูดถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นออกมาตรง ๆ แต่จะพูดออกมาในประโยคที่กำกวม ผู้ให้คำปรึกษาอาจหยิบยกเอาความหมายที่แฝงอยู่ออกมาแสดงให้ชัดเจนด้วยการทบทวนประโยคดังกล่าวใหม่ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 17)

สุธีรพันธุ์ กรลักษณ์ และคนอื่น ๆ (2527 : 40) กล่าวถึง การทวนคำหรือข้อความที่ผู้รับคำปรึกษาพูดออกมานั้น จะเป็นการใช้ถ้อยคำให้น้อยลง ขณะเดียวกันก็ยังคงความหมายเดิมอยู่ จุดประสงค์ของการใช้การทวนคำหรือข้อความเพื่อต้องการให้ผู้รับคำปรึกษาทบทวนคำพูดของเขาให้เกิด “สติ” หรือเข้าใจตนเอง รวมทั้งให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่าผู้ให้คำปรึกษายังคงฟังเรื่องราวของเขาอยู่

6. การเผชิญหน้า (Confrontation)

การเผชิญหน้าเป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษานำประโยคหรือคำพูดของผู้รับคำปรึกษามาพูดอีกครั้ง ซึ่งประโยคและคำพูดนั้นมีความขัดแย้งกัน และเชื่อมประโยคขัดแย้งด้วยคำว่า “และ” (Christensen and Kockrow. 1991 : 42) หรือเป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษานำข้อมูลที่บิดเบือนที่ผู้รับคำปรึกษาพูดและแสดงไม่ตรงกันของผู้รับคำปรึกษามากล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่ง (วัชร ฐวธรรม. 2533 : 119) ซึ่งสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาแสดงออกนั้น แสดงให้เห็นว่ามีความขัดแย้งกันระหว่างทัศนคติคำพูด หรือพฤติกรรม (Ivey and Authier. 1978 : 84)

การใช้เทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการตระหนักรู้ เข้าใจตนเองมากขึ้น (Brammer. 1979 : 85) รู้จักพิจารณาตนเอง และสำรวจหาวิธีการที่จะมองสถานการณ์นั้นเสียใหม่ (วัชร ฐวธรรม. 2533 : 119) สามารถจัดการให้เกิดความสอดคล้องในตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่มีศักยภาพมากขึ้น (จิน แบรี. 2537 : 37)

การเผชิญหน้า อาจจะส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบในการป้องกันตนเองได้ ฉะนั้นผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้วิธีบรรยายแทนการตัดสินหรือประเมินข้อมูล และการจะใช้การเผชิญหน้านั้น จะต้องเลือกใช้ในจังหวะที่เหมาะสม โดยพิจารณาระดับความเอาใจใส่ ระดับความกังวลและแรงปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้รับคำปรึกษาด้วย นอกจากนั้น การใช้การเผชิญหน้านั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่บอกผู้รับคำปรึกษาว่าเขาผิดพลาดหรือเป็นคนไม่ดี (Ivey and Authier. 1978 : 84) และจะไม่มีการตำหนิหรือทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกผิด (Christensen and Kockrow. 1991 : 42)

7. การใช้ความเงียบ (Silence)

ในบางสถานการณ์การกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้คิดและพูดเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง การใช้ความเงียบจะเกิดประโยชน์มากกว่าการพูด (สมควร เชื้อหิรัญ. 2528 : 49) ซึ่งใช้ความเงียบเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาได้รวบรวมความคิดคำพูดที่จะเล่าต่อไป ในขณะที่เงียบนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแสดงท่าทางสนใจในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาจะเล่าอย่างจริงจังและจริงใจ (จตุพร เฟิงชัย. 2529 : 46) ซึ่งการใช้ความเงียบนี้จะต้องให้เกิดในจังหวะที่เหมาะสมและไม่รบกวนผู้รับคำปรึกษา เช่น การตั้งคำถามติด ๆ กัน (พิไลรัตน์ ทองอุไร. 2529 : 179) การให้ผู้รับคำปรึกษาได้อยู่กับความเงียบชั่วระยะจะทำให้เขาได้สัมผัสตนเอง ได้มีโอกาสคิด ได้รู้ตัวหรือเกิดการเรียนรู้ในระหว่างที่ยังไม่ได้พูดเพื่อทำให้มีลำดับในการพูด (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 108)

ผู้ให้คำปรึกษาที่ยังไม่มีประสบการณ์มากนัก อาจรู้สึกอึดอัดใจเมื่อผู้รับคำปรึกษาไม่พูดจึงรีบพูดเสียเอง ซึ่งทำให้ความคิดของผู้รับคำปรึกษาหยุดชะงักลง (กาญจนา หาสิตะพันธ์. 2521 : 43) ดังนั้นจึงควรปล่อยให้ผู้รับคำปรึกษาได้อยู่กับความเงียบชั่วระยะหนึ่ง เพื่อคิดทบทวนสิ่งที่เขาจะพูดหรือระบายออกมา โดยผู้ให้คำปรึกษาจะแสดงออกอย่างชัดเจนว่ากำลังสนใจเรื่องของเขายอยู่และใช้ความเงียบเป็นตัวกระตุ้นให้เขาเล่าเรื่องต่อ (พิไลรัตน์ ทองอุไร. 2529 : 179) จนกระทั่งเห็นว่าผู้รับคำปรึกษาเงียบนานเกินไป ก็ใช้คำถามว่า “ขณะนี้คุณรู้สึกอย่างไร” (สุธีรพันธุ์ กรลักษณ์. และคนอื่น ๆ. : 40)

จีน แบรี (2537 : 17) กล่าวว่า การเงียบระหว่างการปรึกษามี 2 ลักษณะได้แก่ การเงียบที่ไม่มีเสียงใด ๆ จากทั้งสองฝ่าย และการเงียบที่มีเสียงบางอย่าง เช่น เสียงอิม.. เสียงพูดที่ขาด ๆ หาย ๆ ซึ่งแสดงถึงอารมณ์และอาการวิตกกังวล

8. การให้กำลังใจ (Minimal Encourage)

การให้กำลังใจเป็นการแสดงความสนใจ ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูดมาแล้ว (จีน แบรี. 2537 : 26) และเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่ามีผู้ให้กำลังใจ ช่วยให้เขามีความคิดริเริ่มที่จะต่อสู้ รวมถึงมีความมั่นใจตนเองมากขึ้น (พัชรวิทย์ กำเนิดเพชร. 2533 : 9) การให้กำลังใจจะช่วยกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาเล่าเรื่องต่อ หรือให้รายละเอียดเพิ่มเติม (Ivey and Authier. 1978 : 78)

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 326) ได้เสนอแนะวิธีให้กำลังใจว่าควรปฏิบัติดังนี้

1. สนับสนุนคำพูดของผู้รับคำปรึกษา เช่น พูดว่า “นั่นเป็นความคิดที่ดีทีเดียว”
2. ชี้แจงแก่ผู้รับคำปรึกษาว่าปัญหาของเขามีทางแก้ไขได้ เช่น บอกว่า มีวิธีการที่จะช่วยให้เขาเรียนดีขึ้น หรือมีวิธีการที่จะวางโครงการอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. การให้ข้อมูล (Giving Information)

การให้ข้อมูล เป็นการสื่อสารทางวาจา เพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่ผู้รับคำปรึกษา อันจะเป็นประโยชน์ในการเข้าใจปัญหาของตนเอง และใช้ประกอบการตัดสินใจซึ่งจะช่วย

ให้ผู้รับคำปรึกษามีทางเลือกในการปฏิบัติมากขึ้น (จิ้น แบรี. 2537 : 30) ซึ่งผู้รับบริการมีปัญหาดังกล่าวมากมายและซับซ้อน มีจำนวนไม่น้อยที่เกิดการไม่รู้ ดังนั้นถ้าได้รับข้อมูลที่ละเอียดชัดเจน ถูกต้อง และปัจจุบันทันสมัยย่อมช่วยให้ผู้รับบริการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับตน นอกจากนี้ ยังช่วยให้ความกระฉับกระเฉงแก้ไขความเข้าใจผิดและช่วยให้ผู้รับบริการประเมินสถานการณ์ของเขาได้ (สมศรี เชื้อหิรัญ. 2528 : 50)

จิ้น แบรี (2537 : 31) ได้ให้แนวทางในการให้ข้อมูลไว้ดังนี้

1. ข้อมูลที่ให้ควรชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน ใช้ภาษาง่าย
2. หลังจากให้ข้อมูลแล้ว ผู้ให้คำปรึกษา ควรตรวจสอบว่าข้อมูลที่ให้นั้นเข้าใจถูกต้องหรือไม่ โดยใช้วิธีให้ผู้รับคำปรึกษาทวนซ้ำ

10. การให้คำแนะนำ (Suggestion)

การให้คำแนะนำเป็นการชี้แนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาแก่ผู้รับคำปรึกษา แม้ผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้มีบทบาทมากในการชี้แนะแต่ในที่สุดผู้รับคำปรึกษาจะเป็นผู้เลือกเองและผู้ให้คำปรึกษาควรให้ออกาสผู้รับการปรึกษาพิจารณาว่าวิธีปฏิบัตินั้นเป็นที่พอใจ เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้หรือไม่ (จิ้น แบรี. 2537 : 30 – 31) นอกจากนี้ยังเป็นวิธีเสนอความคิดหรือวิธีการแก้ไขปัญหามาแบบอ้อม ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้รับคำปรึกษาคิดแก้ไขปัญหาหรือรับเอาวิธีนั้นไว้ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคต่อไป (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 19)

การให้คำแนะนำเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่สำคัญรวมไปถึงการกระตุ้น และการให้กำลังใจ หากใช้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (สมศรี เชื้อหิรัญ. 2528 : 28) แต่อย่างไรก็ตามถ้าคำแนะนำนั้นผู้รับคำปรึกษาไม่ชอบก็จะปฏิเสธและมีทัศนคติทางลบ หรือถ้านำไปใช้แล้วไม่ได้ผลสำเร็จก็จะโทษผู้ให้คำปรึกษา หากสำเร็จเขาก็จะมาใหม่อีก เป็นการสร้างความผูกพันรู้สึกพึงพิง และมีโอกาสที่จะเกิดความเข้าใจไม่ตรงกันได้ (จิ้น แบรี. 2537 : 31)

11. การตีความ (Interpreting)

การตีความเป็นการอธิบายความหมายที่อยู่ในคำพูดของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งเป็นคำพูดที่ผู้รับคำปรึกษาลับสนหรือพูดไม่ชัดเจน หรือเป็นการอธิบายความหมายของเหตุการณ์ให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาของตนเอง (Shertzer and Stone. 1980 : 277) สาเหตุของปัญหาเพื่อขยายความเข้าใจ มองปัญหาในแง่ใหม่ซึ่งช่วยให้มองโลกกว้างขึ้นเข้าใจตนเอง และเปิดเผยมากขึ้น (จิ้น แบรี. 2537 : 32) การใช้การตีความจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงความรู้สึกแง่มุมต่าง ๆ ของพฤติกรรมและสาเหตุของพฤติกรรมของเขา (วัชร ทรัพย์มี. 2533 : 323) ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาต้องมีความเข้าใจตรงกัน (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2529 : 102) และผู้ช่วยให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจในตนเองหรือทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้ปฏิบัติการณ์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (ทองเรียน อมรัชกุล. 2527 : 66)

การใช้การตีความนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแน่ใจว่า การตีความของตนมีพื้นฐานอยู่ที่ เนื้อหาสาระที่ปรากฏจริงของผู้รับคำปรึกษา ไม่ใช่ตีความจากความคิดและค่านิยมของผู้ให้คำปรึกษาเอง (วัชร ฐวธรรม. 2533 : 131)

12. การสรุปความ (Summarization)

การสรุปความเป็นการรวบรวมเรื่องต่าง ๆ ที่ได้สนทนาในระหว่างการให้คำปรึกษา ซึ่งอาจมีหลายเรื่อง โดยสรุปให้เป็นประโยคสั้น ๆ และให้ครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้สนทนากันในแต่ละตอน โดยไม่นำความคิดของผู้ให้คำปรึกษาเพิ่มเติมเข้าไปด้วย (สุธีรพันธุ์ กรลักษณ์ และคนอื่น ๆ. 2527 : 42) การสรุปความที่ดีที่สุดคือ ให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้สรุปเองโดยผู้ให้คำปรึกษาช่วยทวนซ้ำ หรือเพิ่มเติมในประเด็นที่ขาดหายไป (จิน แบรี่. 2537 : 41) ซึ่งการสรุปความนี้มีจุดประสงค์เพื่อผูกความทั้งหมดซึ่งมีหลากหลายของผู้รับคำปรึกษาให้เกิดความต่อเนื่อง ระบุสิ่งที่อยู่ในสาระหรือเนื้อเรื่องสำคัญเดียวกันหรือแนวความคิดที่เหมือนกัน และเพื่อขัดจังหวะการพูดนอกประเด็น (วัชร ฐวธรรม. 2533 : 62) นอกจากนี้ การสรุปความยังช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความมั่นใจว่าผู้ให้คำปรึกษาสามารถติดตามและเข้าใจเรื่องราวที่เขาเล่ามาทั้งหมด (ศิริบุรณ์ สายโกสุม. 2530 : 162)

3.4 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว

3.4.1 ความหมายการให้คำปรึกษาครอบครัว

การให้คำปรึกษาครอบครัว (Family Counseling) และครอบครัวบำบัด (Family Therapy) เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันและเป็นที่เข้าใจกันในวงการวิชาชีพว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือครอบครัวในลักษณะเดียวกัน

กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์. (2545 : 323) กล่าวว่าไว้ว่า การให้คำปรึกษาครอบครัว เป็นวิธีการให้คำปรึกษาลักษณะหนึ่งที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่มีปัญหา โดยมีแนวคิดในการช่วยเหลือว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัว หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกต่าง ๆ ในครอบครัวนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการมองภาพรวมทั้งระบบครอบครัวซึ่งมีความเกี่ยวพันกันและส่งผลซึ่งกันและกัน มิใช่มุ่งแก้ไขที่บุคคลหนึ่งเท่านั้น และมีความเชื่อว่าเราไม่สามารถแยกบุคคลออกจากระบบครอบครัวหรือระบบสังคมที่เขาอยู่ได้

คำว่า “ครอบครัวบำบัด” นั้นมีความหมายใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวทั้งครอบครัว โดยสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่สองคนขึ้นไปเข้ารับการบำบัดช่วยเหลือเพื่อให้เกิดความสมดุลในการทำหน้าที่ในครอบครัว และสมาชิกทุกคนสามารถจัดการกับความทุกข์ที่ประสบได้ดีขึ้นและปรับตัวได้ดีขึ้น

โดยสรุปแล้วคำว่า “การให้คำปรึกษาครอบครัว” และ “ครอบครัวบำบัด” สามารถใช้ในความหมายเดียวกัน

การให้คำปรึกษาครอบครัวเริ่มต้นและแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกาหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเริ่มมาจากความพยายามในการศึกษาและให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยโรคจิตเภทและครอบครัวของเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ และได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

แนวคิดในการให้คำปรึกษาครอบครัวนั้นน่าจะกล่าวได้ว่าเริ่มมาจากแนวคิดของอัลเฟรด แอดเลอร์ นักจิตวิทยาในยุค ค.ศ.1900 ที่เน้นความสำคัญของความสัมพันธ์ในครอบครัว แนวคิดของแอดเลอร์จึงมีอิทธิพลต่อทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัวทฤษฎีต่าง ๆ และถือได้ว่าแอดเลอร์เป็นบิดาของการบำบัดครอบครัวและการสมรส (Walsh, 1994)

ประมาณ ค.ศ.1919 เริ่มมีการตีพิมพ์บทความด้านการให้คำปรึกษาครอบครัวในวารสารต่าง ๆ แฮร์รี สแตค ซัลลิแวน (Harry Stack Sullivan) ซึ่งเป็นนักจิตวิเคราะห์ยุคใหม่ ที่มีผลงานอยู่ในช่วง ค.ศ.1930 เป็นผู้สนใจบทบาทและธรรมชาติความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ใน ค.ศ. 1940 นาธาน แอคเคอร์มัน (Nathan Ackerman) เป็นคนแรกที่ทำงานด้วยแนวคิดเชิงระบบซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้ปฏิบัติในการให้คำปรึกษาครอบครัว ในตำราระบุว่าเขาเป็นบิดาของการให้คำปรึกษาครอบครัวและครอบครัวบำบัด (กรณีการณ์ นลราชสุวัจน์. 2545 : 323)

ใน ค.ศ.1953 พัฒนาการของ 2 แนวคิดหลักในการให้คำปรึกษาครอบครัวที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาใน 2 ฝั่งทวีป คือ ฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก มีความเป็นเอกเทศต่อกัน แนวคิดหลัก 2 กลุ่มนั้นได้แก่

1. กลุ่มพาโลอัลโต (Palo Alto Group) ซึ่งนำโดย เวอร์จิเนีย ซะเทียร์ (Virginia Satir) เจย์ ฮาเลย์ (Jay Haley) รวมทั้งกลุ่มทฤษฎีการบำบัดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Therapy) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่แตกเครือข่ายมาจาก สถาบันวิจัยทางจิต หรือ MRI (Mental Research Institute)

2. กลุ่มทฤษฎีเชิงระบบของโบเวน (Bowenian System Theory) หรืออาจเรียกว่าทฤษฎีเชิงประวัติ (Historical or Multigenerational Approach) นำโดยเมอร์เรย์ โบเวน (Murray Bowen)

ใน ค.ศ. 1960 ดอนตัน ซัลวาเดอร์ มินูชิน (Salvador Minuchin) เป็นผู้สร้างทฤษฎีการบำบัดครอบครัวเชิงโครงสร้าง (Structural Family Therapy)

ใน ค.ศ. 1960 เจอร์ลด์ แพตเตอร์สัน (Gerald Patterson) เริ่มใช้ทฤษฎีครอบครัวบำบัดตามแนวการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Family Therapy)

ดังที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่าในยุคแรก มีนักทฤษฎีต่อไปนี้ ซัลลิแวน แอคเคอร์มัน กลุ่มพาโลอัลโต กลุ่มทฤษฎีเชิงระบบของโบเวน กลุ่มทฤษฎีเชิงประวัติตามแนวมินูชิน และแพตเตอร์สัน

ในยุคหลัง ประมาณ ค.ศ. 1970 มีเจย์ ฮาเลย์ ซึ่งอยู่ในกลุ่มทฤษฎีการบำบัดเชิงกลยุทธ์

ในระหว่าง ค.ศ. 1978 – 1980 กลุ่มครอบครัวบำบัดอย่างกระชับ (Brief Family Therapy) เน้นการเปลี่ยนระบบความคิดในการปฏิบัติงานในครอบครัว และใช้เวลาการบำบัดช่วยเหลืออย่าง

กระชับและสั้นเป็นกลุ่มที่มาจากสถาบันวิจัยทางจิต หรือ MRI นำโดยสตีฟ เดอซาเชร์ (Steve Deshazer)

ในช่วง ค.ศ. 1990 ทฤษฎีครอบครัวบำบัดแบบบูรณาการ (Integrated Model) มีบทบาทมากในช่วงนี้ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคที่มีการพัฒนาวิธีการในการให้ความช่วยเหลือครอบครัวอย่างกว้างขวางและวิธีการครอบครัวบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัวกำลังได้รับความนิยมอย่างมาก มีสถาบันอบรมและสถาบันวิจัยในด้านนี้แพร่หลายทั้งในสหรัฐอเมริกา ในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และเอเชีย ซึ่งรวมประเทศไทยด้วย (กรณีการณ์ นลราชสุวัจน์. 2545 : 324)

สรุปทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัวแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มพาโลอัลโต (Palo Alto Group) ซึ่งนำโดย เวอร์จิเนีย ซะเทียร์ (Virginia Satir) เจย์ ฮาเลย์ (Jay Haley) รวมทั้งกลุ่มทฤษฎีการบำบัดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Therapy) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่แตกเครือข่ายมาจาก สถาบันวิจัยทางจิต หรือ MRI (Mental Research Institute)

2. กลุ่มทฤษฎีเชิงระบบของโบเวน (Bowenian System Theory) หรืออาจเรียกว่าทฤษฎีเชิงประวัติ (Historical or Multigenerational Approach) นำโดยเมอร์เรย์ โบเวน (Murry Bowen)

3.4.2 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีของซะเทียร์

งานที่มีคุณภาพของซะเทียร์ก็คือ การให้สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน เพิ่มคุณค่าเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง ซะเทียร์ได้ค้นพบความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างความภาคภูมิใจในตนเอง (Self – Esteem) กับการสื่อสาร (communication) บุคคลที่มีความภาคภูมิใจตนเองต่ำ (Low Self Esteem) จะเกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่ไม่ดี (poor communication) เธอมองครอบครัวเป็นระบบใหญ่ทั้งระบบ เธอเชื่อว่าบทบาทสำคัญที่ครอบครัวจะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของการเลี้ยงดู (influencing rules) , กระบวนการสื่อสาร (Communication Processes) และผลของความเครียด (responses to stress) เมื่อสมาชิกในครอบครัวได้เรียนรู้ประสบการณ์ในปัจจุบันพวกเขาจะเจริญเติบโตทั้งในส่วนบุคคลและในส่วนครอบครัว (Calson . 1997 : 48)

เวอร์จิเนีย ซะเทียร์ มีชื่อเสียงอย่างกว้างขวางทั้งในอเมริกาและในต่างประเทศ เธอได้รับเชิญไปบรรยายเชิงปฏิบัติการในประเทศต่าง ๆ มากมาย ในขณะที่เดียวกันเธอก็ยังผลิตงานเขียนและสาริตทฤษฎีของเธอจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

3.4.2.1 ผู้นำและความเป็นมาของเวอร์จิเนีย ซะเทียร์ (Virginia Satir)

เวอร์จิเนีย ซะเทียร์ (Virginia Satir) เกิดและเติบโตในครอบครัวเกษตรกรในรัฐวิสคอนซิน เธอมีชีวิตอยู่ระหว่างปี 1916 – 1988 เสียชีวิตเมื่ออายุได้ 72 ปี มีลักษณะเด่นไปจากเด็กคนอื่น ๆ ตั้งแต่อายุน้อย เมื่ออายุเพียง 3 ขวบ สามารถเรียนรู้ที่จะอ่านและเมื่ออายุ 11 ปี มีความสูงเท่ากับผู้ใหญ่ ความสูงเกือบ 180 เซนติเมตร เป็นเด็กขี้โรคและขาดเรียนบ่อย แต่ก็ยังเป็นเด็กที่เรียนดี ทางด้านการศึกษาซะเทียร์จบปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยแห่งรัฐวิสคอนซิน ในปี 1936

และต่อมาในปี 1948 เธอได้รับปริญญาโทด้านสังคมสงเคราะห์จิตเวช (Psychiatry Social Work) จากมหาวิทยาลัยแห่งชิคาโก (University of Chicago) หลังจากจบการศึกษาได้เริ่มต้นอาชีพของเธอด้วยการสอนเด็กพิการและเด็กปัญญาเลิศ ต่อมาช่วงปี 1955 – 1958 ชะเทียร์ได้มาสอนที่สถาบันจิตเวชแห่งรัฐอิลลินอยส์ (Illinois State Psychiatric Institute) ในเมืองชิคาโก

ในปี ค.ศ.1959 ชะเทียร์ได้เข้าร่วมกับสถาบันเอ็มอาร์ไอ (MRI : Mental Research Institute) ที่เมืองพาโลอัลโต (Palo Alto) รัฐแคลิฟอร์เนีย (California) งานหลักของสถาบันเอ็มอาร์ไอ ส่วนใหญ่ประกอบด้วยการทำวิจัยด้านความสัมพันธ์ของการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวกับสุขภาพ และความเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว หลังจากอยู่ที่สถาบันเอ็มอาร์ไอได้หนึ่งปี ชะเทียร์ก็ได้เปิดโครงการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาครอบครัว ซึ่งสถาบันเอ็มอาร์ไอได้ประกาศว่าเป็นโครงการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาครอบครัว ซึ่งเป็นโครงการแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา

ชะเทียร์ได้ให้การช่วยเหลือครอบครัวโดยอาศัยพื้นฐานของทฤษฎีระบบและการสื่อสาร ชะเทียร์ได้เพิ่มหลักการของทฤษฎีเกสตัลท์ที่เน้นการเจริญเติบโต (growth) และหลักการตระหนักรู้ (awareness) ต่อมาในปี 1961 ชะเทียร์ได้ย้ายไปทำงานที่สถาบันเอสซาเลน (Esalen) ในเมืองบิกเซอร์ (Big Sur) รัฐแคลิฟอร์เนีย ที่สถาบันแห่งนี้ได้ให้ความสำคัญเรื่องการเจริญเติบโต (growth) ความรู้สึก (feelings) และการตระหนักรู้ (awareness) ซึ่งตรงกับความสนใจของชะเทียร์ ในโอกาสนี้ทำให้ชะเทียร์ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับฟริทซ์ เพิลส์ (Fritz Pearls) ผู้นำของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ ก่อนที่เขาจะย้ายไปอยู่ที่บริติช โคลัมเบีย ประเทศแคนาดา อย่างไรก็ตามชะเทียร์ก็ไม่ได้รับเอาหลักการของเกสตัลท์มาทั้งหมด ชะเทียร์รับเอาความเชื่อของเกสตัลท์ในบางประการ เช่น เรื่องของประสบการณ์ (experiencing concept) เรื่องการตระหนักรู้ (awareness) และความรู้สึก (feeling) ที่เกิดขึ้นที่นี่และเดี๋ยวนี้ (here and now) (Gladding, 1995)

กล่าวโดยสรุปนอกจากอิทธิพลของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ (Gestalt therapy) แล้วทฤษฎีของชะเทียร์ยังได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีกลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic theory) ทฤษฎีระบบ (Systems theory) ทฤษฎีการสื่อสาร (Communication theory) ทฤษฎีการวิเคราะห์การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาของโรเจอร์ (Rogerian theory) ทฤษฎีของโบเวน (Bowenian therapy) จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าชะเทียร์จะรับเอาแนวคิดของทฤษฎีอื่น ๆ อย่างกว้างขวางมาใช้ แต่ทฤษฎีของชะเทียร์ก็มีเอกลักษณ์ที่เด่นในแง่ของการให้ความสำคัญเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก (emotive & affective) และความเป็นปัจจุบัน (Here and Now) ในลักษณะของทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยมที่มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาบุคคลให้มีความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem)

ชะเทียร์มีชื่อเสียงอย่างกว้างขวางทั้งในสหรัฐอเมริกาและในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิมพ์หนังสือเล่มแรกของชะเทียร์ชื่อ "Conjoint Family Therapy" ในปี ค.ศ.1964 หนังสือ

เล่มนี้เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง และมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ชะเทียร์ได้รับเชิญให้ไปบรรยายเชิงปฏิบัติการมากขึ้น มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันชะเทียร์ก็ยังคงผลิตงานเขียนและสาธิตทฤษฎีจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิตในปี ค.ศ.1988

3.4.2.2 แนวคิดที่สำคัญของชะเทียร์

1. สามบุคคลแรกในชีวิต (The Primary Triad)

ชะเทียร์ (Satir. 1991 : 23) กล่าวว่า การรับรู้โลกครั้งแรกเกิดขึ้นในครอบครัว มันกลายเป็นโลกส่วนหนึ่งที่มาจาก สามบุคคลแรกในชีวิต คือ แม่ พ่อ และลูก มันกลายเป็นเครื่องมือแรกในระบบครอบครัว และมีอิทธิพลมากต่อระบบครอบครัว

พ่อแม่ได้สอนให้รู้ถึงกฎ ระเบียบของการกระทำ ลูกได้เรียนรู้กฎ ระเบียบของครอบครัวเกี่ยวกับความปลอดภัย เกี่ยวกับร่างกายของลูก ความรักที่ได้รับ และมีความรัก พ่อแม่คาดหวังและพูดเสมอว่าลูกควรทำอะไร แสดงการยอมรับ หรืออาจลงโทษ ลักษณะเฉพาะของลูกจะมีผลมาจาก Primary Triad การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในอันดับแรกของการพัฒนา

ลูกจะได้เรียนรู้จากสิ่งใหม่ที่จะเข้ามาในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ ความเจ็บปวด รวมทั้งความไม่เห็นด้วย และในที่สุด กฎ ระเบียบที่ได้รับการยอมรับในครอบครัว ก็จะกลายเป็นคุณค่า การอบรมสั่งสอน และหลาย ๆ สิ่งก็จะหล่อหลอมให้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในความเป็นมนุษย์

แนวความคิดของชะเทียร์ในเรื่อง สามบุคคลแรกในชีวิตคือ พ่อ แม่และลูกนี้ จะช่วยให้พ่อแม่ได้เห็นความสำคัญของพ่อแม่ลูก และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ ตลอดจนอิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

2. วงกลมที่มีระดับชั้น (The Mandala : SELF) (Johanna Schwab. 1990 : 85)

กล่าวว่าMandala เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ชะเทียร์ได้แสดงให้เห็นส่วนประกอบ ภายในและภายนอก มีผลต่อการกระทำของบุคคล พฤติกรรม ความคิดและสภาพร่างกาย ปกติมันไม่แสดงให้เห็น มันเป็นความรู้สึกของตนเอง หรือตนเองรับรู้ได้

ความสมบูรณ์ของแต่ละบุคคล ความต้องการรับรู้ ได้พิจารณาและได้สำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเรารับรู้สิ่งที่ยากลำบาก หรือสถานการณ์ที่ต้องบังคับให้เลือกในเวลาใดเวลาหนึ่ง เราจะเห็นได้ชัดในส่วนของภายนอก ส่วนภายใน หรือภูมิหลังเราอาจจะเลย หรือมองข้าม Mandala ของตนเอง ในขณะที่เราที่มีความคิดที่แตกต่าง ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตทั้งภายในและภายนอก เราจะพยายามปรับศูนย์กลาง ซึ่งเป็นศูนย์กลางในวงกลมของเรา ให้เราเฝ้าสังเกตตนเอง

โครงสร้างของ Mandala เปลี่ยนแปลงได้ มีการเพิ่ม หรือลบวงกลมบางวง Mandala ทำให้เราเห็นชีวิตของตนเอง ซึ่งมี 8 องค์ประกอบดังนี้

วงที่ 1 ร่างกาย (Physical) เป็นส่วนของร่างกายและระบบภายในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นกระดูก กล้ามเนื้อ อวัยวะภายใน การหายใจ หรือเกี่ยวกับระบบหมุนเวียน เป็นความแตกต่างทั้ง

หมดของระบบที่ไปด้วยกัน เป็นการทำงานที่สวยงามและมีค่ามากของร่างกายและระบบภายใน ถ้าเราสามารถเข้าใจแต่ละส่วนของร่างกาย มันจะเป็นข้อมูลที่เรานำไปประยุกต์ใช้ได้ เมื่อมันเหนื่อย หิว เครียด หรือมีสัญญาณบางอย่างเตือนให้เราต้องดูแลเป็นพิเศษ

วงที่ 2 สติปัญญา (Intellectual) เป็นส่วนของเชาว์ปัญญา เป็นส่วนของการรับรู้จากสมอง มันบอกให้เราทราบเกี่ยวกับข้อมูลภายใน ที่เรามีความคิดและให้ความหมายแก่มัน เราควรจะได้รับรู้ถึงคุณค่าเลิศในการเรียนรู้ของสมองของเรา

วงที่ 3 อารมณ์ (Emotional) จะบอกถึงอารมณ์ของเรา ความรู้สึกของเรา เราสามารถจำได้ และรับรู้มันได้ ความรู้สึกของเรา เราสามารถควบคุมมันได้อย่างไร ? เราสามารถส่งต่อไปอย่างไร ? ความรู้สึกจะแสดงอุณหภูมิในปัจจุบัน ความรู้สึกมันจะบอกหรือแสดงว่ามีคุณค่าในตัวเอง

วงที่ 4 กระตุ้นความรู้สึก (Sensual) แสดงให้เห็นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของเรา มันเป็นเรื่องของอวัยวะภายใน มันเป็นเรื่องที่จะทำให้เราได้เห็น ได้ฟัง ได้สัมผัส ได้รสชาติ ได้กลิ่น มันบรรจุภายในตัวเราอย่างสวยงาม

วงที่ 5 การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) แสดงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในโลก เรามีปฏิสัมพันธ์เป็นธรรมชาติหรือไม่ ? เราจะประเมินคุณภาพของความสัมพันธ์ได้อย่างไร ? เราได้พัฒนาจนกลมกลืนด้วยตัวเราเองหรือด้วยผู้อื่น มันเป็นเรื่องของสมาชิกในครอบครัว ทำให้เราสนุก ตลก มีอารมณ์ขัน ผู้อื่นมีชีวิตชีวาและมีความสุข

วงที่ 6 ที่เกี่ยวกับโภชนาการ (Nutritional) เกี่ยวกับโภชนาการ การกินและการดื่มเข้าไปในร่างกาย ท่านเข้าใจความต้องการของร่างกายของท่านหรือไม่ ? ปัจจุบันมีงานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกินการดื่มและความรู้สึกและการกระทำ

วงที่ 7 ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (Contextual) เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้เห็น ได้ฟัง สัมผัส อุณหภูมิ แสงสว่าง สี คุณภาพอากาศ ช่องว่างในชีวิต และงาน แต่ละส่วนมีความสำคัญในชีวิต

วงที่ 8 จิตวิญญาณ (Spiritual) เกี่ยวกับจิตวิญญาณ มันเป็นตัวแทนของความสัมพันธ์ในชีวิตของเรา เราได้ใช้จิตวิญญาณสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

ในแต่ละส่วน แสดงให้เห็นความแตกต่างของภาระหน้าที่ อย่างไรก็ตามในตัวเรา ไม่มีส่วนไหนที่ทำหน้าที่ด้วยตัวมันเอง ทุกส่วนมีความสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ อีกทางหนึ่งสามารถพูดได้ว่า บางส่วนมีผลต่อส่วนอื่นทั้งหมด ภาพที่เห็นมันจะแตกต่างกัน แต่เราต้องทำให้มันเป็นหนึ่งเดียว

นอกจากนี้เชะเทียร์ (Virginia Stir . 1988 : 43 – 49) ยังได้ให้ความรู้เพิ่มให้พ่อแม่ได้นำไปพัฒนา และสร้างสรรค์ ก็สามารถเป็นโครงการที่ดีในการดูแลสุขภาพของพ่อแม่และลูกทั้งหมด ดังนี้

1. ดูแลร่างกายของเราอย่างดี ให้ความสนใจ ออกกำลังกายเป็นประจำ
2. พัฒนาสติปัญญาของเราผ่านการเรียนรู้ เราเรียนรู้จากสิ่งรอบ ๆ ตัวเราช่วยกระตุ้น

ความคิด หนังสือ การกระทำ ประสบการณ์เรียนรู้ และโอกาสที่จะสนทนากับผู้อื่น

3. ค้นคว้าเกี่ยวกับความรู้สึกของเรา
4. พัฒนาประสาทสัมผัส เรียนรู้การดูแล และใช้เป็นสิ่งสำคัญในตัวเรา
5. พัฒนาการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกัน เป็นธรรมชาติ พัฒนาการลงรอยกัน
6. เรียนรู้อาหารที่ร่างกายต้องการ จัดเตรียม สำหรับร่างกายแต่ละคน
7. เตรียมบรรจลงในชีวิต งานที่พบเห็น ได้ฟัง อุณหภูมิ แสง สี คุณภาพอากาศและที่ว่างที่จะส่งเสริมชีวิตให้เต็ม
8. รับรู้ความหมายการมีชีวิต แสดงให้เห็นความเต็มและรู้พลังชีวิต

3.ภูเขาน้ำแข็งของซะเทียร์ (The Personal Iceberg of the Satir Model)

ซะเทียร์ได้เปรียบบุคคลเสมือนน้ำแข็งที่ลอยอยู่ในน้ำ ส่วนที่โผล่พ้นน้ำให้เราเห็นเป็นเพียง 1 ใน 10 ส่วนของทั้งหมด คือ พฤติกรรมที่แสดงออกให้เราเห็นได้ ส่วนที่อยู่ใต้น้ำมีถึง 9 ใน 10 ส่วนที่เราไม่สามารถมองเห็นได้ ได้แก่ ความรู้สึก (Feeling) ความรู้สึกเกี่ยวกับความรู้สึก (Feelings about feelings) การรับรู้ (Perception) ความคาดหวัง (Expectation) ความปรารถนา (Yearning) ตัวตน (Self)

ดังนั้นถ้าพ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูเขาน้ำแข็งของซะเทียร์นี้ ก็จะช่วยให้พ่อแม่เข้าใจตนเอง และลูก ๆ ดียิ่งขึ้น

3.4.2.3 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของแต่ละบุคคล (Individual Growth and Development) (Goldenberg & Goldenberg, 1995 : 155) ซะเทียร์ เชื่อว่า ทุกคนพยายามอย่างที่สุด (Strive) เพื่อการเจริญเติบโต (Growth) และเพื่อการพัฒนา (Development) ซึ่งแต่ละคนจะได้มาจากพันธุกรรมและการอบรมเลี้ยงดู องค์ประกอบ (Factors) ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของบุคคล (Human Development) ได้แก่

1. สิ่งที่ได้มาจากพันธุกรรม (Genetic Endowment) จะเป็นตัวกำหนดความสามารถทางด้านร่างกาย (Physical Potential) ความสามารถทางด้านอารมณ์ (Emotional Potential) และภาวะทางด้านจิตใจที่เปลี่ยนง่าย ซี้โมโห หุนหันพลันแล่น (Temperamental Potential)

2. ผลของการเรียนรู้ระยะยาว (Longitudinal Influences) เป็นความรู้ที่ได้เรียนมาในทุกขั้นตอนของการเจริญเติบโต โดยสะสมมาตั้งแต่เกิด ซะเทียร์ให้ความสำคัญประสบการณ์ที่ลูกได้รับจากพ่อแม่ (Primary Survival Triad : พ่อ แม่ ลูก) จะส่งผลต่อลูก หรือมีความสำคัญต่อความเป็นตัวของตัวเอง (Self - identity) ความมีคุณค่าความภาคภูมิใจในตนเอง (Self - worth or Self - esteem) ซึ่งปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างพ่อ แม่ ลูก (The Primary Triad) จะมีทั้งที่สร้างสรรค์ (Constructive) หรือ ทำลาย (Destructive)

ซะเทียร์เชื่อว่า ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า (Positive Self - worth) เป็นรากฐานที่สำคัญที่ทำให้บุคคลมีสุขภาพแข็งแรงและสุขภาพจิตของครอบครัวดี ในความสัมพันธ์ของพ่อแม่ลูก เด็กจะเรียนรู้จากคำพูด (words) โทนของเสียงพูด (tone) การสัมผัส (touch) และการมอง (looks) จากพ่อ

แม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะหล่อหลอมรูปแบบของการสื่อสารเมื่อใดเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต (Future Adual Communication Patterns)

การปฏิสัมพันธ์ที่มั่นคงของร่างและจิตใจ (the constant mind - body interaction) การเจริญเติบโตของบุคคลมีองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ จิตใจ ร่างกาย ความรู้สึก ปกติแต่ละส่วนจะมีผลดี หรือผลเสียต่อตัวเจ้าของเอง บางอย่างก็ชอบ บางอย่างก็ไม่ชอบ บางอย่างก็ต้องระมัดระวัง การบำบัดรักษาของชะเรีย เรียกว่า บางส่วนของหมู่คณะ (parts party) ผู้รับคำปรึกษาได้รับการส่งเสริมให้รู้ในส่วนเหล่านั้นและเรียนรู้ที่จะใช้มัน “อย่างกลมกลืนกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” (“in an harmonious and integrated manner”) (Satir & baldwin 1983 : 258)

3.4.2.4 เครื่องมือและเทคนิค (Tools and Techniques)

ชะเทียร์ จะใช้เทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาครอบครัว ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ และในการการบรรยายแต่ละครั้ง บางเทคนิคชะเทียร์คิดขึ้นมาเอง บางเทคนิคชะเทียร์ก็ดัดแปลงมา หรือบางครั้งชะเทียร์ก็ทำให้มันสั้นลง ง่ายขึ้น (shortened) หรือผสมผสานกับเทคนิคอื่น ข้อจำกัดบางอย่างผู้ให้คำปรึกษาสามารถสร้างสรรค์ ปรับปรุงให้เหมาะสมได้

ชะเทียร์ไม่ได้ให้รายละเอียดที่เฉพาะเจาะจงลงไป แต่ชะเทียร์เน้นที่เป้าหมายที่พยายามทำให้บรรลุความสำเร็จมากกว่า ตัวอย่างที่ให้ไว้ไม่ได้ให้ความหมายที่สิ้นสุดเพียงเท่านั้น ผู้ให้คำปรึกษาสามารถจินตนาการ สร้างสรรค์คิดขึ้นมาใหม่เพิ่มเติมเป็นเทคนิคใหม่ก็ได้

ครอบครัว ก็สามารถสร้างเทคนิคขึ้นมาใหม่ เป็นเทคนิคใหม่ที่ดีกว่า เพราะมันจะให้ความหมายที่ชัดเจนกว่างานของชะเทียร์ (Satir & Baldwin. 1983 : 248)

ชะเทียร์ ใช้เทคนิคในการให้คำปรึกษา การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการบรรยายต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะเน้นที่กิจกรรมต่าง ๆ อย่างกว้างขวางเป็นหลัก ดังนี้

เทคนิคที่ 1. การปฏิมากรรม (Sculping)

เทคนิคการปฏิมากรรม (Sculpting) คือ การให้สมาชิกครอบครัวแสดงท่าทางต่าง ๆ เพื่อแสดงลักษณะของสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นจริงในครอบครัวตามการรับรู้ของสมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือมากกว่า สมาชิกทุกคนทำตัวเองราวกับดินเหนียวที่ใช้ในการปั้นสิ่งต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกที่ได้รับบทบาทให้เป็นผู้ปั้นหรือปฏิมากร (sculptor) ทำหน้าที่ปั้นแต่งท่าทางของคนอื่น ๆ ตามการรับรู้ของผู้ปั้น ในกระบวนการนี้ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตและรูปแบบของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อครอบครัวจะถูกนำมาปั้นเพื่อให้สามารถรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในครอบครัวซึ่งพ่อติดยาการโทรทัศน์มากและไม่ให้ความเอาใจใส่ต่อลูกชายเลยซึ่งเป็นเหตุการณ์ในอดีต แต่ลูกชายซึ่งขณะนี้โตแล้วและจำได้ว่าตัวเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ รู้สึกถูกทอดทิ้งอาจจะจัดรูปปั้นออกมาดังนี้ พ่ออาจถูกจัดให้นั่งใกล้กับวัตถุอะไรสักอย่างหนึ่งซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของโทรทัศน์ แล้วลูกชายคนนั้นแยกไปนั่งห่างออกไปอยู่มุมใดมุมหนึ่งของห้อง เมื่อบ้านเสร็จ

แล้วจะได้ภาพนิ่งจำลอง (Still life portrait) ภาพนิ่งจำลองนี้จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวและผู้ให้คำปรึกษาเห็นภาพที่ชัดเจนของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การใช้เทคนิคปฏิกิริยากรรมต้องอาศัยขั้นตอน 4 ขั้นตอน และบทบาทประกอบดังต่อไปนี้

1. การเลือกเหตุการณ์หรือฉากที่จะเสนอ ผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยสมาชิกครอบครัวที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ปั้นในการเลือกเหตุการณ์หรือฉาก
2. การเลือกตัวละคร (role players) เพื่อแสดง
3. การสร้างงานปฏิกิริยากรรมซึ่งผู้ปั้นจะทำหน้าที่ในการจัดสมาชิกแต่ละคนวางตำแหน่งเฉพาะที่มีความหมาย
4. หลังจากปั้นภาพนิ่งจำลองเสร็จแล้ว ทั้งผู้ปั้นและสมาชิกคนอื่น ๆ ออกจากบทบาทที่ถูกปั้นนั้น แล้วมาร่วมกันอภิปรายถึงประสบการณ์ ความรู้สึก และการหยั่งรู้ (insight) ที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรมปฏิกิริยากรรมนั้น

ข้อดีของกิจกรรมปฏิกิริยากรรม (sculpture) ก็คือ ทำให้สมาชิกในครอบครัวได้แสดงพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นสภาพภายในครอบครัวได้มากกว่าการบรรยาย ข้อดีอีกข้อหนึ่ง ก็คือ เป็นประสบการณ์ที่ผ่านมาของบุคคลที่แสดงให้เห็นอย่างมีชีวิต และยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดในการบำบัดรักษาอีกด้วย

เทคนิคที่ 2. การวาดภาพครอบครัว (Family Drawings)

เทคนิคในการวาดภาพครอบครัวมี 3 ลักษณะ ขึ้นอยู่กับผู้ให้คำปรึกษาจะเลือกใช้ลักษณะแรก เป็นการรวมภาพวาดอย่างง่ายของครอบครัว (join family scribble) วิธีนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะใช้สมาชิกครอบครัวแต่ละคนวาดภาพอย่างง่าย ๆ หวัด ๆ เกี่ยวกับครอบครัว จากนั้นก็เอาภาพวาดของแต่ละคนมาเสนอรวมกันเป็นภาพรวมของครอบครัว ในกระบวนการนี้สมาชิกได้ประสบการณ์และเรียนรู้ที่จะทำงานของตัวเองและทำงานร่วมกันฉันท์ครอบครัว แล้วนำเอาประสบการณ์และความรู้สึกดังกล่าวมาอภิปรายร่วมกัน ลักษณะที่สอง เป็นการให้สมาชิกครอบครัววาดภาพสิ่งที่เขาหรือเธอรับรู้เกี่ยวกับตัวเองในครอบครัว แล้วนำมาอภิปรายร่วมกัน (conjoint family drawing) การวาดภาพลักษณะนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้สั่งให้สมาชิกแต่ละคนวาดภาพตามการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในครอบครัว ตัวอย่างเช่น น้องชายคนเล็กอาจจะรับรู้ว่ามีชายคนโตใกล้ชิดกับพ่อแม่มากกว่าตัวเขา ภาพวาดของเขาก็จะสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของความใกล้ชิดกับพ่อแม่ระหว่างเขากับพี่ชายของเขา ลักษณะที่สาม เป็นการวาดภาพโดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นช่องว่างในครอบครัว (symbolic drawing of family life space) การวาดภาพแบบนี้มีลักษณะเป็นเทคนิคการฉายภาพ (projective technique) อย่างหนึ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาจะวาดวงกลมใหญ่วงหนึ่ง แล้วบอกให้สมาชิกครอบครัววาดทุกอย่างที่เป็นตัวแทนของครอบครัวเอาไว้ในวงกลมนั้น สำหรับบุคคลและสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่เป็นตัวแทนของครอบครัวหรือไม่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวให้วาดเอาไว้นอกวงกลม ในกิจกรรมนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะขอให้ครอบครัววาดภาพสมาชิกของครอบครัวในวงกลม

ใหญ่ และวางตำแหน่งความใกล้ชิดและความห่างไกลตามที่ครอบครัวรับรู้ หลังจากวาดเสร็จผู้ให้คำปรึกษาก็ให้ครอบครัวอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับภาพนั้น จะเห็นได้ว่าการวาดภาพทั้ง 3 ลักษณะ เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วจะต้องตามมาด้วยการอภิปรายว่า ครอบครัววาดอะไรลงไปเป็นภาพและทำไมจึงวาดภาพนั้น ระยะห่างและระยะใกล้ชิดระหว่างบุคคล และหรือวัตถุมีความหมายอย่างไร จุดมุ่งหมายก็เพื่อที่จะให้ครอบครัวได้สำรวจพลวัต (dynamics) ของชีวิตครอบครัวจากการรับรู้ของสมาชิกแต่ละคน และจากครอบครัวโดยส่วนรวม

เทคนิคที่ 3. เชือก (Ropes)

เชือกจะถูกใช้เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นเทคนิคที่ดีที่จะแสดงให้เห็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งในระบบครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะได้รับเชือกเส้นสั้น ๆ ผูกไว้ที่เอวของแต่ละคน เชือกเป็นตัวแทนของความสัมพันธ์ที่ถ่ายทอดไปยังสมาชิกภายในครอบครัว จนกระทั่งแต่ละคนมีเชือกเพิ่มมากขึ้นราวกับว่ามีสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น หรือแม้แต่ปลายสุดของเส้นเชือกจะผูกไปยังสมาชิกครอบครัวอื่นก็ได้ สมาชิกของครอบครัวก็จะรู้ว่าเขาจะติดต่อสัมพันธ์กันอย่างไรและความตึงเครียดจะเกิดขึ้นที่เส้นเชือกอย่างไร ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ เป็นเสมือนตัวอย่างที่ทำให้ระบบของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

เป้าหมายของเทคนิคนี้ เพื่อต้องการให้สมาชิกของครอบครัวได้เห็นการมีส่วนร่วม สังเกตความสำคัญของการใช้เชือกอย่างสมเหตุสมผล มิฉะนั้นมันจะทำให้ติดพันกันอย่างมาก หรือตึงเกินไป บางครั้งสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถมองเห็นหรือเข้าใจได้ ถึงความต้องการอิสระในความสัมพันธ์ภายในครอบครัว แต่เชือกที่ผูกติดกันตึง ผูกติดกันอย่างเหนียวแน่นและสับสน เชือกจึงสามารถเอามาใช้แสดงให้เห็นความรู้สึกมีส่วนร่วมของชีวิตในครอบครัว คำตอบที่สมาชิกของครอบครัวได้รับจะเกิดการเรียนรู้จะผ่อนคลายความตึงของเชือก สามารถเรียนรู้ผ่านไปยังความจริงในชีวิตได้

เชือกสามารถใช้แสดง อุปมาหรืออธิบายถึงรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ หรือสัมพันธ์ภาพ เมื่อความต้องการของครอบครัวได้ถูกหยิบยกขึ้นมา สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวจะมีส่วนช่วยกันอย่างไร ที่จะทำให้ความตึงเครียดในครอบครัวที่เกิดขึ้น จะถูกเปลี่ยนรูปนำไปสู่การผ่อนคลายที่ดีขึ้น

เทคนิคที่ 4. การใช้คำอุปมา (Metaphor)

เว็บสเตอร์ (Webster) ได้ให้ความหมายของ การใช้คำอุปมา (Metaphor) ว่า เป็นการใช้อุปมา / ถ้อยคำ / วลี กระตุ้นให้เกิดความคิด บรรยายเรื่องราวในชีวิต หรือครอบครัว การใช้คำอุปมาบางครั้งก็ให้จินตนาการ หรือบอกความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ คำที่ใช้แทนความคิด และการคิดด้วยตัวเองจะถูกโต้เถียงด้วยการอุปมาอุปมัย ตัวอย่างของชะเทีย เช่น คำว่า “pod” แปลว่าฝักถั่ว หรือรังไหม แทน self – esteem และเมื่อถามว่า pod ของบุคคลจะเต็มได้อย่างไร ให้อธิบายในเวลาที่กำหนดให้

การใช้คำอุปมา จะทำให้เราได้ข้อมูลจากสมาชิกของครอบครัว โดยที่เราไม่ต้องไปคุกคาม บีบคั้น หรือบังคับ สมาชิกในครอบครัวก็จะตอบได้อย่างสบายใจ (Carlson. : 1997 :51)

เทคนิคที่ 5. สัมผัส (Touch)

ในระหว่างการทำงานเกี่ยวกับครอบครัวของ ชะเทียร์ ได้สัมผัสสมาชิกของครอบครัวบ่อย ๆ เธอรู้ถึงพลังที่มีอิทธิพลต่อร่างกาย เธออ้างถึง มือของเธอมีกำมากในการช่วยเหลือที่มีประโยชน์ เธอได้สร้างความสัมพันธ์ (rapport) กับสมาชิกในครอบครัว เธอสัมผัสอย่างอิสระชะเทียร์ใช้การสัมผัสสมาชิกในครอบครัว การจับมือเบา ๆ กับบุคคลอื่นซึ่งเป็นการเริ่มของทฤษฎี ถึงอย่างไรก็ตามเธอไม่ได้สัมผัสอย่างอัตโนมัติ เธอมีความไวที่จะรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของบุคคลเธอใช้อย่างระมัดระวัง เธอจะระวังถึงการละเมิดสิทธิ์ของบุคคลอื่น เพราะว่าบางคนจะถือว่าการสัมผัสเป็นการล่วงละเมิด

เทคนิคที่ 6. การมองภาพใหม่ (Reframing)

ชะเทียร์มีจุดมุ่งหมายของการสร้างมุมมองใหม่ (Reframing) ก็คือ การทำให้เกิดการเปลี่ยนการรับรู้ใหม่ในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในครอบครัว ด้วยความเคารพในพฤติกรรมและทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ส่งผลทางด้านบวกแก่พวกเขาเอง ผู้ให้คำปรึกษาได้ช่วยให้สมาชิกในครอบครัวได้เปลี่ยนการรับรู้ใหม่ ผู้ให้คำปรึกษาให้ลดการตำหนิโดยการเน้นเจตนาที่ดี ชะเทียร์ได้แนะนำให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง reframing ในหนังสือของ Bandler และ Grinder (Satir. & Baldwin. 1983 : 246)

เทคนิคที่ 7. อารมณ์ขัน (Humor)

อารมณ์ขัน เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการบำบัดรักษาของชะเทียร์ ชะเทียร์ใช้บ่อย ๆ ในการพบปะกับสมาชิกของครอบครัว อารมณ์ขันสามารถใช้กระตุ้นความเกี่ยวข้องกับระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับครอบครัวราวกับว่าเป็นสมาชิกของครอบครัว มันสามารถผ่อนคลายความตึงเครียด และส่งเสริมให้การปกป้องตัวเองลดน้อยลง ชะเทียร์ใช้อารมณ์ขันในการเรียนรู้ช่วยให้บรรยากาศผ่อนคลายและเป็นเพื่อน ระหว่างกิจกรรมปฏิมากรรม (Sculpture) และ Stress Ballet อารมณ์ขันได้ใช้บ่อย ๆ ชะเทียร์ไม่ลังเลใจที่จะใช้อารมณ์ขันทำให้บรรยากาศที่กำลังตึงเครียดผ่อนคลายลง เสียงหัวเราะจะเป็นพลังเป็นเครื่องมือในบำบัดรักษา ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงให้สมาชิกของครอบครัวได้มองเห็นตนเองและครอบครัว

เทคนิคที่ 8. เส้นลวดประสบการณ์ (The Wire Experience)

จุดประสงค์เพื่อให้บุคคลได้มีโอกาสย้อนกลับไปดูประสบการณ์ในอดีตที่แตกต่างกัน ช่วงใดช่วงหนึ่ง ที่เกิดความตึงเครียด หรือช่วยชีวิตที่ผ่านมา โดยใช้เส้นลวดเป็นอุปกรณ์

เส้นลวดมีคุณสมบัติอ่อน ยืดหยุ่นได้ ดัดได้ง่าย คงรูปอยู่ในสภาพที่เราต้องการได้ อาจใช้เส้นลวดที่มีสีแตกต่างกันก็ได้ ดัดให้มีความยาว 9 ฟุตแจกให้คนละ 1 เส้น ขอร้องให้แต่ละคนมองเส้นลวดของตนเอง เส้นลวดจะเป็นตัวแทนของช่วงชีวิตแต่ละคน หรือเป็นตัวแทนช่วงชีวิตทั้งหมด

ของบุคคลก็ได้ ตัวอย่างเช่น ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ช่วงที่เกี่ยวข้องพาราสิ (The courtship period) ช่วงปีแรกของการแต่งงาน ช่วงเวลาที่มีลูกคนแรก หรือช่วงอื่น ๆ อย่างไรก็ตามทำให้เราให้เห็นความแตกต่างของประสบการณ์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา

หลังจากทำเสร็จแล้ว ขอร้องให้แต่ละคนได้แชร์คำตอบ หรือเรียนรู้เกี่ยวกับช่วงชีวิตของตนเอง ที่เลือกสรรมาแล้ว อธิบาย หรือพรรณนาส่วนที่โค้งงอ บิดเป็นเกลียว(Schwab . 1990 : 141)

เทคนิคที่ 9.การบ้าน (Homework)

การพัฒนาที่จะก้าวต่อไป ควรให้ความสนใจกับข้อเสนอแนะบางประการที่เป็นประโยชน์ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้กับบุคคล ครอบครัว หรือกลุ่ม ตัวอย่างของการบ้าน เช่น

- การให้คำพูด หรือคำใด คำหนึ่ง เป็นการบ้าน เพื่อให้แสดงความรู้สึก
- การตั้งคำถามเพื่อยกระดับตัวตน (ego – enhancing)
- การตอบสนองเพื่อยกระดับตัวตน
- การทำโดยตรงจากบุคคลหนึ่งเพื่อเชื่อมต่อไปยังอีกบุคคลหนึ่ง
- อุปมาเหมือนให้ไปแสดงหรือกระทำที่มากขึ้น
- ทำแผนที่ครอบครัว , ลักษณะนิสัยของครอบครัว (Family Cast of Characters) และ

วัฏจักรของอิทธิพล (Circle of Influence)

- ที่บ้านมีสิ่งใดที่ทำให้สมาชิกผูกพันต่อกัน
- เมื่อต้องตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาที่ยุ้งยาก ให้คำตอบอย่างน้อย 3 อย่างที่แตกต่างกัน

3.5 การสื่อสารในครอบครัว

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากบิดามารดาจะดำเนินการให้คำปรึกษาแบบเฉพาะเจาะจงแล้ว ยังจะเป็นความสามารถในลักษณะการพูดคุยกันปกติในครอบครัว ทฤษฎีการสื่อสารในครอบครัวจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว ดังนี้

เพียร์สัน (Pearson. 1989 : 16) กล่าวว่า การสื่อสารในครอบครัวมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ (Symbolic) ในการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีการใช้ทั้งคำพูดและท่าทาง คำพูดที่ใช้ในการสื่อสารนั้นคือ สัญลักษณ์ทางภาษาถ้อยคำ (Verbal Symbolic) และท่าทาง การเคลื่อนไหว ร่างกาย การสวมใส่เสื้อผ้า สำเนียงการพูด การสัมผัส การดมกลิ่น การประสานสายตา การแสดงออกทางสีหน้าและอื่น ๆ เป็นสัญลักษณ์ทางภาษาท่าทาง (Non – Verbal Symbols)

การสื่อสารในครอบครัว เป็นการสื่อสารที่เริ่มต้นจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวว่าเป็นอย่างไร การสื่อสารจะมีการเปลี่ยนแปลงตามการรับรู้ของตนเอง ในการเลือกใช้คำพูดและท่าทางในการติดต่อกับคนอื่น และการที่เราตีความจากการสื่อสารของบุคคลอื่น ๆ ซึ่งการสื่อสารในครอบครัวจะขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ และมีคุณค่าในตนเอง

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น การสื่อสารในครอบครัวเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งในที่นี้คือ ระหว่างพ่อแม่กับลูก ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสื่อสารในครอบครัว หมายถึง กระบวนการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในครอบครัว ที่สื่อความหมาย ความรู้สึก ความต้องการ ความคิดเห็น โดยใช้ทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองของสมาชิกในครอบครัวมากยิ่งขึ้น

3.5.1 ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว

ครอบครัวเป็นเป็นกลุ่มปฐมภูมิที่เป็นพื้นฐานเก่าแก่ที่สุดของมนุษยชาติ คุณภาพชีวิตของบุคคลขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวอย่างมาก ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวมักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับคุณภาพของการสื่อสารภายในครอบครัว ประสบการณ์การเลี้ยงดูในครอบครัวของแต่ละบุคคล จะส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้นมากกว่าการสื่อสารจากประสบการณ์อื่น ๆ ในชีวิต (อิรนันท์ อนุวัชศิริวงศ์. 2533 : 570)

พะยอม อิงคตานุวัฒน์ (2530 : 169-170) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการส่งสารและมีการตอบสนองต่อสารนั้น ๆ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กต้องผ่านกระบวนการของการสื่อสารในครอบครัวซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างพ่อแม่กับลูก เพราะทุกคนต้องเติบโตในบ้านตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์ แม้จะมีความผูกพันไปถึงลูก และการสื่อสารระหว่างแม่กับลูกซึ่งจะโยงความผูกพันไปถึงพ่อ เมื่อครั้งเป็นลูกได้รับการสื่อสารที่ดี เมื่อโตไปเป็นพ่อแม่ก็จะเป็นพ่อแม่ที่มีการสื่อสารที่ดีให้แก่ลูก เป็นวงจรต่อไป

จรรยา สุวรรณทัต (2530 : 55 – 56) กล่าวว่า การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในครอบครัว พ่อแม่ควรมีบทบาทในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ต่อบุตรหลาน เป็นการพัฒนาเด็กให้เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและมีการสื่อสารที่สร้างสรรค์ทั้งในครอบครัวและสังคม

นอกจากนี้การสื่อสารมีความสำคัญต่อสุขภาพจิตของบุคคล และการสื่อสารเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้ครอบครัวมีการปรับตัวดี ทักษะการสื่อสารที่ดีประกอบด้วยความสามารถหลายอย่าง เช่น ความเข้าอดเข้าใจในความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง การฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ การพูดจาประคับประคองอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้มีการเล่าความรู้สึก ความต้องการของกันและกันได้อย่างอิสระและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่วนการสื่อสารที่ไม่เหมาะสมหรือมีการตำหนิวิพากษ์วิจารณ์ จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ เช่น โกรธ เสียใจ สับสน ทั้งยังทำให้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสามารถในการปรับตัวของครอบครัวลดลง การใช้คำพูดเชิงลบ หรือมีเจตคติเชิงลบต่อคนในครอบครัว อาจทำให้สมาชิกที่เปาะบางทางชีวภาพอยู่แล้วเกิดความเครียดมากขึ้น เช่น การเกิดอาการกำเริบขึ้นในผู้ป่วยโรคจิตเวชและโรคซึมเศร้าทั้งเด็กและผู้ใหญ่ (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2540 : 64 : อ้างอิงจาก Hahlweg and others.1987 ; Weissman and others. 1987)

เพียร์สัน (Pearson. 1989 ; 23) กล่าวว่า การสื่อสารทำให้เราสามารถสร้างความเข้าใจ และให้กำลังใจกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อสร้างความเป็นตัวของตัวเอง เพื่อจัดการกับความตึงเครียดและมีการตัดสินใจที่ดี สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการสร้างความพึงพอใจในครอบครัวให้มากยิ่งขึ้น

จากรายงานข่าวของหนังสือ USA TODAY (Pearson. 1989 : 24 ; citing USA TODAY, 1987 ; 6D) กล่าวว่า นักเรียนเกรด 6 ของโรงเรียนฮานีส (Hanes Middle School) ในวินสตัน ซาเล็ม (Winston – Salem) คาโรไลนาเหนือ (North Carolina) ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารในครอบครัว นักเรียนได้บอกความรู้สึกที่ดี และไม่ดีในครอบครัวของพวกเขา ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว เช่น “ฉันรู้สึกดีที่แม่ของฉันให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำฉัน ฉันรู้สึกเป็นคนโชคดี” “ในบางครั้งที่เราโต้เถียงกัน เราจะแก้ปัญหาได้เสมอ” “ฉันรู้สึกดีต่อแม่ของฉัน ที่ท่านได้รับฟังเกี่ยวกับปัญหาของฉันในแต่ละวัน” “ฉันรู้สึกดีเมื่อครอบครัวของเรามีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น และฉันรู้สึกแย่มาก ที่ครอบครัวของฉันไม่ลงรอยกันและไม่สนใจซึ่งกันและกัน” และ “เมื่อมีการสนทนาเกี่ยวกับปัญหาเป็นเวลาที่สนุกที่สุด เพราะเราสามารถที่จะค้นหาวิธีแก้ไขปัญหา” จากรายงานข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักเรียนจะมีความรู้สึกที่ดี เมื่อสมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้จากการศึกษาของสมพงษ์ ธนัญญา (2540 : 188 – 192) เขาได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ซึ่งเป็นทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาสังคม กล่าวว่า เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคม เพื่อให้ตนสามารถดำรงชีวิตได้รอดภายใต้เงื่อนไขสภาวะการณ์ต่าง ๆ มนุษย์จึงใช้วิธีการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการทำต่อสภาวะการณ์แวดล้อมนั้น และเป็นการกระทำต่อตนเอง (ปรับตัว) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน การดำเนินชีวิตของมนุษย์จึงมีสภาพพื้นฐานเป็นการดำเนินชีวิตทางสังคม (Social Life) ในลักษณะการกระทำระหว่างกัน มนุษย์แต่ละคนจึงกระทำและรับกระทำซึ่งกันและกันร่วมกับมนุษย์คนอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายและวิธีการที่แตกต่างกันและการกระทำร่วมกันในทางสังคมดังกล่าวมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ “การสื่อสาร” (Communication) โดยเชื่อว่า

1. มนุษย์กระทำการต่อสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความหมาย
2. ความหมายของสิ่งต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นจากการกระทำร่วมกันในสังคมที่บุคคลหนึ่ง

กระทำต่อบุคคลอื่น

3. ความหมายเหล่านั้นถูกถ่ายทอดและปรับปรุงแต่งในกระบวนการตีความ โดยบุคคลที่ได้รับการกระทำนั้น

จากการศึกษาทฤษฎีการปฏิสังสรรค์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การติดต่อสื่อสารมีความสำคัญมากเมื่อมองในแง่ของการปฏิสังสรรค์ การสื่อความหมายระหว่างบุคคลส่วนใหญ่เป็นผลของการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ทั้ง ๆ ที่เป็นตัวอักษร (คำ) และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (กริยาท่าทาง

หรือความรู้สึก) การศึกษาแนวนี้เรียกว่า แนวคิดการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ซึ่งเน้นว่า การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทในสถานการณ์ทางสังคมหนึ่ง ๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทในแง่ที่บุคคลยึดหลักหรือแบบอย่างของกลุ่มหรือบุคคลมาใช้เป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรมนั้นมีอิทธิพลอย่างสูงต่อพฤติกรรมของมนุษย์

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น การสื่อสารในครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวต้องมีความพยายามในการสื่อสารที่เปิดเผย ตรงไปตรงมา ชัดเจน มีความจริงใจต่อกัน เพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันและสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวด้วยความเข้าใจในความต้องการ ความคิดและความรู้สึกของกันและกัน และในการแก้ไขปัญหาของครอบครัวร่วมกัน และการสื่อสารในครอบครัวนั้นมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และสุขภาพจิตที่ดีของสมาชิกในครอบครัว

3.5.2 บทบาทของครอบครัวและรูปแบบการสื่อสารของชะเทียร์ (Family Roles and Communication Styles)

ชะเทียร์ได้พยายามอธิบายให้เห็นว่าการสื่อสารในครอบครัวมันสะท้อนให้เห็นความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของสมาชิกครอบครัว การสื่อสารที่ไม่เกิดประโยชน์ (Dysfunction Communication) ไม่ตรง (Indirect) ไม่ชัดเจน (Unclear) ไม่สมบูรณ์ (Incomplete) ไม่กระจ่าง (Unclearified) คลาดเคลื่อน (Inaccurate) บิดเบือน (Distorted) ไม่เหมาะสม (Inappropriate) จะบ่งบอกถึงคุณลักษณะที่ระบบครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ไม่ดี (Characterizes a Dysfunctional Family System)

การสื่อสารที่ไม่เหมาะสมภายใต้สภาพกดดัน (Dysfunction Communication Under Stress) มี 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่ตำหนิหรือกล่าวโทษผู้อื่น (Blamer)

ภาพที่แสดงออกมาเหมือน มีอำนาจ ตัวอย่างคำพูด “เธอไม่เคยทำอะไรถูกเลย” “เธอเป็นอะไรของเธอกันกันนะนี่” ท่าทาง ไม่สบายทางร่างกาย ตึงเขม็ง แข็งขืน ความรู้สึกภายใน ตัวอย่างคำพูด “ฉันรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่ประสบความสำเร็จ”

ความภาคภูมิใจในตนเอง ต่ำ ฉันอยากให้ใครรัก และเข้าใจฉันบ้าง บุคคลประเภทนี้ ชอบบ่น ถ้าหากมีปัญหาใดเกิดขึ้น มักต้องการให้ผู้อื่นรู้ว่าเป็นความผิดของผู้นั้น บุคคลประเภทนี้มักชอบใช้นิ้วชี้หน้าผู้อื่น และชอบกล่าวว่า

“ทำไมคุณไม่.....” “คุณควรจะ.....” “คุณมีปัญหาอะไร.....”

2. ผู้ที่ยอมตามผู้อื่น (Placater)

ภาพที่แสดงออกมาเหมือน ให้บริการ ตัวอย่างคำพูด “ฉันอยากให้คุณมีความสุข” ท่าทาง ชื่นชมยินดี ขี้ประจบ

ความรู้สึกภายใน “ฉันรู้สึกไม่มีคุณค่าอะไรเลย ถ้าไม่ได้ดูแลผู้อื่น”
ความรู้สึกต่อคุณค่าของตนเอง ต่ำ “ฉันอยากให้ใครรักฉัน เข้าใจฉัน”

บุคคลประเภทนี้ ชอบทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อผู้อื่น (ไม่ได้ทำสิ่งใดให้ตนเองเลย) มักชอบความสงบสุข ทำตัวเป็นกลาง เป็นผู้ประพฤติดีเกินไป มักชอบหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง หรือแม้การปฏิเสธว่าไม่ การยกย่องคุณค่าของตัวเอง มักถูกกำหนดหรือ เกิดจากการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น แต่ไม่ปรากฏจากการมองเห็นคุณค่าของตัวเอง เขาจะรู้สึกถึงคุณค่าของตัวเอง ก็ต่อเมื่อ เขาได้รับการชื่นชม จากผู้อื่นที่มีต่อความสำเร็จของเขา

บุคคลพวกนี้จะมีลักษณะอ่อนแอ ฟุ้งฟุ้งผู้อื่น และชอบปกป้องผู้อื่น

3. ผู้ที่มากไปด้วยเหตุผล (Super – reasonable)

ภาพที่แสดงออกมาเหมือน ฉลาด คำพูด เหตุผล คำพูดยาว ๆ เข้าใจยาก ตัวอย่างคำพูด “ฉันมีคำตอบที่ดีที่สุด” ทำทางสงบ เยือกเย็น ไร้ความรู้สึก

ความรู้สึกภายใน ฉันมีความรู้สึกไม่มั่นคง อ่อนแอ ความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองต่ำ ฉันต้องการให้ใครรักและเข้าใจฉัน บุคคลประเภทนี้ มีเหตุผล มีเชาวน์ปัญญา เย็นชา ไม่เปิดเผย ไม่ชอบคบเพื่อน ปราศจากความรู้สึก ชอบใช้เหตุผลและหลักการ มีความสามารถมากในการให้คำแนะนำ มักคิดแน่วแน่ในทางเดียว และไม่ค่อยสนใจความรู้สึกของคนอื่น

4. ผู้ที่พูดจาไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ (Irrelevant)

ภาพที่แสดงออกมาดูเสมือน เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คำพูด คำพูดที่แทบไม่มีความหมายอะไร ทำทาง การเคลื่อนไหวขาดสมดุล ความรู้สึกภายใน ไม่มีใครแคร์ ไม่มีใครใส่ใจฉัน มีความเหงา ขาดจุดมุ่งหมาย

บุคคลประเภทนี้ ชอบทำเป็นไม่เข้าใจ เปลี่ยนหัวเรื่องที่กำลังสนทนา ถกเถียงกันอยู่ ชอบทำตัวไม่สงบ เพื่อเรียกร้องความสนใจ ขัดจังหวะ การวิพากษ์วิจารณ์มักได้ชื่อว่าเป็นตัวตลก

ส่วนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพภายใต้สภาพกดดัน (Functional Communication Under Stress) เป็นภาพที่ สอดคล้อง ตอบสนองอย่างเหมาะสม ประสานกลมกลืน สอดคล้องเข้ากันได้ดี คำพูด คำพูดที่พูดสอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งท่าทาง และน้ำเสียง ท่าทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึก แสดงออกได้อย่างเหมาะสม ความรู้สึกภายใน ฉันรู้สึกดี ความรู้สึกต่อคุณค่าของตนเอง สูง ฉันรู้สึกว่าฉันมีใครรักและมีคุณค่า บุคคลประเภทนี้ จะคิดก่อนทำ การคิดสอดคล้องกับการกระทำ มีความเป็นกลาง เป็นตัวของตัวเอง ชอบเสี่ยงเพื่อความก้าวหน้าและพัฒนา รับผิดชอบต่อความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง

3.5.3 การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยใช้สรรพนาม “ฉัน” (Modeling of Effective Communication Using “I” Messages)

การทำหน้าที่ในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพต่ำ มักจะมีการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ทำให้ขาดประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้ครอบครัวมีการสื่อสารที่ดีขึ้น ผู้ให้คำปรึกษาจะส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้สรรพนาม “ฉัน” นำหน้าประโยคในการแสดงความรู้สึก ประโยคที่ใช้สรรพนาม “ฉัน” เป็นการแสดงความรู้สึกที่เป็นส่วนตัวและรับผิดชอบในสิ่งที่พูด จะช่วยให้ผู้อื่นแสดงความรู้สึกและ

ความคิดเห็น การสื่อสารในลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดการสื่อสารที่จริงใจ เป็นการเปิดเผยความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงไม่เสแสร้ง ช่วยให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่เห็นคุณค่าและภูมิใจในตนเอง หากว่าการสื่อสารของทั้งสองฝ่ายไม่มีความตรงไปตรงมา เสแสร้ง ไม่แสดงความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงออกมา บุคคลก็มักจะมีบทบาท 4 บทบาท ดังนี้

1. ผู้ตำหนิ (blamer) 2. ผู้ยอมตาม (placater) 3. ผู้ขจัดคอ (distractor) 4. ผู้มากเหตุผล (computer หรือ rational analyzer) คนทุกคนใช้บทบาททั้งสี่มาบ้างน้อยบ้างในบางโอกาส บทบาททั้งสี่มีประโยชน์ในบางสถานการณ์แต่หากบุคคลใช้บทบาทนั้นในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นจนเป็นนิสัยก็อาจทำให้เกิดปัญหาได้ บทบาทแต่ละบทบาทมีลักษณะย่อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ตำหนิ (Blamer) คือ บุคคลที่พยายามที่จะไม่รับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น แต่จะโยนความรับผิดชอบหรือความผิดนั้นไปให้ผู้อื่น ตัวอย่างประโยค เช่น “ดูซิ เขาทำให้ฉันต้องเป็นอย่างนี้” หรือ “มันเป็นความผิดของเธอ” ในการตำหนิบุคคลอาจชี้นิ้วไปที่คนอื่นในลักษณะของการติเตียน

2. ผู้ยอมตาม (Placater) คือ บุคคลที่พยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และพยายามทำให้คนอื่นพอใจทั้ง ๆ ที่บางครั้งไม่ตรงกับความรู้สึกและความต้องการของตนเอง ตัวอย่างเช่น “ดีแล้ว” “ใช้ได้แล้ว” ทั้ง ๆ ที่เธอไม่ได้เห็นอย่างนั้น

3. ผู้ขจัดคอ (Distractor) คือ บุคคลที่พูดหรือกระทำในสิ่งที่ไม่ตรงกัน บุคคลลักษณะนี้ดูเหมือนว่าจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับอะไรเลย เช่น ขณะที่ครอบครัวกำลังคุยกันเรื่องเงิน และการประหยัด ผู้ขจัดคออาจจะนำเรื่องตลกเข้ามาคุยท่ามกลางที่ครอบครัวกำลังสนทนากัน หรือเดินไปรอบ ๆ ห้องชวนสมาชิกคนอื่นมาสนใจสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่คุยอยู่

4. ผู้มากเหตุผล (Computer or Rational Analyzer) คือ บุคคลที่ใช้เฉพาะสติปัญญา และพยายามหลีกเลี่ยงเรื่องอารมณ์และความรู้สึก เวลาถูกถามว่า เขารู้สึกอย่างไรแทนที่จะตอบออกมาเป็นความรู้สึก เขากลับตอบว่า เขาคิดอย่างไร

ในการที่จะช่วยให้ครอบครัวให้สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ บางครั้งชะเทียใช้เทคนิคอื่นมาประกอบเรียกว่า การทำท่าทางในการสื่อสาร (communication Stance) การใช้เทคนิคนี้คือการให้สมาชิกทำท่าทางประกอบกับกับบทบาทที่เขารับรู้เกี่ยวกับตัวเขา เช่น หากสมาชิกครอบครัวคนใดรู้ว่าตัวเองมักมีบทบาทเป็นผู้ตำหนิ (blamer) ก็ให้เขาหรือเธอทำสีหน้าโกรธก้มตัวน้อย ๆ แล้วชี้นิ้วไปยังบุคคลที่เธอหรือเขาต้องการตำหนิ กระบวนการนี้จะช่วยให้เกิดการตระหนักรู้เพิ่มขึ้น และอาจนำไปสู่การสำรวจอารมณ์และความรู้สึก อภิปรายเพื่อหาวิธีการสื่อสารอย่างอื่นแทนที่จะเป็นการตำหนิดังกล่าว

3.5.4 การสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาวัยรุ่น

บุคคลจะมีการพัฒนาการสื่อสารตั้งแต่วัยทารก โดยผ่านกระบวนการที่ทารกมีปฏิสัมพันธ์กับแม่ ขยายวงไปสู่ปฏิสัมพันธ์กับพ่อ และสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น มี

ความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากขึ้น เขาก็จะเกิดการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์มากขึ้น นำไปสู่การหล่อหลอมเอกลักษณ์เฉพาะตัวในที่สุด (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2540 : 9 – 10)

การสื่อสารในช่วงวัยรุ่นนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก จากในอดีตที่มีมารดาเป็นบุคคลแรกที่ทำให้ข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับลูก ต่อมาในช่วงวัยรุ่นจะมีการสนิทสนมกับเพื่อนที่มีวัยเดียวกัน และเพศเดียวกันมากขึ้น มีการพูดคุยกับเพื่อนหรือครูที่ชื่นชอบมากกว่าการพูดคุยกับพ่อแม่ และพี่น้องอย่างที่เคยเป็นมาในอดีต (Pearson. 1989 : 220 ; citing Montemayer. 1982)

ในการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น บุคคลที่ใกล้ชิดต้องให้ความสนใจและมีการสื่อสารที่แสดงให้วัยรุ่นมีความรู้สึกที่มั่นคง และไว้วางใจ ซึ่งทฤษฎีพรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา (2528 : 8 – 9) กล่าวว่า การสื่อสารในครอบครัวนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลวัยรุ่นมาก พ่อแม่ควรจะต้องรู้จักแสดงความรักต่อเด็กอย่างถูกต้อง ให้ความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ ตามทุกข้อสุขของลูกด้วยความเข้าใจ ให้ความเป็นกันเองกับลูกเพื่อให้ลูกกล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา เด็กจะได้ไม่เก็บกดปัญหาไว้แต่เพียงลำพัง แล้วหาทางออกด้วยการคบเพื่อนที่ไม่ดีหรือหันไปพึ่งสิ่งเสพติดทั้งหลาย

เพียร์สัน (Pearson. 1989 : 216 – 217) กล่าวว่า ในครอบครัวที่มีบุตรเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น พ่อแม่ต้องทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการความเป็นอิสระมากกว่า การที่พ่อแม่จะให้การดูแลที่ทันทูมเหมือนในวัยเด็ก วัยรุ่นเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ บทบาทของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงจากที่เคยเป็น จากเด็กที่มีความสุภาพและต้องการได้รับความพึงพอใจจากผู้ใหญ่ จะมีการเปลี่ยนแปลงและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น จากเด็กผู้หึงหวงที่น่ารัก กลายเป็นคนที่ชอบโกรธง่าย มักร้องไห้แล้วปิดประตูห้องอย่างแรง และบอกว่า “ไม่มีใครเข้าใจตัวเธอเลย” ส่วนในเด็กวัยรุ่นชายนั้นจะมีการหลีกเลี่ยงจากคนอื่นชอบการนอนอยู่คนเดียวในห้อง วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมที่วัยรุ่นแสดงออกมานั้นเหมือนกับว่าไม่มีสมาชิกคนอื่น ๆ อยู่ในครอบครัว ซึ่งจะกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ด้านการสื่อสารในช่วงวัยรุ่นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ พวกเขาจะสามารถพัฒนาความมีเอกลักษณ์ของตนเอง และมีความเป็นตัวของตัวเอง เช่น มีความสามารถที่ดีในการสื่อสารกับบุคคลอื่น

นอกจากนี้วันดดา ปิยะศิลป์ (2540 : 125 – 135) กล่าวว่า เมื่อลูกเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอารมณ์ การเข้าสังคม การเรียน การงาน ค้นหาอุดมคติในชีวิต เป็นต้น ถ้าวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน มีแนวโน้มไปสู่ทางที่ผิดโดยไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นในช่วงชีวิตของวัยรุ่น และในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง จะมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์จะเป็นช่วงที่จิตใจยอมรับในสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นหนุ่มเป็นสาวได้แล้ว และจะเป็นช่วงที่สามารถเห็นลักษณะของอารมณ์เข้มข้นขึ้น มีทั้งส่วนของอารมณ์รัก ชอบ โกรธเกลียด อิจฉาริษยา โอ้อวด ถือดี เจ้าทิฐิ

อ่อนไหว หลงใหล วุ่นวายใจ เห็นอกเห็นใจ เห็นแก่ตัว สับสน หงุดหงิด เป็นต้น ซึ่งเป็นอารมณ์ที่อ่อนไหว รุนแรง เปลี่ยนแปลงง่าย การควบคุมตนเองยังไม่ดีนัก จึงต้องทำให้บุคคลต่างวัยที่ใกล้ชิดต้องใช้ความอดทนมากเพื่อจะทำความเข้าใจ หรือเพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ด้วยและวัยรุ่นต้องการมีอิสระ อยากทำอะไรได้ด้วยตัวเอง อยากทำในสิ่งที่ตนเองคิดว่าดี อยากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีการแสดงความคิดเห็นด้วยต่อพฤติกรรมหรือความคิดเห็นของพ่อแม่ อันเป็นทางที่นำไปสู่ความขัดแย้งกันระหว่างพ่อแม่กับลูก ถ้าพ่อแม่เกิดความรู้สึกไม่เข้าใจ ไม่พอใจ หรือโกรธ มีการต่อว่า หรือมีการบังคับ ก็จะสามารถเห็นพฤติกรรมการต่อต้านจากวัยรุ่นอย่างชัดเจนขึ้น

จากการศึกษาของศรีเรือน แก้วกังวาล (2530 : 173) พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างบุตรวัยรุ่นกับบิดามารดา ได้แก่ พ่อแม่ปรับตัวไม่ทันกับการเจริญเติบโตของบุตรวัยรุ่นเป็นผลให้บิดามารดาใช้วิธีการสัมพันธ์กับบุตรวัยรุ่นเช่นเดียวกับชนกับเมื่อบุตรยังเป็นเด็กเล็ก ๆ เช่น การออกคำสั่งให้วัยรุ่นปฏิบัติตาม หรือคอยติดตามจนบุตรไม่มีโอกาสเป็นอิสระทางความคิด และการตัดสินใจ พ่อแม่เอามาตรฐานของความคิด ความสามารถประสบการณ์ความรู้ของตนเป็นมาตรฐานคาดหวังผลการกระทำของวัยรุ่น ซึ่งมีความแตกต่างในแต่ละบุคคลที่เป็นเอกลักษณ์ หากแต่ละวัยไม่เข้าใจและไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ก็ย่อมเกิดความขัดแย้งกันทำให้วัยรุ่นเสียความมั่นใจ และเกิดความสับสนใจ ถ้าเด็กไม่สามารถปฏิบัติตามความต้องการของผู้ใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์ ฉะนั้นการลดช่องว่างระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ จะช่วยลดความตึงเครียดทางอารมณ์และจิตใจของวัยรุ่น อีกทั้งจะช่วยให้วัยรุ่นมีความมั่นคงทางจิตใจ ในครอบครัวที่มีลูกในช่วงวัยรุ่น การสื่อสารที่ดีจะมีส่วนช่วยในการลดช่องว่างระหว่างวัย และลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ยังยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2540 : 34 –35) กล่าวว่า การสื่อสารกับบุตรในช่วงวัยรุ่นจะต้องใช้ความอดทน ความเข้าใจ และการให้โอกาสเด็กได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และให้การยอมรับ เมื่อเขามีประสบการณ์ที่แปลกใหม่ หรือประสบกับความยุ่งยากใจเขาสามารถที่จะพูดคุยหรือปรึกษาหารือกันภายในบ้าน โดยพ่อแม่เป็นผู้รับฟังที่ดี ไม่ใช่วิธีการสอน สั่งให้ทำ ซึ่งจะทำให้ลูกเบื่อและไม่ยอมรับ

วิธีการสื่อสารกับลูกจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสาร 2 ทาง ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญในวิธีการสื่อสารกับลูก คือ บอกความรู้สึกของพ่อแม่ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าการสั่งสอนหรือตำหนิเขา เพราะการบอกความรู้สึกไม่ทำให้เกิดการโต้แย้ง บอกสิ่งที่พ่อแม่อยากให้เกิดขึ้นแทนที่จะบอกให้ลูกทำอะไร ซึ่งวัยรุ่นจะรู้สึกว่าถูกสั่ง ก็จะอยากต่อต้าน และการถามความคิดเห็นของลูก เป็นการแสดงว่าเรารับฟัง และยอมรับในตัวเขา ดังนั้น ลูกจะหันมาพูดกับพ่อแม่ในฐานะบุคคลที่เข้าใจกัน ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้จะทำให้ลูกรู้จักใช้เหตุผลมีการประนีประนอมและคงความนิยมในตัวพ่อแม่ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับวัยรุ่นที่จะพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความมั่นคงในอารมณ์ และมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

บาเนสและโอลสัน (Pearson. 1989 : 222 ; citing Barnes and Olson. 1985) พบว่า ในครอบครัวที่มีการสื่อสารที่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูก สมาชิกในครอบครัวจะมีความใกล้ชิดกัน มีการปรับตัวที่ดี และมีความพึงพอใจในครอบครัวอย่างมาก

สุพิศ รนขาว.(2542 : 43 - 46)การสื่อสารในครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงของวัยที่มีการพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านอารมณ์ที่รุนแรง แต่เปลี่ยนแปลงง่ายและรวดเร็ว ดังนั้น บิดามารดาหรือผู้ใกล้ชิดกับวัยรุ่นควรมีความเข้าใจในการแสดงออกของเขา และให้โอกาสเด็กวัยรุ่นได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการ และควรยอมรับฟัง และเข้าใจในตัวเขา

3.6 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

3.6.1 ความหมายการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 90) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่มต่างจากการให้คำปรึกษารายบุคคล คือ สมาชิกทุกคนมีหน้าที่มาช่วยกันแก้ปัญหาในกลุ่ม อีกทั้งการให้คำปรึกษากลุ่มเหมาะสำหรับสมาชิกที่ปกตอเท่านั้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2534 : 180) การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการของกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาหรือความต้องการคล้าย ๆ กันมาปรึกษาหารือร่วมกันโดยมีผู้ให้การปรึกษาซึ่งมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ทางการให้คำปรึกษา ร่วมให้ความช่วยเหลือหรือร่วมให้การปรึกษา

กมลรัตน์ กริทอง (2545 : 257) การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลเป็นกลุ่ม โดยเข้าร่วมกลุ่มด้วยความสมัครใจ บุคคลที่เข้ากลุ่มมักมีปัญหาคล้ายคลึงกัน มีการปรึกษาหารือร่วมกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางการให้คำปรึกษาร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา และเป็นผู้เอื้ออำนวยให้บรรยากาศของกลุ่มมีความอบอุ่น ปลอดภัย เป็นกันเองและไว้วางใจได้

กิปสัน และ มิทเชล (Gibson and Mitchell. 1986 : 30) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) มุ่งที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมโดยตรง การพัฒนาที่เกิดขึ้นในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มนั้นขึ้นอยู่กับ ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่มและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความวิตกกังวลของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม จะถูกนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกลุ่ม

แกซดา (Gazda. 1989 : 10) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) เป็นกระบวนการระหว่างบุคคลที่เน้นที่ความคิดและพฤติกรรมที่มีสติ และนำไปสู่การบำบัดที่นำไปสู่การบำบัดที่จะรับข้อเท็จจริงอย่างไม่จำกัด ในระหว่างสมาชิกกลุ่มจะมีความเชื่อถือซึ่งกันและกัน การเอาใจใส่ การยอมรับ และการให้กำลังใจ การให้คำปรึกษาจะนำไปสู่การรับรู้ร่วมกันของ

สมาชิกในกลุ่ม และผู้ให้คำปรึกษา สมาชิกจะได้ใช้ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้เป็นประโยชน์ในการเพิ่มความเข้าใจ การยอมรับคุณค่าและจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเรียนรู้การยอมรับหรือไม่ยอมรับทัศนคติหรือพฤติกรรมบางอย่าง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) เป็นกระบวนการของการให้คำปรึกษาที่แตกต่างจากการให้คำปรึกษารายบุคคล โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะประกอบด้วยผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามากกว่า 1 คนขึ้นไป ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นปลอดภัย ภายในกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้น และช่วยเหลือให้กระบวนการกลุ่มดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์

3.6.2 วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

กิ๊บสัน และ มิทเชล (Gibson and Mitchell, 1986 : 29 – 30) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มนั้นครอบคลุมถึงการพัฒนา ป้องกันและรักษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ในด้านการพัฒนา การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้รับการกระตุ้น ส่งเสริม และมีแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สมาชิกต้องการมากที่สุด นั่นคือสมาชิกจะได้รับแรงจูงใจจากกลุ่มให้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถซึ่งแสดงออกถึงความสำเร็จอย่างสูงสุดของตนเอง

2. ในด้านการป้องกัน การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาดำเนินชีวิตและทำหน้าที่ในสังคมให้ผ่านปัญหาต่าง ๆ ไปด้วยดี โดยป้องกันปัญหาความผิดปกติทางบุคลิกภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าหากบุคคลไม่สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้

3. ในด้านการรักษา การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มให้การรักษาแก่บุคคลที่มีพฤติกรรมที่เป็นการทำลายตัวเอง (Self-Defeating Behavior) ซึ่งอาจเป็นซ้ำ ๆ และเป็นมากขึ้นได้ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษากลับคืนเป็นปกติได้อย่างรวดเร็ว และคงเหลือความผิดปกติทางอารมณ์น้อยกว่า

ทิพวรรณ กิตติพร (2536 : 260) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกกลุ่มรู้จักตนเองดีขึ้น มีเอกลักษณ์ของตนเอง มีความไว้วางใจต่อตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบต่อตัวเองและผู้อื่น มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น มีทักษะในการเข้าสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเน้นให้สมาชิกสำรวจและเข้าใจตนเอง จนสามารถลงมือปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหา มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามแนวทางที่พึงปรารถนา มีการตัดสินใจและการเลือกอย่างเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญงอกงามส่วนบุคคล ทำให้สมาชิกสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เพื่อช่วยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีการพัฒนาตนเองภายใต้บรรยากาศของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม โดยสมาชิกจะได้สำรวจเรียนรู้ และทำความเข้าใจกับตนเอง พัฒนาความรู้สึกยอมรับและไว้วางใจผู้อื่น ส่งเสริมให้สมาชิกกล้าที่จะเปิดเผยตนเองมากขึ้นผ่านกระบวนการกลุ่ม นอกจากนี้การอยู่ร่วมกันในกลุ่มสมาชิกจะได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม สมาชิกจะสามารถพัฒนา ยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตน โดยได้รับแรงจูงใจและพลังใจจากกลุ่ม

3.6.3 วิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีใช้วิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์ส การให้คำปรึกษาวิธีการนี้ยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง ผู้ริเริ่มและพัฒนาวิธีการนี้ให้คำปรึกษา คือ โรเจอร์ส (Rogers) โดยยึดหลักว่ามนุษย์มีความสามารถที่จะพัฒนาตนเอง (วัชร ทรัพย์มี. 2533 : 37) และทฤษฎีของโรเจอร์สนั้นเน้นความจริงของชีวิตที่ว่า ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถอยู่ในตนเองที่จะเข้าใจถึงองค์ประกอบของชีวิต อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนไม่มีความสุข ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถที่จะนำชีวิตของตนเอง อีกทั้งยังสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของเขา การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจะเกิดขึ้นได้ ถ้าผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจและสามารถที่จะสร้างสัมพันธภาพในบรรยากาศที่อบอุ่น มีการยอมรับ การเข้าอกเข้าใจในปัญหาที่ถูกต้อง (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 92)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วิธีการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์ส เน้นความจริงของชีวิตว่า ผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้ที่มีศักยภาพอยู่ในตนเอง และสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ ถ้าผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจในปัญหาถูกต้อง ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา

3.6.4 หลักสำคัญของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง มีหลักการสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้ (วัชร ทรัพย์มี. 2533 : 40 – 42)

1. การพัฒนาความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าแก่นสำคัญของบุคลิกภาพคือ อัตมโนคติ หรือความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง (Self Concept) ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลสังเกตปฏิกิริยาที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง และเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับ อันจะก่อให้เกิดการรับรู้ว่าเป็นคนดีหรือไม่ มีความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งนับได้ว่ามีผลต่อความประสบความสำเร็จและความล้มเหลวในชีวิตของบุคคล

2. สาเหตุแห่งปัญหาหรือความทุกข์ เกิดจากอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอันเนื่องมาจากความไม่สอดคล้อง (Incongruence) ระหว่างความรู้สึกที่มีต่อตนเองกับสิ่งที่ตนประสบจึงทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนได้รับการคุกคาม (Threat) ทางด้านจิตใจ ก่อให้เกิดความกังวลใจ ว่าตนไม่ได้มีคุณค่าเท่าที่คาดคิดไว้

3. บุคคลที่ปรับตัวได้ดี คือบุคคลที่ไม่บิดเบือนประสบการณ์ ยอมรับความจริง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้ สิ่งให้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องตระหนักคือ ช่องว่างระหว่างประสบการณ์กับความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง

4. การที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา ไม่รู้สึกว่าถูกคุกคาม และเสี่ยงการใช้กลวิธีป้องกันจิตใจ คือผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาไม่เคร่งเครียด คลายความรู้สึกถูกคุกคามด้านจิตใจ ถ้าพิจารณาตนเองและสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้องต่อความจริง เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีความจริงใจ ยอมรับผู้รับคำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไข มีเมตตาพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา และให้คำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไข ผู้รับคำปรึกษาและผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามเข้าใจผู้รับคำปรึกษาทั้งเนื้อหาและสีหน้าท่าทางที่ผู้รับคำปรึกษาแสดงออก

5. ผู้ที่เหมาะสมจะรับการให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลางควรมีลักษณะดังนี้ คือ

ก. มีความเครียดทางอารมณ์

ข. มีโอกาสพบผู้ให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ค. สามารถระบายความรู้สึกขัดแย้งด้านจิตใจหรือคับข้องใจ ด้วยคำพูด และสีหน้าท่าทาง

ทาง

ง. มีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่าปานกลาง สามารถที่จะใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหรือการปรับตัว

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง เชื่อว่าความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) เป็นแกนสำคัญของบุคลิกภาพและสาเหตุของปัญหาเกิดจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความรู้สึกที่มีต่อตนเองกับสิ่งที่ประสบ การที่จะช่วยผู้รับคำปรึกษาสามารถพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ตรงกับความจริงนั้น ผู้ให้คำปรึกษาต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดี ได้แก่ การมีความจริงใจ การเข้าใจในปัญหาและการยอมรับ ผู้รับคำปรึกษาโดยไม่มีเงื่อนไขทฤษฎีนี้เหมาะสำหรับผู้รับคำปรึกษาที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และความรู้สึก

3.6.5 ข้อดีของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

ดันแคน และ มีโดวส์ (Gazda. 1989 : 38 ; citing Duncan and Medows. 1967) ได้ทำการสำรวจข้อดีและลักษณะเฉพาะของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ในปี ค.ศ. 1967 และได้ระบุข้อดีและลักษณะเฉพาะของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเป็นการจำลองสถานการณ์ในชีวิตจริงหรือสังคมเพื่อนเล็ก ๆ โดยสมาชิกจะสามารถทดลองการฝึกทักษะที่ได้รับ โดยได้รับข้อมูลย้อนกลับพร้อมทั้งกำลังใจ มีการเปลี่ยนความคิดเห็นและความวิตกกังวล ซึ่งนำไปสู่ความเจริญงอกงามส่วนบุคคล และส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2. ประหยัดในทางด้านเศรษฐกิจ และในด้านการใช้เวลาของผู้ให้คำปรึกษา
3. การประสานงานในกลุ่มจะทำให้เกิดประสิทธิภาพโดยใช้แรงผลักดันจากสมาชิกกลุ่ม
4. สามารถช่วยเหลือบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้ครอบคลุมกว่าการให้คำปรึกษารายบุคคล เช่น ในด้านการป้องกันตัวเอง ขี้อาย ไม่เป็นตัวของตัวเอง และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในโรงเรียน
5. ผู้รับคำปรึกษาสามารถมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยผู้ให้คำปรึกษาได้
6. เป็นแนวทางใช้สำหรับฝึกหัดผู้ให้คำปรึกษา
7. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มสามารถใช้เป็นวิธีในการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาภายหลังที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลแล้ว

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 192) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มก่อให้เกิดประโยชน์กับสมาชิก ดังนี้

1. สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นสมาชิกกลุ่ม และเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม
2. สมาชิกเห็นความสำคัญของสัมพันธภาพของการช่วยเหลือ และสมาชิกเรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม และกับบุคคลอื่น โดยได้เรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การอภิปรายและการแสดงออก
3. ผู้ให้คำปรึกษาจะมีโอกาสสังเกตพฤติกรรมการแสดงออก และปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้ผู้ให้คำปรึกษาพยายามหาวิธีการที่จะให้ความช่วยเหลือหรือพัฒนาเด็กที่ต้องการจะได้รับความช่วยเหลือได้ เช่น ให้คำปรึกษารายบุคคลต่อไป

4. แนวความคิดของการฝึกอบรม

4.1 ความหมายและความสำคัญของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมตามความหมายจากสารานุกรมศัพท์ทางจิตวิทยา หมายถึง ระบบที่จะจัดกระบวนการฝึกปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนเป็นพิเศษ โดยมุ่งที่จะเพิ่มหรือรักษาศักยภาพสูงสุดของความแข็งแรงทางร่างกาย การใช้ร่างกายและสมรรถภาพทางสมอง และความทุ่มเทใจให้กับงาน (สุรพล พยอมแย้ม. 2541 : 246 ; อ้างอิงจาก Eysenck Amod and Meili. 1980)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 211 – 212 ; อ้างอิงจาก Parker , Seiler และUlschak.) ปาร์เกอร์ เสนอแนวความคิดในการฝึกอบรมในรูปของกระบวนการ โดยมีกระบวนการพิจารณาความจำเป็นในการฝึกอบรม จัดทำจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรม สร้างหลักสูตรการฝึกอบรม ออกแบบคัดเลือกวิธีการฝึกอบรม วางแผนการประเมินผล จัดการวัดผลและดำเนินการฝึกอบรม

เซลเลอร์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมว่า เป็นการนำการวิเคราะห์ระบบมาใช้ในการฝึกอบรม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับทุกระบบ มีการประสานสัมพันธ์กัน ระบบองค์ประกอบประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) มีปัจจัยหลักอยู่ 4 ปัจจัย คือ โครงสร้างสังคมขององค์กร

หมายถึง ค่านิยม ปทัสสถานขององค์กร วิธีการทำงานขององค์กร บุคลากรในองค์กร หมายถึง สมาชิกที่เป็น ทรัพยากรและปัจจัยสุดท้าย คือ องค์กรเป็นที่รวมของโครงสร้างสังคม บุคลากร เทคนิค สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ 2) การปรับเปลี่ยน (Transforming System) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในการฝึกอบรม การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล รวมทั้งความเข้าใจใน ความรู้ทักษะต่าง ๆ และ 3) ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลที่ได้ ความพึงพอใจ ตลอดจนการ ได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ทักษะต่าง ๆ

อัลสซแซก ได้กล่าวถึงวงจรการฝึกอบรมซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นแรก คือ การศึกษาหาความจำเป็นในการฝึกอบรม เช่น ผลผลิตตกต่ำ พนักงานลาออก งานบกพร่อง ขั้นสอง คือ การตัดสินใจ ผู้บริหารร่วมกับพนักงานตัดสินใจจัดการแก้ปัญหาโดยการฝึกอบรม โดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ขั้นต่อไป คือ การประเมินก่อนการดำเนินการฝึกอบรมเป็นการวางแผนการดำเนินงานโครงการวางแผนบุคลากร การเงิน งบประมาณ และขั้นสุดท้าย คือ การประเมินผลเพื่อการดำเนินงานเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อการตัดสินใจดำเนินงาน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงองค์ประกอบของการฝึกอบรมซึ่งเป็นการเสนอแนวคิดการฝึกอบรมที่เป็นระบบ โดยมีรายละเอียดครบถ้วนได้แก่ บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมการฝึกอบรม เครื่องมือ เทคนิค วิธีการ งบประมาณ ตลอดจนผลที่ได้จากการฝึกอบรม

ยงยุทธ เกษสาคร (2543 : 23) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม (Training) ว่าเป็นกระบวนการ (Process) อย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์โดยอาศัยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบขั้นตอนมี การวางแผน และเป็นการกระทำต่อเนื่องโดยไม่มีการหยุดยั้ง ซึ่งการกระทำทั้งหมดก็เพื่อการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) และเพิ่มพูนทักษะ (Skill) ความชำนาญเพื่อการบรรเทาการสูญเสียอันเกิดจากการทำงานตลอดถึงการปรับเปลี่ยนเจตคติ (Attitudes) และพฤติกรรม (Behaviors) เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงเจตคติเก่า ๆ ความเชื่อดั้งเดิมที่ล้าสมัยและเสื่อมถอยเพื่อให้บังเกิดเจตคติใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ตามความประสงค์ขององค์กร การฝึกอบรมจึงเป็นกระบวนการที่จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถ (Ability) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency) ของบุคลากรในองค์กรอันจะก่อให้เกิดประสิทธิผล (Effectiveness) ตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 210) กล่าวถึง การฝึกอบรมว่าเป็นกระบวนการจัดการเพื่อให้บุคคลได้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะเพื่อความมุ่งหมายเฉพาะอย่าง จุดหมายของการฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เพื่อให้องค์กรเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการฝึกอบรมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนา ซึ่งวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง คือ ให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการฝึกอบรม ซึ่งธีรวิทย์ บุญยโสภณ (2527 : 76) กล่าวว่า หลักทฤษฎีการเรียนรู้ถูกนำมาใช้ในการฝึกอบรมเพราะในหลักการของจิตวิทยานั้น การเรียนรู้

เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความประสงค์ของตนเอง ผู้ฝึกอบรมจะคอยสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมและพยายามส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อให้ได้เรียนรู้ใหม่จากการฝึกอบรมไปใช้ในการแก้ปัญหาประจำวันได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เริงชัย หมิ้นชนะ (2538 : 110) ได้กล่าวว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ให้การฝึกอบรมจะต้องเข้าใจหลักพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนต่อสภาพการณ์การเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ

เมื่อนำการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับการฝึกอบรม และเพื่อให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 216 – 217) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกอบรมว่า การตั้งใจเพื่อการฝึกอบรมเป็นสิ่งจำเป็นและต้องการนำมาใช้กับการทำงาน การฝึกอบรมควรคำนึงถึงจำนวนเวลาที่ใช้ไปกับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม ถ้านานหรือมากเกินไปทำให้เบื่อหน่าย ควรคำนึงถึงหลักสูตรที่ใช้ไม่ให้ง่ายหรือยากจนเกินไปสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและจัดลำดับให้เหมาะสมว่าควรจะอบรมอะไรก่อนหลัง นอกจากนี้การฝึกอบรมควรมีรูปแบบที่เข้าใจง่ายและควรใช้นวัตกรรมให้เหมาะสมในการสาธิตและการทดลองปฏิบัติ รวมทั้งการฝึกภาคปฏิบัติควรควบคู่กันไปกับการฝึกอบรมทางทฤษฎี การอภิปรายและซักถามควรมีระหว่างการสอน และการสาธิตเพื่อทำความเข้าใจกับบทเรียนและแก้ไขข้อผิดพลาด การสังเกตความก้าวหน้าระหว่างฝึกหัดและฝึกอบรมเป็นสิ่งจำเป็นควรมีการแสดงผลเป็นกราฟไว้เพื่อพิจารณาถึงผลของการอบรม จากนั้นควรตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพราะบางคนคิดว่าคนได้เรียนแล้ว ซึ่งอาจขาดความชำนาญและไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงส่วนการสรุปและการทบทวนกระบวนการฝึกอบรมทั้งหมดโดยให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้สรุป และอยู่ในความดูแลของผู้ฝึกอบรม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4.2 การออกแบบการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ(Design Effective Training)

การฝึกอบรมบุคลากรเป็นสิ่งที่องค์กรจะต้องลงทุนทั้งด้านกำลังคน กำลังเงินและทรัพยากรอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการจัดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและให้ได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนไปให้ได้มากที่สุด

โกลด์สไตน์ (Goldstein. 1993 : 165) ได้กำหนดขั้นตอนของการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการหรือความจำเป็นในการฝึกอบรม (Needs Assessment) ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์

1.1 การวิเคราะห์องค์กร (Organization Analysis)

1.2 การวิเคราะห์ภารกิจ ความรู้ ทักษะและความสามารถ (Task and Knowledge , Skill , and Ability Analysis)

1.3 การวิเคราะห์บุคคล (Person Analysis)

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม (Instructional Objectives)
3. การคัดเลือกและการออกแบบโครงการฝึกอบรม (Selection and Design of Instructional Programs)
4. การพัฒนาเกณฑ์ในการประเมินผลการฝึกอบรม (Development of Criteria)
5. การจัดการฝึกอบรม (Training)
6. การประเมินผล (Evaluation)

กระบวนการจัดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เมื่อได้ดำเนินการขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการหรือความจำเป็นในการฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว เราก็นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมในขั้นตอนที่ 2 และเมื่อกำหนดวัตถุประสงค์หลัก ๆ ของการฝึกอบรมได้แล้ว ก็มาถึงขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกและการออกแบบโครงการฝึกอบรม

4.3 ความหมายของการออกแบบการฝึกอบรม

คำว่า “การออกแบบ” (Design) เป็นคำพูดที่ใช้กันแพร่หลาย และดูจะเป็นคำพูดที่ผู้พูดหรือผู้ได้ยินมักจะทักท้วงเอาว่าเข้าใจ เพราะเป็นคำพูดที่ใช้กันในชีวิตประจำวันไปเสียแล้ว เช่น การออกแบบบ้าน การออกแบบเครื่องแต่งกาย ฯลฯ ถ้าใช้กับสิ่งที่เป็นรูปธรรมเหล่านี้ก็พอจะเข้าใจได้ไม่ยากนัก แต่ถ้านำมาใช้เกี่ยวกับสิ่งที่นามธรรม เช่น การออกแบบการสอน หรือการออกแบบการฝึกอบรม ฯลฯ ก็ไม่แน่ใจว่าจะมีความเข้าใจได้ง่ายเหมือนกับการออกแบบสิ่งที่เป็นรูปธรรม

ในหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกอบรม จะไม่ค่อยมีใครให้ความหมายของการออกแบบไว้มากนัก จะมีบ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ที่พอจะรวบรวมได้มีดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และเป็รื่อง กุมุท (2537 : 64) ให้ความหมายไว้ว่า “การออกแบบการฝึกอบรม” หมายถึง การวางแผนและกำหนดกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นองค์ประกอบหรือส่วนของระบบฝึกอบรมเพื่อให้อยู่ในตำแหน่งและลำดับขั้นตอนที่จะทำให้การอบรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พิชัย สัมพันธ์ไพบูลย์ (2543 : 87) ให้ความหมายในการออกแบบฝึกอบรมไว้ว่า สร้างหลักสูตรฝึกอบรม คัดเลือกวิธีสอน วิธีสังเคราะห์หลักสูตร การจัดลำดับของเนื้อหาวิชาของหลักสูตร การประเมินผล และการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมใหม่

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การออกแบบการฝึกอบรม หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการต่าง ๆ มาวางแผนจัดฝึกอบรม สร้างหลักสูตร และองค์ประกอบต่าง ๆ ให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.4 ความสำคัญและความจำเป็นในการออกแบบฝึกอบรม

การออกแบบและการพัฒนาโครงการฝึกอบรม เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการจัดการฝึกอบรม ถ้าเราจะเปรียบเทียบการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม เป็นเสมือนหนึ่งการวิเคราะห์และทดสอบเพื่อหาสมุฏฐานของโรค เพื่อให้ทราบสาเหตุของปัญหาของ

โรคนั้น ๆ หลังจากแพทย์มีความเข้าใจในการวินิจฉัยของตนแล้ว ก็จะกำหนดแนวทางการรักษาโรคนั้น ไม่ว่าจะโดยการรักษาด้วยยา การผ่าตัด หรือการฉายรังสี การออกแบบการฝึกอบรมและการพัฒนาโครงการฝึกอบรม ก็เปรียบเสมือนการกำหนดแนวทางการรักษาโรคของแพทย์นั่นเอง เพียงแต่สิ่งที่โครงการฝึกอบรมต้องการแก้ไขนั้นคือ พฤติกรรมการทำงานของบุคคลมิใช่โรคภัยไข้เจ็บ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นอกจากนักจัดการฝึกอบรมจะต้องทราบความจำเป็นและความต้องการในการฝึกอบรมแล้ว จะต้องสามารถออกแบบและพัฒนาโครงการฝึกอบรมให้มีความเหมาะสม และสามารถสนองวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ด้วย มิฉะนั้นแล้ว ก็จะเปรียบเสมือนหนึ่งการกำหนดแนวทางการรักษาโรคที่ไม่ถูกต้อง และไม่สามารถรักษาโรคนั้นได้

นอกจากนี้ แนนเดอร์ และ แนนเดอร์ (Nadler and Nadler : 1994) กล่าวว่าไว้ว่า บุคคลที่มีหน้าที่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะมีบทบาท (roles) และบทบาทย่อย (sub – roles) ดังนี้

1. เป็นผู้ชำนาญการด้านการเรียนรู้ (Learning Specialist)
 - เป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการเรียนรู้
 - เป็นผู้ออกแบบโปรแกรมการศึกษา
 - เป็นผู้พัฒนากลยุทธ์ในการสอน
2. เป็นผู้จัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Manager of HRD)
 - เป็นผู้ตรวจสอบโปรแกรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 - เป็นผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 - เป็นผู้เตรียมเครื่องมือ / อุปกรณ์ และการเงิน
 - เป็นผู้ประสานงาน
3. เป็นที่ปรึกษา (Consultant)
 - เป็นผู้เชี่ยวชาญ
 - เป็นทนายแก้ต่าง / สนับสนุน
 - เป็นผู้กระตุ้น / เร่งเร้า
 - เป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

บุคคลที่มีหน้าที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่วนใหญ่มักจะคุ้นเคยกับบทบาทของการเป็นผู้ชำนาญการทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนากลยุทธ์ในการสอนเท่านั้น ส่วนบทบาทอื่น ๆ จะไม่ค่อยคุ้นเคย หรือไม่ได้สนใจ จึงทำให้นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร ดังนั้นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีความความรู้ ความเข้าใจในบทบาทต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการออกแบบโปรแกรมการฝึกอบรม

4.5 หลักเกณฑ์และรูปแบบของการออกแบบการฝึกอบรม

การออกแบบฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพนั้น มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป นักฝึกอบรมที่ดีจึงควรพิจารณาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เหมาะสม และสอดคล้องกับการออกแบบการฝึกอบรมของตนเอง หลักเกณฑ์การออกแบบการฝึกอบรมที่มีหลากหลายนี้ พอรวบรวมเป็นสังเขปได้ดังนี้

กอร์ดอน (Gordon. 1994 : 153) ได้เสนอรูปแบบของการออกแบบไว้เป็น 3 ระยะหรือขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1. เริ่มต้น – สุดท้าย การวิเคราะห์ (Front – End Analysis)

- ประเมินความต้องการ
- วิเคราะห์องค์กร
- วิเคราะห์ภาระหน้าที่
- วิเคราะห์บุคคล
- วิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการในการฝึกอบรม
- การระบุหน้าที่

ระยะที่ 2. การออกแบบและการพัฒนา

- ความคิดเกี่ยวกับการออกแบบและการพัฒนา
- การเริ่มต้นของระบบพัฒนา
- เริ่มต้นการประเมินและผู้ใช้แบบทดสอบ
- การประเมินการพัฒนาที่ได้มีรูปแบบ
- ผู้ประเมินสุดท้าย

ระยะที่ 3. ระบบการประเมินผล

- บรรทัดฐานของการประเมินสุดท้าย
- ประเมินผลการออกแบบ
- เลือกและวิเคราะห์ข้อมูล

ลินทอน (Lynton . 1978 : 78) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การออกแบบการฝึกอบรมออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. โครงสร้างของโปรแกรม พิจารณาจากองค์ประกอบต่อไปนี้

- 1.1 กระบวนการเรียนที่สอดคล้องและเป็นไปได้
- 1.2 สัมพันธ์กับความคาดหวังโดยทั่วไปของโปรแกรม
- 1.3 สร้างทีมงานในการฝึกอบรม

1.4 รวบรวมการฝึกอบรมที่พัฒนาแล้วที่ดี ๆ

1.5 มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

ขั้นตอนที่ 2. รายละเอียดของหลักสูตร พิจารณาจาก

2.1 การฝึกอบรมและผลสะท้อน

2.2 ผลที่จะเกิดกับบุคคลและความปลอดภัย

2.3 สิ่งที่จะอบรมและสิ่งที่ปฏิบัติอยู่

2.4 ผลกระทบต่อบุคคลและกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3. มีความยืดหยุ่น

ขั้นตอนที่ 4. ประเมินการฝึกอบรมระหว่างโปรแกรม

4.1 ประเมินความก้าวหน้า

4.2 ตรวจสอบแต่ละภาควิชา (Session)

ขั้นตอนที่ 5. กำหนดการฝึกอบรมและตารางเวลา

ชูชัย สมิทธิไกร (2538 : 63) การออกแบบและพัฒนาโครงการฝึกอบรม ประกอบด้วย

ขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ

1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.2 วัตถุประสงค์ของหมวดวิชา

1.3 วัตถุประสงค์ของรายวิชา

2. การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วย

2.1 การจัดเตรียมโครงสร้างของหลักสูตร

2.2 การสร้างแผนการเรียนรู้

2.3 การจัดวางเนื้อหาวิชา

3. การกำหนดระยะเวลาของการฝึกอบรม ประกอบด้วย

3.1 การกำหนดระยะเวลาทั้งหมดของการฝึกอบรม

3.2 การแบ่งสรรเวลา

4. การเลือกใช้วิธีการฝึกอบรม ประกอบด้วย

4.1 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4.2 ภูมิหลังของผู้รับการอบรม

4.3 การปฏิบัติงานจริง

5. การกำหนดวิธีการประเมินผล

วารินทร์ อักษรนำ (2544 : 23) ที่ปรึกษาและวิทยากรสถาบันโพธิ์แอ่งเกล็ด เทรนนิ่ง การออกแบบฝึกอบรมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สมองความต้องการขององค์กร โดยออกแบบให้สอดคล้องกับ
 - 1.1 คน
 - 1.2 งาน
 - 1.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร
 - 1.4 ความพึงพอใจ
2. ออกแบบหลักสูตร กิจกรรมและการถ่ายทอด ให้เหมาะสม
 - 2.1 ไม่หนักวิชาการ
 - 2.2 ไม่เน้นแต่กิจกรรม
 - 2.3 ไม่นิยมทอล์คโชว์
 - 2.4 สนใจเรื่องการถ่ายทอดอย่างมีสีสัน
3. ออกแบบการติดตามผล นำเสนอเป็นเอกสารอย่างชัดเจน
 - 3.1 หลังจากอบรมแล้วได้ะไรบ้าง
 - 3.2 คนที่ได้รับการอบรมได้พัฒนาอะไรบ้าง
 - 3.3 มีแนวคิดและข้อเสนอแนะ
 - 3.4 ติดตามผลเป็นระยะ ๆ 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี
 - 3.5 นำเสนอโครงสร้างการบริหารที่จะสนับสนุน
 - 3.6 นำเสนอแนวทางก้าวหน้าของบุคคล
 - 3.7 นำเสนอการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 - 3.8 เป็นที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.6 การประยุกต์ใช้การเขียนโครงการฝึกอบรม

โครงการฝึกอบรมทุกโครงการจำเป็นจะต้องมีรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อเสนออนุมัติงบประมาณและการดำเนินการจากฝ่ายบริหารของหน่วยงาน นอกจากนั้นยังเป็นหลักฐานอ้างอิงในการดำเนินการของฝ่ายจัดการฝึกอบรมอีกด้วย สำหรับการเขียนโครงการฝึกอบรมที่ดีนั้น ควรจะเขียนโดยครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อโครงการ
2. หลักการและเหตุผล
3. วัตถุประสงค์ของโครงการ
4. หลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม
5. วิทยากรของการฝึกอบรม
6. ระยะเวลาและสถานที่ในการฝึกอบรม

7. ผู้รับการอบรม
8. ประกาศนียบัตร/วุฒิบัตร
9. การประเมินผลโครงการ
10. ผู้รับผิดชอบโครงการ
11. งบประมาณของโครงการ
12. รายชื่อผู้รับการอบรม

สำหรับการเขียนรายละเอียดของแต่ละหัวข้อ มีแนวทางดังนี้

ชื่อโครงการ

ชื่อของโครงการควรมีลักษณะกะทัดรัด ชัดเจน โดยอาจตั้งชื่อโครงการได้ใน 3 ลักษณะ คือ

1. กำหนดตามเนื้อหาวิชา

เช่น โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “การให้คำปรึกษาครอบครัว”

2. กำหนดตามตำแหน่งงานของผู้รับการอบรม

เช่น โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “บทบาทอาจารย์แนะแนวกับการให้คำปรึกษาครอบครัว”

3. กำหนดตามเนื้อหาวิชาและตำแหน่งงานของผู้รับการอบรม

เช่น โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “ทักษะในการให้คำปรึกษาครอบครัวสำหรับอาจารย์แนะแนวมืออาชีพ”

หลักการและเหตุผล

การเขียนหลักการและเหตุผล คือ การแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของโครงการฝึกอบรม โดยการเขียนควรจะครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการที่ควรจะเป็น หรือควรปฏิบัติ
2. ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา อันอาจจะก่อให้เกิดความเสียหาย
3. ความจำเป็นที่จะต้องจัดการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม จะเป็นสิ่งที่บอกให้ทราบว่า การฝึกอบรมนั้นต้องการจะให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ ทักษะ หรือพฤติกรรมอย่างไร ภายหลังการฝึกอบรม แนวการเขียนวัตถุประสงค์ควรมีความชัดเจน และวัดได้

หลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม

การเขียนในหัวข้อนี้ ควรจะชี้แจงถึงเนื้อหาของวิชา และวิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรมโดยอาจจะไปถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. หมวดวิชาและรายวิชาที่จะทำการฝึกอบรม

2. วัตถุประสงค์ของรายวิชา
3. เทคนิคและวิธีการฝึกอบรม
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมของแต่ละหมวดวิชา

วิทยาการของการฝึกอบรม

เป็นการระบุชื่อ คุณวุฒิ ตำแหน่ง และสถานที่ทำงานของวิทยากร เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาของฝ่ายบริหาร และเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้รับการอบรมด้วย

ระยะเวลาและสถานที่ของการฝึกอบรม

เป็นการระบุว่าโครงการฝึกอบรมใช้เวลากี่วัน ระหว่างวันและเวลาใด และจะจัดขึ้น ณ สถานที่ใด

ผู้รับการอบรม

การระบุผู้รับการฝึกอบรม ควรจะชี้แจงถึงสิ่งต่อไป

1. คุณสมบัติของผู้รับการอบรม คือ การระบุว่าผู้รับการอบรมจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร อยู่ในตำแหน่งงานใด มีความรู้หรือประสบการณ์เช่นไร เช่น มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

2. จำนวนของผู้รับการฝึกอบรม คือ การระบุจำนวนของผู้รับการอบรมในโครงการนั้น หากมีผู้รับการอบรมหลายรุ่น ควรจะต้องระบุว่าแต่ละรุ่นมีจำนวนเท่าไร

ประกาศนียบัตร/วุฒิบัตร

หากมีการมอบเกียรติบัตรหรือวุฒิบัตร ควรระบุเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ของการมอบ เช่น จะต้องมีเวลาในการฝึกอบรมเท่าไร ได้รับคะแนนจากการสอบเท่าไร เป็นต้น

การประเมินผล

จะต้องมีการระบุวิธีการในการประเมินผลว่า จะอย่างไร เมื่อไร หากจะมีการติดตามผล ก็ควรระบุถึงช่วงเวลาที่ จะกระทำ หรือวิธีการที่ใช้ด้วย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

เป็นการระบุว่าหน่วยงานหรือคณะบุคคล เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและดำเนินการฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และสถานที่ติดต่อของผู้รับผิดชอบโครงการ

งบประมาณ

การเขียนงบประมาณสำหรับโครงการฝึกอบรม ควรจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยอาจแบ่งเป็นหมวดหมู่ดังต่อไปนี้

1. หมวดค่าตอบแทน
2. หมวดค่าวัสดุและอุปกรณ์

3. หมวดค่าอาหารและเครื่องดื่ม
4. หมวดค่าที่พัก เบี้ยเลี้ยง
5. หมวดค่ายานพาหนะ และเชื้อเพลิง
6. หมวดค่าเข้าสถานที่
7. หมวดเบ็ดเตล็ด

รายชื่อผู้รับการอบรม

ในส่วนนี้จะเป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ ตำแหน่ง หน่วยงานต้นสังกัดของผู้รับการอบรม เพื่อประโยชน์สำหรับการพิจารณาความเหมาะสมในการเข้ารับการอบรม และช่วยให้วิทยากรได้ทราบภูมิหลังของผู้เข้ารับการอบรมด้วย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา มีดังนี้

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ศิริพร พูลรักษ์ (2539) ได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 และอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวนทั้งหมด 1,044 คน พบว่า เด็กและวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมต่อผู้อื่นทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนทกานต์ ดวงรัตน์ (2529) ได้ศึกษาบทบาทการสื่อสารในครอบครัวกับการตัดสินใจแปลงเพศ พบว่า การสื่อสารในครอบครัว กลุ่มชายแปลงเพศ มีการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เปิดเผยการรักร่วมเพศมีการสื่อสารในครอบครัวแบบผสมผสานมากที่สุด กลุ่มชายแปลงเพศจำนวนหนึ่งทำการสื่อสารกับครอบครัวก่อนการตัดสินใจแปลงเพศ และมักมีจำนวนเกินครึ่งที่ทำการสื่อสารกับครอบครัวหลังการแปลงเพศแล้ว และชายแปลงเพศที่มีการสื่อสารในครอบครัวแบบปิดจะไม่ปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวถึงการตัดสินใจแปลงเพศของตน ซึ่งในกลุ่มที่ทำการสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวจะได้รับผลดีหลาย ๆ ด้านหลังการแปลงเพศ

เกศศิริ บุญญะอดิชาติ (2540) ได้ศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 415 คน และกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6 ปีการศึกษา 2540 อาศัยอยู่กับบิดามารดา พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดามารดา และรูปแบบที่

เหมาะสมที่สุด คือ การสื่อสารในรูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่การสื่อสารเชิงลบปริมาณน้อย

นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับครอบครัวดัง การวิจัยของ กุหลาบ รัตนสังขธรรมและคณะ (2541) สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหายาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงควรหาแนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพในครอบครัวให้เข้มแข็ง เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นให้ได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวัฒน์ วิบูลย์เศรษฐ์ (2541 : 56-60) การศึกษาความสัมพันธ์ของประชากรต่างวัยในครอบครัวภาคใต้และภาคกลาง ความสัมพันธ์กับบุตร บุตรขอคำปรึกษาบ่อยเพียงใด เมื่อถามว่า “โดยปกติเมื่อบุตรมีปัญหา เขาได้ขอคำแนะนำหรือปรึกษาหารือกับท่านและคู่สมรสของท่านบ่อยเพียงใด” พบว่าร้อยละ 30.3 ของผู้ตอบในภาคใต้ และร้อยละ 38.9 ของผู้ตอบในภาคกลางตอบว่า บุตรมาปรึกษานาน ๆ ครั้ง/เป็นบางเรื่อง

พรรณี วิญญกุล (2544) ศึกษาผลของการฝึกการให้คำปรึกษาที่มีต่อความสามารถในการให้คำปรึกษาของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการฝึกการให้คำปรึกษา

ลลิตา ภูบารุง (2544) ศึกษารูปแบบพฤติกรรมการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดามารดากับความมั่นคงทางอารมณ์ของบุตรวัยรุ่นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์ของบุตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตสมรส และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้ความรุนแรง และดึงบุตรเข้าเป็นพวกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตสมรส นักเรียนชายมีความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนหญิง และนักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดมีความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เจคอบ (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 56 ; อ้างอิงจาก Jacob. 1975) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวกับโรคทางจิตของเด็ก พบว่า ครอบครัวที่มีคนป่วยกับครอบครัวปกติมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในด้านความรู้สึกใคร่ใกล้ชิดกันระหว่างบุตรกับบิดามารดา โดยครอบครัวปกติจะมีการประเมินค่าของสมาชิกในครอบครัวในทางที่ดี มีการพูดและใช้อารมณ์ขันในครอบครัว แสดงความรู้สึกต่อกันในทางบวก รู้จักปลดปล่อยความเครียด และที่สำคัญการสื่อสารในด้านการ

สนับสนุนกันมากกว่าครอบครัวที่มีบุตรป่วยเป็นโรคจิต นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวปกติยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ และกล่าวเยาะหยัน เสียสละกันน้อยกว่าในครอบครัวที่มีผู้ป่วยโรคจิตอีกด้วย

ซิลเบอร์เบิร์ก (เกศศิริ บุญญะอดิชาติ. 240 : อ้างอิงจาก Silberberg. 1977) เป็นการศึกษาพฤติกรรมการพูดและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว ดิตยาเสพติด 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ชนิดที่มีคำถามเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ ครอบครัวละ 1 ชั่วโมง และมีผู้ตัดสิน 3 คนนั่งอยู่หลังกระจกที่เห็นทางเดียว พบว่า ครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวผิดปกติในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการปรักปรำเด็กว่าเป็นต้นเหตุของปัญหภายในครอบครัว ความชัดเจนในการสื่อสาร ปริมาณปฏิสัมพันธ์ ความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ความร่วมมือและอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งคือ ครอบครัวของเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวของเด็กที่ดิตยาเสพติดมีความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ ที่ศึกษารายละเอียดที่กล่าวไว้ข้างต้น

แคทธาริน (Kathaleen. : 1997) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาและประเมินโปรแกรมการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาบุคคลที่ต่างวัฒนธรรม บทคัดย่อ เป็นที่ยอมรับมากขึ้นถึงความสำคัญของผู้ให้คำปรึกษาที่ต้องทำงานกับบุคคลที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย ในแคนาดาได้มีการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามไม่มีการอบรมในการช่วยเหลือบุคคลที่ต่างวัฒนธรรม วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อต้องการพัฒนาและประเมินโปรแกรมการให้คำปรึกษาที่มีเนื้อหาครอบคลุมวัฒนธรรมที่หลากหลาย ผู้ให้คำปรึกษาที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความรู้และมีทักษะในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาที่บุคคลมีความหลากหลายในวัฒนธรรม โปรแกรมการฝึกอบรมจะออกแบบที่ใช้เวลาระยะสั้นซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ให้คำปรึกษาที่จะต้องการอบรมใหม่ เป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่นได้สามารถขยายเวลาในการฝึกอบรมได้ตามความต้องการของผู้ให้คำปรึกษา สรุปผลลัพธ์การประเมินรูปแบบแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ เนื้อหา ตัวป้อนกระบวนการและผลผลิต การศึกษาสรุปมีรายละเอียดบรรยายถึงพัฒนาการและการประเมินการฝึกอบรมและยังระบุความต้องการการสนับสนุนและรับรองโปรแกรมการฝึกอบรมผู้ให้คำปรึกษาที่มีหลายวัฒนธรรมในแคนาดา

คาเรน (Karen. : 1997) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกอบรมทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นของครอบครัวที่มีบุคคลป่วยทางจิต พบว่า ตัวแปรของกลุ่มที่ได้รับการฝึกได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมและกลุ่มไม่ได้รับการฝึกอบรม การวิจัยนี้จึงยืนยันถึงทักษะในการช่วยเหลือ ซึ่งผลการศึกษานี้ไม่สนับสนุนการศึกษาที่ผ่าน ๆ มา ทำให้เป็นที่ยอมรับในการฝึกอบรมทักษะในการช่วยเหลือมากขึ้น

เอ็ดเวิร์ด (Edward. : 1998) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมการฝึกอบรมพ่อแม่ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดีในห้องเรียนของโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมดี

ขึ้นหลังจาก 9 สัปดาห์ในการติดตามผล และพ่อแม่มีประสิทธิภาพในการสอนให้ลูกเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

พูน (Poon. : 1997) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพ่อแม่และการยอมรับของพ่อแม่และผลของการให้การศึกษาอบรมลูก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการของความเป็นพ่อแม่และการยอมรับของพ่อแม่ ใช้แบบวัดความรู้สึกที่พ่อแม่มีต่อลูกซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การยอมรับการสื่อสาร การยอมรับของลูกและสิ่งที่เกี่ยวข้อง และแบบวัดการยอมรับพ่อแม่ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ความเคารพนับถือของเด็ก ความซาบซึ้งที่เกิดขึ้นในเด็ก การยอมรับความต้องการเป็นอิสระของเด็กและความรักที่ไม่มีเงื่อนไข พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 องค์ประกอบสนับสนุนความเป็นพ่อแม่และการยอมรับของพ่อแม่ ใน 2 องค์ประกอบของแบบวัดการยอมรับของพ่อแม่สามารถมีราคามากและใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือมากกว่าแบบวัดความรู้สึกที่พ่อแม่มีต่อเด็ก สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมในการช่วยเหลือลูกประเมินพัฒนาการความเป็นพ่อแม่และการยอมรับของพ่อแม่

ทอมสัน , เมโลดี้ จอยซ์ (Thomson , Melody Joyce. : 1997) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของระบบฝึกอบรมที่มีผลต่อพ่อแม่และเด็ก พบว่า โปรแกรมการฝึกอบรมให้พ่อแม่มีประสิทธิภาพช่วยให้พ่อแม่มีความรู้มากขึ้นเกี่ยวกับทักษะการเป็นพ่อแม่ อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานยืนยันที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำหน้าที่ในครอบครัว ข้อสรุปที่ค้นพบแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่โดยทั่วไปพอใจในพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง เข้าใจตนเองมากขึ้นและสภาพทั่ว ๆ ไปดีขึ้น

มาจอร์แบงก์ (Marjoribanks K.:2000) ได้สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพครอบครัวลักษณะของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อมและความมุ่งหมายในอนาคตของเด็กวัยรุ่น โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยเชิงชั้น ในตอนต้นจะทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมในครอบครัว และความมุ่งหมายของเด็ก ในการวิเคราะห์ขั้นที่สอง ได้เพิ่มตัวแปรคุณลักษณะของแต่ละบุคคลเข้าไป เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 1 ว่ามีสิ่งแวดล้อมในครอบครัว และคุณลักษณะในแต่ละบุคคลจะส่งผลต่อความมุ่งหมายในอนาคตในเด็กอายุ 16 ปี ในขั้นที่สาม ได้ใส่ตัวแปรการรับรู้เข้าไปในสมการเพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม และคุณลักษณะของเด็ก จะส่งผลต่อความมุ่งหมายในอนาคตของเด็กวัยรุ่น และสุดท้ายได้ทดสอบถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสาม ได้แก่สภาพแวดล้อม คุณลักษณะแต่ละบุคคลและความมุ่งหมายในอนาคต พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ถ้าความสัมพันธ์ลดลง แต่ยังมียัยสำคัญก็แสดงว่ายังมีตัวแปรในสมการบางตัวสามารถทำนายผลลัพธ์ได้

เลวิน (Levin. 1995 : 5175 – B) ได้ศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษาครอบครัวเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

คีทเนอร์ และคณะ (Keitner, et.al. 1998) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวโดยองค์รวม การสมรส และการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสามารถในการเป็นบิดามารดา โดยศึกษามารดาที่มีอาการเจ็บป่วยทางจิต และมีปัจจัยเสี่ยงที่ซับซ้อน จะส่งผลถึงการทำหน้าที่ของครอบครัว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเจ็บป่วยทางจิตของมารดา มีผลที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก กับการทำหน้าที่ของครอบครัว

ปีเตอร์สัน (Peterson. 1999 : 1) ได้ศึกษาถึงบทบาทของสมาชิกในครอบครัวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว ผลของการศึกษานี้ระบุว่า การแสดงบทบาทของสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญในครอบครัวที่มีการปฏิบัติหน้าที่ที่ดี นักวิจัยส่วนมากจะแสดงความคิดเห็นที่เห็นด้วยกับบทบาทที่ชัดเจนในครอบครัว จะทำให้ครอบครัวสามารถเผชิญปัญหาในครอบครัวได้ดีขึ้น แม้กระทั่งปัญหาวิกฤต หรือปัญหาการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว รูปแบบของบทบาทของสมาชิกครอบครัวที่ชัดเจน ในแต่ละบุคคลจะสามารถทำให้การปฏิบัติหน้าที่และความต้องการในครอบครัวพบกับความสำเร็จได้

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การศึกษาและพัฒนาบิดามารดา นอกจากจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้แล้ว ยังจะช่วยพัฒนาบุคลิก บิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ในครอบครัวและสังคมอย่างปกติสุขได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ของนักเรียนนาฏศิลป์และพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาของนักเรียนนาฏศิลป์ การดำเนินการวิจัยเป็นไปในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
3. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย
 - 3.1 การศึกษา
 - 3.2 การพัฒนา
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บิดามารดาของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,080 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาและศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ได้แก่ บิดามารดา ของนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 354 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา เป็นบิดามารดา ของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่มีคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาดังแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน จาก 12 ครอบครัว ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มตัวอย่างในข้อที่ 1
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ได้รับการฝึกอบรมไปแล้วเป็นเวลา 1 เดือน เป็นบุตรธิดาของบิดามารดาที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมจำนวน 12 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
2. แบบสอบถามบุคลิกภาพ ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
3. โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

การดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

ขั้นที่ 2 ดำเนินการเขียนแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 4 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง ไม่จริงเลย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 4 ด้าน ๆ ละ 20 ข้อ รวมทั้งหมด 80 ข้อ

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วจำนวน 80 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ โดยข้อความทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 (ภาคผนวก ค) และที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบางข้อความ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ จำนวน 74 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามจำนวน 74 ข้อที่ได้รับการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) กับบิตามารดา จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ t -test โดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ระหว่าง 2.00 – 16.5 (ภาคผนวก ง) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้จำนวน 60 ข้อมาใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา จำนวน 60 ข้อตามที่ได้คัดเลือกไว้แล้วในขั้นที่ 4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 (ภาคผนวก ง)

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง บิตามารดาของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 354 คน เพื่อวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน

6.1 แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาฉบับสมบูรณ์จำนวน 60 ข้อ (ภาคผนวก จ) โดยมีจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถามแต่ละด้านดังนี้

6.1.1 ด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึก จำนวน 20 ข้อ

6.1.2 ด้านความสามารถในการสื่อสาร จำนวน 11 ข้อ

6.1.3 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 14 ข้อ

6.1.4 ด้านความสามารถส่วนบุคคล จำนวน 15 ข้อ

6.2 ตัวอย่างแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

ตัวอย่าง แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ข้อ	จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่จริง เลย
ความสามารถในการแสดงความรู้สึก • ฉันแสดงให้ลูกรู้ว่า ไม่ว่าลูกจะมีเรื่องอะไร ลูกก็สามารถปรึกษาพ่อแม่ได้..... • ถ้าลูกมีสีหน้าไม่สบายใจ ฉันจะถามลูกว่า มีอะไรให้พ่อแม่ช่วยไหม.....				
ความสามารถในการสื่อสาร • ฉันรู้สึกเขินที่จะบอกลูกว่าฉันรักลูก..... • ฉันไม่กล้าพูดหรือแสดงให้ลูกรู้ว่า ฉันเป็นห่วงลูกมาก.....				
ความสามารถในการแก้ปัญหา • เมื่อลูกเกิดปัญหา ฉันจะชวนลูกคุยจน กระทั่งสรุปได้ว่าเป็นปัญหาอะไร..... • บางครั้งเมื่อลูกเป็นต้นเหตุของปัญหา ฉันก็พร้อมจะยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นตามมา.....				
ความสามารถส่วนบุคคล • ฉันชอบซื้อหนังสือเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกมาอ่าน..... • ยุคสมัยมันเปลี่ยนไป ฉันต้องปรับตัวให้เข้ากับ ลูก ๆ แต่ละคนมากขึ้น.....				

6.3 เกณฑ์การให้คะแนน

กำหนดการให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	4	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	3	คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

6.4 เกณฑ์การแปลผล กำหนดการแปลผลรายด้านและโดยรวมดังนี้

คะแนน	แปลผล
3.50 – 4.00	มีความสามารถมาก
2.50 – 3.49	มีความสามารถปานกลาง
1.50 – 2.49	มีความสามารถน้อย
1.00 – 1.49	มีความสามารถน้อยที่สุด

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วจำนวน 60 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึก จำนวน 20 ข้อ ด้านความสามารถในการสื่อสาร จำนวน 11 ข้อ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 14 ข้อ ด้านความสามารถส่วนบุคคล จำนวน 15 ข้อ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 354 คน เพื่อศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาและเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2. แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ได้จากการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

ขั้นที่ 2 ดำเนินการเขียนแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตา

มารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 4 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง ไม่จริงเลย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 4 ด้าน ๆ ละ 20 ข้อ รวมทั้งหมด 80 ข้อ

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดาที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วจำนวน 80 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ โดยข้อความทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 (ภาคผนวก ค) และที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบางข้อความ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ จำนวน 74 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบทดสอบจำนวน 74 ข้อที่ได้รับการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) กับบุตรธิดา จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ t -test โดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ระหว่าง 2.00 – 16.5 (ภาคผนวก ง) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้จำนวน 60 ข้อมาใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา จำนวน 60 ข้อ ตามที่ได้คัดเลือกไว้แล้วในขั้นที่ 4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 (ภาคผนวก ง)

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา ไปทดสอบบุตรธิดาของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 12 คน เพื่อเป็นการติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามการรับรู้ของบุตรธิดา โดยการทดสอบก่อนการฝึกอบรม และหลังจากฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

ตัวอย่าง แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้
ของบุตรธิดา

ข้อ	จริง ที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่จริง เลย
ความสามารถในการแสดงความรู้สึก • พ่อแม่แสดงให้ฉันรู้ว่า ไม่ว่าฉันจะมีเรื่องอะไร ฉันก็สามารถปรึกษาพ่อแม่ได้..... • ถ้าฉันมีสีหน้าไม่สบายใจ พ่อแม่จะถามฉันว่า มีอะไรให้พ่อแม่ช่วยไหม.....				
ความสามารถในการสื่อสาร • พ่อแม่รู้สึกเขินที่จะบอกฉันว่า รักฉัน..... • พ่อแม่ไม่กล้าพูดหรือแสดงให้ฉันรู้ว่า พ่อแม่เป็นห่วงฉันมาก.....				
ความสามารถในการแก้ปัญหา • เมื่อฉันเกิดปัญหา พ่อแม่จะชวนฉันคุยจน กระทั่งสรุปได้ว่าเป็นปัญหาอะไร..... • บางครั้งเมื่อฉันเป็นต้นเหตุของปัญหา พ่อแม่ก็พร้อมจะยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นตามมา.....				
ความสามารถส่วนบุคคล • พ่อแม่ชอบซื้อหนังสือเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกมาอ่าน..... • ยุคสมัยมันเปลี่ยนไป พ่อแม่ต้องปรับตัวให้เข้ากับ ลูก ๆ แต่ละคนมากขึ้น.....				

6.1 เกณฑ์การให้คะแนน

กำหนดการให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	4	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	3	คะแนน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

6.2 เกณฑ์การแปลผล กำหนดการแปลผลรายด้านและโดยรวมดังนี้

คะแนน	แปลผล
3.50 – 4.00	มีความสามารถมาก
2.50 – 3.49	มีความสามารถปานกลาง
1.50 – 2.49	มีความสามารถน้อย
1.00 – 1.49	มีความสามารถน้อยที่สุด

3. โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา มีลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 นำองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาและจากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาของบิดามารดาในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา

ขั้นที่ 3 ดำเนินการเขียนโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา โดยบูรณาการเทคนิคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับตัวแปรตาม ที่ต้องการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา คือ ความสามารถส่วนบุคคล ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการแก้ปัญหา ตามนิยามศัพท์เฉพาะและตัวแปรตาม

ขั้นที่ 4 นำโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา รองศาสตราจารย์ ดร.โสรัจ โพธิ์แก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ และอาจารย์วารี ไตรเพิ่ม ตรวจสอบให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการ

ศึกษาค้นคว้า โดยโครงการฝึกอบรมทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ผลของการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.8 – 1.0 (ภาคผนวก ก)

ขั้นที่ 5 นำโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับบิตามารดา จำนวน 12 คน ระหว่างวันที่ 1 – 3 มกราคม 2547 ณ ค่ายเพชรรัชต์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง โดยโครงการฝึกอบรมทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ผลของการทดลองใช้ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0 (ภาคผนวก ข) ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 6 นำโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว (ภาคผนวก ข) ไปดำเนินการฝึกอบรมบิตามารดากลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ระหว่างวันที่ 6 – 8 กุมภาพันธ์ 2547 ณ ค่ายเพชรรัชต์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ดังรายละเอียดแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองของโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

วัน เดือน ปี	เวลา	หัวข้อเรื่อง
6 กุมภาพันธ์ 2547	09.00 – 10.00 น.	- ปฐมนิเทศ - วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม - การทดสอบก่อนการทดลอง - ความสำคัญของการให้คำปรึกษา
	10.00 – 12.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก
	13.00 – 17.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก
	19.00 – 21.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
7 กุมภาพันธ์ 2547	08.00 – 12.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร (ต่อ)
	13.00 – 17.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
	19.00 – 21.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา (ต่อ)
8 กุมภาพันธ์ 2547	08.00 – 12.00 น.	- การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล
	13.00 – 15.00 น.	- การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล (ต่อ)
	15.00 – 16.00 น.	- พิธีปิดการอบรม
		- การทดสอบหลังการทดลอง

ขั้นที่ 7 นำผลคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาก่อน และหลังการทดลองมาวิเคราะห์และสรุปผล (ภาคผนวก ค)

7.1 แบบแผนการทดลอง

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทดลองโดยการดำเนินการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 65) มีแบบแผนการทดลอง ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แบบแผนการทดลอง แบบ One Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T1	X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

E	แทน	กลุ่มทดลอง
T1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง
T2	แทน	การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
X	แทน	การใช้โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

7.2 ขอความร่วมมือบุตรีดาของผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม จำนวน 12 คน ติดตามผลการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาโดยการสอบถามการรับรู้ของบุตรีดาก่อนการทดลองและหลังการทดลองไปแล้วหนึ่งเดือน

7.2.1 แบบแผนการติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามการรับรู้ของบุตรีดาผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยมีแบบแผนการติดตาม ดังนี้

กลุ่ม	ทดสอบบุคลิกภาพ ก่อนบิดามารดา จะเข้ารับการฝึกอบรม	การฝึกอบรม ความสามารถ ในการให้คำปรึกษา	ทดสอบบุคลิกภาพหลัง ที่บิดามารดาได้รับการฝึก อบรมไปแล้ว 1 เดือน
E	T ₁	~ X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E	แทน	บุคลิกภาพของผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม
T ₁	แทน	ทดสอบบุคลิกภาพก่อนบิดามารดาจะเข้ารับการฝึกอบรม
T ₂	แทน	ทดสอบบุคลิกภาพหลังที่บิดามารดาได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน
~X	แทน	การฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

7.3 เก็บรวบรวมข้อมูล / วิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหัวหน้าสถานศึกษาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ไปสอบถามบิดามารดาของนักเรียนระดับชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์
3. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการให้คำปรึกษา จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านครอบครัว จำนวน 3 คน บิดามารดา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน

3.2 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปทดลองใช้กับบิดามารดาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ไปสอบถามบิดามารดา ของนักเรียนระดับชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ และค่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3.3 นำแบบสอบถามบุคลิกลักษณะเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ไปทดลองใช้กับบุคลิกลักษณะ ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3.4 ให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบิตามารดา ของนักเรียน ในระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 354 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร ตอบแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาเพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาและเพื่อศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

3.5 ฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ให้แก่บิตามารดา ของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 12 คน ที่มีคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มตัวอย่างและสมัครใจ เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

3.6 ให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลิกลักษณะของผู้ที่ผ่านการอบรมไปแล้ว จำนวน 12 คน ตอบแบบสอบถามบุคลิกลักษณะเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการทดลองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ได้ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับขั้นดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความโด่ง

2. แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาโดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

3. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ โดยแสดงค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ

4. แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากความสัมพันธ์ของแบบสอบถามรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (หักคะแนนข้อนั้นออก) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน(Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากความสัมพันธ์ของแบบสอบถามรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (หักคะแนนข้อนั้นออก) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน(Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5.แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาโดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง(Item – Objective-Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโครงการฝึกอบรมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

6. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่ม โดยใช้สูตร t – test for Dependent Samples

7. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ได้จากการสอบถามบุตร ธิดา ก่อนและหลังการทดลองไปแล้ว 1 เดือน โดยใช้สูตร t – test for Dependent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับขั้นดังนี้

1. ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความโด่ง
2. สถิติวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2546 : 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการ
 R แทน ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

3. สถิติวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation : r_{xy}) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2546 : 179)

$$r_{xy} = \frac{N \sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{(N \sum x^2 - (\sum x)^2)(N \sum y^2 - (\sum y)^2)}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ดัชนีอำนาจจำแนกของแบบทดสอบรายข้อ
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนรายข้อ (item)
	$\sum y$	แทน	ผลรวมของคะแนนรวม (total) ที่ไม่รวมข้อที่นำมาคำนวณ
	$\sum xy$	แทน	ผลรวมของผลคูณของคะแนน x และคะแนน y
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน x
	$\sum y^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน y
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์

4. สถิติวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การแสดงความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (บุญเชิด ภิญญโณอนันตพงษ์. 2545 : 227)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{S_t^2} \right)$$

α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
s_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถาม

5. สถิติความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม

5.1 การแสดงความสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (ที่หักคะแนนข้อนั้นออก)

โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

5.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อดูองค์ประกอบแต่ละด้านของแบบสอบถาม และตรวจ

สอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างโครงการฝึกอบรมกับ
นิยามเชิงปฏิบัติการ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมทดลองทั้ง
หมด

N แทน จำนวนผู้เข้าร่วมทดลองใช้

6.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการให้คำปรึกษาของ
บิดามารดา ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่ม โดยใช้สูตร $t - \text{test for Dependent Samples}$
(บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521 : 299)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ $S_{\bar{D}} = \frac{S_D}{\sqrt{n}}$

df แทน $n - 1$

$\bar{D}$ แทน ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

S_D แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแตกต่างของ
คะแนนแต่ละคู่

n แทน จำนวนคู่

6.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดา
มารดาที่ได้จากการสอบถามบุตร ธิดา ก่อนและหลังการทดลองไปแล้ว 1 เดือน โดยใช้สูตร $t - \text{test}$
for Dependent Samples (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521 : 299)

6.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการให้คำปรึกษาของ
 บิดามารดาที่ได้จากการสอบถามบุตร ธิดา ก่อนและหลังการทดลองไปแล้ว 1 เดือน โดยใช้สูตร t –
 test for Dependent Samples (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521 : 299)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ

$$S_{\bar{D}} = \frac{S_D}{\sqrt{n}}$$

df แทน n - 1

$\bar{D}$ แทน ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

S_D แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแตกต่างของ
 คะแนนแต่ละคู่

n แทน จำนวนคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

M	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – Distribution
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนการทดลองก่อนและหลังการทดลอง
ΣD^2	แทน	ผลรวมของผลต่างกำลังสองของคะแนนการทดลองก่อนและหลังการทดลอง
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค – สแควร์
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง
AGFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว
CFI	แทน	ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ
RMR	แทน	ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ
RMSEA	แทน	ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่า
E	แทน	ความสามารถในการแสดงความรู้สึก
C	แทน	ความสามารถในการสื่อสาร
PS	แทน	ความสามารถในการแก้ปัญหา
PA	แทน	ความสามารถส่วนบุคคล
E ₁	แทน	ส่วนที่ 1 ของการแบ่งครึ่งข้อคำถามของด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึก
E ₂	แทน	ส่วนที่ 2 ของการแบ่งครึ่งข้อคำถามของด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึก
C ₁	แทน	ส่วนที่ 1 ของการแบ่งครึ่งข้อคำถามของด้านความสามารถในการสื่อสาร

C ₂	แทน	ส่วนที่ 2 ของการแบ่งครึ่งข้อคำถามของด้านความสามารถในการสื่อสาร
PS ₁	แทน	ส่วนที่ 1 ของการแบ่งครึ่งข้อคำถามของด้านความสามารถในการแก้ปัญหา
PS ₂	แทน	ส่วนที่ 2 ของการแบ่งครึ่งข้อคำถามของด้านความสามารถในการแก้ปัญหา
PA ₁	แทน	ส่วนที่ 1 ของการแบ่งครึ่งข้อคำถามของด้านความสามารถส่วนบุคคล
PA ₂	แทน	ส่วนที่ 2 ของการแบ่งครึ่งข้อคำถามของด้านความสามารถส่วนบุคคล
P	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังกับการฝึกอบรวม
P%	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังกับการฝึกอบรวมคิดเป็นร้อยละ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
2. ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
3. การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
4. ค่าสถิติพื้นฐานความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร
5. การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาก่อนและหลังการฝึกอบรวม
6. การเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดาก่อนและหลังจากได้รับการฝึกอบรวม 1 เดือน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านครอบครัว จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการให้คำปรึกษา จำนวน 2 คน และบิดามารดา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน สรุปได้ดังนี้

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา หมายถึง การแสดงออกของบิดามารดาในการให้ความช่วยเหลือแก่บุตรธิดา ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ

2. ความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการพูด การแสดงสีหน้าท่าทางการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรงการชมการให้กำลังใจ

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาแก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ การระบุปัญหา ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

4. ความสามารถส่วนบุคคล ได้แก่ ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม มีความมั่นใจในการเป็นพ่อแม่ มีสติ มองลูกในแง่ดี หาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัว ยืดหยุ่น อดทน อดกลั้น

2. ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

2.1 การแสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาโดยทดสอบด้วยสูตร แอลฟาของครอนบาค (Cronbach α)

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาคแอลฟา เป็นการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน แสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าความเชื่อมั่นของความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดารายด้านและโดยรวมตามวิธีของแอลฟาครอนบาค

ความสามารถในการให้คำปรึกษา ของบิตามารดา	จำนวน				
	ข้อ	$\bar{X}$	SD	α	$\pm SE_M$
ด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึก (E)	20	3.023	0.512	.75	± 3.05
ด้านความสามารถในการสื่อสาร (S)	11	3.158	0.617	.79	± 3.23
ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา (PS)	14	3.187	0.531	.81	± 3.74
ด้านความสามารถส่วนบุคคล (PA)	15	3.190	0.426	.89	± 3.63
ความสามารถในการให้คำปรึกษา ของบิตามารดาโดยรวม	60	3.139	0.521	.90	± 10.23

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดารายด้านทั้ง 4 ด้าน มีค่าตั้งแต่ .75 – .89 ส่วนค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของแอลฟาครอนบาค เท่ากับ .90

2.2 การแสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยนำคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ในแต่ละด้านมาแบ่งครึ่งข้อคำถามออกเป็นด้านละ 2 ส่วน รวมเป็น 8 ด้านย่อย โดยที่ด้าน E แบ่งออกเป็นด้านย่อย คือ E_1 และ E_2 ด้าน C แบ่งออกเป็นด้านย่อย คือ C_1 และ C_2 ด้าน PS แบ่งออกเป็น PS_1 และ PS_2 ด้าน PA แบ่งออกเป็นด้านย่อย PA_1 และ PA_2 แล้วนำคะแนนของ 8 ด้านย่อย ไปเข้าโปรแกรมสำเร็จ LISREL 8.30 ตามวิธีของโจเรสกอก และซอร์บอร์ม (Joreskog & Sorbom, 1981) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
รายด้านย่อย จำนวน 8 ด้าน ($n = 354$)

ค่าสถิติ	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายด้านย่อย							
	E		C		PS		PA	
	E_1	E_2	C_1	C_2	PS_1	PS_2	PA_1	PA_2
r_{tt}	.714	.762	.470	.765	.681	.643	.564	.458

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จ LISREL 8.30 ของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ในแต่ละด้านทั้ง 4 ด้าน มีค่าตั้งแต่ .458 ถึง .762 แสดงว่า แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาชุดนี้มีความเชื่อมั่นในระดับค่อนข้างสูง

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาทั้ง 4 องค์ประกอบ ซึ่งเป็นค่าสถิติพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ขององค์ประกอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

องค์ประกอบที่	องค์ประกอบที่			
	1	2	3	4
1 ด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึก	1.000			
2 ด้านความสามารถในการสื่อสาร	0.933	1.000		
3 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา	0.830	0.854	1.000	
4 ด้านความสามารถส่วนบุคคล	0.829	0.807	0.865	1.000

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงในทางบวก โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่มีค่าสูงสุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ 1 กับองค์ประกอบที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.933 รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ 1 กับองค์ประกอบที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.830 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ 1 กับองค์ประกอบที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.829 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ 2 กับองค์ประกอบที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.854 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ 2 กับองค์ประกอบที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.807 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ 3 กับองค์ประกอบที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.865 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าต่ำสุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ 2 กับองค์ประกอบที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.807

3.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ค่าดัชนีทดสอบประสิทธิภาพของโมเดลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่าดัชนีทดสอบประสิทธิภาพของโมเดลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

ดัชนีทดสอบ	ค่าดัชนี
χ^2	10.058
P	0.525
Df	11
ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์	0.914
ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI)	0.993
ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	0.977
ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI)	1.000
ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR)	0.013
ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA)	0.000

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 พบว่า ผลการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่ปรับแก้แล้วมีค่า χ^2 เท่ากับ 10.058 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ .525 จะเห็นได้ว่าค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่าข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับโมเดลโครงสร้างของผู้วิจัย เมื่อพิจารณาค่าไค – สแควร์สัมพันธ์ (relative chi – square) มีค่าเท่ากับ .914 (10.058/11) ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 แสดงว่าโมเดลโครงสร้างมีลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่น่าพึงพอใจ (Carmines. & McIver. 1981) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาดัชนีความสอดคล้องอื่น ๆ ได้แก่ GFI , AGFI , CFI , RMR และ RMSEA ซึ่งมีค่า

เท่ากับ .993 , .977 , 1.000 , 0.013 และ 0.000 ตามลำดับ ซึ่งค่าดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เนื่องจากค่า GFI , AGFI , CFI เข้าใกล้ 1.00 ค่า RMR เข้าใกล้ 0 และค่า RMSEA (90%) < 0.05 แสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้นกว่าโมเดลก่อนการปรับแก้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 53) จึงสรุปได้ว่าโครงสร้างของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ได้จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบจริง ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าน้ำหนักสำคัญของ 4 องค์ประกอบ (Factor Loading)

องค์ประกอบความสามารถในการ ให้คำปรึกษาของบิตามารดา	ด้านย่อย	น้ำหนักองค์ประกอบ		
		ประกอบ	SE	t
ด้านที่ 1 ความสามารถในการแสดงความรู้สึก(E)	ส่วนที่ 1(E ₁)	.845	.045	18.965 **
	ส่วนที่ 2(E ₂)	.873	.044	19.866 **
ด้านที่ 2 ความสามารถในการสื่อสาร(C)	ส่วนที่ 1(C ₁)	.686	.049	14.014 **
	ส่วนที่ 2(C ₂)	.874	.046	18.986 **
ด้านที่ 3 ความสามารถในการแก้ปัญหา(PS)	ส่วนที่ 1(PS ₁)	.825	.047	17.571 **
	ส่วนที่ 2(PS ₂)	.802	.047	16.949 **
ด้านที่ 4 ความสามารถส่วนบุคคล(PA)	ส่วนที่ 1(PA ₁)	.751	.054	14.010 **
	ส่วนที่ 2(PA ₂)	.677	.054	12.640 **

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 9 พบว่า แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่แบ่งครึ่งข้อคำถามออกเป็นด้านละ 2 ส่วนนั้น

น้ำหนักองค์ประกอบด้านที่ 1 ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 มีค่าเท่ากับ .845 และ .873 ตามลำดับ ซึ่งวัดองค์ประกอบเดียวกัน คือ องค์ประกอบด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึกตาม que ผู้วิจัยกำหนด

น้ำหนักองค์ประกอบด้านที่ 2 ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 มีค่าเท่ากับ .686 และ .874 ตามลำดับ ซึ่งวัดองค์ประกอบด้านเดียวกัน คือ องค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารตาม que ผู้วิจัยกำหนด

น้ำหนักองค์ประกอบด้านที่ 3 ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 มีค่าเท่ากับ .825 และ .802 ตามลำดับ ซึ่งวัดองค์ประกอบด้านเดียวกัน คือ องค์ประกอบด้านความสามารถในการแก้ปัญหาตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น

น้ำหนักองค์ประกอบด้านที่ 4 ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 มีค่าเท่ากับ .751 และ .677 ตามลำดับ ซึ่งวัดองค์ประกอบด้านเดียวกัน คือ องค์ประกอบด้านความสามารถส่วนบุคคลตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น

องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าแสดงว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน มีอิทธิพลต่อโครงสร้างของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาในระดับค่อนข้างมาก ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าเมตริกซ์ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการเทียบความกลมกลืน

ความสามารถใน	ด้าน	ด้านที่ 1(E)		ด้านที่ 2(C)		ด้านที่ 3(PS)		ด้านที่ 4(PA)	
การให้คำปรึกษา	ด้านย่อย	(E ₁)	(E ₂)	(C ₁)	(C ₂)	(PS ₁)	(PS ₂)	(PA ₁)	(PA ₂)
1 ความสามารถ ในการแสดงความรู้สึก (E)	(E ₁)	-	-						
	(E ₂)	0.911	0.912						
2 ความสามารถ ในการสื่อสาร (C)	(C ₁)	1.814	-0.251	-	-				
	(C ₂)	-1.465	0.204	-	-				
3 ความสามารถ ในการแก้ปัญหา (PS)	(PS ₁)	0.128	1.185	-1.000	0.909	0.911			
	(PS ₂)	-0.920	-0.612	-1.537	0.908	0.912	-0.911		
4 ความสามารถ ส่วนบุคคล (PA)	(PA ₁)	1.044	-1.164	-0.053	-0.718	-1.166	0.408	0.819	
	(PA ₂)	-0.695	-0.886	0.578	0.446	-1.285	1.328	1.539	0.526

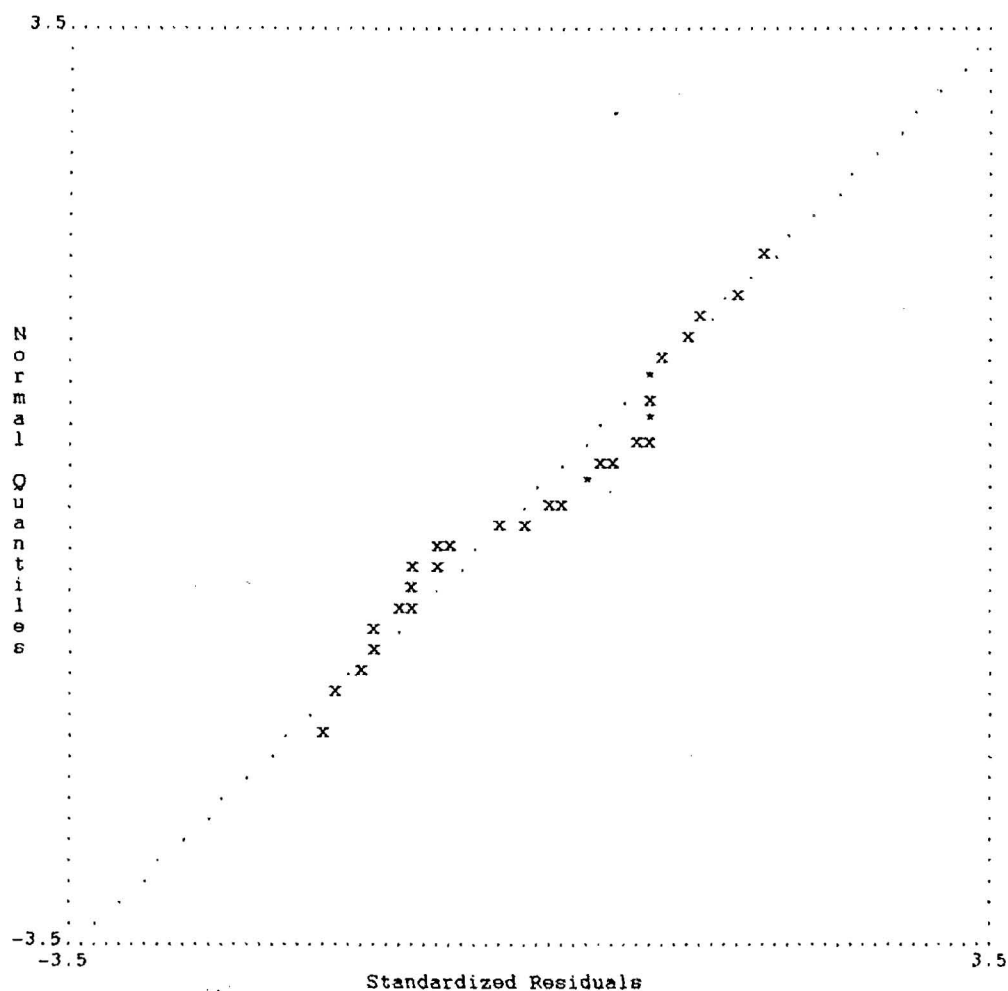
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 พบว่า แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่แบ่งครึ่งข้อคำถามออกเป็นด้านละ 2 ส่วน ในแต่ละด้านนั้นมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความแปรปรวนตั้งแต่ -1.537 ถึง 1.814 ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำกว่า

2.00 แสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรได้ดี (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 54)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นเส้นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอไทล์ปกติ (Q – Plot of Standardized Residuals) ซึ่งจุดใน Q – Plot นี้เป็นจุดที่ตัดกันระหว่างความคลาดเคลื่อนมาตรฐานกับค่าควอไทล์ปกติ โดยมีเส้นทแยงมุมแสดงให้เห็นถึงความลาดเอียงที่มีค่าเท่ากับ 1 ผลปรากฏในภาพประกอบ 2

Eight Parts for Confirm Factor Analysis of DATA

Qplot of Standardized Residuals

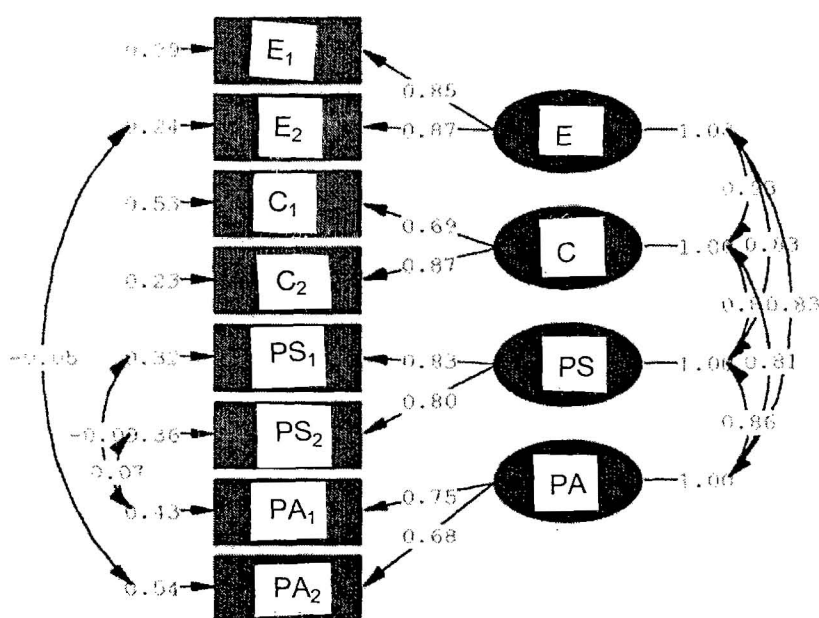

The Problem used 16664 Bytes (= 0.0% of Available Workspace)

Time used: 0.109 Seconds

ภาพประกอบ 2 กราฟคิวพล็อต (Q – Plot) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอไทล์ปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามภาพประกอบ พบว่า เส้นกราฟที่ลากผ่าน X และ * นั้น มีความคลาดเคลื่อนเพียงมากกว่า 1 กล่าวคือ เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมอันเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ แสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่มากนัก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพประกอบ 3

Chi-Square=10.06, df=11, P-value=0.52517, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 3 ไดอะแกรมผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปครั้งแรกปรากฏว่า คะแนนของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ทั้ง 4 ด้าน ยังไม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน เนื่องจากค่า Chi-Square และค่า p ที่ได้ แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนของคะแนนของแบบสอบถามในแต่ละด้านและวิเคราะห์ใหม่จนได้คะแนนของแบบสอบถามทั้ง 4 ด้านกลมกลืนกัน ผลที่ได้ปรากฏดังภาพประกอบ 3 และตาราง 8 พบว่า คะแนนของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน พิจารณาได้จากค่า Chi-Square เท่ากับ 10.058 ค่า p เท่ากับ 0.525 นั่นคือค่า Chi-Square แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงถึงการยอมรับ

สมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาว่า หนึ่งองค์ประกอบของคะแนนแบบสอบถามทุกด้าน แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 สำหรับ Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) มีค่าเท่ากับ .938 และ Root Mean Squared Residual Index (RMSR) เท่ากับ .065 ซึ่งเป็นข้อมูลสนับสนุนความสอดคล้องกลมกลืนของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าว เป็นการแสดงหลักฐานอย่างหนึ่งว่า แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

4. ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ของนักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร ($n = 354$)

ความสามารถในการให้คำปรึกษารายด้าน	$\bar{X}$	SD	ระดับความสามารถ
ความสามารถในการแสดงความรู้สึก	3.023	0.512	ปานกลาง
ความสามารถในการสื่อสาร	3.158	0.617	ปานกลาง
ความสามารถในการแก้ปัญหา	3.187	0.531	ปานกลาง
ความสามารถส่วนบุคคล	3.190	0.426	ปานกลาง
ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา	3.139	0.521	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 พบว่า ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ของนักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.139 และเมื่อพิจารณาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาเป็นรายด้าน พบว่าความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดย ความสามารถส่วนบุคคล ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการแสดงความรู้สึก มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.190 , 3.187 , 3.157 และ 3.023 ตามลำดับ และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.426 – 0.617

5. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดา ก่อนและหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดา ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดาโดยรวมและรายด้านของบิฑามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการฝึกอบรม (n = 12)

ความสามารถในการให้คำปรึกษา ของบิฑามารดา	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		P(P%)	t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1 ความสามารถแสดงความรู้สึก	53.08	9.17	63.66	8.01	10.58(16.62)	4.09**
2 ความสามารถในการสื่อสาร	28.41	3.20	37.08	4.56	8.66(23.36)	6.64**
3 ความสามารถในการแก้ปัญหา	35.33	5.34	47.33	6.15	12.00(25.35)	4.65**
4 ความสามารถส่วนบุคคล	40.25	5.59	51.25	5.17	11.00(10.09)	5.28**
ความสามารถในการให้คำปรึกษา ของบิฑามารดาโดยรวม	157.08	23.32	199.33	23.90	42.24(26.89)	2.94**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 12 พบว่า บิฑามารดาที่ได้รับการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดา มีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดา ทำให้บิฑามารดา มีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

ส่วนความสามารถในการให้คำปรึกษารายด้าน พบว่าก่อนและหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น มีความสามารถในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถส่วนบุคคล เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. การเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา หลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรม 1 เดือน ตามการรับรู้ของบุตรีดาของบิตามารดาที่ผ่านการฝึกอบรม ก่อนและภายหลังสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้ว 1 เดือน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาทางด้านและรวม ที่ได้จากการรับรู้ของบุตรีดาโดยการสอบถามบุตรีดาของบิตามารดาที่ผ่านการฝึกอบรม ก่อนและหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาไปแล้ว 1 เดือน (n = 12)

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรีดา	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม 1 เดือน		P(P%)	t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1 ความสามารถแสดงความรู้สึก	48.50	5.82	61.00	6.68	12.50(20.49)	8.62*
2 ความสามารถในการสื่อสาร	27.25	4.78	32.41	6.58	5.16(15.93)	2.49*
3 ความสามารถในการแก้ปัญหา	34.33	4.24	42.25	5.67	7.91(18.73)	4.98*
4 ความสามารถส่วนบุคคล	39.41	4.67	45.50	6.02	6.08(13.36)	3.02*
ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาโดยรวม	149.50	4.88	181.16	6.24	31.66(21.18)	5.42*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 13 พบว่า ก่อนการฝึกอบรม ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ตามการรับรู้ของบุตรีดา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 149.50 และหลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดามีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 181.16 ซึ่งแตกต่างจากก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า บิตามารดาที่มีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นหลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือนตามการรับรู้ของบุตรีดา

ส่วนความสามารถในการให้คำปรึกษาทั้ง 4 ด้านของบิดามารดา ก่อนและหลังการฝึก
อบรมความสามารถในการให้คำปรึกษา 1 เดือน ตามการรับรู้ของบุตรธิดา แตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา (Research and Development) ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตมารดา โดยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตมารดา
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตมารดา ของนักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตมารดา ก่อนและหลังการฝึกอบรม
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตมารดา ตามการรับรู้ของบุตรีตา ภายหลังที่บัณฑิตมารดาได้รับการฝึกอบรมไป 1 เดือน

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. ภายหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษา บิดามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น
2. ตามการรับรู้ของบุตรีตา บิดามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นภายหลังที่บัณฑิตมารดาได้รับการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาไปแล้ว 1 เดือน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บิดามารดาของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,080 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตมารดา และศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตมารดา เป็นบิดามารดา ของนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 354 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา เป็นบิดามารดา ของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่มีคะแนนความ

สามารถในการให้คำปรึกษาดังแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน จาก 12 ครอบครัว
ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1.

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ได้รับการฝึกอบรมไปแล้วเป็นเวลา 1 เดือน เป็นบุตรธิดาของบิตามารดาที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมจำนวน 12 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
2. แบบสอบถามบุตรธิดา ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา
3. โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

การดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลำดับขั้นดังนี้
ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

ขั้นที่ 2 ดำเนินการเขียนแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 4 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง ไม่จริงเลย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 4 ด้าน ๆ ละ 20 ข้อ รวมทั้งหมด 80 ข้อ

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วจำนวน 80 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ โดยข้อความทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 (ภาคผนวก ค) และที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบางข้อความ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่คุณวุฒิได้เสนอแนะ จำนวน 74 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบทดสอบจำนวน 74 ข้อที่ได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบ เพื่อเป็นการทดสอบเครื่องมือ (Try out) กับบิดามารดา 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ t -test โดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ระหว่าง 2.00 – 16.5 (ภาคผนวก ค) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้จำนวน 60 ข้อมาใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา จำนวน 60 ข้อ ตามที่ได้คัดเลือกไว้แล้วในขั้นที่ 4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 (ภาคผนวก ค)

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง บิดามารดาของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 354 คน เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

6.1 แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาฉบับสมบูรณ์จำนวน 60 ข้อ (ภาคผนวก จ) โดยมีจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถามแต่ละด้านดังนี้

- 6.1.1 ด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึก จำนวน 20 ข้อ
- 6.1.2 ด้านความสามารถในการสื่อสาร จำนวน 11 ข้อ
- 6.1.3 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 14 ข้อ
- 6.1.4 ด้านความสามารถส่วนบุคคล จำนวน 15 ข้อ

ขั้นที่ 7 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วจำนวน 60 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความสามารถในการแสดงความรู้สึก จำนวน 20 ข้อ ด้านความสามารถในการสื่อสาร จำนวน 11 ข้อ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 14 ข้อ ด้านความสามารถส่วนบุคคล จำนวน 15 ข้อ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 354 คน เพื่อศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2. แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

ขั้นที่ 2 ดำเนินการเขียนแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ตามการรับรู้ของบุตรีดา ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 4 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง ไม่จริงเลย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรีดา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 4 ด้าน ๆ ละ 20 ข้อ รวมทั้งหมด 80 ข้อ

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรีดาที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วจำนวน 80 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ โดยข้อความทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 (ภาคผนวก ค) และที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบางข้อความ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ จำนวน 74 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบทดสอบจำนวน 74 ข้อที่ได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบ เพื่อเป็นการทดสอบเครื่องมือ (Try out) กับบุตรีดา จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ t -test โดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ระหว่าง 2.00 – 16.5 (ภาคผนวก ค) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้จำนวน 60 ข้อมาใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรีดา จำนวน 60 ข้อ ตามที่ได้คัดเลือกไว้แล้วในขั้นที่ 4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 (ภาคผนวก ค)

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรีดา ไปทดสอบบุตรีดาของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 12 คน จาก 12 ครอบครัว เพื่อเป็นการติดตามผลความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ตามการรับรู้ของบุตรีดา โดยการทดสอบก่อนการฝึกอบรม และหลังจากฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

3. โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา มีลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 นำองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและจากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาของบิดามารดาในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา

ขั้นที่ 3 ดำเนินการเขียนโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับตัวแปรตาม ที่ต้องการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา คือ ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถส่วนบุคคล ตามนิยามศัพท์เฉพาะและตัวแปรตาม

ขั้นที่ 4 นำโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา รองศาสตราจารย์ ดร.โสรัช โพธิ์แก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ และอาจารย์วารี ไตรเพิ่ม ตรวจสอบให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า โดยโครงการฝึกอบรมทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 คือ 0.8 – 1.0 (ภาคผนวก จ)

ขั้นที่ 5 นำโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับบิดามารดา จำนวน 12 คน ระหว่างวันที่ 1 – 3 มกราคม 2547 ณ ค่ายเพชรรัชต์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง โดยโครงการฝึกอบรมทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ผลการทดลองใช้ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0 (ภาคผนวก จ) ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 6 นำโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปดำเนินการฝึกอบรมบิดามารดากลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ระหว่างวันที่ 6 – 8 กุมภาพันธ์ 2547 ณ ค่ายเพชรรัชต์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ขั้นที่ 7 นำคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาก่อน และหลังการทดลองมาวิเคราะห์และสรุปผล

ขั้นที่ 8 การติดตามผลบิดามารดาที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม โดยการขอความร่วมมือบุตรธิดาของผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม จำนวน 12 คน จาก 12 ครอบครัว ติดตามผลการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาโดยการสอบถามการรับรู้ของบุตรธิดาก่อนการทดลอง และหลังการทดลองไปแล้วหนึ่งเดือน

ขั้นที่ 9 นำคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ที่ได้จากการรับรู้ของบุตรธิดา ก่อนและหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือนมาวิเคราะห์และสรุปผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหัวหน้าสถานศึกษาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ไปสอบถามบิดามารดาของนักเรียนระดับชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์

3. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปทดลองใช้กับบิดามารดาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ไปสอบถามบิดามารดา ของนักเรียนระดับชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3.2 นำแบบสอบถามบุคลิกภาพเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปทดลองใช้กับบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3.3 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ไปทดสอบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบิดามารดา ของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 354 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร เพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารณในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

3.4 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ไปทดสอบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบิดามารดา ของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 354 คน เพื่อศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

3.5 นำโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ดำเนินการฝึกอบรมบิดามารดา ของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 12 คน จาก12 ครอบครัว ที่มีคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาดั้งแต่เปอร์เซนต์ที่ 25 ลงมา โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายและสมัครใจเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

3.6 นำแบบสอบถามบุคลิกภาพเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ไปทดสอบ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลิกภาพของผู้ที่ผ่านการอบรมไปแล้ว จำนวน 12 คน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ก่อนและหลังจากการฝึก

อบรมไปแล้ว โดยทดสอบก่อนบิถัมการดาฝีกอบรม และหลังจากบิถัมการดาฝีกอบรมไปแล้ว 1 เดือนมาวิเคราะห์และสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับขั้นดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของ บิถัมการดา

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการแสดงค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน แบบแอลฟา (α - Coefficient) และความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของ บิถัมการดา โดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item - Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

3. การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ โดยแสดงค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของ บิถัมการดา โดยการวิเคราะห์หลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากความสัมพันธ์ของแบบสอบถามรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (หักคะแนนข้อนั้นออก) การวิเคราะห์หลายลักษณะหลายวิธี

5. ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของโครงการฝีกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของ บิถัมการดา โดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item - Objective - Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโครงการฝีกอบรมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

6. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่ ก่อนและหลังเข้ารับการฝีกอบรม โดยพิจารณาจากค่า t - test for Dependent Samples

7. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่ ของคะแนนที่ได้จากการรับรู้ของ บุคลากรในการติดตามผล ก่อนและหลังบิถัมการดาเข้ารับการฝีกอบรมไปแล้ว 1 เดือนโดยพิจารณาจากค่า t - test for Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาหาค่าประกอบและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา สรุปผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้

1. ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับองค์ประกอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา หมายถึง การแสดงออกของบิดามารดาในการให้ความช่วยเหลือแก่บุตรธิดา ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ

1.2 ความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการพูด การแสดงสีหน้าท่าทางการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรงการชมการให้กำลังใจ

1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาแก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ การระบุปัญหา ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

1.4 ความสามารถส่วนบุคคล ได้แก่ ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ มีความมั่นใจในการทำหน้าที่พ่อแม่ มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีกฎระเบียบของบ้าน มีสติ มองลูกในแง่ดีหาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัวยืดหยุ่น อดทน

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ผู้วิจัยนำคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ทั้ง 4 ด้าน ในแต่ละด้านมาแบ่งครึ่งข้อคำถามออกเป็นด้านละ 2 ส่วน รวมเป็น 8 ด้านย่อยไปเข้าโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ครั้งแรกปรากฏว่า คะแนนของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ทั้ง 4 ด้าน ในแต่ละด้านมาแบ่งครึ่งข้อคำถามออกเป็นด้านละ 2 ส่วน รวมเป็น 8 ด้านย่อยไปเข้าโปรแกรมสำเร็จรูป ยังไม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน เนื่องจากค่า Chi-Square และค่า p ที่ได้ แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงปรับแต่งโมเดลและทำการวิเคราะห์ใหม่ ซึ่งผลที่ได้ปรากฏดังภาพประกอบ 2 และตาราง 9 พบว่า คะแนนของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา มีความสอดคล้องกลมกลืนกันพิจารณาได้จากค่า Chi-Square เท่ากับ 10.058 ค่า p เท่ากับ 0.525 นั่นคือค่า Chi-Square แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงถึงการยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของคะแนนแบบ

สอบถามทุกด้าน แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับ Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) มีค่าเท่ากับ .938 และ Root Mean Squared Residual Index (RMSR) เท่ากับ .065 ซึ่งเป็นข้อมูลสนับสนุนความสอดคล้องกลมกลืนของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าว เป็นการแสดงหลักฐานอย่างหนึ่งว่า แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่ปรับแก้แล้วมีค่า χ^2 เท่ากับ 10.0581 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ .5252 จะเห็นได้ว่าค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่าข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับโมเดลโครงสร้างของผู้วิจัย เมื่อพิจารณาค่าไค - สแควร์สัมพัทธ์ (relative chi - square) มีค่าเท่ากับ .9144 (10.0581/11) ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 แสดงว่าโมเดลโครงสร้างมีลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่น่าพึงพอใจ (Carmines. & Mclver. 1981) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาดัชนีความสอดคล้องอื่น ๆ ได้แก่ GFI , AGFI , CFI , RMR และ RMSEA ซึ่งมีค่าเท่ากับ .9929 , .9769 , 1.0000 , 0.0126 และ 0.000 ตามลำดับ ซึ่งค่าดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เนื่องจากค่า GFI , AGFI , CFI เข้าใกล้ 1.00 ค่า RMR เข้าใกล้ 0 และค่า RMSEA (90%) < 0.05 แสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีขึ้นกว่าโมเดลก่อนการปรับแก้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 53) จึงสรุปได้ว่าโครงสร้างของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่ได้จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบจริง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาที่แบ่งครึ่งข้อคำถามออกเป็นด้านละ 2 ส่วน ในแต่ละด้านนั้นมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความแปรปรวนตั้งแต่ -1.5373 ถึง 1.8144 ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำกว่า 2.00 แสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรได้ดี (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 54)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เส้นกราฟที่ลากผ่าน X และ * นั้น มีความคลาดเคลื่อนเอียงมากกว่า 1 กล่าวคือ เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมอันเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ แสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่มากนัก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าโมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร พบว่า ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาเป็นรายด้าน พบว่าความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปถึง

น้อย คือ ความสามารถส่วนบุคคล ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการแสดงความรู้สึก

4. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ก่อนและหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา พบว่า ก่อนการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 157.083 และหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 199.333 ซึ่งภายหลังจากการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาแล้ว พบว่า ก่อน และหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

เมื่อพิจารณาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาเป็นรายด้าน พบว่าก่อนและหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น มีความสามารถในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถส่วนบุคคล เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ตามการรับรู้ของบุตรธิดา ก่อนและหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาไปแล้ว 1 เดือน พบว่า ก่อนการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาทั้งรายด้านและโดยรวม ที่สอบถามจากบุตรธิดา มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 149.500 และหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาไปแล้ว 1 เดือน มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 181.167 ซึ่งภายหลังจากการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาไปแล้ว 1 เดือน พบว่า ก่อนและหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาทั้งรายด้านและโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

การอภิปรายผล

1. ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ในสังคมไทยจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่ามีลักษณะของผสมผสานและการประยุกต์แนวทางการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับบิตามารดาในไทย โดยประกอบด้วยความสามารถ 4 ด้านได้แก่ ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัว ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและความสามารถส่วนบุคคล ซึ่งความสามารถเหล่านี้จะไม่สอดคล้องกับความสามารถในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีของชาวตะวันตกที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าความสามารถในการให้คำปรึกษาประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและเจตคติในการให้คำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยระดับปริญญาเอกของแคทธาริน ซีเลีย (Kathaleen celia. : 1997) เรื่องการพัฒนาและประเมิน

โปรแกรมการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาบุคคลที่ต่างวัฒนธรรมในแคนาดา วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อต้องการพัฒนาและประเมินโปรแกรมการให้คำปรึกษาที่มีเนื้อหาครอบคลุมวัฒนธรรมที่หลากหลาย ผู้ให้คำปรึกษาที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความรู้และมีทักษะในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาที่บุคคลมีความหลากหลายในวัฒนธรรม โปรแกรมการฝึกอบรมจะออกแบบที่ใช้เวลาระยะสั้นซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ให้คำปรึกษาที่จะต้องการอบรม เป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่นได้สามารถขยายเวลาในการฝึกอบรมได้ตามความต้องการของผู้ให้คำปรึกษา สรุปผลการประเมินรูปแบบแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ เนื้อหา ตัวป้อน กระบวนการและผลผลิต การศึกษาสรุปมีรายละเอียดบรรยายถึงพัฒนาการและการประเมินการฝึกอบรมและยังระบุความต้องการการสนับสนุนและรับรองโปรแกรมการฝึกอบรมผู้ให้คำปรึกษาที่มีหลายวัฒนธรรมในประเทศแคนาดา

ดังนั้นลักษณะของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาในไทย จึงต้องการลักษณะที่เป็นการผสมผสานความสามารถของบิตามารดาในหลาย ๆ ด้านเพื่อจะได้ให้คำปรึกษาบุตรธิดาให้ได้ดีที่สุด หรือเพื่อจะได้ช่วยเหลือบุตรธิดาให้ได้มากที่สุด ซึ่งรวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว การสื่อสารในครอบครัว การแก้ปัญหาในครอบครัวและการแสดงความรู้สึกที่ดีต่อกัน

2. ผลการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้อย่างแรกปรากฏว่า คะแนนของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ทั้ง 4 ด้าน ในแต่ละด้านมาแบ่งครึ่งข้อคำถามออกเป็นด้านละ 2 ส่วน รวมเป็น 8 ด้านย่อยไปเข้าโปรแกรมสำเร็จรูป ยังไม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน เนื่องจากค่า Chi-Square และค่า p ที่ได้ แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงปรับแต่งโมเดลและทำการวิเคราะห์ใหม่ ซึ่งผลที่ได้ปรากฏดังภาพประกอบ 2 และตาราง 9 พบว่า คะแนนของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา มีความสอดคล้องกลมกลืนกันพิจารณาได้จากค่า Chi-Square เท่ากับ 10.058 ค่า p เท่ากับ 0.525 นั่นคือค่า Chi-Square แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงถึงการยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของคะแนนแบบสอบถามทุกด้าน แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับ Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) มีค่าเท่ากับ .938 และ Root Mean Squared Residual Index (RMSR) เท่ากับ .065 ซึ่งเป็นข้อมูลสนับสนุนความสอดคล้องกลมกลืนของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าว เป็นการแสดงหลักฐานอย่างหนึ่งว่า แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

จากค่าดัชนีที่กล่าวมา แสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยมีลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยพิจารณาค่าเมตริกซ์ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการเทียบความกลมกลืน พบว่า แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดามีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความแปรปรวนตั้งแต่ -4.5502 ถึง 3.6847 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าที่ต่ำกว่า 2.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เส้นกราฟที่ลากผ่าน X และ * นั้น มีความคลาดเคลื่อนน้อยกว่า 1 กล่าวคือ เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมอันเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ แสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่มากนัก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาช่วยยืนยันองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนาของผู้ทรงคุณวุฒิมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. ผลจากการศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร พบว่า บิดามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษาในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะในระบบการศึกษาของไทยจะมุ่งเน้นให้การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาเองก็เน้นเฉพาะการให้การศึกษาแก่นักเรียนเท่านั้น ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาบิดามารดา ดังนั้นบิดามารดาในสังคมไทยจึงขาดโอกาสที่จะได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน จิตวิทยาในการให้คำปรึกษาซึ่งในต่างประเทศการให้การศึกษาแก่บิดามารดา (Parent Education) นั้นได้รับความสนใจจากสถาบันการศึกษาก็ดำเนินการให้ความรู้แก่บิดามารดาในโอกาสที่เหมาะสมด้วย

จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาเป็นรายด้าน พบว่า บิดามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาดังกล่าวนี้นี้ ได้แก่

ด้านที่ 1 ความสามารถในการแสดงความรู้สึก คือ ความสามารถในการแสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ

ด้านที่ 2 ความสามารถในการสื่อสาร คือ ความสามารถในการพูด การแสดงสีหน้าท่าทางการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรงการชมการให้กำลังใจ

ด้านที่ 3 ความสามารถในการแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาแก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ การระบุปัญหา ให้รายละเอียด(ข้อมูล)ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ด้านที่ 4 ความสามารถส่วนบุคคล คือ ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ มีความมั่นใจในการทำหน้าที่พ่อแม่ มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีกฎระเบียบของบ้าน มีสติ มองลูกในแง่ดีหาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัวยืดหยุ่น อดทน

เมื่อพิจารณาคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความสามารถส่วนบุคคล ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการแสดงความรู้สึก จะเห็นได้ว่าความสามารถในการแสดงความรู้สึกมีคะแนนน้อยที่สุด ซึ่งผลการศึกษานี้ยืนยันลักษณะของวัฒนธรรมไทย ที่สอนให้บุคคลรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ไม่ค่อยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้แสดงออกทางอารมณ์ของตนเอง ดังนั้นคนไทยส่วนใหญ่จึงมีบุคลิกภาพที่เก็บความรู้สึก รวมทั้งบิดามารดาในสังคมไทยซึ่งได้รับอิทธิพลโดยตรงจากการอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่เยาว์วัย จึงมีบุคลิกภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย เมื่อเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ จนกระทั่งสมรสและมีบุตรธิดา ก็ยังคงมีบุคลิกภาพที่ควบคุมอารมณ์เช่นเดิม นอกจากนี้สังคมไทยยังมีความเชื่อว่าการแสดงออกทางอารมณ์กับบุตรธิดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความรักต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่ควรจะควบคุมเอาไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อมิให้ลูก ๆ รู้สึกว่าจะถูกตามใจและทำให้เสียคนต่อไป ดังนั้นความสามารถในการแสดงความรู้สึกจึงเป็นเรื่องยากสำหรับบิดามารดาในสังคมไทย

4. จากการศึกษาผลของการเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ก่อนและหลังการทดลองเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา พบว่า ก่อนการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 157.083 หรือค่าเฉลี่ยรายข้อ เท่ากับ 2.61 และหลังการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 199.33 หรือค่าเฉลี่ยรายข้อ เท่ากับ 3.32 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 26.89 ซึ่งภายหลังจากการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาแล้ว พบว่า ก่อน และหลังการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

เมื่อพิจารณาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาเป็นรายด้าน พบว่าก่อนและหลังการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น มีความสามารถในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถส่วนบุคคล เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเข้ากลุ่มพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา นักเรียนนาฏศิลป์ ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร ทำให้บิดามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า บิดามารดามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นตามโปรแกรมของการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น

ซึ่งความสามารถต่าง ๆ ประกอบด้วยความสามารถในการแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถส่วนบุคคล จากการได้ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กันอย่างใกล้ชิดภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง ตลอดจนเป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่บิดามารดามีความปรารถนาที่จะพิจารณาตนเองให้มีความสามารถดีขึ้น เพื่อให้มีความสามารถในการช่วยเหลือบุตรธิดาของตนเอง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการฝึกอบรมประกอบด้วย การได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการให้คำปรึกษา การร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ การอภิปรายกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กิจกรรมเกมและการฝึกปฏิบัติการ จากการดำเนินกิจกรรมไปแล้วพบว่า บิดามารดาสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นอย่างดี รวมถึงการที่บิดามารดาต่างร่วมกันให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน จึงทำให้บิดามารดาได้พัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาบุตรธิดาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทอมสัน เมโลดี้ จอยซ์ (Thomson Melody Joyce. : 1997) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของระบบฝึกอบรมที่มีผลต่อพ่อแม่และเด็ก พบว่า โปรแกรมการฝึกอบรมให้พ่อแม่มีประสิทธิภาพช่วยให้พ่อแม่มีความรู้มากขึ้นเกี่ยวกับทักษะการเป็นพ่อแม่ อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานยืนยันที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำหน้าที่ในครอบครัว ข้อสรุปที่ค้นพบแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่โดยทั่วไปพอใจในพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง เข้าใจตนเองมากขึ้นและสภาพทั่ว ๆ ไปดีขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของพรรณี วิญญูกุล (2544) ศึกษาผลของการฝึกการให้คำปรึกษาที่มีต่อความสามารถในการให้คำปรึกษาของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการฝึกการให้คำปรึกษา

5. จากการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามการรับรู้ของบุตรธิดา ก่อนและหลังจากทดลองไปแล้ว 1 เดือน ผลของการเปรียบเทียบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ก่อนและหลังการทดลองเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปแล้ว 1 เดือน พบว่า ก่อนการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 149.5 หรือค่าเฉลี่ยรายข้อ เท่ากับ 2.49 และหลังการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปแล้ว 1 เดือน มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 181.17 หรือค่าเฉลี่ยรายข้อ เท่ากับ 3.01 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 21.18 ซึ่งภายหลังจากการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาแล้ว พบว่า ก่อน และหลังการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปแล้ว 1 เดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ส่วนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาเป็นรายด้านพบว่าก่อนและหลังการทดลองพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปแล้ว 1 เดือน มีความสามารถในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้านดังนี้ความ

สามารถแสดงความรู้สึก ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถส่วนบุคคล และความสามารถในการสื่อสาร

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ใช้ในการฝึกอบรมบิดามารดานั้น นอกจากความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาเพิ่มขึ้นแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ในการให้คำปรึกษาบุตรธิดาได้จริงจากการสอบถามบุตรธิดาของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม ดังนั้นถ้าสถาบันการศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครู หรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็ก เยาวชนและครอบครัว เช่น สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โครงการสานรัก สนับสนุนสถาบันครอบครัวของบริษัทเอไอเอส เหล่านี้เป็นต้น ได้หันมาให้การศึกษ อบรมและพัฒนาสถาบันครอบครัว ฝึกอบรมให้บิดามารดาได้มีความสามารถในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา ให้บิดามารดาสามารถเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นที่ปรึกษาให้กับบุตรธิดาได้ ก็ย่อมจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุตรธิดาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจวัยรุ่นไทย ตามโครงการครอบครัวเข้มแข็ง ที่สถาบันครอบครัวรักลูก ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ(สสส.) สำรวจวัยรุ่นไทย พบว่า สายสัมพันธ์ของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นยังเหนียวแน่น ร้อยละ 58 ยึดพ่อแม่เป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่องร้อยละ 46.1 และพ่อแม่เป็นคนคอยดูแลห่วงใยให้กำลังใจร้อยละ 43.8 เช่นเดียวกับผลการศึกษาของเลวิน (Levin. 1995 : 5175-B) ได้ศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษาครอบครัวเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกของครอบครัวเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา แบบสอบถามบุตรธิดาเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา และโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำใช้และไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมดังนี้

1.1 องค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

1.1.1 ในวงการศึกษานำไปให้ความรู้ความเข้าใจให้กับบิดามารดาได้ บิดามารดาที่จะสามารถให้คำปรึกษาบุตรธิดาได้นั้น จะต้องมีความสามารถในการแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถส่วนบุคคล

1.1.2 บิดามารดาจะได้ตระหนัก ระวังและสำนึกในความสามารถด้านต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้สามารถให้คำปรึกษาบุตรธิดาได้ดียิ่งขึ้น

1.1.3 ในวงการให้คำปรึกษาสามารถนำไปใช้ในการให้คำปรึกษาบิดามารดา และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้ หรือจะป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในครอบครัวตลอดจนพัฒนาบิดามารดา

1.2 แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

1.2.1 ในองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวสามารถนำไปใช้ในการสอบถามหรือสำรวจบิดามารดา การประเมินผล การฝึกอบรมเพื่อให้ได้บิดามารดาที่มีคุณภาพและเพื่อให้บิดามารดาสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตครอบครัวและในชีวิตประจำวันได้

1.2.2 ในสถาบันการศึกษาสามารถนำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปใช้สอบถามบิดามารดาของนักเรียนเพื่อที่จะได้ข้อมูลในการวางแผนป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนนักศึกษา

1.2.3 นำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดานี้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินบิดามารดาในการให้คำปรึกษาครอบครัว

1.3 แบบสอบถามบุคลิกภาพ ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

1.3.1 นำแบบสอบถามบุคลิกภาพ ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปใช้เป็นเครื่องมือในการสอบถามนักเรียนหรือสำรวจสภาพครอบครัวของนักเรียน การประเมินผลครอบครัวนักเรียน การฝึกอบรมครอบครัวนักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ในชีวิตครอบครัวและชีวิตประจำวัน

1.3.2 นำแบบสอบถามบุคลิกภาพ ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาไปใช้ในการติดตามผลการฝึกอบรมบิดามารดาในการให้คำปรึกษาบุคลิกภาพ

1.4 โปรแกรมการฝึกอบรมการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

1.4.1 ในวงการศึกษานี้ ในวงการแนะแนวหรือวงการให้คำปรึกษาสามารถนำโปรแกรมการฝึกอบรมการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาบิดามารดานี้ไปใช้ในการพัฒนาบิดามารดาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ในการให้คำปรึกษาบุคลิกภาพในครอบครัว

1.4.2 สามารถนำโปรแกรมการฝึกอบรมการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดานี้ไปปรับใช้พัฒนาบิดามารดาในการให้คำปรึกษาบุคลิกภาพโดยภาพรวมทั้งหมดก็ได้ หรือจะพัฒนาเฉพาะด้านย่อย ๆ ก็สามารถปรับใช้ได้ เช่น ความสามารถในการแสดงความรู้สึกของบิดามารดา ความสามารถในการสื่อสารของบิดามารดา ความสามารถในการแก้ปัญหาของบิดามารดา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 องค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

2.1.1 องค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ได้นี้ได้จากการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อเป็นการยืนยันองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

นี้โดยวิธีการ วิเคราะห์หาองค์ประกอบ (Factor Analysis)แล้ว ควรจะได้ลองวิเคราะห์โดยใช้สถิติขั้นสูงเพื่อจะได้อธิบายหรือตอบคำถามที่กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2.1.2 องค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ได้จากการสนทนากลุ่มครั้งนี้ เป็นองค์ประกอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ประยุกต์และผสมผสานทฤษฎีต่าง ๆ ครั้งต่อไปควรวิจัยองค์ประกอบของหลักการและทฤษฎีการให้คำปรึกษาโดยตรง

2.2 แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

2.2.1 ควรพัฒนาแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกณฑ์ปกติ (Norms) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่กว่านี้

2.2.2 ควรนำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปศึกษาต่อในเรื่องของความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive Validity) จะได้ยืนยันความเที่ยงตรงของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

2.3 โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

2.3.1 เนื่องจากการศึกษาทดลองในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะบิดามารดาของนักเรียนนาฏศิลป์ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร การสรุปอ้างอิงไปยังบิดามารดาของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ จึงไม่สามารถทำได้ ดังนั้นจึงควรศึกษาทดลองที่มีขอบเขตให้กว้างขวางขึ้นจึงควรทำในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป

2.3.2 ควรมีการติดตามติดตามผลการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ครั้งนี้ได้ติดตามผลหลังจากทดลองไปแล้ว 1 เดือน ดังนั้นควรติดตามผลหลังจากการทดลองไปแล้ว 3 เดือน 6 เดือนหรือ 1 ปีทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาที่เกิดขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ กรีทอง. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2527). **การศึกษบุคคลเป็นรายกรณี**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กาญจนา หาสิตะพันธุ์. (2527) “การให้คำปรึกษาหารือ”. **แนะแนว**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- เกศศิริ บุญญะอดิชาติ. (2540). **รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษาครอบครัว**. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กุหลาบ รัตนสังขธรรมและคณะ. (2541). **รายงานการวิจัยเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาเสพยาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก**. กรุงเทพฯ. : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) สายสัมพันธ์พ่อ แม่ ลูก**. กรุงเทพฯ. : บริษัท 2020 เวิลด์ มีเดีย จำกัด.
- คมเพชร จัตรศุกกุล. (2530). **ทฤษฎีการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2529). **การแนะแนวเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- คนธรส รสหวาน. (2539). **การพัฒนารูปแบบการสอนแบบกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาการบวก ลบ ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนโครงการนำร่องศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพเด็กและเยาวชน**. ปรินญาณิพนธ์ กศด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จตุพร เฟิงชัย. (2529). “กลวิธีการให้คำปรึกษาพื้นฐานในการแนะแนว” ใน **เอกสารประกอบการสอนแนะแนว 312**. มหาสารคาม : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- จักรพล ฉายกริช. (2542). **คู่มือ/บ้าน/ปัญหาครอบครัว**. กรุงเทพฯ. : เจริญวิทย์การพิมพ์. จันท์เพ็ญ ชูประภาวรรณและคณะ. (2541). **รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็กเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการวิจัย**. กรุงเทพฯ. : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- จรรยา สุวรรณทัต. (2530). "การสื่อสารในครอบครัว การวิจัยและแนวทางปฏิบัติ". **การสื่อสารเพื่อเด็กและเยาวชน : การสื่อสารในครอบครัว**. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิน แบรี. (2537). **คู่มือการฝึกทักษะให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำเนียร ช่างโชติ และนวลศิริ เปาโรหิตย์. (2524). **เทคนิคการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉวีวรรณ สุตยธรรม. (2539). **การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต**. นนทบุรี : ยุทธรินทร์การพิมพ์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. และเป็รื่อง กุมุท. (2537). **ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการอบรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธราช.
- ชูชัย สมितिไกร. (2527) **การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2540). **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ วงศ์คุ้มสิน. (2541). **ผลของการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ ของนักศึกษาพยาบาลระดับต้นชั้นปีที่ 2 สังกัดกรมการแพทย์ทหารเรือ กรุงเทพมหานคร**. ปรินญญชนินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2533). **พฤติกรรมกรรมการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธราช.
- ทิพวรรณ กิตติพร. (2536). **การให้คำปรึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทัศนกานต์ ดวงรัตน์. (2539). **บทบาทของการสื่อสารในครอบครัวกับการตัดสินใจแปลงเพศ**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา. (2528). "มูลเหตุที่ทำให้พฤติกรรมของเยาวชนเบี่ยงเบนและแนวทางแก้ไข". **วิทยาจารย์**. กรุงเทพฯ : 83(7) กรกฎาคม 2528.
- ทองเรียม อมรัชกุล. (2527). **เทคนิคเบื้องต้นในการให้คำปรึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.

- ชนภัทร อนะมาน. (2544). การศึกษารายกรณีของนิสิตที่มีปัญหาสัมพันธภาพใน
ครอบครัวยุทธศาสตร์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญา นินท์ ก.ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2533). สถิตินอนพาราเมตริก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ เอส
 พรินเตอร์เฮาส์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติงและคณะ. (2541) การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัย
ภาคภาคสนาม. นครปฐม. : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2545). การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา.
 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2521). การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา : ทฤษฎีและ
การประยุกต์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บทความเศรษฐกิจ. (2545, มีนาคม). "เยาวชนไทยผจญสังคมเสื่อมโทรม." วิทยากรย. :
 54 – 57.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์พิมพ์ดี.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2534). เทคนิคการปรึกษาเบื้องต้น. นนทบุรี. : มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2529). การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ
 : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์ .
- พะยอม อิงคตานุวัฒน์. (2530). การสื่อสารเพื่อเด็กและเยาวชนไทย : การสื่อสารใน
ครอบครัว. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์พันธ์ พงษ์ไสภา. (2525) ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 พิทักษ์อักษร.
- พรรณี วิญญูกุล. (2544). ผลของการฝึกการให้คำปรึกษาที่มีต่อความสามารถในการให้
คำปรึกษาของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. สารนิพนธ์.
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณราย ทรัพย์ะประภา. (2527). เทคนิคการสัมภาษณ์ (เพื่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยา.
 กรุงเทพฯ. : หจก.การพิมพ์พระนคร.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.
 กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร.
- พัชรวิทย์ กำเนิดเพชร. (2533). “การแนะแนวและการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาสำหรับ
 อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.” เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ.
 กรุงเทพฯ. : ศูนย์การให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 อุดรธานี.
- พิชัย สัมพันธ์ไพฑูรย์. (2543). **ผู้จัดการฝึกอบรมมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 ส.ส.ท.
- ไพโรจน์ ทองอุไร. (2529). **สัมพันธภาพระหว่างบุคคลทางการพยาบาลจิตเวช**. สงขลา :
 ภาควิชาการพยาบาลจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โพธิพันธ์ พาณิช. (2544). **การสร้างครอบครัวไทยให้มีความสุข**. กรุงเทพฯ. : โรงพิมพ์
 เลี่ยงเชียง.
- ภาณี วงษ์เอก. (2531). **การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคภาคสนาม**. นครปฐม : มหาวิทยาลัย
 มหิดล.
- มานิช หล่อตระกูล. (2538). **การสัมภาษณ์และตรวจทางจิตเวช**. กรุงเทพฯ :
 ออลิสติกพับลิชชิง.
- เมธินันท์ ภิญญชน. (2539). **การให้คำปรึกษาครอบครัวเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
 การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชร ทรัพย์มี. (2525). **ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิต
 วิทยาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร ฐวธรรม. (2533). **ทักษะการให้คำปรึกษาจุลภาค MICROCOUNSELING**. กรุงเทพฯ
 : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- วันิดดา ปิยะศิลป์. (2537). “ครอบครัวกับวัยรุ่น”. **การพัฒนาครอบครัว**. กรุงเทพฯ :
 สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2543). **การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ : วี เจ พรีนติ้ง.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. (2537). “การสื่อสารในครอบครัว”. **การพัฒนาครอบครัว**.
 กรุงเทพฯ : สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- โยธิน แสวงดี. (2530). **เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รวิวรรณ ชินะตระกูล. (2539). **เทคนิค : การวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
 อุดสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง.

- รุ่ง แก้วแดง. (2543). **ปฏิรูปการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนสำคัญที่สุดฉบับพ่อแม่**. กรุงเทพฯ. : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ลลิตา ภู่อารุง. (2544). **รูปแบบพฤติกรรมและการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดามารดากับความมั่นคงทางอารมณ์ของบุตรวัยรุ่นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : ปรินทิฟิกันส์ ก.ศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาวดี จันทวานิช. (2542). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2542). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย. (2546). **คัมภีร์ครอบครัว พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.เอเซียเพรส (1989) จำกัด.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2538.) **รายงานพิธีเปิดปีครอบครัวสากลและการประชุมสมัชชาแห่งชาติด้านครอบครัว**. กรุงเทพฯ. : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).
- _____. (2540). **การพัฒนาครอบครัว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).
- สุธีรพันธุ์ กรลักษณ์ และคณะ. (2527). "กลวิธีการให้คำปรึกษา", **แนะแนว**. 18(92) : 38 – 46 ; เมษายน – พฤษภาคม.
- สุรพล พยอมแย้ม. (2541). **จิตวิทยาอุตสาหกรรม**. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรินทร์ รณเกียรติ. (2538). **ทักษะและกระบวนการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์. (2541) **การศึกษาความสัมพันธ์ของประชากรต่างวัยในครอบครัวภาคใต้และภาคกลาง**. กรุงเทพฯ. : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ ธนัญญา. (2540). "ประมวลประเด็น แนวคิดการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว". **สถาบันครอบครัวมุมมองของนักสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพฯ : สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- สมศรี เชื้อหิรัญ. (2528). **สนทนากับผู้ป่วยจิตเวช**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- คันสนีย์ สุดประเสริฐ. (2542) **พ่อ**. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ศิริพร พูลรักษ์. (2539). **การเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น**. ปรินทิฟิกันส์ ก.ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ศิริบุรณ์ สายโกสุม. (2530). **กลวิธีการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2530). **จิตวิทยาพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริก.
- ศรีสว่าง พัวพงษ์แพทย์. (2540). **สถาบันครอบครัวมุมมองนักสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพฯ : สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- ศรีศักดิ์ จามรมาน. (2545, 24 พฤศจิกายน). "วัยรุ่นไทยในนิยาม "ฟรีเซ็กซ์."" **ไทยโพสต์**. หน้า 9.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2541). **สร้างสมาธิให้ลูกคุณ**. กรุงเทพฯ. ; บริษัท ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว จำกัด.
- _____ (2540). **จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว**. กรุงเทพฯ. : บริษัทเฟื่องฟ้า พรินติ้ง จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

- Becvar , Dorothy Stroh. ; Becvar .; & Raphael J. (1988). **Family Therapy A Systematic Integration**. Allyn and Bacon .
- Brammer, Lawrence M. (1979). **The Helping Relationship Process and Skills**. 2nd ed. New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Bridget N. (1996). **Training for Organization**. United States of America.
- _____. (1988). **The Helping Relationship Process and Skills**. 4th ed. New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Brown, Edward Arnold. (1998). **The Effects of a Parent Education Training Program on the Classroom Behavior of Openly Defiant Middle School**. Dissertation The union Institute.
- Becvar, D. S. ; & Becvar, R. J., (1988). **Family Therapy A Systematic Integration** , Allyn and Bacon, 351 pp.
- Carlson, J. ; et al. (1997). **Family Therapy Ensuring Treatment Efficacy**, Brooks/Cole Publishing Company, 234 pp.
- Carison , J. ; et al. (1997). **Family Therapy Ensuring Treatment Efficacy**. Brooks/Cole. Publishing Company .
- Chang, R.Y. (1995). **Creating High – Impact Training**. London.

- Christensen, Barbara Lauritzen.; & Elaine Oden Kockrow. (1991). **Fundamentals Of Nursing**. St. Louis : Mosby Year Book Inc.
- Chang , R.Y. (1995). **Creating High – Impact Training**. London.
- Corey, G. (1994). **Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy**. 5th ed. Pacific Grove : Brook/Cole.
- Gazda,G.M. (1989). **Group Counseling A Development Approach**. 4th ed. Boston : Allyn and Becon.
- George, Rickey L. ; & Therese S. Cristrani. (1995). **Counseling : Theory and Practice**. 4th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Goldenberg, I. ; & Goldenberg H. (1995). **Family Therapy : An overview**, 4 ed., Brooks/Cole Publishing Company .
- Gibson, R. ; & M.H.Mitchell. (1986). **Introduction to Counseling and Guidance**. 2nd ed. New York : Macmillan Publishing Company.
- Goldenberg, I. ; & Goldenberg, H. (2000). **Family Therapy : An overview**. 5th ed. Pacific Grove : Brook/Cole.
- Goldstein. , ; & lewin L. (1993). **Training in Organization : Need Assessment , Development And Evaluation**. California : Pacific Grove.
- Ivey, Allen E. ; & Jerry Authier. (1978) **Microcounseling : Innovation in Interviewing. Counseling, Psychotherapy, and Psychoeducation**. 2nd ed.Illinois :Charles C Thomas.
- John S. (2000). **Designing Families : The Search for Self and Community in the Information Age**. California . Pine forge press.
- Keitner , G.I. and Others . (1996). The Functioning of Families of Patients With Major Depression. **International Journal of Family Psychiatry**. 7 : 11-16.
- Pearson , Judy C. (1989). **Communication in the Family : Seeking Satisfaction In Changing Times**. New York : Harper & Row.
- Peterson , R. (1999). Families First-Keys to Successful functioning . **Virginir Cooperative Extension** . Virginia State University.
- Pepinsky, H.B. ; & P. pepinsky. (1954). **Counseling : Theory and Practice**. New York : Ronald Press.

- Poon, Wai – Chi Samuel. (1997). **The Relationship Between Parental Empathy and Parental Acceptance and the Effect of Filial Therapy Training on this Relationship**. Dissertation. University of North Texas.
- Roger B. ; Jim C. (1978). **The Theory and Practice of Training**. London : Kogan.
- Rogers, Carl R. (1942). **Counseling and Psychotherapy**. Massachusetta : The Riverside Press .
- Rolf P. (1978). **Training for Development**. West Hartford : Kumarran Press.
- Ripley, Karen Newell. (1998). **The Effects of Interpersonal Management Skills Training on The Families of Person with Mental Illness**. Dissertation Georgia state University.
- Sallie E. Gordon. (1994). **Systematic Training Program Design**. New Jersey : Englewood Cliff.
- Schwab, J. (1990). **A Resource Handbook for Satir Concepts**. Palo , California, 149 pp.
- Satir, V . ; et al. (1991). **The Satir Model**. Palo/California.
- Satir, V. ; & Michele Baldwin. (1983). **Satir Step by Step** Palo Alto : California.
- Shertzer, Bruce.; & Shelley Stone. (1980). **Fundamentals of Counseling**. 3rd ed. Boston : Houghton Mifflin Co.
- Shirley F. (1997). **Designing Competence -Based Training**. London : Stirling (USA).
- Smyth, Kathaleen Celia. (1998). **The Development and Evaluation of A Prototype Multicultural Counseling Training Program**. Dissertation University of Alberta.
- Thompson, Melody Joyce. (1997). **The Effectiveness of Systematic Training for Effective Parenting at Family and Child Treatment of Southern Nevada**. Dissertation. : University of Nevada .
- Walsh, WM. (1980). **A Primer in Family Therapy**. Boston : Allyn & Bacon.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ศ.ดร.จรรยา สุวรรณทัต
อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์พิเศษสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี
อดีตคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์พิเศษภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รศ.ดร.ดุขมิตติ โยเหลา
อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์
อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. รศ.ดร.โสรัจ โปธิ์แก้ว
รองศาสตราจารย์ประจำคณะจิตวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. รศ. พญ.นิตยา คชภักดี
ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
มหาวิทยาลัยมหิดล
7. อาจารย์วารี ไตรเพิ่ม
อาจารย์ 3 ระดับ 9 อาจารย์ประจำภาควิชาสามัญ
วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร

ภาคผนวก ข
ผลการสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion)

ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่ม (Focus – Group Discussion) เกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามวัฒนธรรมไทย ได้ดำเนินการจัดในวันศุกร์ที่ 2 พฤษภาคม 2546 เวลา 08.30 – 10.30 น. ณ หอประชุมวิทยาลัยนาฏศิลป์ มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ดังรายนามต่อไปนี้

1. ศ.ดร.จรรยา สุวรรณทัต	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านครอบครัว
2. รศ.ดร.อัจฉรา นวจินดา	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านครอบครัว
3. ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการให้คำปรึกษา
4. ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการให้คำปรึกษา
5. นางสุภาวดี หาญเมธี	ผู้เชี่ยวชาญด้านครอบครัว
6. นายวัฒนา จิตต์อำไพ	คุณพ่อดีเด่นของวิทยาลัยนาฏศิลป์
7. พ.ต.ท.พีรพันธุ์ จันทรเทียน	คุณพ่อตัวอย่างของวิทยาลัยนาฏศิลป์
8. ม.ร.ว.หญิงโสภณกัลยา นาคสุสุข	คุณแม่ตัวอย่างของวิทยาลัยนาฏศิลป์

ดำเนินการสนทนากลุ่มโดย นายโพธิพันธ์ พานิช

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

เรียนท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้เกียรติมาร่วมสนทนากลุ่มในวันนี้ กระผมเป็นนิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา กำลังทำวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ในขั้นตอนที่ 1.4 จะต้องจัดการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามวัฒนธรรมไทย จึงต้องการความคิดเห็นและทัศนะของท่านเกี่ยวกับพ่อแม่ไทยควรมีคุณสมบัติอะไรบ้างเพื่อเป็นพื้นฐานในการให้คำปรึกษา ลูก พ่อแม่ไทยควรให้คำปรึกษาลูกอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ต่อไป รอบแรกทุกท่านจะมีเวลาคนละ 5 นาทีก่อนนะครับ ส่วนรอบที่สองจะให้ทุกคนเพิ่มเติมอีกคนละ 3 นาที ขอเรียนเชิญครับ

ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี

พ่อแม่ที่ดีไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่พ่อแม่ที่ดีจะต้องมีความพร้อม เสียสละ เสียสละความสุขส่วนตัว มีความรักลูก ถ้าลูกรู้สึกพ่อแม่ไม่รักก็มีปมด้อย พ่อแม่ปัจจุบันเลี้ยงลูกยากขึ้นเพราะต้องเลี้ยงลูกแข่งกับทีวี แข่งกับสิ่งแวดล้อมนอกบ้านที่ล้นแต่เป็นปัญหามากมาย ดังนั้นพ่อแม่นอกจากมีความรักต่อลูกแล้วยังไม่พอ จะต้องมีความรู้ด้วย จะต้องหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา พ่อแม่ต้องไม่ลืมนวลูก ๆ ต้องการความเอาใจใส่และโอบอุ้มจากพ่อแม่ตลอดไป

รศ.ดร.อัจฉรา นวจินดา

ครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในชีวิตของมนุษย์เรา ครอบครัวมีหน้าที่ที่สำคัญก็คือ การเลี้ยงดูลูก ในฐานะที่เป็นนักวิชาการ ขอเสนอทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ มาพิจารณาหน้าที่ของครอบครัว หน้าที่ที่หนึ่งของครอบครัวจึงมีหน้าที่ในการสนองความต้องการทางชีววิทยา หรือสนองความต้องการทางกายหรือปัจจัยสี่ หน้าที่ที่สองคือการให้ความมั่นคงปลอดภัย ความรัก ความอบอุ่นหรือแม้แต่การให้การศึกษา เมื่อพ่อแม่รู้ว่าทำหน้าที่แล้ว จะถ่ายทอดหรือสื่อให้ลูกรู้อย่างไร และเมื่อเป็นวัยรุ่นจะมีเพื่อนเข้ามามีบทบาท พ่อแม่จะมีวิธีการอย่างไร นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นฐานรากทางด้านศาสนาให้ลูกได้รับรู้ทั้งสิทธิและหน้าที่

ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์

ถ้าพ่อแม่เห็นความสำคัญของการเลี้ยงลูก พ่อแม่ก็ต้องให้เวลากับการเลี้ยงลูก ดิฉันขอพูดในฐานะที่เรียนมาทางการให้คำปรึกษาและฐานะแม่ของลูกสองคนด้วย ครอบครัวดิฉันจะเลี้ยงลูกแบบสบาย ๆ ไม่คาดหวังลูกมากนัก ทำอย่างไรจะให้ลูกเป็นคนดี ให้กำลังใจในการเป็นคนดี การแสดงความรัก การสื่อให้ลูกรู้ว่าเรารักเป็นสิ่งสำคัญ บางครั้งพอลูกไม่ได้ตั้งใจเราก็มีอารมณ์ชอบบ่นชอบดุ ดังนั้นถ้าลูกมีอะไรมาปรึกษา เราต้องฟังก่อน พอลูกมีปัญหาเราคิดว่ามันเป็นปัญหาเราก็จะมีอารมณ์เมื่อเรามีอารมณ์เหตุผลของเราก็จะน้อยเป็นธรรมดา เมื่อเรามีเหตุผลน้อยหรือไม่มีเหตุผล การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ยากขึ้น ถ้าพ่อแม่ฟังก่อนไม่ดุหรือตำหนิตันที ลูก ๆ ไม่ชอบให้พ่อแม่ตำหนิ ลูก ๆ ไม่ชอบอารมณ์โกรธของพ่อแม่ ส่วนใหญ่แล้วพ่อแม่ไม่ได้แสดงความรักแต่เป็นการแสดงอารมณ์ไม่พอใจมากกว่า

ศ.ดร.จรรยา สุวรรณทัต

จากการวิจัยเรื่องครอบครัว โครงสร้างของครอบครัวหรือรูปแบบของครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากเมื่อก่อนมาก หน้าที่สำคัญของครอบครัว ก็คือการกล่อมเกลาลูกให้ลูกได้พัฒนาการตามกระบวนการธรรมชาติของเขา จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวไทยในปัจจุบันย่อหย่อนในเรื่องการอบรมกล่อมเกล่าไปมาก เนื่องจากขณะนี้ครอบครัวได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจพ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้านจึงเป็นข้ออ้างไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก เวลาที่มีน้อยถ้าให้มีคุณภาพ เอาใจใส่ การถาม การแสดงความรัก การกอดการสัมผัสลูกการหอมแก้มการแสดงความรักต่อลูก ต้องเรียนรู้ว่าลูกของเราแต่ละคนชอบแบบไหน ไม่เหมือนกัน เวลาลูกมีปัญหาลูกจะไม่อยากบอกเราโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น ต้องทำให้ลูกไวเนื้อเชื้อใจ ทำอย่างไรมันมีกระบวนการสร้างความไวเนื้อเชื้อใจ ให้ลูกรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย เราไวใจเขาเขาก็จะไวใจเรา

คุณสุภาวดี หาญเมธี

การเลี้ยงลูกต้องไม่ลืมเรื่องการสัมผัสการกอด การกอดจะช่วยคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ทำอย่างไรให้ลูกรู้ว่าเราใส่ใจลูก การกอดลูกบางครั้งไม่ต้องพูดอะไรเลยลูกจะทราบได้ว่าเรารัก เราคิด

ถึงเราเป็นห่วงเราใส่ใจ นักวิทยาศาสตร์ค้นพบว่าเด็กจะมีต่อมที่เรียกว่าต่อมดื้อ ต่อมนี้อะเล็กทำงานเมื่อเด็กอายุ 18 ปี ดังนั้นถ้าลูกของเราอายุต่ำกว่า 18 ปี ลูกเราก็ต้องดื้อบ้างเป็นธรรมดาขอให้พ่อแม่เข้าใจจุดนี้ด้วยเพื่อจะได้ไม่ต้องหงุดหงิดเมื่อลูกดื้อ ตามประเด็นที่สนทนากันวันนี้ดิฉันคิดว่าเมื่อลูกมีปัญหาพ่อแม่ต้องอย่าสติแตก ถ้ามีสติก็จะช่วยลูกได้ แต่ถ้าสติแตกเมื่อไรก็ไม่สามารถช่วยลูกได้ ประเด็นที่น่าคิดและพ่อแม่มักมองข้ามอีกประเด็นหนึ่งก็คือการหาจุดดีหรือจุดเด่นของลูกให้ได้ หาข้อดีของลูกให้เจอ ลูกเล่นฟุตบอลเก่ง ลูกพูดเก่ง ลูกน่ารัก ลูกรับผิดชอบ ลูกมีน้ำใจ ลูกรักเพื่อน ลูกรักสัตว์ ลูกมีข้อดีมากมายถ้าพ่อแม่สามารถเห็นข้อดีต่าง ๆ ของลูกได้จะให้คำปรึกษาลูกอย่างไรก็ได้ คนอื่น ๆ ว่าลูกไม่ดีลูกจะไม่รู้สึกเท่ากับพ่อแม่ว่าเขาเพราะคนที่รักเขาที่สุดยังว่าเขาอย่างนี้จะเป็นตราบาปแก่ลูก เพื่อนว่า ครูว่าก็ไม่มีผลต่อลูกเท่ากับพ่อแม่ว่า เพราะเพื่อนหรือครูก็รักไม่เท่ากับพ่อแม่รัก คนที่รักเขายังว่าเขาเขาจะรู้สึกมาก

คุณวัฒนา จิตต์อำไพ

ขอเปรียบเทียบเลี้ยงลูกเหมือนกับการทำนาของชาวนา นาดี ๆ ต้องใช้ข้าวปลูกพันธุ์ดี พ่อแม่เปรียบเหมือนนาดี ๆ ส่วนลูกเปรียบเหมือนข้าวพันธุ์ดี การปลูกข้าว จะมีกระบวนการตั้งแต่การเตรียมดิน หว่าน ปักดำ ดูแลจนกระทั่งออกรวง เก็บเกี่ยว ต้องดูแลตลอดเวลาจนกระทั่งเก็บเกี่ยวเหมือนการเลี้ยงลูกจะต้องดูแลตลอดเวลาจนกว่าเขาจะเป็นผู้ใหญ่ การเลี้ยงลูกที่ดีผมชอบวิธีการเลี้ยงลูกของ ดร.กัลยา โสภณพณิชย์ ท่านถือหลักอย่างนี้ ทำดีให้ลูกดู เป็นครูให้ลูกเห็น

พ.ต.ท.พีระพันธุ์ จันทร์เทียน

หลายท่านได้พูดถึงการเลี้ยงลูกในแง่วิชาการมากแล้ว ผมขอพูดในแง่ของลูกผมที่เป็นนักเรียนนาฏศิลป์ ลูกผมเรียนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ จะไม่เหมือนกับเรียนที่อื่น ลูกผมต้องเรียนหนักกว่าที่อื่นถึงสองเท่า ทั้งวิชาสามัญและวิชาศิลปะตลอดจนมีกิจกรรมการแสดงอีกมากมายพ่อแม่จึงต้องเข้าใจลูกให้มากเห็นใจลูกให้มาก ๆ ตอนนี้ลูกสาวผมเรียนอยู่ชั้นต้นปีที่ 3 เริ่มติดเพื่อนปรึกษาเพื่อนโทรศัพท์คุยกันตลอดเวลา เราในฐานะพ่อแม่ก็ไม่ค่อยสบายใจ เป็นห่วงเขากลัวว่าเขาจะไม่มีเวลาอ่านหนังสือ ผมขอแบ่งพ่อแม่ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 พ่อแม่ห่วงจนกระเบน พ่อแม่รุ่นเก่าล้าสมัย กลุ่มที่ 2 ใส่สูตรใส่กระโปรงใส่กางเกง เป็นพ่อแม่ที่ค่อนข้างทันสมัย ลองคิดว่าลูกอยากปรึกษาพ่อแม่กลุ่มไหน กลุ่มที่ 1 หรือกลุ่มที่ 2 อยากให้พ่อแม่ปรับตัวให้ทันสมัย เพื่อจะได้เข้าใจลูกมากขึ้น ไม่เช่นนั้นแล้วเราจะเริ่มห่างจากลูกไปเรื่อย ๆ

ม.ร.ว.หญิงโสภณกัลยา นาคสุสุข

พ่อแม่ต้องเอาใจใส่ดูแลลูก ให้ความอบอุ่น อย่าใช้อารมณ์กับลูก ขอให้พ่อแม่ทำใจให้ได้เมื่อเขาทำผิดพลาดไปบ้าง ต้องอภัยลูกได้ ต้องอดทนให้มาก

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

ในรอบที่สองนี้ นอกจากจะให้แต่ละท่านเพิ่มเติมแล้ว ผมขอให้ทุกท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบความสามารถในการให้คำปรึกษาของพ่อแม่ ตามกรอบที่ผมได้รวบรวมไว้ดังนี้

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของพ่อแม่ หมายถึง การแสดงออกของพ่อแม่ในการให้ความช่วยเหลือลูกในด้านการเรียน การคบเพื่อน การบริหารเวลาและการใช้จ่าย ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การตีความ การเผชิญ และการให้กำลังใจ
2. ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทร ความเอาใจใส่ การแสดงความรัก
3. ความสามารถในการแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการระบุปัญหา ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
4. ความสามารถในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่น มองโลกในแง่ดี อดทนอดกลั้น

ขอเรียนเชิญทุกท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาของพ่อแม่ไทย โดยพ่อแม่ไทยจะต้องมีกรอบความสามารถทั้งสี่กรอบนี้ หรือจะเสนออะไรเพิ่มเติมจากกรอบแรก ขอเรียนเชิญครับ

ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี

กรอบที่หนึ่งความสามารถในการสื่อสารของพ่อแม่ เห็นด้วยและมีความสำคัญมาก นอกจากการสื่อสารด้วยคำพูดแล้วสีหน้าท่าทางก็มีความจำเป็น ส่วนกรอบที่สองความสามารถในการแสดงความรู้สึกก็เห็นด้วยและจำเป็นอันดับแรก อันดับแรกต้องมีความสามารถในการแสดงความรู้สึกก่อนที่จะขอเพิ่มเติมการแสดงความรู้สึกที่ให้ตัวอย่างไวก็ดีแล้ว แต่ขอเพิ่มเติมการแสดงความรู้สึกผูกพันกันในครอบครัว หรือที่เรียนว่าสามเหลี่ยมความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูก ความรักความห่วงใยที่มีต่อกันทั้งทางวาจาและท่าทาง การกอดกัน และพ่อต้องแสดงบทบาทพ่อเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ลูกผู้ชาย ส่วนกรอบที่สามเมื่อลูกมีปัญหาเกิดขึ้น ขอให้ฟังลูกมาก ๆ ฟังซึ่งกันและกัน ส่วนกรอบที่สี่ความสามารถอื่น ๆ นั้น พ่อแม่ต้องมองลูกในแง่ดี มีอารมณ์ขันบ้างไม่เช่นนั้นครอบครัวจะตึงเครียด ขอเพิ่มเติมว่าพ่อแม่ต้องหาความรู้เพิ่มเติม เข้ารับการอบรมสัมมนาบ้าง ฝึกทักษะการเป็นพ่อแม่ที่ดี ฝึกการให้คำปรึกษา ฝึกเรื่องที่มีประโยชน์ต่าง ๆ

ศ.ดร.จรรยา สุวรรณทัต

เห็นด้วยกับอาจารย์วชิรญา ขอเพิ่มเติมให้พ่อแม่ต้องพยายามหาจุดดี จุดแข็งของลูกให้ได้ แล้วพยายามให้กำลังใจหรือเสริมแรงอย่างเหมาะสม นอกจากนี้พ่อแม่ต้องนำหน้าที่ถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดี สอดแทรกการเป็นผู้ให้ ไม่ใช่เป็นแต่ผู้รับอย่างเดียว ส่วนการแก้ปัญหา ให้แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ และจะต้องมีความยุติธรรมกับลูก จำได้ตอนลูกเล็ก ๆ ตัดแต่งไม่ให้ลูกสองคนมีดมันแหลมไปแดงโม่สองชิ้นไม่เท่ากันลูกเขาต่อว่าใหญ่เลย ดังนั้นพ่อแม่ต้องระวัง

รศ.ดร.อัจฉรา นวจินดา

1. ความสามารถในการสื่อสาร ทั้งทางภาษาและไม่ใช้ภาษา การกอดกันการหอมแก้มกัน การให้พี่เรียกน้องน้องเรียกพี่ เมื่อเรียกพี่ก็ต้องเคารพ เมื่อเรียกน้องก็ต้องคอยดูแล

2. ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ถือได้ว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของพ่อแม่อยู่แล้ว

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา ขอให้เอาทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ หนึ่งในสองความต้องการทางกาย สองต้องการความปลอดภัย สามต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ สี่ต้องการการได้รับการยกย่องนับถือ และห้าต้องการตระหนักในความสามารถของตนเอง

4. ส่วนความสามารถอื่น ๆ นั้น ขอให้เอาทฤษฎีทางบุคลิกภาพ การเข้าใจตนเองและการเข้าใจผู้อื่น

ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์

ความสามารถทั้งสี่กรอบนี้พ่อแม่ทุกคนมีอยู่แล้ว บางคนใช้บ่อย บางคนไม่ค่อยได้ใช้ บางคนมีแต่ไม่รู้และไม่ค่อยได้ใช้ ความสามารถในการแสดงความรู้สึกน่าจะมาเป็นอันดับแรก เมื่อมีความรู้สึกแล้วต้องสื่อสารให้ได้ สื่อสารให้ตรงกับความรู้สึก ไม่ใช่การระบายความรู้สึก การสื่อสารไม่ใช่การบ่น การบ่นไม่ใช่การสื่อสาร การสื่อสารเพื่อหนึ่งสื่อความรู้สึกที่ดีต่อกัน สองสื่อให้เข้าใจตรงกัน แค่นี้สองกรอบนี้ก็ช่วยเหลือลูกได้แล้ว ส่วนกรอบที่สามการแก้ปัญหา ปัญหามีหลายระดับ บางระดับแก้ไม่ได้ ออกหักไปแล้ว เงินหายไปแล้ว เสียหายไปแล้ว เมื่อแก้ไม่ได้แล้วมันเกิดมาแล้วก็ต้องรับรู้มันอยู่กับมันให้ได้ ต้องมีสติลูกมีปัญหาที่ขาดสติอยู่แล้วถ้าพ่อแม่สติแตกตามไปด้วยก็จะพากันลงเหว

คุณสุภาวดี หาญเมธี

เห็นด้วยกับความสามารถทั้งสี่กรอบ และขอเพิ่มเติมในสิ่งที่พ่อแม่ไทยขาดหายไปสองประการก็คือ หนึ่งพ่อแม่กำลังขาดความมั่นใจในการเป็นพ่อแม่ พ่อแม่ต้องมั่นใจในความเป็นพ่อแม่ พ่อแม่มีความรักต่อลูกพ่อแม่ต้องมั่นใจพ่อแม่ก็จะสามารถเลี้ยงลูกได้ประสบความสำเร็จ สองพ่อแม่ไม่ค่อยได้สั่งสอนลูกเหมือนสมัยก่อน ดังนั้นขอให้พ่อแม่ทำหน้าที่สั่งสอนลูกให้มากขึ้น ความรักของพ่อแม่สามารถเปลี่ยนลูกได้ทุกเรื่อง ไม่ต้องกลัวว่าจะสอนลูกไม่ได้ เราได้รับการสั่งสอนมาอย่างไรเราก็สอนลูกอย่างนั้น เรื่องการมีน้ำใจ การชี้ว่าอะไรถูกอะไรควรอะไรไม่ควร และสุดท้ายขอให้พ่อแม่ได้จัดลำดับความสำคัญของการเลี้ยงลูกอยู่ในอันดับต้น ๆ ด้วย ไม่ใช่มีความหวังแต่เรื่องความสำเร็จในเรื่องงานเท่านั้น

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

ขอขอบคุณท่านวิทยากรทุกท่าน ที่ได้ให้เกียรติมาร่วมสนทนากลุ่มในวันนี้ ความคิดเห็นทุกความคิดเห็นของท่านในวันนี้ มีประโยชน์อย่างมากต่อการทำวิจัย และจะเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวไทยในสังคมต่อไป ขอขอบพระคุณอีกครั้ง

ตาราง 14 ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับองค์ประกอบความสามารถในการให้คำปรึกษา
ของบิดามารดา

องค์ประกอบของความสามารถใน การให้คำปรึกษาของบิดามารดา	รายละเอียดรายด้านของความสามารถ ในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา	ความถี่
ความสามารถในการแสดงความรู้สึก	ความสามารถในการแสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ	8
ความสามารถในการสื่อสาร	ความสามารถในการพูด การฟัง การแสดงสีหน้าท่าทาง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรง การชม การให้กำลังใจ	8
ความสามารถในการแก้ปัญหา	ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาแก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ การระบุปัญหา ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการ เลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือก ทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	8
ความสามารถส่วนบุคคล	ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ มีความมั่นใจในการทำหน้าที่พ่อแม่ มีกิจกรรม ต่าง ๆ ร่วมกัน มีกฎระเบียบของบ้าน มีสติ มองลูกในแง่ดีหาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัว ยืดหยุ่น อดทน	8

ผู้วิจัยเขียนนิยามศัพท์เฉพาะตามผลการสนทนากลุ่ม

ข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่มแล้ว นำมาเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา หมายถึง การแสดงออกของบิดามารดา ในการให้ความช่วยเหลือแก่บุตรธิดา ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ

2. ความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการพูด การแสดงสีหน้าท่าทาง การฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรงการชมการให้กำลังใจ

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาแก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ การระบุปัญหา ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

4. ความสามารถส่วนบุคคล ได้แก่ ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม มีความมั่นใจในการเป็นพ่อแม่ มีสติ มองลูกในแง่ดี ห่วงใยของลูก ให้อภัย ปรับตัว ยืดหยุ่น อดทน อดกลั้น

ภาคผนวก ค

ค่า IOC (Item – Objective – Congruency) แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของ
แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ตาราง 15 ค่า IOC (Item – Objective – Congruency) แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
ของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของนิสิตนิเทศ

การประเมินแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่							
ข้อที่	1	2	3	4	5	ค่า IOC	หมายเหตุ
ด้านที่ 1 ความสามารถในการแสดงความรู้สึก							
1	1	1	1	-1	1	0.6	เลือกไว้
2	1	0	1	-1	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
3	1	0	-1	1	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
4	0	-1	1	1	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
5	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
6	1	1	0	-1	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
7	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
8	1	1	-1	1	0	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
9	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
10	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
11	0	1	-1	1	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
12	0	1	-1	1	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
13	1	1	-1	1	1	0.6	เลือกไว้
14	1	0	0	1	1	0.6	เลือกไว้
15	0	0	0	1	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
16	0	0	1	0	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้
17	1	-1	1	1	1	0.6	เลือกไว้
18	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
19	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
20	0	0	0	1	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้

ตาราง 15 (ต่อ)

การประเมินแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่							ปรับปรุง	หมายเหตุ
ข้อที่	1	2	3	4	5	ค่า IOC		
ด้านที่ 2 ความสามารถในการสื่อสาร								
21	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้	
22	0	0	0	1	0	0.2	ตัดออก	
23	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้	
24	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้	
25	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้	
26	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้	
27	-1	1	-1	1	1	0.2	ตัดออก	
28	1	-1	-1	1	1	0.2	ตัดออก	
29	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้	
30	1	0	-1	1	1	0.4	ตัดออก	
31	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้	
32	1	1	-1	-1	1	0.2	ตัดออก	
33	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้	
34	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้	
35	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้	
36	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้	
37	1	0	1	1	1	0.8 (ซ้ำ)	ตัดออก	
38	1	0	0	0	1	0.4 (ควรปรับปรุง)	เลือกไว้	
39	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้	
40	0	1	1	1	1	0.8	เลือกไว้	

ตาราง 15 (ต่อ)

การประเมินแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่							
ข้อที่	1	2	3	4	5	ค่า IOC	ปรับปรุง
ด้านที่ 3 ความสามารถในการแก้ปัญหา							
41	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
42	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
43	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
44	1	-1	0	1	1	0.4	(ควรปรับปรุง) เลือกไว้
45	1	-1	0	1	1	0.4	(ควรปรับปรุง) เลือกไว้
46	1	-1	0	1	1	0.4	(ควรปรับปรุง) เลือกไว้
47	1	-1	0	1	1	0.4	(ควรปรับปรุง) เลือกไว้
48	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
49	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
50	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
51	0	0	1	1	0	0.4	(ควรปรับปรุง) เลือกไว้
52	0	0	0	1	1	0.4	(ควรปรับปรุง) เลือกไว้
53	1	1	0	-1	1	0.4	(ควรปรับปรุง) เลือกไว้
54	0	1	0	1	1	0.6	เลือกไว้
55	1	-1	1	1	1	0.6	เลือกไว้
56	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
57	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
58	0	1	0	0	0	0.2	ตัดออก
59	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
60	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้

ตาราง 15 (ต่อ)

การประเมินแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่							หมายเหตุ
ข้อที่	1	2	3	4	5	ค่า IOC	
ปรับปรุง							
ด้านที่ 4 ความสามารถส่วนบุคคล							
61	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
62	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
63	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
64	1	1	-1	1	1	0.6	เลือกไว้
65	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
66	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
67	1	1	0	0	1	0.6	เลือกไว้
68	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
69	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
70	1	-1	0	1	1	0.4	(ควรปรับปรุง) เลือกไว้
71	1	-1	1	1	1	0.6	เลือกไว้
72	1	1	1	1	1	1.0	เลือกไว้
73	0	0	1	1	1	0.6	เลือกไว้
74	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
75	1	1	0	0	1	0.6	เลือกไว้
76	1	1	0	0	1	0.6	เลือกไว้
77	1	1	-1	1	1	0.6	เลือกไว้
78	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้
79	1	-1	1	1	1	0.6	เลือกไว้
80	1	1	0	1	1	0.8	เลือกไว้

ทั้งหมด 80 ข้อ ตัดออก 8 ข้อ เหลือ 72 ข้อ เพื่อนำไปไปทดลองใช้ (Try out) กับบิดามารดาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน โดยการหาค่าความยากง่าย (P) และอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 27 เปอร์เซ็นต์ แล้วคัดเลือกข้อสอบเฉพาะข้อที่เหมาะสม คือ มีความยากง่าย

ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป เพื่อเป็นแบบทดสอบฉบับจริง และหาคุณภาพของแบบวัดทั้งฉบับ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา ด้วยวิธีของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) โดยใช้สูตร KR – 20 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 123)

ภาคผนวก ง

คำอธิบายของแบบทดสอบรายชื่อและคุณภาพของแบบวัดทั้งฉบับ

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิตามารดา
รายชื่อ

ข้อที่	t	หมายเหตุ	ข้อที่	t	หมายเหตุ
1	4.60	เลือกไว้	31	4.80	เลือกไว้
2	3.67	เลือกไว้	32	4.00	เลือกไว้
3	3.80	เลือกไว้	33	5.80	เลือกไว้
4	4.55	เลือกไว้	34	5.18	เลือกไว้
5	4.00	เลือกไว้	35	3.60	เลือกไว้
6	4.73	เลือกไว้	36	1.87	ตัดออก
7	3.64	เลือกไว้	37	4.00	เลือกไว้
8	6.36	เลือกไว้	38	4.57	เลือกไว้
9	4.18	เลือกไว้	39	1.82	ตัดออก
10	2.46	เลือกไว้	40	1.29	ตัดออก
11	4.60	เลือกไว้	41	3.33	เลือกไว้
12	6.36	เลือกไว้	42	3.71	เลือกไว้
13	2.40	เลือกไว้	43	3.67	เลือกไว้
14	3.43	เลือกไว้	44	5.40	เลือกไว้
15	3.50	เลือกไว้	45	-0.53	ตัดออก
16	5.40	เลือกไว้	46	2.18	เลือกไว้
17	5.00	เลือกไว้	47	3.08	เลือกไว้
18	4.17	เลือกไว้	48	0.33	ตัดออก
19	5.09	เลือกไว้	49	3.80	เลือกไว้
20	3.50	เลือกไว้	50	4.80	เลือกไว้
21	3.82	เลือกไว้	51	2.80	เลือกไว้
22	4.80	เลือกไว้	52	3.76	เลือกไว้
23	4.80	เลือกไว้	53	2.62	เลือกไว้
24	5.41	เลือกไว้	54	3.33	เลือกไว้
25	5.64	เลือกไว้	55	4.15	เลือกไว้
26	2.00	ตัดออก	56	2.15	เลือกไว้
27	0.93	ตัดออก	57	1.43	ตัดออก
28	1.54	ตัดออก	58	3.09	เลือกไว้
29	6.35	เลือกไว้	59	4.47	เลือกไว้
30	6.59	เลือกไว้	60	5.33	เลือกไว้

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	t	หมายเหตุ	ข้อที่	t	หมายเหตุ
61	2.32	เลือกไว้	68	-0.13	ตัดออก
62	2.57	เลือกไว้	69	5.08	เลือกไว้
63	-2.29	ตัดออก	70	5.00	เลือกไว้
64	5.27	เลือกไว้	71	1.76	ตัดออก
65	1.47	ตัดออก	72	4.33	เลือกไว้
66	2.83	เลือกไว้	73	3.33	เลือกไว้
67	4.00	เลือกไว้	74	16.5	เลือกไว้

เลือกข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาทั้งหมด
จำนวน 60 ข้อ มีค่าเท่ากับ 0.90

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามบุคลิกภาพเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำ
ปรึกษาของบัณฑิตมารดา รายข้อ ตามการรับรู้ของบุคลิกภาพ

ข้อที่	t	หมายเหตุ	ข้อที่	t	หมายเหตุ
1	4.60	เลือกไว้	31	4.80	เลือกไว้
2	3.67	เลือกไว้	32	4.00	เลือกไว้
3	3.80	เลือกไว้	33	5.80	เลือกไว้
4	4.55	เลือกไว้	34	5.18	เลือกไว้
5	4.00	เลือกไว้	35	3.60	เลือกไว้
6	4.73	เลือกไว้	36	1.87	ตัดออก
7	3.64	เลือกไว้	37	4.00	เลือกไว้
8	6.36	เลือกไว้	38	4.57	เลือกไว้
9	4.18	เลือกไว้	39	1.82	ตัดออก
10	2.46	เลือกไว้	40	1.29	ตัดออก
11	4.60	เลือกไว้	41	3.33	เลือกไว้
12	6.36	เลือกไว้	42	3.71	เลือกไว้
13	2.40	เลือกไว้	43	3.67	เลือกไว้
14	3.43	เลือกไว้	44	5.40	เลือกไว้
15	3.50	เลือกไว้	45	-0.53	ตัดออก
16	5.40	เลือกไว้	46	2.18	เลือกไว้
17	5.00	เลือกไว้	47	3.08	เลือกไว้
18	4.17	เลือกไว้	48	0.33	ตัดออก
19	5.09	เลือกไว้	49	3.80	เลือกไว้
20	3.50	เลือกไว้	50	4.80	เลือกไว้
21	3.82	เลือกไว้	51	2.80	เลือกไว้
22	4.80	เลือกไว้	52	3.76	เลือกไว้
23	4.80	เลือกไว้	53	2.62	เลือกไว้
24	5.41	เลือกไว้	54	3.33	เลือกไว้
25	5.64	เลือกไว้	55	4.15	เลือกไว้
26	2.00	ตัดออก	56	2.15	เลือกไว้
27	0.93	ตัดออก	57	1.43	ตัดออก
28	1.54	ตัดออก	58	3.09	เลือกไว้
29	6.35	เลือกไว้	59	4.47	เลือกไว้
30	6.59	เลือกไว้	60	5.33	เลือกไว้

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	t	หมายเหตุ	ข้อที่	t	หมายเหตุ
61	2.32	เลือกไว้	68	-0.13	ตัดออก
62	2.57	เลือกไว้	69	5.08	เลือกไว้
63	-2.29	ตัดออก	70	5.00	เลือกไว้
64	5.27	เลือกไว้	71	1.76	ตัดออก
65	1.47	ตัดออก	72	4.33	เลือกไว้
66	2.83	เลือกไว้	73	3.33	เลือกไว้
67	4.00	เลือกไว้	74	16.5	เลือกไว้

เลือกข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามบุตริดาเกี่ยวกับ ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามการรับรู้ของบุตริดาทั้งฉบับ จำนวน 60 ข้อ มีค่าเท่ากับ 0.86

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา

แบบสอบถาม
ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

คำอธิบาย

แบบสอบถามฉบับนี้มีความประสงค์จะสอบถามความคิด ความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกที่เกี่ยวกับตัวท่าน โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วระบุว่าคุณข้อความแต่ละข้อนั้นเป็นจริงมากน้อยเพียงใดสำหรับตัวท่าน

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาฉบับนี้มีทั้งหมด 3 หน้า

จำนวน 60 ข้อ

โปรดตอบทุกข้อในกระดาษคำตอบ

1. ฉันแสดงให้เห็นลูกว่า ไม่ว่าลูกจะมีเรื่องอะไร ลูกก็สามารถปรึกษาพ่อแม่ได้
2. เมื่อถึงวันเกิดของลูก ฉันจะหาของขวัญวันเกิดให้ลูก
3. เวลาที่ฉันเห็นอาหารที่ลูกชอบ ฉันจะซื้อมาให้ลูก
4. เมื่อลูกกลับบ้านผิดเวลา ฉันจะรีบโทรศัพท์ไปสอบถามเพื่อนที่สนิทเขาด้วยความห่วงใย
5. เมื่อลูกกลับจากค่ายพักแรม ฉันจะเข้าไปพูดคุยกับลูกด้วยความคิดถึง
6. ฉันจะอยู่กับลูก เวลาลูกทำการบ้าน
7. เมื่อลูกไม่สบาย ฉันจะคอยดูแลลูก
8. เวลาลูกไม่สบายใจที่สอบได้คะแนนไม่ดี ฉันแสดงความเห็นใจลูก
9. บางวิชาที่ลูกเรียนไม่รู้เรื่อง ฉันจะพยายามให้กำลังใจลูกโดยการสอนหรือพาไปกวดวิชา หรือหาอาจารย์สอนพิเศษให้
10. เมื่อลูกใกล้สอบ ฉันจะคอยดูแลลูกเป็นพิเศษ
11. ถ้าลูกมีสีหน้าไม่สบายใจ ฉันจะถามลูกว่า มีอะไรให้ช่วยไหม
12. เมื่อลูกตรากตรำกับการดูหนังสือสอบ ฉันสามารถพูดกับลูกว่า ฉันเป็นห่วงสุขภาพของลูก
13. ฉันรู้สึกเขินที่จะบอกลูกว่าฉันรักลูก
14. ฉันไม่กล้าพูดหรือแสดงให้ลูกรู้ว่า ฉันเป็นห่วงลูกมาก
15. เมื่อลูกต้องทำการบ้านจนดึก ฉันจะหาของว่างหรือเครื่องดื่มให้ลูกและพูดให้กำลังใจลูก
16. ฉันรู้สึกห่วงลูกที่ปล่อยให้ลูกไปโรงเรียนเอง
17. ฉันบอกลูกว่า ฉันพร้อมจะช่วยเหลือลูกทุกอย่าง ถ้าลูกต้องการ
18. ฉันคอยสังเกตการรับประทานอาหารของลูกเพื่อสุขภาพอนามัยของลูก
19. เวลาลูกไปเรียนพิเศษ ฉันพยายามจะไปรับ-ส่งลูก ถ้าไม่ติดธุระอะไรที่สำคัญ
20. เวลาลูกรู้สึกเครียดเรื่องการเรียน ฉันได้แต่คอยให้กำลังใจลูก
21. ฉันคอยถามไถ่ลูกเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ

22. เมื่อลูกเอาเรื่องที่โรงเรียนมาเล่าให้ฉันฟัง ฉันจะแสดงความเต็มใจที่จะรับฟังลูก
23. ลูก ๆ ชอบมาปรึกษาหาหรือกับฉันเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ
24. ฉันจะชมลูกทุกครั้งเมื่อเขาทำดี
25. โดยปกติฉันชวนลูกคุยเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ของลูกอยู่เสมอ
26. ฉันสามารถอธิบายเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ลูกเข้าใจได้อย่างมีเหตุผล
27. เมื่อลูกผิดหวัง ฉันจะให้กำลังใจลูก
28. เวลาลูกเล่าอะไรให้ฟัง ฉันจะฟังโดยไม่ขัดจังหวะลูก
29. เวลาลูกท้อใจ ฉันจะแตะลูกเบา ๆ เพื่อให้กำลังใจ
30. เวลาลูกมีสีหน้าไม่สบายใจ ฉันจะถามลูกว่า “มีอะไรที่ทำให้ลูกไม่สบายใจ พ่อ/แม่จะช่วยอะไรลูกได้บ้าง”
31. ฉันรู้ได้ทันทีว่า ลูกกำลังไม่สบายใจโดยสังเกตจากสีหน้าและแววตา
32. เมื่อลูกประสบปัญหา ฉันจะคุยกับลูกเพื่อจะได้ทราบสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของปัญหานั้น ๆ
33. เวลาลูกมีปัญหา ฉันจะพยายามให้ลูกหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับลูก
34. ฉันจะให้ลูกพิจารณาถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการแก้ปัญหาแต่ละวิธีก่อนจะตัดสินใจเลือก
35. เพื่อจะช่วยลูก ฉันจะพยายามหาทางแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงความถูกต้องให้มากที่สุด
36. ฉันไม่รู้จะแนะนำลูกอย่างไร เวลาลูกขัดแย้งหรือทะเลาะกับเพื่อน
37. ฉันจะช่วยลูกในการหาข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
38. เมื่อลูกเกิดปัญหา ฉันจะชวนลูกคุยจนกระทั่งสรุปได้ว่าเป็นปัญหาอะไร
39. บางครั้งเมื่อลูกเป็นต้นเหตุของปัญหา ฉันก็พร้อมจะยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นตามมา
40. เวลาลูกมีปัญหา ฉันจะไม่ฟังลูก ฉันจะตัดสินใจในการแก้ปัญหาของตนเอง
41. ในการแก้ไขปัญหา ฉันจะวิเคราะห์ให้รู้ถึงสาเหตุของปัญหาก่อน
42. ฉันจะหาทางจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกโดยขอให้ลูกร่วมมือด้วย
43. ฉันกับลูกจะช่วยกันหาข้อมูลต่าง ๆ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก่อนจะตัดสินใจแก้ปัญหา
44. ฉันยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นกับลูกได้ทุกอย่าง และมองในแง่ดีว่า อาจมีทางอื่นที่จะช่วยแก้ปัญหาให้ได้
45. เวลาลูกมีปัญหา ถ้าฉันพยายามช่วยแก้ปัญหาของลูกแล้วแต่ไม่สำเร็จ ฉันจะไปปรึกษาจากผู้มีความรู้ความสามารถ
46. ฉันชอบดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับเรื่องเด็ก
47. ฉันชอบฟังรายการวิทยุที่ตอบปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก
48. ฉันชอบซื้อหนังสือเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกมาอ่าน

49. แม้ว่าลูกจะเรียนหนังสือไม่เก่ง ฉันก็สามารถยอมรับได้ จะไม่ไปต่อว่าลูกว่า ลูกทำไมไม่เก่งเหมือนลูกคนอื่น
50. เมื่อมีปัญหาสำคัญเกิดขึ้นกับลูก ฉันต้องตั้งสติให้ได้ก่อน
51. ฉันพยายามต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเอง เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อลูก
52. ฉันมีข้อตกลงกับลูกในการทำงานทุกอย่าง
53. ฉันแบ่งงานในบ้านให้ลูกแต่ละคนได้รับผิดชอบ
54. ฉันมีความสุขเมื่อได้รับประทานอาหารกับลูก ๆ อย่างพร้อมหน้า
55. ฉันถือว่า การทำหน้าที่พ่อแม่สำคัญที่สุด
56. แม้ฉันจะเหนื่อยยากลำบากเพียงใด ฉันก็พร้อมทำเพื่อลูก
57. ฉันเห็นว่าลูกมีข้อดีหลายอย่าง
58. ยุคสมัยมันเปลี่ยนไป ฉันต้องปรับตัวให้เข้ากับลูก ๆ แต่ละคนมากขึ้น
59. แม้ว่า การเลี้ยงดูลูกให้ดีจะเหนื่อยยากเพียงใด ฉันก็อดทนได้เสมอ
60. เมื่อลูกทำความผิดที่ไม่สุรุ่ยแรงมากนัก ฉันให้อภัยและให้โอกาสลูกเสมอ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

กระดาษคำตอบ แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบัณฑิต

ชื่อ - สกุลนักเรียน.....ชื่อผู้ปกครอง.....

ข้อ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ไม่จริงเลย	ข้อ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ไม่จริงเลย
1.					31.				
2.					32.				
3.					33.				
4.					34.				
5.					35.				
6.					36.				
7.					37.				
8.					38.				
9.					39.				
10.					40.				
11.					41.				
12.					42.				
13.					43.				
14.					44.				
15.					45.				
16.					46.				
17.					47.				
18.					48.				
19.					49.				
20.					50.				
21.					51.				
22.					52.				
23.					53.				
24.					54.				
25.					55.				
26.					56.				
27.					57.				
28.					58.				
29.					59.				
30.					60.				

ขอขอบคุณพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนนาฏศิลป์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

เฉลย

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ชื่อ - สกุลนักเรียน.....ชื่อผู้ปกครอง.....

ข้อ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ไม่จริงเลย	ข้อ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ไม่จริงเลย
1.	4	3	2	1	31.	4	3	2	1
2.	4	3	2	1	32.	4	3	2	1
3.	4	3	2	1	33.	4	3	2	1
4.	4	3	2	1	34.	4	3	2	1
5.	4	3	2	1	35.	4	3	2	1
6.	4	3	2	1	36.	1	2	3	4
7.	4	3	2	1	37.	4	3	2	1
8.	4	3	2	1	38.	4	3	2	1
9.	4	3	2	1	39.	4	3	2	1
10.	4	3	2	1	40.	1	2	3	4
11.	4	3	2	1	41.	4	3	2	1
12.	4	3	2	1	42.	4	3	2	1
13.	1	2	3	4	43.	4	3	2	1
14.	1	2	3	4	44.	4	3	2	1
15.	4	3	2	1	45.	4	3	2	1
16.	4	3	2	1	46.	4	3	2	1
17.	4	3	2	1	47.	4	3	2	1
18.	4	3	2	1	48.	4	3	2	1
19.	4	3	2	1	49.	4	3	2	1
20.	4	3	2	1	50.	4	3	2	1
21.	4	3	2	1	51.	4	3	2	1
22.	4	3	2	1	52.	4	3	2	1
23.	4	3	2	1	53.	4	3	2	1
24.	4	3	2	1	54.	4	3	2	1
25.	4	3	2	1	55.	4	3	2	1
26.	4	3	2	1	56.	4	3	2	1
27.	4	3	2	1	57.	4	3	2	1
28.	4	3	2	1	58.	4	3	2	1
29.	4	3	2	1	59.	4	3	2	1
30.	4	3	2	1	60.	4	3	2	1

ขอขอบคุณพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนนาฏศิลป์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

แบบสอบถาม

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา

คำอธิบาย

แบบสอบถามฉบับนี้มีความประสงค์จะสอบถาม การแสดงออกของบิดามารดา ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วระบุว่าข้อความแต่ละข้อนั้นเป็นจริงมากน้อยเพียงใดสำหรับบิดามารดาของนักเรียน

แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา

ฉบับนี้มีทั้งหมด 3 หน้า จำนวน 60 ข้อ

โปรดตอบทุกข้อในกระดาษคำตอบ

1. พ่อแม่ของฉันแสดงให้เห็นรู้ว่า ไม่ว่าฉันจะมีเรื่องอะไร ฉันก็สามารถปรึกษาพ่อแม่ได้
1. เมื่อถึงวันเกิดของฉัน พ่อแม่จะหาของขวัญวันเกิดให้ฉัน
2. เวลาที่พ่อแม่เห็นอาหารที่ฉันชอบ พ่อแม่จะซื้อมาให้ฉัน
3. เมื่อฉันกลับบ้านผิดเวลา พ่อแม่จะรีบโทรศัพท์ไปสอบถามเพื่อนที่สนิทด้วยความห่วงใย
4. เมื่อฉันกลับจากค่ายพักแรม พ่อแม่จะเข้ามาพูดคุยกับฉันด้วยความคิดถึง
5. พ่อแม่จะอยู่กับฉัน เวลาฉันทำการบ้าน
6. เมื่อฉันไม่สบาย พ่อแม่จะคอยดูแลฉัน
7. เวลาฉันไม่สบายใจที่สอบได้คะแนนไม่ดี พ่อแม่แสดงความเห็นใจฉัน
8. บางวิชาที่ฉันเรียนไม่รู้เรื่อง พ่อแม่จะพยายามให้กำลังใจฉันโดยการสอนหรือพาไปกวดวิชา หรือหาอาจารย์สอนพิเศษให้
9. เมื่อฉันใกล้สอบ พ่อแม่จะคอยดูแลฉันเป็นพิเศษ
10. ถ้าฉันมีสีหน้าไม่สบายใจ พ่อแม่จะถามฉันว่า มีอะไรให้ท่านช่วยไหม
11. เมื่อฉันตรากตรำกับการดูหนังสือสอบ พ่อแม่จะพูดกับฉันว่า พ่อแม่เป็นห่วงสุขภาพของฉัน
12. พ่อแม่รู้สึกเขินที่จะบอกฉันว่าพ่อแม่รักฉัน
13. พ่อแม่ไม่กล้าพูดหรือแสดงให้เห็นว่า พ่อแม่เป็นห่วงฉันมาก
14. เมื่อฉันต้องทำการบ้านจนดึก พ่อแม่จะหาของว่างหรือเครื่องดื่มให้ฉันและพูดให้กำลังใจฉัน
15. พ่อแม่รู้สึกห่วงฉันที่ปล่อยให้ฉันไปโรงเรียนเอง
16. พ่อแม่บอกฉันว่า พ่อแม่พร้อมจะช่วยเหลือฉันทุกอย่าง ถ้าฉันต้องการ
17. พ่อแม่คอยสังเกตการรับประทานอาหารของฉันเพื่อสุขภาพอนามัยของฉัน
18. เวลาฉันไปเรียนพิเศษ พ่อแม่พยายามจะไปรับ-ส่งฉัน ถ้าไม่ติดธุระอะไรที่สำคัญ
19. เวลาฉันรู้สึกเครียดเรื่องการเรียน พ่อแม่ได้แต่คอยให้กำลังใจฉัน

20. พ่อแม่คอยถามไถ่ฉันเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ
21. เมื่อฉันเอาเรื่องที่โรงเรียนมาเล่าให้พ่อแม่ฟัง พ่อแม่จะแสดงความเต็มใจที่จะรับฟังฉัน
22. ฉันชอบมาปรึกษาหาหรือกับพ่อแม่เรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ
23. พ่อแม่จะชมฉันทุกครั้งเมื่อฉันทำดี
24. โดยปกติพ่อแม่ชวนฉันคุยเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ของฉันอยู่เสมอ
25. พ่อแม่สามารถอธิบายเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ฉันเข้าใจได้อย่างมีเหตุผล
26. เมื่อฉันผิดหวัง พ่อแม่จะให้กำลังใจฉัน
27. เวลาฉันเล่าอะไรให้ฟัง พ่อแม่จะฟังโดยไม่ขัดจังหวะฉัน
28. เวลาฉันท้อใจ พ่อแม่จะตะคังเบา ๆ เพื่อให้กำลังใจฉัน
29. เวลาฉันมีสีหน้าไม่สบายใจ พ่อแม่จะถามฉันว่า “มีอะไรที่ทำให้ลูกไม่สบายใจ พ่อ/แม่จะช่วยอะไรลูกได้บ้าง”
30. พ่อแม่รู้ได้ทันทีว่า ฉันกำลังไม่สบายใจโดยพ่อแม่สังเกตจากสีหน้าและแววตาของฉัน
31. เมื่อฉันประสบปัญหา พ่อแม่จะคุยกับฉันเพื่อจะได้ทราบสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของปัญหานั้น ๆ
32. เวลาฉันมีปัญหา พ่อแม่จะพยายามให้ฉันหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับฉัน
33. พ่อแม่จะให้ฉันพิจารณาถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการแก้ปัญหาแต่ละวิธีก่อนจะตัดสินใจเลือก
34. เพื่อจะช่วยฉัน พ่อแม่จะพยายามหาทางแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงความถูกต้องให้มากที่สุด
35. พ่อแม่ไม่รู้จะแนะนำฉันอย่างไร เวลาฉันขัดแย้งหรือทะเลาะกับเพื่อน
36. พ่อแม่จะช่วยฉันในการหาข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
37. เมื่อฉันเกิดปัญหา พ่อแม่จะชวนฉันคุยจนกระทั่งสรุปได้ว่าเป็นปัญหาอะไร
38. บางครั้งเมื่อฉันเป็นต้นเหตุของปัญหา พ่อแม่ก็พร้อมจะยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นตามมา
39. เวลาฉันมีปัญหา พ่อแม่จะไม่ฟังฉัน พ่อแม่จะตัดสินใจในการแก้ปัญหาตัวเอง
40. ในการแก้ไขปัญหา พ่อแม่จะวิเคราะห์ให้รู้ถึงสาเหตุของปัญหาก่อน
41. พ่อแม่จะหาทางจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับฉันโดยขอให้ฉันร่วมมือด้วย
42. พ่อแม่กับฉันจะช่วยกันหาข้อมูลต่าง ๆ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก่อนจะตัดสินใจแก้ปัญหา
43. พ่อแม่ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นกับฉันได้ทุกอย่าง และมองในแง่ดีว่า อาจมีทางอื่นที่จะช่วยแก้ปัญหา นั้นได้
44. เวลาฉันมีปัญหา ถ้าพ่อแม่พยายามช่วยแก้ปัญหาของฉันแล้วแต่ไม่สำเร็จ พ่อแม่จะไปปรึกษาจากผู้มีความรู้ความสามารถ
45. พ่อแม่ชอบดูรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับเรื่องเด็ก
46. พ่อแม่ชอบฟังรายการวิทยุที่ตอบปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก

47. พ่อแม่ชอบซื้อหนังสือเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกมาอ่าน
48. แม้ว่าฉันจะเรียนหนังสือไม่เก่ง พ่อแม่ก็สามารถยอมรับได้ จะไม่ไปต่อว่าฉันว่า ฉันทำไมไม่เก่งเหมือนลูกคนอื่น
49. เมื่อมีปัญหาสำคัญเกิดขึ้นกับฉัน พ่อแม่ต้องตั้งสติให้ได้ก่อน
50. พ่อแม่พยายามต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเอง เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อนฉัน
51. พ่อแม่มีข้อตกลงกับฉันในการทำงานทุกอย่าง
52. พ่อแม่แบ่งงานในบ้านให้ลูกแต่ละคนได้รับผิดชอบ
53. พ่อแม่มีความสุขเมื่อได้รับประทานอาหารกับลูก ๆ อย่างพร้อมหน้า
54. พ่อแม่ถือว่า การทำหน้าที่พ่อแม่สำคัญที่สุด
55. แม้พ่อแม่จะเหนื่อยยากลำบากเพียงใด พ่อแม่ก็พร้อมทำเพื่อฉัน
56. พ่อแม่เห็นว่าฉันมีข้อดีหลายอย่าง
57. ยุคสมัยมันเปลี่ยนไป พ่อแม่ต้องปรับตัวให้เข้ากับลูก ๆ แต่ละคนมากขึ้น
58. แม้ว่า การเลี้ยงดูลูกให้ดีจะเหนื่อยยากเพียงใด พ่อแม่ก็อดทนได้เสมอ
59. เมื่อฉันทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงมากนัก พ่อแม่ให้อภัยและให้โอกาสฉันเสมอ
60. เมื่อฉันทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงมากนัก พ่อแม่ให้อภัยและให้โอกาสฉันเสมอ

ขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

อาจารย์โพธิพันธ์ พานิช

หัวหน้างานแนะแนว

วิทยาลัยนาฏศิลป์

กระต่ายคำตอบ แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา

ชื่อ สกุลนักเรียน.....ชื่อผู้ปกครอง.....

ข้อ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ไม่จริงเลย	ข้อ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ไม่จริงเลย
1.					31.				
2.					32.				
3.					33.				
4.					34.				
5.					35.				
6.					36.				
7.					37.				
8.					38.				
9.					39.				
10.					40.				
11.					41.				
12.					42.				
13.					43.				
14.					44.				
15.					45.				
16.					46.				
17.					47.				
18.					48.				
19.					49.				
20.					50.				
21.					51.				
22.					52.				
23.					53.				
24.					54.				
25.					55.				
26.					56.				
27.					57.				
28.					58.				
29.					59.				
30.					60.				

ขอขอบคุณนักเรียนนาฏศิลป์ทุกคน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

ภาคผนวก จ

คำ IOC ของผู้ทรงคุณวุฒิความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโครงการฝึกอบรมความสามารถในการ
ให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ตาราง 18 ค่า IOC ของผู้ทรงคุณวุฒิ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

โปรแกรม ที่	โปรแกรมการพัฒนา	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					ค่า IOC
		1	2	3	4	5	
1	ทดสอบก่อนการทดลอง/ปฐมนิเทศ/พัฒนาเจตคติ	1	1	0	1	1	0.8
2	ความสามารถในการแสดงความรู้สึกรู้สึก	1	1	0	1	1	0.8
3	ความสามารถในการสื่อสาร	1	1	1	1	1	1.0
4	ความสามารถในการแก้ปัญหา	1	1	1	1	1	1.0
5	ความสามารถส่วนบุคคล	1	1	1	1	1	1.0
6	ปิดการอบรม/ทดสอบหลังการทดลอง	1	1	0	1	1	0.8

เกณฑ์การประเมิน ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แนใจว่าโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาได้ตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์

1. ปฐมนิเทศ/การทดสอบก่อนการทดลอง/การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา
ระวังอย่าเน้นการอภิปรายมากเกินไป ควรให้บิดามารดาได้แสดงความคิดเห็นให้มาก ในขั้นสรุปของแต่ละครั้งควรเตรียมคำถามหรือข้อความที่จะนำอภิปราย เอกสารอ่านประกอบการฝึกแต่ละครั้ง ถ้าเป็นไปได้ควรให้พิจารณาก่อนการฝึกเพื่ออ่านล่วงหน้าก่อนจะได้เข้าใจได้ดีขึ้นและมีเวลาอภิปราย/ซักถามได้มากขึ้น

2. การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก ขั้นดำเนินการที่แบ่งบิดามารดาออกเป็น 2 กลุ่ม ขั้นนี้บุตรธิดาอยู่ในกลุ่มด้วยหรือไม่ การบอกสิ่งดี ๆ ควรรวมถึงน้ำเสียง, คำพูด, สีหน้า, แววตา, ท่าทาง, ที่แสดงต่อกันด้วย ถ้าไม่ทำความเข้าใจให้ดี จะแสดงออกเหมือน ๆ กัน

3. การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ไม่มีข้อเสนอแนะ

4. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ขั้นนำข้อ 3 การสมมุติให้ลูกมีปัญหา แล้วออกจากบ้าน ทำอย่างไร ?

5. การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล ไม่มีข้อเสนอแนะ

6. พิธีปิดการอบรมและทดสอบหลังการทดลอง ไม่มีข้อเสนอแนะ

ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี

1. ปฐมนิเทศ/การทดสอบก่อนการทดลอง/การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา
ไม่มีข้อเสนอแนะ

2. การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก คำสั่งให้บิดามารดา/บุตรธิดาทำกิจกรรมตอนไหนบ้างต้องบอกให้ชัด ตอนใดเฉพาะบิดามารดา ตอนใดมีบุตรมาร่วมด้วย ขณะบิดามารดาทำกิจกรรมมีบุตรมานั่งฟังด้วยไม่ พ่อแม่บางคนจะรู้สึกเขินที่ต้องพูดต่อหน้าบุตร ก่อนลงมือทำบทบาทสมมุติอาจต้องมีการอธิบายความรู้สึก เช่น ความรู้สึกรักต่างกับความรู้สึกผูกพันอย่างไร เอาใจใส่ต่างจากเอื้ออาทรอย่างไร รู้สึกเห็นอกเห็นใจต่างจากรู้สึกผูกพันอย่างไร เพราะว่าจะต้องใช้ทั้งภาษาพูดและภาษากาย อาจจะแยกออกจากกันยาก

3. การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร เอาพ่อแม่กับเด็กมานั่งฟังด้วยกันเป็นคู่ ๆ หรือแยกจากกัน ช่วงที่ฝึกควรผลัดกัน feedback

4. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ไม่มีข้อเสนอแนะ

5. การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล ไม่มีข้อเสนอแนะ

6. พิธีปิด/ทดสอบหลังการทดลอง Post – test อาจให้ทำก่อนการเขียนจดหมาย

ศ.ดร.จรรยา สุวรรณทัต

1. การพัฒนาเจตคติที่ดีในการให้คำปรึกษา ไม่มีข้อเสนอแนะ

2. การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก ควรตระหนักในข้อจำกัดของพ่อ

แม่ไทย พ่อแม่ไทยในสังคมส่วนใหญ่ยังไม่แสดงความรู้สึกอย่างชัดเจน ถูกอบรมสั่งสอนให้ควบคุมความรู้สึก

3. การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ไม่มีข้อเสนอแนะ
4. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ไม่มีข้อเสนอแนะ
5. การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล ไม่มีข้อเสนอแนะ
6. ประเมินเนื้อหาจะทำการ Pre – test เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับ Post – test

รศ.ดร.ดุชนิ โยเหลา

1. การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา อะไรคือองค์ประกอบของความสามารถในการให้คำปรึกษา

2. การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก ไม่มีข้อเสนอแนะ
3. การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร วิธีทัศนัยการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็น

อย่างไร ? น่าจะมีการให้ feedback

4. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ไม่มีข้อเสนอแนะ

รศ.ดร.โสรัช โพธิ์แก้วน

ไม่มีข้อเสนอแนะ ให้ทดลองได้เลย

รศ.พ.ญ.นิตยา คชภักดี

เห็นด้วยกับโปรแกรมการพัฒนา ทั้ง 6 โปรแกรมถ้าเป็นไปได้หลังจากทดลองไปแล้ว

1 , 3 , 6 เดือนหรือ 1 ปีให้ลองติดตามผลจากลูก ๆ

อ.วารี ไตรเพิ่ม

ไม่มีข้อเสนอแนะ ประเมินโปรแกรมให้ 1 ทั้ง 6 หัวข้อในโปรแกรม

.....

จากข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ภาคผนวก ช

สรุปการทดลองใช้ (Try out)

โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ตาราง 19 ค่า IOC ในการทดลองใช้ (Try out) โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

โปรแกรมที่	บิดามารดาที่เข้ารับการทดลองใช้โปรแกรมคนที่												ค่า IOC
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1.00
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1.00
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1.00
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1.00
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1.00
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1.00

เกณฑ์การประเมิน ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แน่ใจว่าโครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาได้ตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. กิจกรรมการฝึกมากเกินไปน้อย
2. บ้างช่วงอาจารย์พูดเร็วไปฟังไม่ทัน
3. น่าจะมีกิจกรรมนันทนาการบ้าง
4. น่าจะนำไปทัศนศึกษาสถานนอกสถานที่บ้าง
5. ควรให้ลูก ๆ ได้มาร่วมอบรมนี้ด้วย
6. ขอให้จัดทุกปี ดีมาก ๆ
7. ควรให้พ่อแม่ทุกคนได้เข้าอบรมแบบนี้
8. เวลาในการอบรมน้อยไป

ภาคผนวก ข

โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

รายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

โครงการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

หลักการและเหตุผล

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ที่จะให้คำปรึกษาได้ดีที่สุดและปลอดภัยที่สุดก็คือ พ่อแม่ และในชีวิตจริงของนักเรียน นักเรียนจะขอคำปรึกษาจากพ่อแม่มากที่สุด แต่เมื่อปรึกษาพ่อแม่แล้วนักเรียนกลับรู้สึกพอใจปานกลาง ร้อยละ 60.1 เป็นอันดับที่ 1 และพอใจมาก ร้อยละ 31.1 เป็นอันดับที่ 2 พอใจน้อย ร้อยละ 5.7 เป็นอันดับที่ 3 และไม่พอใจเลย ร้อยละ 3.1 เป็นอันดับที่ 4 ดังนั้นถ้าเราได้พัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาให้กับพ่อแม่ ช่วยให้พ่อแม่มีความสามารถในการให้คำปรึกษาลูก ก็ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับลูก ๆ

ดังนั้นถ้าบิดามารดามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาบุตรธิดา บิดามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา บุตรธิดาไว้วางใจสามารถปรึกษาบิดามารดาได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องความรัก ปัญหาการเรียน หรือปัญหาเรื่องเพื่อน ก็จะเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดกับบุตรธิดา ซึ่งจะส่งผลดีต่อบุตรธิดา ต่อครอบครัวและสังคมในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก
3. เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
4. เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
5. เพื่อพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล

หลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม

1. พิธีเปิดฝึกอบรมและการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา
2. การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก
3. การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
4. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
5. การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล
6. พิธีปิดการอบรมและทดสอบหลังการฝึกอบรม

วิทยากรของการฝึกอบรม

ผู้วิจัย นายโพธิพันธ์ พานิช

ผู้ช่วยผู้วิจัย นายชูศักดิ์ ชื่นชอบ นายธวัช เต็มญวน

ระยะเวลาและสถานที่ของการฝึกอบรม

ระหว่างวันที่ 6 – 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2547

ณ ค่ายเพชรรัตน์ อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี

ผู้รับการอบรม

1. นางสาวพ อรุณเทียนทอง
2. นายสุบรรณ เหลาผา
3. นางสาวดวง วิไลโรจน์วรกุล
4. นางวรรณภรณ์ แจ่มสาคร
5. นายช่อม บัวแก้ว
6. นางกนกกร เหล่ารักษาเกียรติ
7. นางอัจฉรา เสถียรพิรกุล
8. นางสาวม ชมเชย
9. นางจิรินทร์ เอี่ยมเจริญ
10. นางณัฐพร ภูมิไชย
11. นางพรอุดม หวังสุข
12. นางสมปอง พ่วงจัน

ประกาศนียบัตร

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และอยู่ตลอดการฝึกอบรมจะได้รับเกียรติบัตร

การประเมินผล

การทดสอบก่อน และหลังการฝึกอบรมโดยใช้แบบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของ
บิดามารดา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายโพธิพันธ์ พานิช

งบประมาณ

ค่าพาหนะในการเดินทาง	8,000.-บาท
ค่าที่พัก 2 คืน	10,000.-บาท
ค่าอาหาร	12,000.-บาท
รวม	30,000.-บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

บิตามารดาที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว จะมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถให้คำปรึกษาบุตรธิดาได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการแสดงความรู้สึกต่อบุตรธิดา มีความสามารถในการสื่อสารกับบุตรธิดา มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี เป็นที่พึ่งที่ปรึกษาและให้การช่วยเหลือบุตรธิดา บุตรธิดาไว้วางใจสามารถปรึกษาบิตามารดาได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องความรัก ปัญหาการเรียน หรือปัญหาเรื่องเพื่อน ก็จะเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดกับบุตรธิดา ซึ่งจะส่งผลดีต่อบุตรธิดา ต่อครอบครัว และสังคมในที่สุด

.....

ตารางการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดา

วัน เดือน ปี	เวลา	หัวข้อเรื่อง
6 กุมภาพันธ์ 2547		
	09.00 – 10.00 น.	- ปฐมนิเทศ - วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม - การทดสอบก่อนการทดลอง - ความสำคัญของการให้คำปรึกษา
	10.00 – 12.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก
	13.00 – 17.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก (ต่อ)
	19.00 – 21.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
7 กุมภาพันธ์ 2547		
	08.00 – 12.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร (ต่อ)
	13.00 – 17.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
	19.00 – 21.00 น.	- การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา (ต่อ)
8 กุมภาพันธ์ 2547		
	08.00 – 12.00 น.	- การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล
	13.00 – 15.00 น.	- การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล (ต่อ)
	15.00 – 16.00 น.	- พิธีปิดการอบรม - การทดสอบหลังการฝึกอบรม

ตารางสรุปโปรแกรมการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้ในการฝึกอบรม
1	การปฐมนิเทศ/ การทดสอบก่อน การทดลองและ ความสำคัญของการให้คำปรึกษา บุตรีดาของ บิดามารดา	1. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ของโครงการฝึกอบรม 2. เพื่อสร้างความคุ้นเคย และสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างผู้วิจัยและบิดา มารดา 3. เพื่อให้บิดามารดาได้ เห็นความสำคัญของการ ให้ความช่วยเหลือหรือ การให้คำปรึกษาบุต ริดาของบิดามารดา	ในการชี้แจงวัตถุประสงค์และสร้าง ความสัมพันธ์กับบิดามารดา ผู้วิจัยใช้ แนวคิดของทฤษฎีการให้คำปรึกษาและ ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัวเพื่อให้ บิดามารดาได้เข้าใจง่ายขึ้น เห็นเป็น รูปธรรมและให้เห็นความสำคัญของการ ให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ 1. บทบาทสมมติ คนมีปัญหาเปรียบ เสมือนคนตาบอด จำเป็นที่จะต้องมีคน ช่วยเหลือ 2. ผลการสำรวจความคิดเห็นบุตรีดา และผลการสำรวจบุคคลที่เด็กจะปรึกษา หากมีปัญหา 3. การสื่อสารในครอบครัว การสื่อสาร ที่ใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด 4. การสัมผัส (Touch) การสัมผัสด้วย ความรัก ความห่วงใย 5. สรุปสู่ความสำคัญของสามบุคคล แรกในชีวิต (The Primary Triad)
2	ความสามารถใน การ แสดง ความรู้สึก ได้ แก่ ความ สามารถในการ แสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็น	1. เพื่อให้บิดามารดาได้ เห็นคุณค่าของการแสดง ความรู้สึกที่ดีให้บุตรีดา ทราบ 2. เพื่อให้บิดามารดาได้ ฝึกการแสดงความรู้สึกที่ ดีของตนเองให้บุตรีดา ทราบ 3. เพื่อให้บิดามารดาได้ ทดลองแสดงความรู้สึก	ในการพัฒนาความสามารถในการ แสดงความรู้สึก ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการให้ คำปรึกษาครอบครัว และเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ 1. ภูเขาน้ำแข็งของซะเทียร์ (The Personal Iceberg of the Satir Model) 2. การใช้คำอุปมา (Metaphor) ฉันมีความสุข เหมือน..... ฉันมีความสุข ทุกข์ เหมือน.... 3. การมองภาพใหม่ (Reframing) เมื่อ

ครั้งที่	ใจ	รัก ผูกพัน เอาใจใส่ เอื้ออาทรและเห็นอกเห็นใจ บุตรธิดา	มองภาพใหม่ ความรู้สึกจะเปลี่ยน
3	ความสามารถในการสื่อสารได้แก่ความสามารถในการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การตีความ การเผชิญ และการให้กำลังใจ	1.เพื่อให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว 2.เพื่อให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้ฝึกการสื่อสารในครอบครัวตามทฤษฎีของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์ 3.เพื่อให้บิดามารดาได้ฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ทักษะการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรง การชมการให้กำลังใจ	ในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษารอบครัว การสื่อสารในครอบครัว การให้คำปรึกษาจุลภาค และเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ 1. การสื่อสารในครอบครัวตามแนวคิดของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์ 2. การให้คำปรึกษาจุลภาค - การฟัง - การถาม - การสะท้อนความรู้สึก - การเสริมแรง - การให้กำลังใจ
4	ความสามารถในการแก้ปัญหาได้แก่ความสามารถในการระบุปัญหา หารายละเอียดต่าง ๆ การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องจากการเลือกทางนั้น ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง	1.เพื่อให้บิดามารดามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ทฤษฎีระบบและการให้คำปรึกษารอบครัว 2.เพื่อให้บิดามารดาได้ฝึกการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว	ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาให้กับบิดามารดา และบุตรธิดา ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ 1. แนวคิด เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม 2. แนวคิด เกี่ยวกับทฤษฎีระบบ 3. แนวคิด เกี่ยวกับการให้คำปรึกษารอบครัว 4. แนวคิดในการแก้ปัญหา

	ที่เกิดขึ้น		
5	ความสามารถส่วนบุคคล ได้แก่ ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ มีความมั่นใจในการทำหน้าที่พ่อแม่ มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีกฎระเบียบของบ้าน มีสติ มองลูกในแง่ดีหาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัวยืดหยุ่น อดทน	1.เพื่อให้บิดามารดาได้เห็นความสำคัญของความสามารถส่วนบุคคล 2.เพื่อให้บิดามารดาได้ร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ของความสามารถส่วนบุคคล 3.เพื่อให้บิดามารดามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องวงกลมที่มีระดับของเวอร์จิเนียร์ ชะเทียร์ (The Mandala : Self)	ในการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ 1. การอภิปรายกลุ่มเพื่อให้บิดามารดาได้เห็นความสำคัญของความสามารถส่วนบุคคล 2. ความสามารถส่วนบุคคลเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบิดามารดาในการให้คำปรึกษาบุตรธิดาและพื้นฐานในการเป็นบิดามารดาที่ดีและสมบูรณ์เช่นเดียวกับแนวความคิดของ ชะเทียร์เรื่อง วงกลมที่มีระดับ (The Mandala : Self)
6	พิธีปิดการอบรมและทดสอบหลังการฝึกอบรม (Post – test)	1.เพื่อช่วยให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกที่ดี ๆ ก่อนจากกัน 2.เพื่อช่วยให้บิดามารดาได้มีกำลังใจในการกลับไปให้คำปรึกษาบุตร 3.เพื่อทดสอบความสามารถในการให้คำปรึกษาหลังการฝึกอบรม (Post – test)	ในการปิดการฝึกอบรมการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ผู้วิจัยใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ 1. เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว (Person to Person) 2. เทคนิคการให้คำชมแก่ครอบครัว (Giving A Compliment) 3. เทคนิคการให้การบ้าน (Homework)

รายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

ครั้งที่ 1. ปฐมนิเทศ/การทดสอบก่อนการฝึกอบรมและความสำคัญของการให้คำปรึกษา บุตรธิดาของบิดามารดา

แนวคิด

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามที่จัดกลุ่มสนทนาประกอบด้วย 1.ความสามารถในการแสดงความรู้สึก 2.ความสามารถในการสื่อสาร 3.ความสามารถในการแก้ปัญหา และ 3.ความสามารถส่วนบุคคล ก่อนที่จะพัฒนาความสามารถทั้ง 4 ด้านนั้น ควรจะให้บิดามารดาได้เห็นประโยชน์หรือเห็นคุณค่าของการให้คำปรึกษาบุตรธิดาก่อน

ความสำคัญของการให้คำปรึกษาบุตรธิดาของบิดามารดา จะช่วยให้บิดามารดามีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการให้คำปรึกษาบุตรธิดา พร้อมจะเรียนรู้และฝึกทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา ตลอดจนเห็นประโยชน์และคุณค่าของการให้คำปรึกษาบุตรธิดา การสื่อสารในครอบครัว การสัมผัส (Touch) การกอด และพ่อ แม่ ลูก (The Primary Triad)

จุดประสงค์

1. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม
2. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและบิดามารดา
3. เพื่อให้บิดามารดาได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือหรือการให้คำปรึกษาบุตรธิดาของบิดามารดา

เวลา

2 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์/เทคนิค

1. บทบาทสมมติ จูงคนตาบอด
2. ฝึกการสัมผัส (Touch) การกอด (Hug)
3. ตาราง 1 บุคคลที่เด็กและเยาวชนจะปรึกษาหากมีปัญหา
4. เอกสารเรื่องความสำคัญของการให้คำปรึกษาบุตรธิดา

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยปฐมนิเทศชี้แจงวัตถุประสงค์ของวิจัย รายละเอียดของกระบวนการอบรมและกฎกติกา แนวปฏิบัติต่าง ๆ
2. ผู้วิจัยให้บิดามารดาทำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ก่อนการทดลอง (Pre – test)

ขั้นตอนการ

1. ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศให้บิดามารดารู้สึกคุ้นเคย และเป็นกันเองด้วยการให้สมาชิกแนะนำตัวเองให้เพื่อน ๆ ได้รู้จักซึ่งกันและกัน พร้อมซักถามเพิ่มเติมได้
2. ผู้วิจัยให้บิดามารดาและบุตรธิดาเล่นเกมบทบาทสมมุติจนคนตาบอด โดยการให้บิดามารดาจับคู่บุตรธิดาและใช้ผ้าปิดตาแล้วให้คู่จูงเดินเหมือนคนตาบอด สลับกันปิดตาและจูง ขณะปิดตาให้สำรวจความรู้สึกตนเอง สังเกตการสื่อสารทั้งการพูดและท่าทางของคนที่ถูกจูงและคนที่ถูกจูง สังเกตการสัมผัส (Touch) เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า บุตรธิดาของเราเมื่อมีปัญหาในชีวิตก็เปรียบเสมือนคนตาบอดจำเป็นจะต้องมีบิดามารดาคอยให้ความช่วยเหลือ ช่วยให้คำปรึกษา ถ้าบุตรธิดาไม่สามารถปรึกษาบิดามารดาได้ บุตรธิดาก็จะไปปรึกษาคนอื่น หรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่นเพื่อน คู่รักซึ่งขาดประสบการณ์ ซึ่งอาจทำให้มีปัญหาหรืออันตรายได้
3. ผู้วิจัยให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้ทดลองสัมผัส (Touch) การกอดกันในครอบครัวเพื่อช่วยให้ครอบครัวอบอุ่นและใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในครอบครัว
4. ผู้วิจัยให้สมาชิกดูตารางที่ 1 บุคคลที่เด็กจะปรึกษาหากมีปัญหา และผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนนาฏศิลป์เรื่องที่ปรึกษาในชีวิต เพื่อบิดามารดาจะได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือบุตรธิดา หรือการให้คำปรึกษาบุตรธิดามากยิ่งขึ้น

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายถึงผลดีของการให้คำปรึกษาบุตรธิดา และผลเสียของการที่บิดามารดาไม่มีความสามารถในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา
2. ผู้วิจัยสรุปให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้เห็นความสำคัญของสามบุคคลแรกในชีวิต (The Primary Triad) พ่อ แม่ ลูก ตามแนวคิดของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์

การประเมินผล

สังเกตจากการสรุปข้อคิดของบิดามารดาที่ได้จากกิจกรรมบทบาทสมมุติจนคนตาบอดเดิน การสัมผัส (Touch) การกอดกันในครอบครัว และการร่วมอภิปรายถึงผลดีของการที่บิดามารดามีความสามารถในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา และผลเสียของการที่บิดามารดาไม่มีความสามารถในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา และความสำคัญของพ่อ แม่ ลูก (The Primary Triad)

.....

เอกสารประกอบการฝึกอบรมความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

เอกสารหมายเลข 1 : ความสำคัญของบิดามารดาที่มีต่อบุตรธิดาในการให้คำปรึกษา

จากข้อมูลจากบริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด ได้สำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนไทยอายุระหว่าง 10 – 19 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว สถานศึกษา สิ่งแวดล้อมทางสังคม รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน ในช่วงเดือน ธันวาคม 2544 ที่ผ่านมา จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,000 คน พบว่า ปัญหาและความเครียดที่เด็กและเยาวชนไทยเผชิญอยู่ในปัจจุบัน จากการสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.9 ของกลุ่มตัวอย่าง ที่สำรวจจะมีความเครียดทางด้านการเรียน รองลงมาเป็นปัญหาด้านความรักร้อยละ 10.1 ปัญหาด้านการเงินร้อยละ 9.7 และจากการสอบถามเด็กและเยาวชนไทยถึงสาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฆ่าตัวตายของเด็กและเยาวชน ได้ 5 อันดับ ปัญหาที่จะเป็นสาเหตุของการฆ่าตัวตาย มีดังนี้ อันดับ 1 ปัญหาด้านความรัก อันดับ 2 ปัญหาทางบ้าน อันดับ 3 ปัญหาด้านการเรียน อันดับ 4 ปัญหายาเสพติด อันดับ 5 ปัญหาด้านการเงิน (บทความเศรษฐกิจ. เยาวชนไทยผจญสังคมเสื่อมโทรม. วิทยากรย์. มีนาคม 2545 : 54-57)

ทั้งนี้ ปัญหาความรักเป็นปัจจัยอันดับหนึ่งที่เด็กและเยาวชนไทยเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจฆ่าตัวตายของวัยรุ่น ซึ่งผลการสำรวจที่ได้ก็นับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง นอกจากนี้การสำรวจยังพบว่า ปัญหาความรักอยู่ในอันดับสอง ที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กและเยาวชนไทยกลุ่มใจและความเครียด ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญที่จะสั่งสอนชี้แนะหาหนทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าบางครั้งเมื่อเด็กและเยาวชนต่าง ๆ มีปัญหามักจะไม่ปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครอง แต่จะเลือกแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือปรึกษาเพื่อน ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้วิธีแก้ปัญหาก็ถูกต้อง ดังตาราง 1

ตาราง 1 บุคคลที่เด็กและเยาวชนจะปรึกษาหากมีปัญหา

บุคคลที่เด็กและเยาวชนจะปรึกษาหากมีปัญหา				
ประเภทปัญหา	พ่อแม่/ผู้ปกครอง	เพื่อน/คู่รัก	ครู	แก้ปัญหาด้วยตนเอง
ครอบครัว	35.8	35.8	2.3	26.1
เพื่อน	22.0	47.5	1.1	29.4
การเรียน	19.5	32.3	23.6	24.6
ความรัก	11.7	56.4	0.5	31.4
การเงิน	59.1	17.1	0.0	13.8
ยาเสพติด	44.4	23.3	3.9	28.3
ที่มา : โพลส์ศูนย์วิจัยกสิกรไทย : ธันวาคม 2544				

อย่างไรก็ตาม จากตาราง 1 การสำรวจถึงกลุ่มบุคคลที่เด็กและเยาวชนจะปรึกษาด้วย เมื่อมีเรื่องกลุ้มใจพบว่า เด็กและเยาวชนไทยจะไวใจปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับ ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเงิน และปัญหาสุขภาพจิต ส่วนปัญหาทางด้านเพื่อน การเรียนและความรัก จะไวใจปรึกษาเพื่อนหรือคู่รักมากกว่า ซึ่งนับเป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเพื่อนและคู่รักมีศักยภาพในการให้คำปรึกษาที่จำกัดตามวัย บางครั้งแนวทางการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้อง

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ ระหว่างวันที่ 19 – 23 สิงหาคม 2545 จำนวน 250 คน เกี่ยวกับเรื่อง การขอคำปรึกษาในชีวิตของนักเรียน ได้ผลการสำรวจดังนี้

ตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ที่จะให้คำปรึกษานักเรียนได้ดีที่สุด อันดับที่ 1 พ่อแม่ ร้อยละ 75.7 อันดับที่ 2 เพื่อน ร้อยละ 17.9 อันดับที่ 3 ครู ร้อยละ 4.3 อันดับที่ 4 ญาติ ร้อยละ 2.1

ตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ที่จะให้คำปรึกษาแล้วนักเรียนปลอดภัยที่สุด อันดับที่ 1 พ่อแม่ ร้อยละ 85.7 อันดับที่ 2 ครู ร้อยละ 10.2 อันดับที่ 3 เพื่อน ร้อยละ 2.4 อันดับที่ 4 ญาติ ร้อยละ 1.6

ในชีวิตจริง นักเรียนขอคำปรึกษาใครมากที่สุด อันดับที่ 1 พ่อแม่ ร้อยละ 57.3 อันดับที่ 2 เพื่อน ร้อยละ 36.8 อันดับที่ 3 ญาติ ร้อยละ 5.0 อันดับที่ 4 ครู / คู่รัก ร้อยละ 0.4

เมื่อนักเรียนปรึกษาพ่อแม่แล้ว นักเรียนรู้สึกอย่างไร อันดับที่ 1 พอใจปานกลาง ร้อยละ 60.1 อันดับที่ 2 พอใจมาก ร้อยละ 31.1 อันดับที่ 3 พอใจน้อย ร้อยละ 5.7 อันดับที่ 4 ไม่พอใจเลย ร้อยละ 3.1

ในกรณีที่นักเรียนไม่พอใจการให้คำปรึกษาของพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่ อันดับที่ 1 ขี้บ่น ร้อยละ 62.2 อันดับที่ 2 ใช้อารมณ์ ร้อยละ 17.1 อันดับที่ 3 ไม่รับฟัง ร้อยละ 5.7 อันดับที่ 4 ไม่เข้าใจ ร้อยละ 3.7

ระหว่างพ่อกับแม่ นักเรียนชอบปรึกษาใครมากกว่ากัน อันดับที่ 1 แม่ ร้อยละ 76.8 อันดับที่ 2 พ่อ ร้อยละ 23.2

จากผลการสำรวจนี้จะเห็นได้ว่าตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ที่จะให้คำปรึกษาได้ดีที่สุดและปลอดภัยที่สุดก็คือ พ่อแม่ และในชีวิตจริงของนักเรียน นักเรียนจะขอคำปรึกษาจากพ่อแม่มากที่สุด แต่เมื่อปรึกษาพ่อแม่แล้วนักเรียนกลับรู้สึกพอใจปานกลาง ร้อยละ 60.1 เป็นอันดับที่ 1 และพอใจมาก ร้อยละ 31.1 เป็นอันดับที่ 2 พอใจน้อย ร้อยละ 5.7 เป็นอันดับที่ 3 และไม่พอใจเลย ร้อยละ 3.1 เป็นอันดับที่ 4 ดังนั้นถ้าเราได้พัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาให้กับพ่อแม่ ช่วยให้พ่อแม่มีความสามารถในการให้คำปรึกษาลูก ก็ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับลูก ๆ

ดังนั้นถ้าบิดามารดามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาบุตรธิดา บิดามารดาที่มีความสามารถในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา บุตรธิดาไว้วางใจสามารถปรึกษาบิดามารดาได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องความรัก ปัญหาการเรียน หรือปัญหาเรื่องเพื่อน ก็จะเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดกับบุตรธิดา ซึ่งจะส่งผลดีต่อบุตรธิดา ต่อครอบครัว และสังคมในที่สุด

นักการศึกษาคนสำคัญคือ บลูม (B.S. Bloom : 1956) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ Taxonomy of Educational Objective ได้แบ่งความสามารถของมนุษย์ออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. Affective Domain หรือเจตคติ (Attitude) 2. Cognitive Domain หรือความรู้ (Knowledge) และ 3. Psychomotor Domain หรือทักษะ (Skill) เจตคติที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากเป็นอันดับแรกที่จะช่วยให้ความรู้และทักษะพัฒนาตามมา ดังนั้นในการฝึกอบรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อเรื่องนั้น ๆ ก่อนเป็นอันดับแรก

.....

เอกสารหมายเลข 2

สัมผัส (Touch)

สัมผัส (Touch) ในระหว่างการทำงานเกี่ยวกับครอบครัวของ ชะเทีย , เธอได้สัมผัสสมาชิกของครอบครัวบ่อย ๆ เธอรู้ถึงพลังที่มีอิทธิพลต่อร่างกาย เธออ้างถึง มือของเธอมีกำมากในการช่วยเหลือที่มีประโยชน์ เธอได้สร้างความสัมพันธ์ (rapport) กับสมาชิกในครอบครัว เธอสัมผัสมืออย่างอิสระชะเทียใช้การสัมผัสสมาชิกในครอบครัว การจับมือเบา ๆ กับบุคคลอื่นซึ่งเป็นการเริ่มของทฤษฎี ถึงอย่างไรก็ตามเธอไม่ได้สัมผัสอย่างอัตโนมัติ เธอมีความไวที่จะรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของบุคคลเธอใช้อย่างระมัดระวัง เธอจะระวังถึงการละเมิดสิทธิ์ของบุคคลอื่น เพราะว่าบางคนจะถือว่าการสัมผัสเป็นการล่วงละเมิด (Satir & Baldwin , 1983 : 247)

.....

เอกสารหมายเลข 3

แนวคิดที่สำคัญของชะเทียร์

3 บุคคลแรกในชีวิต (The Primary Triad)

ชะเทียร์ (Satir. 1991 : 23) กล่าวว่า การรับรู้โลกครั้งแรกเกิดขึ้นในครอบครัว มันกลายเป็นโลกส่วนหนึ่งที่มาจาก 3 บุคคลแรกในชีวิต (Primary Triad :) คือ แม่ พ่อ และลูก มันกลายเป็นเครื่องมือแรกในระบบครอบครัว และมีอิทธิพลมากต่อระบบครอบครัว

พ่อแม่ได้สอนให้รู้ถึงกฎ ระเบียบของการกระทำ ลูกได้เรียนรู้กฎ ระเบียบของครอบครัวเกี่ยวกับความปลอดภัย เกี่ยวกับร่างกายของลูก ความรักที่ได้รับ และมีความรัก พ่อแม่คาดหวังและพูดเสมอว่าลูกควรทำอะไร แสดงการยอมรับ หรืออาจลงโทษ ลักษณะเฉพาะของลูกจะมีผล

มาจาก Primary Triad การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในอันดับแรกของ
การพัฒนา

ลูกจะได้เรียนรู้จากสิ่งใหม่ที่จะเข้ามาในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ ความเจ็บปวด รวมทั้ง
ความไม่เห็นด้วย และในที่สุด กฎ ระเบียบที่ได้รับการยอมรับในครอบครัว ก็จะกลายเป็นคุณค่า กา
รอบรมสั่งสอน และหลาย ๆ สิ่งก็จะหล่อหลอมให้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในความเป็นมนุษย์

แนวความคิดของชะเทียร์ในเรื่อง สามบุคคลแรกในชีวิตคือ พ่อ แม่และลูกนี้ จะช่วยให้พ่อ
แม่ได้เห็นความสำคัญของพ่อแม่ลูก และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ ตลอดจนอิทธิพลของ
พ่อแม่ที่มีต่อลูก

=====

ครั้งที่ 2. การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึก

แนวคิด

การที่บิดามารดามีความสามารถในการแสดงความรู้สึกที่ดี ๆ ต่อบุตรธิดานั้นจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา ความรู้สึกที่ดีที่บิดามารดาจะต้องมีความสามารถในการแสดงให้บุตรธิดาได้รับรู้ได้แก่ ความสามารถในการแสดงความรู้สึกรัก ความรู้สึกผูกพัน ความรู้สึกเอาใจใส่ ความรู้สึกเอื้ออาทร และความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ที่มีต่อบุตรธิดา จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวครอบครัวมีความอบอุ่น ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และจะก่อให้เกิดร่วมมือ หันหน้าเข้ามา ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บิดามารดาได้เห็นคุณค่าของการแสดงความรู้สึกที่ดีให้ลูกทราบ
2. เพื่อให้บิดามารดาได้ฝึกการแสดงความรู้สึกที่ดีของตนเองให้บุตรธิดาทราบ
3. เพื่อให้บิดามารดาได้ทดลองแสดงความรู้สึกรัก ผูกพัน เอาใจใส่ เอื้ออาทรและเห็นอกเห็นใจบุตรธิดา

เวลา

6 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์/เทคนิค

1. ภูเขาน้ำแข็งของซะเทียร์ (The Personal Iceberg of the Satir Model)
2. การใช้คำอุปมา (Metaphor)
3. การมองภาพใหม่ (Reframing) เมื่อมองภาพใหม่ ความรู้สึกจะเปลี่ยน
4. กิจกรรมบอกสิ่งดี
5. เอกสารประกอบการอบรม

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่การพัฒนาความสามารถในการแสดงความรู้สึกด้วยการอธิบายให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้เห็นความสำคัญของการแสดงความรู้สึกของบิดามารดาให้บุตรธิดาทราบ พร้อมยกตัวอย่างจริง เช่น เมื่อบุตรธิดากลับบ้านผิดเวลา บิดามารดารู้สึกวิตกกังวล เป็นห่วง แต่พอบุตรธิดามาถึงบ้านบิดามารดาจะแสดงอารมณ์โกรธ ดุหรือตำหนิบุตรธิดา ทำให้บุตรธิดารับรู้แต่อารมณ์โกรธของบิดามารดา ไม่ได้รับรู้อารมณ์วิตกกังวล เป็นห่วงหรือรักของบิดามารดาเลย

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบาย ภูเขาน้ำแข็งของซะเทียร์ (The Personal Iceberg of the Satir Model)

ชะเทียร์ได้เปรียบบุคคลเสมือนน้ำแข็งที่ลอยอยู่ในน้ำ ส่วนที่โผล่พ้นน้ำให้เราเห็นเป็นเพียง 1 ใน 10 ส่วนของทั้งหมด คือ พฤติกรรมที่แสดงออกให้เราเห็นได้ ส่วนที่อยู่ใต้ผิวน้ำมีถึง 9 ใน 10 ส่วนที่เราไม่สามารถมองเห็นได้ ได้แก่ ความรู้สึก (Feeling) ความรู้สึกเกี่ยวกับความรู้สึก (Feelings about feelings) การรับรู้ (Perception) ความคาดหวัง (Expectation) ความปรารถนา (Yearning) ตัวตน (Self)

ดังนั้นถ้าพ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูเขาน้ำแข็งของชะเทียร์นี้ ก็จะช่วยให้พ่อแม่เข้าใจตนเอง และลูก ๆ ดียิ่งขึ้น

2. ผู้วิจัยแบ่งบิดามารดาเป็นกลุ่มที่ 1 และบุตรธิดาเป็นกลุ่มที่ 2 แต่ละกลุ่มจับมือกันเป็นวงกลม กลุ่มที่ 1 อยู่ด้านใน กลุ่มที่ 2 อยู่ด้านนอก หันหน้าเข้าหากัน จับคู่และประกบฝ่ามือ

3. ผู้วิจัยให้บิดามารดาและบุตรธิดาทำกิจกรรมบอกสิ่งดี ๆ เมื่อแต่ละคู่ประกบมือกันแล้วให้ทำตามคำสั่งของผู้วิจัย เช่น บอกสิ่งดี ๆ ต่อกัน เมื่อผู้วิจัยเป่านกหวีดให้บิดามารดาและบุตรธิดาเปลี่ยนคู่โดยเลื่อนไปทางขวามือของตนเอง 1 คน บอกสิ่งดี ๆ ต่อกันกับคู่คนใหม่ ต่อไปอีก 2 – 3 คน ผู้วิจัยสั่งให้แต่ละคู่ประกบมือและแสดงท่าทางเป็นมิตร ให้สัญญาณเปลี่ยนคู่ต่อไปอีกสัก 2-3 คน และสั่งให้แต่ละคนได้แสดงความรัก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ

4. ผู้วิจัยแบ่งบิดามารดาพร้อมบุตรธิดาออกเป็น 5 กลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้ฝึกการแสดงความรู้สึกที่ดีต่อบุตรธิดา โดยให้กลุ่มที่ 1 แสดงความรู้สึกรักบุตรธิดา กลุ่มที่ 2 ให้แสดงความรู้สึกผูกพันกับบุตรธิดา กลุ่มที่ 3 ให้แสดงความรู้สึกเอาใจใส่บุตรธิดา กลุ่มที่ 4 ให้แสดงความรู้สึกเอื้ออาทรต่อบุตรธิดา และกลุ่มที่ 5 ให้แสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจบุตรธิดา โดยให้เวลาแต่ละกลุ่มเตรียมตัวกลุ่มละ 15 นาที และให้แต่ละกลุ่มออกมาแสดงความรู้สึกที่ดีต่อบุตรธิดาทั้งภาษาท่าทางและภาษาพูด และให้แต่ละกลุ่มอุปมาความรู้สึกของกลุ่มตัวเองเปรียบได้กับอะไรตามเทคนิคการใช้คำอุปมา (Metaphor) เช่น ความรู้สึกผูกพัน เปรียบเหมือนรังไหม

5. ผู้วิจัยสอบถามความรู้สึกของบุตรธิดา และช่วยกันสะท้อน (feedback) การแสดงของแต่ละกลุ่ม

6. ผู้วิจัยให้บิดามารดาและบุตรธิดาช่วยกันแยกแยะ หรือความแตกต่างระหว่างความรู้สึกรักกับความรู้สึกผูกพัน เอาใจใส่แตกต่างจากเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจต่างจากผูกพันอย่างไรและฝึกให้บิดามารดาและบุตรธิดามองภาพใหม่ในชีวิต การมองภาพใหม่ (Reframing) เมื่อมองภาพใหม่ความรู้สึกจะเปลี่ยน เช่น มารดาชอบจู้จู้จุกจิก ถ้ามองภาพใหม่ก็จะได้ว่า มารดาเอาใจใส่เป็นห่วงเรามาก อารมณ์ก็จะเปลี่ยนได้

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้บิดามารดาช่วยกันอภิปรายถึงข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมฝ่ามือดี ๆ ตลอด

จนความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะที่กำลังทำกิจกรรมบอกสิ่งดี ๆ การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้คำอุปมา(Metaphor) การมองภาพใหม่(Reframing)

2. ผู้วิจัยให้บิถามารดาช่วยกันสรุปประโยชน์ของการมีความสามารถในการแสดงความรู้สึกของบิถามารดาจะส่งผลดีต่อบุตรธิดาอย่างไรบ้าง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมบอกสิ่งดี ๆ และการอภิปรายของบิถามารดา
2. สังเกตจากการแสดงความรู้สึกของสมาชิกแต่ละกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม
3. สังเกตจากความรู้สึกของบุตรธิดาเมื่อบิถามารดาได้แสดงความรู้สึกที่ดี ๆ
4. สังเกตจากการช่วยกันอภิปรายการใช้คำอุปมา(Metaphor) การมองภาพใหม่(Reframing) และสรุปของสมาชิก

.....

เอกสารหมายเลข 4 : การฝึกแสดงความรู้สึก โดยใช้บทบาทสมมุติ

ผู้วิจัยแบ่งบิถามารดาและบุตรธิดาออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มได้แสดงสาธิตการแสดงความรู้สึกทั้งภาษาท่าทางและภาษาพูด กำหนดให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบดังนี้

- กลุ่มที่ 1 ให้แสดงความรู้สึกรักบุตรธิดา
- กลุ่มที่ 2 ให้แสดงความรู้สึกผูกพันกับบุตรธิดา
- กลุ่มที่ 3 ให้แสดงความรู้สึกเอาใจใส่บุตรธิดา
- กลุ่มที่ 4 ให้แสดงความรู้สึกเอื้ออาทรต่อบุตรธิดา
- กลุ่มที่ 5 ให้แสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจบุตรธิดา

โดยให้เวลาแต่ละกลุ่มเตรียมตัวกลุ่มละ 15 นาที และให้แต่ละกลุ่มออกมาสาธิตแสดงบทบาทสมมุติให้เพื่อน ๆ ได้ดู และช่วยกันให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และเสนอแนะซึ่งกันและกัน

.....

เอกสารหมายเลข 5

ภูเขาน้ำแข็งของชะเทีย (The Personal Iceberg of the Satir Model)

ชะเทียได้เปรียบบุคคลเสมือนน้ำแข็งที่ลอยอยู่ในน้ำ ส่วนที่โผล่พ้นน้ำให้เราเห็นเป็นเพียง 1 ใน 10 ส่วนของทั้งหมด คือ พฤติกรรมที่แสดงออกให้เราเห็นได้ ส่วนที่อยู่ใต้น้ำมีถึง 9 ใน 10 ส่วนที่เราไม่สามารถมองเห็นได้ ได้แก่ ความรู้สึก (Feeling) ความรู้สึกเกี่ยวกับความรู้สึก (Feelings about feelings) การรับรู้ (Perception) ความคาดหวัง (Expectation) ความปรารถนา (Yearning) ตัวตน (Self)

ดังนั้นถ้าพ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูเขาน้ำแข็งของชะเทียนี้ ก็จะช่วยให้พ่อแม่เข้าใจตนเอง และลูก ๆ ดียิ่งขึ้น

.....

เอกสารหมายเลข 6

การใช้คำอุปมา (Metaphor)

เวบสเตอร์ (Webster) ได้ให้ความหมายของ การใช้คำอุปมา (Metaphor) ว่า เป็นการใช้อุปมา / ถ้อยคำ / วลี กระตุ้นให้เกิดความคิด บรรยายเรื่องราวในชีวิต หรือครอบครัวย การใช้คำอุปมาบางครั้งก็ให้จินตนาการ หรือบอกความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ คำที่ใช้แทนความคิด และการคิดด้วยตัวเองจะถูกโต้เถียงด้วยการอุปมาอุปมัย ตัวอย่างของชะเทีย เช่น คำว่า “pod” แปลว่าฝักถั่วหรือรังไหม แทน self – esteem และเมื่อถามว่า pod ของบุคคลจะเต็มได้อย่างไร ให้อธิบายในเวลาที่กำหนดให้

การใช้คำอุปมา จะทำให้เราได้ข้อมูลจากสมาชิกของครอบครัว โดยที่เราไม่ต้องไปคุกคามบีบบังคับ สมาชิกในครอบครัวก็จะตอบได้อย่างสบายใจ

.....

เอกสารหมายเลข 7

การมองภาพใหม่ (Reframing)

ชะเทียมีจุดมุ่งหมายของการสร้างมุมมองใหม่ (Reframing) ก็คือ การทำให้เกิดการเปลี่ยนการรับรู้ใหม่ในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในครอบครัว ด้วยความเคารพในพฤติกรรมและทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ส่งผลทางด้านบวกแก่พวกเขาเอง ผู้ให้คำปรึกษาได้ช่วยให้สมาชิกในครอบครัวได้เปลี่ยนการรับรู้ใหม่ ผู้ให้คำปรึกษาให้ลดการตำหนิโดยการเน้นเจตนาที่ดี

ครั้งที่ 3. การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร

แนวคิด

การสื่อสารในครอบครัวของ เวอร์จิเนีย ชะเทียร์ ได้อธิบายให้เห็นว่า การสื่อสารในครอบครัวจะสะท้อนให้เห็นความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของสมาชิกในครอบครัว การสื่อสารที่ไม่มีประโยชน์(Dysfunction Communication) ไม่ตรง (indirect) ไม่ชัดเจน (unclear) ไม่สมบูรณ์ (incomplete) ไม่กระจ่าง (unclarified) คลาดเคลื่อน (inaccurate) บิดเบือน (distorted) ไม่เหมาะสม (inappropriate) จะบ่งบอกถึงระบบครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ไม่ดี การสื่อสารที่ไม่เหมาะสมมี 4 ลักษณะ ดังนี้ 1. ผู้กล่าวโทษผู้อื่น (Blamer) 2. ผู้ยอมตามผู้อื่น (placater) 3. ผู้มากด้วยเหตุผล (Super – reasonable) 4. ผู้ขัดคอ (Irrelevant)

ส่วนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีความสอดคล้อง (Congruent) ตอบสนองอย่างเหมาะสม ประสานกลมกลืน สอดคล้องเข้ากันได้ดี ดังนั้นการสื่อสารในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพย่อมบ่งบอกถึงสมาชิกในครอบครัวเห็นคุณค่าในตนเองและการทำหน้าที่ที่สมบูรณ์ของระบบครอบครัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว
2. เพื่อให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้ฝึกการสื่อสารในครอบครัวตามทฤษฎีของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์
3. เพื่อให้บิดามารดาได้ฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ทักษะการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรง การชม การให้กำลังใจ

เวลา

6 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์/เทคนิค

1. รูปภาพการสื่อสารในครอบครัวตามทฤษฎีของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์
2. ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม
3. ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว
4. วิดีทัศน์ การฝึกการให้คำปรึกษาจุลภาค
5. เอกสารการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาจุลภาค

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยอธิบายการสื่อสารในครอบครัวตามทฤษฎีของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์ พร้อมรูปภาพประกอบ เพื่อให้บิดามารดาได้เห็นความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว และปัญหาของการสื่อสารที่เกิดขึ้นในครอบครัว
2. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวที่ก่อให้เกิดปัญหาตามมา ตัวอย่างเช่น สามีสูบบุหรี่ ภรรยาอยากให้สามีเลิกสูบบุหรี่เพราะเป็นห่วงสุขภาพของสามี เมื่อสามีสูบบุหรี่เมื่อไร ภรรยาก็จะพูดว่า เอาสูบเข้าไป ๆ สูบให้ตายไปเลย เป็นการสื่อสารที่ไม่ตรงย่อมก่อให้เกิดปัญหา
3. ผู้วิจัยให้บิดามารดาช่วยกันอภิปรายถึงความสำคัญและคุณค่าของการสื่อสารในครอบครัว

ขั้นตอนการ

1. ผู้วิจัยอธิบายการสื่อสารในครอบครัวตามทฤษฎีของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์ ตามเอกสารประกอบ การสื่อสารที่ไม่เหมาะสมมี 4 ลักษณะ ดังนี้ 1. ผู้กล่าวโทษผู้อื่น (Blamer) 2. ผู้ยอมตามผู้อื่น (Placater) 3. ผู้มากด้วยเหตุผล (Super – reasonable) 4. ผู้ขัดคอ (Irrelevant)

ส่วนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีความสอดคล้อง (Congruent) ตอบสนองอย่างเหมาะสม ประสานกลมกลืน สอดคล้องเข้ากันได้ดี ดังนั้นการสื่อสารในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพย่อมบ่งบอกถึงสมาชิกในครอบครัวเห็นคุณค่าในตนเองและการทำหน้าที่ที่สมบูรณ์ของระบบครอบครัวการอบรมและรูปภาพการสื่อสารของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์

2. ผู้วิจัยให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้ฝึกปฏิบัติการการสื่อสารที่ไม่เหมาะสมในครอบครัวตามทฤษฎีของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์และฝึกการสื่อสารในครอบครัวตามทฤษฎีของเวอร์จิเนีย ชะเทียร์ พร้อมให้ช่วยกันให้ข้อมูลย้อนกลับ หรือบอกความรู้สึกขณะที่ฝึก

3. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของการให้คำปรึกษาตามเอกสารประกอบการอบรม และทฤษฎีระบบ ทฤษฎีการให้คำปรึกษา

4. ผู้วิจัยให้บิดามารดาและบุตรธิดาชมวีดิทัศน์การให้คำปรึกษาจุลภาค การฝึกทักษะพื้นฐาน
- 5 ทักษะดังนี้ ทักษะการฟัง การถาม การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรงการชมและการให้กำลังใจ

5. ผู้วิจัยให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และซักถามเพิ่มเติมที่ละทักษะ

6. ผู้วิจัยให้บิดามารดาและบุตรธิดาจับกลุ่ม ๆ ละ 3 คน พร้อมแจกใบงานการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคครั้งละทักษะ เริ่มจากทักษะการฟัง ทักษะการถาม ทักษะการสะท้อนความรู้สึก ทักษะการเสริมแรงและทักษะการชมการให้กำลังใจ ให้สลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันแสดง

บทบาทสมมติเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตการณ์ ให้แต่ละกลุ่มฝึกเองแล้ว
ผลัดกันให้ข้อมูลย้อนกลับ และเสนอแนะซึ่งกันและกัน

7. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มเลือกกลุ่มละ 1 ทักษะออกมาสาธิตให้ทุกคนได้ดูและช่วยกันสะท้อน
(feedback) และเสนอแนะ พร้อมให้กำลังใจผู้สาธิต

8. แต่ละกลุ่มออกมาสาธิตจนครบทุกกลุ่มทั้ง 5 ทักษะ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้บิฑามารดาได้ช่วยกันอภิปรายถึงประโยชน์และคุณค่าของการสื่อสารในครอบครัว และการให้คำปรึกษาจุลภาคแต่ละทักษะ

2. ผู้วิจัยให้บิฑามารดาให้ข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้

การประเมินผล

1. สังเกตจากร่วมแสดงความคิดเห็นของบิฑามารดา
2. สังเกตจากการฝึกการสื่อสารในครอบครัวระหว่างบิฑามารดากับบุตรธิดา
3. สังเกตจากการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคระหว่างบิฑามารดาและบุตรธิดา
4. สังเกตจากการสาธิตแต่ละทักษะในการให้คำปรึกษาของแต่ละกลุ่ม

.....

เอกสารหมายเลข 8 : เอกสารประกอบการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร

ทฤษฎีการสื่อสารในครอบครัวของ เวอร์จิเนีย ชะเทียร์ ได้อธิบายให้เห็นว่า การสื่อสารในครอบครัวจะสะท้อนให้เห็นความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของสมาชิกในครอบครัว การสื่อสารที่ไม่เกิดประโยชน์ (Dysfunction Communication) ไม่ตรง (Indirect) ไม่ชัดเจน (Unclear) ไม่สมบูรณ์ (Incomplete) ไม่กระจ่าง (Unclearified) คลาดเคลื่อน (Inaccurate) บิดเบือน (Distorted) ไม่เหมาะสม (Inappropriate) จะบ่งบอกถึงระบบครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ไม่ดี การสื่อสารที่ไม่เหมาะสมมี 4 ลักษณะ ดังนี้ 1. ผู้กล่าวโทษผู้อื่น (Blamer) 2. ผู้ยอมตามผู้อื่น (Placater) 3. ผู้มากด้วยเหตุผล (Super – Reasonable) 4. ผู้ขัดคอ (Irrelevant) ส่วนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีความสมดุล (Congruent) ตอบสนองอย่างเหมาะสม ประสานกลมกลืน สอดคล้องเข้ากันได้ดี

การสื่อสารที่ไม่เหมาะสมภายใต้สภาพกดดัน (Dysfunction Communication Under Stress) มี 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่ตำหนิหรือกล่าวโทษผู้อื่น (Blamer)

ภาพที่แสดงออกมาเหมือน มีอำนาจ ตัวอย่างคำพูด “เธอไม่เคยทำอะไรถูกเลย”
“เธอเป็นอะไรของเธอกันกันนะนี่”

ท่าทาง ไม่สบายทางร่างกาย ดึงเครียด แข็งทื่อ

ความรู้สึกภายใน “ฉันรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่ประสบความสำเร็จ”

ความภาคภูมิใจในตนเอง ต่ำ ฉันอยากให้ใครรัก และเข้าใจฉันบ้าง

บุคลิกประเภท Blamer นี้ ชอบบ่น ถ้าหากมีปัญหาใดเกิดขึ้น มักต้องการให้ผู้อื่นรู้ว่าเป็นความผิดของผู้อื่น บุคลิกประเภท Blamer มักชอบใช้นิ้วชี้หน้าผู้อื่น และชอบกล่าวว่า “ทำไมคุณไม่.....”
“คุณควรจะ.....” “คุณมีปัญหาอะไร.....”

2. ผู้ที่ยอมตามผู้อื่น (Placater)

ภาพที่แสดงออกมาเหมือน ให้บริการ

ตัวอย่างคำพูด “ฉันอยากให้คุณมีความสุข”

ท่าทาง ขึ้นชมนินดี ขี้อ้อน

ความรู้สึกภายใน “ฉันรู้สึกไม่มีคุณค่าอะไรเลย ถ้าไม่ได้ดูแลผู้อื่น”

ความรู้สึกต่อคุณค่าของตนเอง ต่ำ “ฉันอยากให้ใครรักฉัน เข้าใจฉัน”

บุคลิกประเภทนี้ ชอบทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อผู้อื่น (ไม่ได้ทำสิ่งใดให้ตนเองเลย) มักชอบความสงบสุข ทำตัวเป็นกลาง เป็นผู้ประพฤติดีเกินไป มักชอบหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง หรือแม้การปฏิเสธว่าไม่

การยกย่องคุณค่าของตัวเอง มักถูกกำหนดหรือ เกิดจากการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น แต่ไม่ปรากฏจากการมองเห็นคุณค่าของตัวเอง เขาจะรู้สึกถึงคุณค่าของตัวเอง ก็ต่อเมื่อ เขาได้รับการชื่นชม จากผู้อื่นที่มีต่อความสำเร็จของเขา

บุคคลพวกนี้จะมีลักษณะอ่อนแอ ฟุ้งฟุ้งผู้อื่น และชอบปกป้องผู้อื่น

3. ผู้ที่มากไปด้วยเหตุผล (Super – reasonable)

ภาพที่แสดงออกมาเสมือน ฉลาด

คำพูด เหตุผล คำพูดยาว ๆ เข้าใจยาก

“ฉันมีคำตอบที่ดีที่สุด

ท่าทาง สงบ เยือกเย็น ไร้ความรู้สึก

ความรู้สึกภายใน ฉันมีความรู้สึกไม่มั่นคง อ่อนแอ ความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง ต่ำ ฉันต้องการให้ใครรักและเข้าใจฉัน

บุคคลประเภทนี้ มีเหตุผล มีเขาวนปัญญา เย็นชา ไม่เปิดเผย ไม่ชอบคบเพื่อน ปราศจากความรู้สึก ชอบใช้เหตุผลและหลักการ มีความสามารถมากในการให้คำแนะนำ มักคิดแน่วแน่ในทางเดียว และไม่ค่อยสนใจความรู้สึกของคนอื่น

4. ผู้ที่พูดจาไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ (Irrelevant)

ภาพที่แสดงออกมาดูเสมือน เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

คำพูด คำพูดที่แทบไม่มีความหมายอะไร

ท่าทาง การเคลื่อนไหวขาดสมดุล

ความรู้สึกภายใน ไม่มีใครแคร์ ไม่มีใครใส่ใจฉัน มีความเหงา ขาดจุดมุ่งหมาย

บุคคลประเภทนี้ ชอบทำเป็นไม่เข้าใจ เปลี่ยนหัวเรื่องที่กำลังสนทนา ถกเถียงกันอยู่ ชอบทำตัวไม่สงบ เพื่อเรียกร้องความสนใจ ขัดจังหวะ การวิพากษ์วิจารณ์มักได้ชื่อว่าเป็นตัวตลก

ส่วนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพภายใต้สภาพกดดัน (Functional Communication Under Stress)

เป็นภาพที่ สอดคล้อง ตอบสนองอย่างเหมาะสม ประสานกลมกลืน สอดคล้องเข้ากันได้ดี

คำพูด คำพูดที่พูดสอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งท่าทาง และน้ำเสียง

ท่าทาง ร่างกาย ความคิด และความรู้สึก แสดงออกได้อย่างเหมาะสม

ความรู้สึกภายใน ฉันรู้สึกดี

ความรู้สึกต่อคุณค่าของตนเอง สูง ฉันรู้สึกว่าไม่มีใครรักและมีคุณค่า บุคคลประเภทนี้ จะคิดก่อนทำ การคิดสอดคล้องกับการกระทำ มีความเป็นกลาง เป็นตัวของตัวเอง ชอบเสี่ยงเพื่อความก้าวหน้าและพัฒนา รับผิดชอบต่อความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง

.....

เอกสารหมายเลข 9 : การให้คำปรึกษา

ความหมายของการให้คำปรึกษา

มีผู้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

รอเจอร์ส (Rogers. 1942 : 3) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่า หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์โดยตรงระหว่างบุคคล โดยที่บุคคลหนึ่งต้องการความช่วยเหลือจากอีกบุคคลหนึ่งเพื่อเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ต้องการความช่วยเหลือ

พีพินสกี และพีพินสกี (Pepinsky and Pepinsky. 1954 : 3) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ให้คำปรึกษา กับผู้รับคำปรึกษาภายในสถานที่พิเศษที่จัดขึ้นภายใต้สภาพการณ์ที่มีแบบแผนทางวิชาชีพ (Professional Setting) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

กรัมโบลทซ์ (George and Cristiani. 1995 : 2 ; Citing Krumboltz. 1965 : 384) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2519 : 1) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่แสดงถึงมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและอีกบุคคลหนึ่งคือผู้มาขอรับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถในการให้คำปรึกษาและทางจิตวิทยา สามารถให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่ผู้มาขอรับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหา สามารถใช้พลังปัญญาและความสามารถของตนเองในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในวิถีทางที่เหมาะสมที่เขาปรารถนา และในที่สุดบุคคลที่มาขอรับคำปรึกษาจะสามารถป้องกันปัญหา แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมที่สุด

หลุยส์ (คมเพชร จัตุรศุกุล. 2530 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Louis. 1970 : 10) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่มีผู้มีปัญหา ได้รับความช่วยเหลือให้เกิดความรู้สึกและเป็นการแสดงพฤติกรรมอย่างสบายใจขึ้น โดยผ่านการปะทะสัมพันธ์กับผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลและแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ อันจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้มีปัญหาสามารถพัฒนาการแสดงพฤติกรรมของตนเอง ทำให้สามารถติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษา คือกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้รู้จักตนเอง เข้าใจและยอมรับตนเอง สามารถแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ ตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หรือในทำนองเดียวกันอาจกล่าวได้ว่า การให้คำปรึกษาของบิตามารดา คือ กระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างบิตามารดากับลูก เพื่อช่วยให้ลูก ๆ ได้รู้จักตนเอง เข้าใจและยอมรับตนเอง สามารถแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ ตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการให้คำปรึกษา

ในการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ และความเข้าใจกระบวนการให้คำปรึกษาซึ่งประกอบด้วย สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษาและขั้นตอนในการให้คำปรึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา สัมพันธภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากต่อกระบวนการให้คำปรึกษา (สุรินทร์ วัฒนเกียรติ. 2538 : 14) สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาเป็นสัมพันธภาพในการช่วยเหลือ ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และจรรยาบรรณของการให้คำปรึกษาพร้อมที่จะช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษ ด้วยความจริงใจและเข้าใจพยายามส่งเสริมผู้รับคำปรึกษาให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่พึงปรารถนา ตัดสินใจในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ถ้าบรรยากาศและสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามีความเป็นกันเอง ซึ่งทำให้ผู้รับบริการเกิดความอบอุ่นใจ นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแสดงความเห็นอกเห็นใจ สามารถเข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของเรื่องราวและความรู้สึกที่ซ่อนเร้นของผู้รับบริการ มีความตั้งใจที่จะฟังและสามารถสื่อความหมายหรือตอบสนองได้ชัดเจนหรือตรงประเด็น อีกทั้งสามารถรักษาความลับเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้รับบริการ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 149 – 150)

2. ทักษะในการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการให้คำปรึกษา เพราะนอกจากจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การให้คำปรึกษาบรรลุถึงเป้าหมายแล้ว ยังช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา อันจะส่งผลสะท้อนให้กระบวนการให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะการให้คำปรึกษาที่สำคัญได้แก่ การนำเข้าสู่การสนทนา การฟัง การเจียบ การให้ข้อมูล การสะท้อนความรู้สึก การตีความ การสรุป การเผชิญหน้า การสนับสนุนให้กำลังใจ (สุธีรพันธุ์ กรลักษณ์ และคนอื่น ๆ . 2527 : 38 – 42) และการใช้คำถามปลายปิด การใช้คำถามปลายเปิด การทวนคำหรือข้อความ (Brammer. 1979 : 67-68)

3. ขั้นตอนในการให้คำปรึกษา ในการให้คำปรึกษาจะใช้การพูดคุยสนทนาเป็นหลัก ใหญ่ที่เรียกว่าการสัมภาษณ์เพื่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีเทคนิคแตกต่างไปจากการสัมภาษณ์ชนิดอื่น ๆ (พรรณราย ทรรศนะประภา. 2527 : 217) และเป็นไปอย่างมีระบบ สามขั้นตอนโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน (Christensen and Kockrow. 1991 : 36 – 37) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ขั้นเริ่มต้น (Initial Phase) ในขั้นตอนนี้เป็นระยะเริ่มแรกของการสร้างสัมพันธภาพ ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาผ่อนคลายและสบายใจเท่าที่ทำได้โดยขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์ควรไปอย่างไม่เป็นทางการ สนทนาเรื่องทั่ว ๆ ไปเพื่อให้หายเคร่งเครียด (จตุพร เฟิงชัย. 2529 : 30) และขณะที่พูดผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมองหน้าและสบตาผู้รับคำปรึกษา (Christensen and Kockro. 1991 : 36)

ในระยะเริ่มแรกของการสร้างสัมพันธภาพ จะมีการแนะนำตัวโดยบอกว่า ผู้ให้คำปรึกษาเป็นใคร ชื่ออะไร มีวัตถุประสงค์อะไรในการสนทนา ถามความต้องการของผู้รับคำปรึกษาว่า ต้องการช่วยเหลือเรื่องใด แจ้งให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจถึงบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาว่าจะช่วยเหลือได้อย่างไร (Christensen and Kockrow. 1991 : 36 – 37) และสร้างความมั่นใจและความไว้วางใจ นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาควรกำหนดเวลาของการให้คำปรึกษาให้แน่ชัด เพื่อป้องกันมิให้ผู้รับคำปรึกษามีอารมณ์ผูกพันต่อผู้ให้คำปรึกษา

3.2 ขั้นดำเนินการ (Working Phase) ขั้นตอนนี้ดำเนินการเมื่อผู้รับคำปรึกษาเริ่มคุ้นเคยกับผู้ให้คำปรึกษา และสบายใจที่จะสนทนาด้วย ขั้นตอนนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามสร้างสัมพันธภาพให้ต่อเนื่องโดยพฤติกรรมลักษณะที่ทำให้กำลังใจเห็นใจและทำความเข้าใจผู้ขอรับคำปรึกษา และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ของตนเองดีขึ้น และหาทางที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้ทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา (พิไลรัตน์ ทองอุไร. 2529 : 164)

3.3 ขั้นการยุติ (Termination Phase) เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษาสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องราวของผู้รับคำปรึกษาก่อนยุติการให้คำปรึกษาและจะต้องบอกให้ผู้รับคำปรึกษารู้อยู่แล้วว่าหมดเวลาที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อเป็นการเตือนให้ผู้รับคำปรึกษาได้พูดถึงสิ่งสำคัญที่ยังไม่ได้พูดออกมา (จตุพร เฟิงชัย. 2529 : 30) ดังนั้นในขั้นการยุตินี้จึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาเพิ่มเติมข้อมูลหรือถามบางสิ่งบางอย่างที่ผู้รับคำปรึกษาต้องการจะทราบ แต่ถ้ามานั้นไม่สามารถจะตอบหรือสรุปได้ภายในระยะเวลาที่เหลือเพียงเล็กน้อย ก็ต้องนัดผู้รับคำปรึกษาไปสนทนาในครั้งต่อไป

การให้คำปรึกษาจุลภาค(Micro Counseling)

การให้คำปรึกษาจุลภาค(Micro Counseling)มีผู้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ดังนี้

ไอวีย์ และออเทอร์ (Ivey and Authier. 1978 : 8-9) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค เป็นกลวิธีในการสอนทักษะในการช่วยเหลือแต่ละทักษะอย่างเป็นระบบโดยการใช้วิธีทัศนคัมมือปฏิบัติซึ่งแบ่งทักษะออกเป็นขั้น ๆ และใช้วิธีสังเกตด้วยตนเอง สำหรับทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ได้แก่ การใช้คำถาม การสะท้อนความรู้สึก การนำ และการตีความ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐานในการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ

วัชร ฐวธรรม (2533 : 1-6) กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคว่าเป็นกลวิธีที่จะสอนทักษะการให้คำปรึกษาแต่ละทักษะ ซึ่งอาจมีวิธีทัศน หรือคัมมือปฏิบัติ โดยแยกแต่ละทักษะออกเป็นขั้น ๆ และใช้วิธีสังเกต ปฏิบัติด้วยตัวเอง ผู้รับการฝึกปฏิบัติจะเรียนรู้ ทักษะเพียงทักษะเดียวในแต่ละครั้ง เมื่อเรียนรู้จนจบกระบวนการของหลาย ๆ ทักษะแล้ว จึงจะพัฒนาประมวลรูปแบบเหมาะสมเฉพาะที่ตนจะใช้ นอกจากนี้ การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นวิธีการให้การฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ยังใหม่ต่ออาชีพการให้คำปรึกษา หรือผู้ที่ยังด้อยในทักษะที่จะเป็นที่ปรึกษาหรือให้การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เตรียมตนให้พร้อมที่จะเป็นนักวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงขึ้น

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นกลวิธีที่จะสอนทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ที่จะใช้ในการให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยฝึกทีละทักษะ ๆ และใช้วิธีทัศนเป็นสื่อในการฝึกเพื่อบันทึกภาพผู้ฝึกขณะให้คำปรึกษา สำหรับการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดานั้น ในช่วงของการฝึกทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ที่ใช้ในการให้คำปรึกษาลูกนั้นจะใช้การฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ทักษะในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคนั้น จะเน้นกระบวนการพูด การฟังและมนุษย์สัมพันธ์ในเชิงให้ความช่วยเหลือ ทักษะเหล่านี้จึงมีลักษณะที่จะช่วยให้ด้านการสื่อสารสัมพันธ์ และทักษะต่าง ๆ ในการช่วยเหลือดังกล่าวที่สำคัญมีดังนี้

1. การฟัง (Listening)

การฟังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการให้คำปรึกษาและเป็นพลังสำคัญที่จะทำให้ผู้รับบริการเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ พร้อมทั้งจะแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ออกมา นอกจากนั้นยังช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาอีกด้วย (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 150) การฟังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ให้คำปรึกษาทุกคน เป็นศิลปะที่จะต้องอาศัยความอดทน และต้องใช้สมาธิเป็นอย่างมาก เพราะในระหว่างการให้คำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษามีใช้จะรับฟังเพียงเรื่อง

ราวที่ผู้รับคำปรึกษาเล่าออกมาเท่านั้น แต่จะต้องทำความเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา
ขณะนั้น พร้อมทั้งร่วมรับอารมณ์ของผู้รับคำปรึกษาไปด้วย (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 21)

ในการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยานั้น “การฟัง” ถือว่าเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ผู้ให้คำปรึกษา
ให้ความสนใจในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูด เป็นการฟังที่ปราศจากการนำปฏิกิริยาส่วนตัวและการตี
ความหมายของตนไปเกี่ยวข้องด้วย ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ความสนใจต่อการสื่อความหมายของผู้รับ
คำปรึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษามีอิสระที่จะแสดงออกตามที่ตนต้องการได้เล่าเรื่องต่าง
ๆ ของเขาโดยไม่ถูกขัดจังหวะ แต่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงทัศนคติ ความรู้สึก ความวิตก
กังวล ตลอดจนการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและโลก การฟังอย่างตั้งใจและยอมรับผู้มารับคำปรึกษา
เอง จะทำให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้มารับคำปรึกษา (แพทเตอร์สัน. 2522 :
112 – 113) และในขณะที่ให้คำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษาควรฟังอย่างตั้งใจ ฟังด้วยความใส่ใจ
และสนใจอย่างต่อเนื่อง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 150) สอดคล้องกับซูซีย์ สมितिไกร
(2527 : 53) ซึ่งกล่าวว่า การให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาควรฟังด้วยความกระตือรือร้น มีฟัง
ด้วยความตั้งใจ ไม่แสดงกิริยาอะไร กล่าวคือ มีการใส่ใจ (Attending) ต่อผู้รับคำปรึกษา ซึ่ง
การใส่ใจนี้เป็นพฤติกรรมที่สื่อได้ โดยการสบตา การใช้ภาษาท่าทางที่เป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียด
การโน้มตัวเข้าไปหาผู้รับคำปรึกษาเล็กน้อย การใช้น้ำเสียงที่เป็นมิตร และการพูดประโยคซึ่งมี
ความสัมพันธ์กับคำพูดที่ผู้รับคำปรึกษาได้พูดออกมาแล้วโดยไม่ขัดจังหวะ หรือเปลี่ยนหัวข้อ
สนทนาของผู้รับคำปรึกษา (Brammer. 1979 : 71 ; Hackney and Cormier. 1979 : 32 ; Ivey
and Others. 1987 : 52)

นอกจากนี้ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 150) ได้กล่าวว่า ในระหว่างการฟังผู้ให้คำ
ปรึกษาจะต้องตระหนักถึงเรื่องต่อไปนี้

1. การนั่ง เป็นกิริยาท่าทางที่สำคัญและมีความหมายที่จะแสดงให้ผู้รับคำปรึกษา
ทราบว่าผู้ให้คำปรึกษาพร้อมยินดี เต็มใจและตั้งใจที่จะรับฟังสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาจะพูดหรือสนทนา
ปรึกษาด้วย

2. การจัดที่นั่ง ต้องจัดให้อยู่ในระยะห่างพอสมควร ไม่ไกลหรือใกล้ไป

3. ภาษาพูดและภาษาท่าทาง ได้แก่ คำพูด ถ้อยคำพูดต่าง ๆ และพฤติกรรมที่
แสดงออกทั้งทางสีหน้าและท่าทางซึ่งจะต้องสอดคล้องกัน

4. บรรยากาศของสถานที่ปรึกษา สถานที่ต้องสะอาด ไม่มีเสียงรบกวน อากาศถ่าย
เทสะดวก แสงไฟสว่างพอประมาณ

2. การใช้คำถามปลายปิด (Closed – ended Questions)

การใช้คำถามปลายปิด เป็นการใช้คำถามที่ถามแล้วจะได้คำตอบแต่เพียงสั้น ๆ จะใช้ใน
กรณีที่ต้องการให้ได้คำตอบเฉพาะเจาะจงหรือต้องการให้การสนทนาแคบเข้าในกรณีที่ผู้รับคำปรึกษา
พูดวกวนและสับสน เป็นการใช้คำถามที่เจาะลึกลงไป หรือต้องการถามเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่

เป็นความลับของผู้รับคำปรึกษา เช่น การขอทราบประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัวหรือ ประวัติทางเพศ ซึ่งผู้ให้คำปรึกษา จะต้องเคารพสิทธิของผู้รับคำปรึกษา เพราะเป็นสิทธิส่วนตัวของผู้รับคำปรึกษาซึ่งเขาจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ (Ivey and Authier. 1978 : 76 – 77)

การใช้คำถามปลายปิดนี้ ผู้ให้คำปรึกษามักจะต้องการให้ผู้รับคำปรึกษาตอบคำตอบสั้น ๆ เช่น “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” (Christensen and Kockrow. 1991 : 42) แต่ในการใช้คำถามปลายปิดนี้ควรระมัดระวังและเลือกใช้เมื่อจำเป็น เพราะคำตอบที่ได้จะมีลักษณะเป็นการตอบรับหรือปฏิเสธเท่านั้น บางครั้งจึงดูเหมือนเป็นการชักให้ผู้รับคำปรึกษาจนมุมและขาดโอกาสที่จะพูด ซึ่งจะทำให้การสนทนาหยุดชะงัก (พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2527 : 182) และควรเลี่ยงการใช้คำถามนำ เนื่องจากเป็นคำถามที่บ่งว่าเราต้องการคำตอบเช่นไร ทำให้ผู้ตอบที่รู้สึกเกรงใจ หรือต้องการเอาใจ (มาโนช หล่อตระกูล. 2538 : 40)

3. การใช้คำถามปลายเปิด (Open – ended Question)

การใช้คำถามปลายเปิด เป็นการใช้คำถามที่ถามแล้วจะได้คำตอบ ซึ่งเป็นข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ใช้เมื่อต้องการให้ผู้รับคำปรึกษามีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก (Christensen and Kockrow. 1991 : 42) และเล่าเรื่องราวต่าง ๆ หรืออธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผู้รับคำปรึกษา หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Ivey and Authier. 1978 : 74) การใช้คำถามปลายเปิดนี้มิใช่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างเดียว และก็ไม่ใช่สิ่งที่สามารถที่จะตอบคำถามด้วยคำว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” แต่เป็นการถามซึ่งจะช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้รู้สึกเป็นอิสระที่จะสำรวจต่อไป และพูดต่อไปตามที่เขาต้องการมากกว่าที่จะพูดไปตามความสนใจของผู้ให้คำปรึกษา (ทองเรียม อมรัชกุล. 2527 : 73)

การใช้คำถามปลายเปิดนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่ค่อยพูด หรือแสดงความคิดเห็นช่วยให้พูดมากขึ้น (มาโนช หล่อตระกูล 2538 : 38) เป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองมากขึ้น (พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2527 : 181) และการใช้คำถามปลายเปิดที่ดีจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจถึงปัญหา ตลอดถึงอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง (สุธีรพันธุ์ กรลักษณ์ และคนอื่น ๆ . 2527 : 39)

คำถามปลายเปิดมักจะเป็นประโยคคำถามที่เริ่มต้นด้วยคำว่า “อะไร” “อย่างไร” “ทำไม” (Ivey and Authier. 1978 : 75 – 76) แต่คำถามว่า “ทำไม” นั้น แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลเพิ่มเติมก็ควรระมัดระวังในการใช้และควรหลีกเลี่ยง เพราะการถามว่า “ทำไม” มักจะมีกระแสเสียของการตำหนิปนอยู่ด้วย ซึ่งอาจทำให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ภาพได้ (พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2527 : 238 – 239) และยังเป็นคำถามที่มีนัยของการตัดสินถูกผิด มีผลกระทบต่อการรับรู้ในแง่ของการให้เกียรติ และการยอมรับต่อการกระทำของเขา (มาโนช หล่อตระกูล. 2538 : 40)

4. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling)

การสะท้อนความรู้สึก เป็นการนำคำหรือข้อความที่เป็นของผู้รับคำปรึกษามาแปลความแล้วจัดคำพูดนั้น ๆ เสียใหม่เพื่อสะท้อนให้เด่นชัด โดยจะเน้นทางด้านความรู้สึกมากกว่าเนื้อหา (Brammer. 1979 : 78) มักเริ่มด้วยคำพูดที่ว่า “คุณรู้สึก...” (พัชรวิทย์ กำเนิดเพชร. 2533 : 7) เป็นการเน้นความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรืออารมณ์ในขณะนั้น (Ivey and Authier. 1978 : 82) นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้มีปัญหาได้ระบายความรู้สึกที่ฝังใจกับปัญหาออกมาด้วย (คมเพชร จิตรสุภกุล. 2529 : 103)

การสะท้อนความรู้สึกเป็นการรับรู้ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ที่ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงออกมาไม่ว่าด้วยเวลา หรือกิริยาท่าทาง และเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างชัดเจนด้วยภาษาพูดให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับฟัง (จิน แบรี. 2537 : 26) นอกจากนี้ยังเป็นการให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา แสดงความรู้สึกเพิ่มเติมมากขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ (วัชร ฐวธรรม. 2533 : 77)

การสะท้อนความรู้สึกนี้จะใช้เมื่อผู้รับคำปรึกษามีอารมณ์เกิดขึ้นและต้องการให้ผู้รับคำปรึกษามีสติเรื่องนั้น ๆ ได้สัมผัสตนเองมากขึ้น ได้สัมผัสความรู้สึกของตนเอง ได้ตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2525 : 18) เป็นกลวิธีที่ผู้ให้คำปรึกษายึดแนวทางของทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถแสดงความรู้สึกของตนเองออกมาด้วยวาจาโดยปราศจากความวิตกกังวล (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 18)

จำเนียร ช่วงโชติ และนวลศิริ เปาโรหิตย์ (2524 : 125) กล่าวว่า ผู้มาขอรับคำปรึกษาส่วนมากยังไม่เข้าใจตนเอง มีความรู้สึกสับสนในเรื่องความรู้สึก ความต้องการ การรับรู้ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามสะท้อนความรู้สึกและอารมณ์ที่ผู้รับคำปรึกษาแสดงออกมากลับคืนไปสู่ผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง

5. การให้กำลังใจ (Minimal Encourage)

การให้กำลังใจเป็นการแสดงความสนใจ ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูดมาแล้ว (จิน แบรี. 2537 : 26) และเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่ามีผู้ให้กำลังใจ ช่วยให้เขามีความคิดริเริ่มที่จะต่อสู้ รวมถึงมีความมั่นใจตนเองมากขึ้น (พัชรวิทย์ กำเนิดเพชร. 2533 : 9) การให้กำลังใจจะช่วยกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาเล่าเรื่องต่อ หรือให้รายละเอียดเพิ่มเติม (Ivey and Authier. 1978 : 78)

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 326) ได้เสนอแนะวิธีให้กำลังใจว่าควรปฏิบัติดังนี้

1. สนับสนุนคำพูดของผู้รับคำปรึกษา เช่น พูดว่า “นั่นเป็นความคิดที่ดีทีเดียว”
2. ชี้แจงแก่ผู้รับคำปรึกษาว่าปัญหาของเขามีทางแก้ไขได้ เช่น บอกว่า มีวิธีการที่จะช่วยให้เขาเรียนดีขึ้น หรือมีวิธีการที่จะวางแผนโครงการอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค เป็นทักษะที่มีได้เป็นประโยชน์เพียงช่วยเหลือและให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปกรณ์ที่เตรียมสร้างวิทยากรและนักฝึกอบรม

ให้พร้อมด้วย เครื่องมือและทักษะที่จะดำเนินการฝึกอบรม และพัฒนาการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling) (วัชรวิ ฐวธรรม. 2533. : ข)

.....

ครั้งที่ 4. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา

แนวคิด

ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกแต่ละคนต่างรับบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ครอบครัว สมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องหันหน้าเข้ามารับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่นั้น ๆ และมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ

ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่แก้ได้หรือแก้ไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไม่ได้ การระบุปัญหา การให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม ทฤษฎีระบบและทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัวจะช่วยให้ครอบครัวได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บิดามารดาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม ทฤษฎีระบบ และทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว
2. เพื่อพิจารณาปัญหาให้มีความสามารถในการแก้ปัญหา
3. เพื่อให้บิดามารดาได้ฝึกการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว

เวลา

6 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์/เทคนิค

1. แนวคิด เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
2. แนวคิด เกี่ยวกับทฤษฎีระบบ
3. แนวคิด เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาครอบครัว
4. แนวคิดในการแก้ปัญหา
5. เกมครอบครัวอลเวง
6. กรณีศึกษาการแก้ปัญหาให้บุตรธิดา

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยให้บิดามารดาเล่นเกมครอบครัวอลเวง โดยแจกกระดาษให้สมาชิกทุกคน

ในกระดาษแต่ละแผ่นจะเขียนข้อความว่าพ่อ แม่ ลูกชาย ลูกสาว แล้วให้สมาชิกแต่ละคนหาครอบครัวตัวเองให้ครบมีพ่อ แม่ ลูกชาย ลูกสาว ครอบครัวใดได้สมาชิกครบก่อนก็ให้มานั่งข้างหน้า โดยแข่งขันกันว่าครอบครัวใดได้สมาชิกครบก่อน –หลัง

2.ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละครอบครัวแสดงละครใบ้ แล้วให้ครอบครัวที่เลืือทายให้ถูกว่าใครแสดงเป็นตัวละครใด เพื่อจะนำสู่บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

3.ผู้วิจัยขออาสาสมัครครอบครัวหนึ่งครอบครัวออกมาสาธิต จับมือกันเป็นวงกลมเป็นภาพที่แสดงถึงความรักความผูกพันกันในครอบครัว แต่เมื่อเกิดปัญหากับคนในครอบครัวจะส่งผลกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวด้วยโดยการสมมุติให้ลูกมีปัญหาออกจากบ้าน โดยการให้ลูกยังจับมือกับสมาชิกในครอบครัวอยู่แต่พยายามหมุนตัวออกไปนอกวงเพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่ยากอยู่บ้านแล้วจะสังเกตเห็นแขนของลูกที่จับอยู่จะเกิดการดึงเครียดและส่งผลกระทบต่อคนอื่นในครอบครัวด้วยเพื่อนำไปสู่การอธิบายการให้คำปรึกษาครอบครัว ทฤษฎีระบบและการให้คำปรึกษากลุ่ม

ขั้นตอนการ

1.ผู้วิจัยอธิบาย ทฤษฎีระบบ การให้คำปรึกษากลุ่มและการให้คำปรึกษาครอบครัว พร้อมยกตัวอย่างเกมครอบครัวอลเวงประกอบเพื่อให้บิดามารดาได้เข้าใจการให้คำปรึกษาครอบครัวชัดเจนขึ้น

2.ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้เล่นเกมเชือกแสนกล โดยให้บิดามารดาจับคู่กันแล้วใช้ปลายเชือกทั้งสองข้างผูกที่ข้อมือทั้งสองข้างของตนเองและให้เชือกเกี่ยวยู่กับคู่ของตนเอง ให้สองคนช่วยกันหาวิธีเอาเชือกออกจากกันโดยห้ามแก้เชือกที่ข้อมือ ให้แต่ละคู่ลองแก้เชือกเปรียบเสมือนกับปัญหาที่เกิดขึ้น

3.ผู้วิจัยให้แต่ละคู่ลองถูกลองผิดสักระยะหนึ่งแล้วผู้วิจัยจึงค่อยเฉลย หรือให้คู่ที่สามารถแก้ได้มาเฉลยให้เพื่อน ๆ ดู เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องวิธี จึงจะแก้ปัญหาได้ไม่ใช้อย่างแก้ก็ยิ่งทำให้เชือกพันกันมากกว่าเดิม เปรียบเสมือนปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตเช่นกัน ถ้าแก้ไม่ถูกวิธี ไม่รอบคอบก็จะแก้ปัญหาไม่ได้

4.ผู้วิจัยให้บิดามารดาแต่ละคนเล่าประสบการณ์การแก้ปัญหาชีวิตที่ผ่านมาเป็นกรณีศึกษาซึ่งกันและกัน

5.ผู้วิจัยอธิบายวิธีการแก้ปัญหาที่รอบคอบตามเอกสารประกอบการอบรม ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่แก้ได้หรือแก้ไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไม่ได้ การระบุปัญหา การให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

6. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้ทดลองช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นกับลูก โดยมีขั้นตอนตามใบความรู้ ประมาณ 5 ปัญหา ตัวอย่างเช่น ปัญหาความรัก ปัญหาการคบเพื่อน ปัญหาการเรียน ฯ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้บิดามารดาช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมนี้
2. ผู้วิจัยให้บิดามารดาช่วยกันบอกถึงการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตครอบครัว

การประเมินผล

1. สังเกตจากการที่บิดามารดาได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบครอบครัว การให้คำปรึกษากลุ่ม การให้คำปรึกษาครอบครัว
2. สังเกตจากการเล่ากรณีศึกษาการแก้ปัญหาในชีวิตครอบครัวของบิดามารดา
3. สังเกตจากการทดลองแก้ปัญหาตามขั้นตอนที่ถูกต้อง

.....

เอกสารหมายเลข 10 : การแก้ปัญหาในครอบครัว

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว มีแนวคิดในการช่วยเหลือว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัว หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการมองภาพรวมทั้งระบบครอบครัวซึ่งมีความเกี่ยวพันกันและส่งผลซึ่งกันและกัน มิใช่มุ่งแก้ไขที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น และมีความเชื่อว่าเราไม่สามารถแยกบุคคลออกจากระบบครอบครัวได้ ระบบครอบครัวมีการทำหน้าที่ต่าง ๆ คือ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำตามบทบาท การตอบสนองทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรม

การแก้ปัญหาในครอบครัว หมายถึง ความสามารถของระบบครอบครัวในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือจัดการกับสิ่งที่มาคุกคามความมั่นคงหรือความปกติสุขของระบบครอบครัว ครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอาจจะมีปัญหาต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับครอบครัวที่ขาดประสิทธิภาพ เพียงแต่ว่าครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและรวดเร็วกว่า โดยมีการแยกแยะประเด็นปัญหาได้อย่างชัดเจน มีการสื่อสารกันให้ทราบถึงปัญหา มีการวางแผนแก้ปัญหา เลือกวิธีแก้ปัญหา ดำเนินการแก้ไข และประเมินผลการแก้ไขปัญหานั้น อนึ่งในครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ดี ก็อาจมีปัญหบางประการที่แก้ไขไม่ได้ แต่ต้องยอมรับมันให้ได้และอยู่กับมันให้ได้ ก็จะไม่ทำให้ระบบครอบครัวโดยรวมเสียหาย

กรณีการณ์ นลราชสุวัจน์. (2545 : 323) กล่าวไว้ว่า การให้คำปรึกษาครอบครัว เป็นวิธีการให้คำปรึกษาลักษณะหนึ่งที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่มีปัญหา โดยมีแนวคิดในการช่วยเหลือว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัว หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกต่าง ๆ ในครอบครัวนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการมองภาพรวมทั้งระบบครอบครัวซึ่งมีความเกี่ยวพันกันและส่งผลซึ่งกันและกัน มิใช่มุ่งแก้ไขที่บุคคลหนึ่งเท่านั้น และมีความเชื่อว่าเราไม่สามารถแยกบุคคลออกจากระบบครอบครัวหรือระบบสังคมที่เขาอยู่ได้

ความสามารถในการแก้ปัญหา

วิธีการแก้ปัญหาของครอบครัวที่มีประสิทธิภาพนั้น ครอบครัวจะต้องมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้น ว่าปัญหานั้นแก้ไขได้หรือไม่
2. ถ้าเป็นปัญหาที่แก้ไม่ได้ก็ต้องยอมรับปัญหาที่แก้ไม่ได้นั้น ๆ
3. ส่วนปัญหาที่แก้ไขได้ ครอบครัวก็ต้องมีความสามารถ ดังนี้
 - 3.1 การระบุปัญหา
 - 3.2 การให้รายละเอียด(ข้อมูล)ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.3 การระบุทางเลือก (Alternative หรือ Choice)

3.4 ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ

3.5 การตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

.....

ตัวอย่าง ปัญหาของบุตรธิดาที่มักเกิดขึ้นในชีวิต

ปัญหาที่ 1 ปัญหาความรัก

ลูกสาวเรียนอยู่ชั้นต้นปีที่ 3 (ม. 3) วิทยาลัยนาฏศิลป์ มีคู่รักเรียนอยู่โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งแถวบางลำภู มีความสัมพันธ์กันลึกซึ้ง อยู่มาวันหนึ่งผู้ชายถูกจับเข้าสถานพินิจด้วยข้อหาค้ายาเสพติด ลูกสาวเสียใจมาก

ปัญหาที่ 2 ปัญหาการคบเพื่อน

ลูกสาวเรียนอยู่ชั้นต้นปีที่ 2 (ม.2) ออกจากบ้านทุกเช้าไปโรงเรียน แต่ไปไม่ถึงโรงเรียน บางวันไปอยู่บ้านเพื่อน บางวันไปเดินศูนย์การค้ากับเพื่อน บางวันไปดูภาพยนตร์กับเพื่อน ขาดเรียนบ่อย ๆ สัปดาห์หนึ่งจะขาดเรียน 1 – 2 วัน ทุกสัปดาห์

ปัญหาที่ 3 ปัญหาการเรียน

ลูกชายเรียนอยู่ชั้นต้นปีที่ (ม.1) สาขาโขนลิง เมื่อเปิดเรียนได้ 2 เดือน เริ่มป่วยเมื่อถึงเวลาเรียนโขนจะไปนอนห้องพยาบาลเป็นประจำ อาจารย์ที่ปรึกษาแจ้งผู้ปกครอง ผู้ปกครองได้พูดคุยกับลูกพบว่าลูกมีปัญหาการเรียนโขน ไม่อยากเรียนโขนแล้วเนื่องจากถูกลงโทษเป็นประจำ

ปัญหาที่ 4 (ให้บิดามารดาหรือบุตรธิดาได้นำเสนอต่อกลุ่ม)

ปัญหาที่ 5 (ให้บิดามารดาหรือบุตรธิดาได้นำเสนอต่อกลุ่ม)

ให้บิดามารดาและบุตรธิดาได้ช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามตัวอย่างและหลักเกณฑ์ในการแก้ปัญหา

ครั้งที่ 5. ความสำคัญของการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล

แนวคิด

ความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดาที่บิฑามารดาได้พัฒนาไปแล้วทั้ง 3 ด้าน นั่นคือ ความสามารถในการแสดงความรู้สึก ความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการแก้ปัญหา นั้น จะต้องอาศัยความสามารถส่วนบุคคลเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา

ความสามารถส่วนบุคคล จากการจัดกลุ่มสนทนาได้ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงวุฒิ ด้านครอบครัวและพ่อแม่ตัวอย่าง มีข้อสรุปความสามารถส่วนบุคคลดังนี้ การหาความรู้เพิ่มเติม มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ มีความมั่นใจในการเป็นพ่อแม่ มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีกฎระเบียบของบ้าน มีสติ มองลูกในแง่ดีหาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัว ยืดหยุ่น อดทน จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา

จุดประสงค์

1. เพื่อให้บิฑามารดาได้เห็นความสำคัญของความสามารถส่วนบุคคล
2. เพื่อให้บิฑามารดาได้ร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ของความสามารถส่วนบุคคล
3. เพื่อให้บิฑามารดามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวงกลมมีระดับชั้น (The Mandala : Self)

เวลา

6 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์/เทคนิค

1. การแบ่งกลุ่มอภิปราย
2. เอกสารหัวข้อการอภิปราย และประเด็นในการอภิปรายกลุ่ม
3. เอกสารการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล
4. การสาธิตและนำเสนอ
5. วงกลมมีระดับชั้น (The Mandala : Self)

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยกล่าวนำเพื่อให้บิฑามารดาได้เห็นความสำคัญของความสามารถส่วนบุคคล พร้อมยกตัวอย่างประกอบ ตัวอย่างเช่น แม้ว่าบิฑามารดาจะมีความสามารถด้านต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาไปแล้วนั้น แต่เมื่อบุตรธิดามีปัญหามาปรึกษาหรือมาขอความช่วยเหลือบิฑามารดา ถ้าบิฑามารดาไม่มีสติหรือตั้งสติไม่ได้ ก็จะไม่สามารถช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาแก่บุตรธิดาได้ หรือได้ก็จะได้ไม่ดี

2. ผู้วิจัยให้บิฑามารดาและบุตรธิดา จับกลุ่ม ๆ ละ 2 คน ได้ทั้งหมด 10 กลุ่ม

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยมอบใบงานให้แต่ละกลุ่มเพื่อทำงานกลุ่มตามใบงาน ให้เวลากลุ่มละ 20 นาที
2. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มไปทำงานกลุ่ม ใช้เวลาประมาณ 20 นาที
3. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ ยกตัวอย่าง สาทิต พร้อมวิธีการประยุกต์ไปใช้

ในชีวิตครอบครัว ให้เวลากลุ่มละ 5 นาที

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับ วงกลมที่มีระดับชั้น (The Mandala : Self)
2. ผู้วิจัยให้บิฑามารดาได้ช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมนี้
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้บิฑามารดาซักถามเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปรายกลุ่มและการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม
2. สังเกตจากการช่วยกันสรุปของบิฑามารดา

.....

เอกสารหมายเลข 11 : ความสำคัญของการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล

ความสามารถส่วนบุคคล ที่เป็นพื้นฐานในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา จากการสนทนากลุ่มความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและพ่อแม่ดีเด่นพ่อแม่ตัวอย่าง สรุปความคิดเห็นได้ว่าความสามารถส่วนบุคคลของบิดามารดาที่จะเป็นพื้นฐานช่วยให้คำปรึกษาบุตรธิดาได้ดีมีดังนี้ การหาความรู้เพิ่มเติม มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ มีความมั่นใจในการเป็นพ่อแม่ มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีกฎระเบียบของบ้าน มีสติ มองลูกในแง่ดีหาข้อดีของลูก ให้อภัย ปรับตัว ยืดหยุ่น อดทน จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา นอกจากนี้ความสามารถส่วนบุคคลเหล่านี้ยังจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้ประสบความสำเร็จอีกด้วย ดังนั้นบิดามารดาจึงควรตระหนักและเห็นคุณค่าในการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลเหล่านี้

ความสามารถส่วนบุคคลที่จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา มีดังนี้

1. การหาความรู้เพิ่มเติม
2. มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่
3. มีความมั่นใจในการเป็นพ่อแม่
4. มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน
5. มีกฎระเบียบของบ้าน
6. มีสติ
7. มองลูกในแง่ดีหาข้อดีของลูก
8. ให้อภัย
9. ปรับตัว ยืดหยุ่น
10. อดทน

นอกจากนี้ความสามารถส่วนบุคคลเหล่านี้ยังจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้ประสบความสำเร็จอีกด้วย ดังนั้นบิดามารดาจึงควรพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลเหล่านี้ โดยแบ่งกลุ่มกันอภิปรายถึงประโยชน์ของคุณสมบัติแต่ละอย่างทั้ง 10 อย่างนี้ และยกตัวอย่างจริงในชีวิตครอบครัวประกอบ พร้อมการประยุกต์ไปใช้ในชีวิตครอบครัวด้วย

.....

ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญของความสามารถส่วนบุคคล

ความสามารถส่วนบุคคลของบิดามารดาที่จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการให้คำปรึกษา บุตรธิดา จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านครอบครัวและพ่อแม่ตัวอย่าง สรุปได้ มีดังนี้

1. การหาความรู้เพิ่มเติม (กลุ่มที่ 1)
2. มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ (กลุ่มที่ 2)
3. มีความมั่นใจในการเป็นพ่อแม่ (กลุ่มที่ 3)
4. มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน (กลุ่มที่ 4)
5. มีกฎระเบียบของบ้าน (กลุ่มที่ 5)
6. มีสติ (กลุ่มที่ 6)
7. มองลูกในแง่ดีหาข้อดีของลูก (กลุ่มที่ 7)
8. ให้อภัย (กลุ่มที่ 8)
9. ปรับตัว ยืดหยุ่น (กลุ่มที่ 9)
10. อดทน (กลุ่มที่ 10)

ประเด็นในการอภิปราย

1. คุณค่าหรือประโยชน์ของความสามารถส่วนบุคคลแต่ละข้อที่ได้รับมอบหมาย พร้อมยกตัวอย่าง

และการประยุกต์นำไปใช้ในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา

2. ให้เวลาแต่ละกลุ่มร่วมอภิปราย 20 นาที และส่งตัวแทนนำเสนอกลุ่มละ 5 นาที

.....

เอกสารหมายเลข 12

วงกลมที่มีระดับชั้น (The Mandala : SELF)

วงกลมที่มีระดับชั้น Mandala เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนได้แสดงให้เห็นส่วนประกอบ ภายในและภายนอก มีผลต่อการกระทำของบุคคล พฤติกรรม ความคิดและสภาพร่างกาย ปกติมันไม่แสดงให้เห็น มันเป็นความรู้สึกของตนเอง หรือตนเองรับรู้ได้

ความสมบูรณ์ของแต่ละบุคคล ความต้องการรับรู้ ได้พิจารณาและได้สำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเรารับรู้สิ่งที่ยากลำบาก หรือสถานการณ์ที่ต้องบังคับให้เลือกในเวลาใดเวลาหนึ่ง เราจะเห็นได้ชัดในส่วนของภายนอก ส่วนภายใน หรือภูมิหลังเราอาจจะเลย หรือมองข้าม

Mandala ของตนเอง ในขณะที่เรามีความคิดที่แตกต่าง ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตทั้งภายในและภายนอก เราจะพยายามปรับศูนย์กลาง ซึ่งเป็นศูนย์กลางในวงกลมของเรา ให้เราเฝ้าสังเกตตนเอง

โครงสร้างของ Mandala เปลี่ยนแปลงได้ มีการเพิ่ม หรือลบวงกลมบางวง Mandala ทำให้เราเห็นชีวิตของตนเอง ซึ่งมี 8 องค์ประกอบดังนี้

วงที่ 1 ร่างกาย (Physical) เป็นส่วนของร่างกายและระบบภายในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นกระดูก กล้ามเนื้อ อวัยวะภายใน การหายใจ หรือเกี่ยวกับระบบหมุนเวียน เป็นความแตกต่างทั้งหมดของระบบที่ไปด้วยกัน เป็นการทำงานที่สวຍงามและมีค่ามากของร่างกายและระบบภายใน ถ้าเราสามารถเข้าใจแต่ละส่วนของร่างกาย มันจะเป็นข้อมูลที่เรานำไปประยุกต์ใช้ได้ เมื่อมันเหนื่อย หิว เครียด หรือมีสัญญาณบางอย่างเตือนให้เราต้องดูแลเป็นพิเศษ

วงที่ 2 สติปัญญา (Intellectual) เป็นส่วนของเชาว์ปัญญา เป็นส่วนของการรับรู้จากสมอง มันบอกให้เราทราบเกี่ยวกับข้อมูลภายใน ที่เรามีความคิดและให้ความหมายแก่มัน เราควรจะได้รับรู้ถึงคุณประโยชน์ในการเรียนรู้ของสมองของเรา

วงที่ 3 อารมณ์ (Emotional) จะบอกถึงอารมณ์ของเรา ความรู้สึกของเรา เราสามารถจำได้ และรับรู้มันได้ ความรู้สึกของเรา เราสามารถควบคุมมันได้อย่างไร ? เราสามารถส่งต่อไปอย่างไร ? ความรู้สึกจะแสดงอุณหภูมิในปัจจุบัน ความรู้สึกมันจะบอกหรือแสดงว่ามีคุณค่าในตัวเอง

วงที่ 4 กระตุ้นความรู้สึก (Sensual) แสดงให้เห็นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของเรา มันเป็นเรื่องของอวัยวะภายใน มันเป็นเรื่องที่จะทำให้เราได้เห็น ได้ฟัง ได้สัมผัส ได้รสชาติ ได้กลิ่น มันบรรจุภายในตัวเราอย่างสวยงาม

วงที่ 5 การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) แสดงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในโลก เรามีปฏิสัมพันธ์เป็นธรรมชาติหรือไม่ ? เราจะประเมินคุณภาพของความสัมพันธ์ได้อย่างไร ? เราได้พัฒนาจนกลมกลืนด้วยตัวเราเองหรือด้วยผู้อื่น มันเป็นเรื่องของสมาชิกในครอบครัว ทำให้เราสนุก ตลก มีอารมณ์ขัน ผู้อื่นมีชีวิตชีวาและมีความสุข

วงที่ 6 โภชนาการ (Nutritional) เกี่ยวกับโภชนาการ การกินและการดื่มเข้าไปในร่างกาย ท่านเข้าใจความต้องการของร่างกายของท่านหรือไม่ ? ปัจจุบันมีงานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกินการดื่มและความรู้สึกและการกระทำ

วงที่ 7 สภาพแวดล้อม (Contextual) เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้เห็น ได้ฟัง สัมผัส อุณหภูมิ แสงสว่าง สี คุณภาพอากาศ ช่องว่างในชีวิต และงาน แต่ละส่วนมีความสำคัญในชีวิต

วงที่ 8 จิตวิญญาณ (Spiritual) เกี่ยวกับจิตวิญญาณ มันเป็นตัวแทนของความสัมพันธ์ในชีวิตของเรา เราได้ใช้จิตวิญญาณสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

ในแต่ละส่วน แสดงให้เห็นความแตกต่างของภาระหน้าที่ อย่างไรก็ตามในตัวเรา ไม่มีส่วนไหนที่ทำหน้าที่ด้วยตัวมันเอง ทุกส่วนมีความสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ อีกทางหนึ่งสามารถพูดได้ว่า บางส่วนมีผลต่อส่วนอื่นทั้งหมด ภาพที่เห็นมันจะแตกต่างกัน แต่เราต้องทำให้มันเป็นหนึ่งเดียว

นอกจากนี้ชะเทียร์ (Virginia Stir . 1988 : 43 – 49) ยังได้ให้ความรู้เพิ่มให้พ่อแม่ได้นำไปพัฒนา และสร้างสรรค์ ก็สามารถเป็นโครงการที่ดีในการดูแลสุขภาพของพ่อแม่และลูกทั้งหมด ดังนี้

1. ดูแลร่างกายของเราอย่างดี ให้ความสนใจ ออกกำลังกายเป็นประจำ
2. พัฒนาสติปัญญาของเราผ่านการเรียนรู้ เราเรียนรู้จากสิ่งรอบ ๆ ตัวเราช่วยกระตุ้นความคิด หนังสือ การกระทำ ประสบการณ์เรียนรู้ และโอกาสที่จะสนทนากับผู้อื่น
3. ค้นเคยกับความรู้สึกของเรา
4. พัฒนาประสาทสัมผัส เรียนรู้การดูแล และใช้เป็นสิ่งสำคัญในตัวเรา
5. พัฒนาการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกัน เป็นธรรมชาติ พัฒนาการลงรอยกัน
6. เรียนรู้อาหารที่ร่างกายต้องการ จัดเตรียม สำหรับร่างกายแต่ละคน
7. เตรียมบรรจลงในชีวิต งานที่พบเห็น ได้ฟัง อุณหภูมิ แสง สี คุณภาพอากาศและที่ว่างที่จะส่งเสริมชีวิตให้เต็ม
8. รับรู้ความหมายการมีชีวิต แสดงให้เห็นความเต็มและรู้พลังชีวิต

ครั้งที่ 6. พิธีปิดการอบรมและทดสอบหลังการทดลอง (Post – test)

แนวคิด

การเป็นบิดามารดาที่ดีนั้น จำเป็นที่จะต้องหาความรู้เพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นการหาหนังสือดี ๆ ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูก การเข้าใจลูกวัยรุ่น หรือแม้แต่การเข้าอบรมแบบนี้ จะช่วยทำให้บิดามารดามีวิธีการที่ดีและมีความมั่นใจในการอบรมบุตรหลานมากขึ้น และจะช่วยทำให้ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาให้บุตรหลาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกที่ดี ๆ ก่อนจากกัน
2. เพื่อช่วยให้บิดามารดาได้มีกำลังใจในการกลับไปให้คำปรึกษาบุตรหลาน
3. เพื่อทดสอบความสามารถในการให้คำปรึกษาหลังการฝึกอบรม(Post – test)

เวลา

2 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์/เทคนิค

1. กิจกรรมจดหมายความดี
2. เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว (Person to Person)
3. เทคนิคการให้คำชมแก่ครอบครัว (Giving A Compliment)
4. เทคนิคการให้การบ้าน (Homework)
5. แบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้ทำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา (Post – test)

2. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้แสดงความรู้สึกที่ดี ๆ ต่อกัน

3. ผู้วิจัยกล่าวนำเพื่อให้บิดามารดาได้เกิดความรู้สึกที่ดีที่ได้มาอบรมครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้บิดามารดาทำกิจกรรมจดหมายความดี และให้บิดามารดานั่งเป็นวงกลม แล้วให้กระดาศบิดามารดาได้เขียนจดหมายถึงเพื่อน ๆ ทุกคน โดยให้เขียนถึงข้อดี สิ่งดี ๆ ที่ประทับใจเพื่อน ๆ

2. ผู้วิจัยให้เวลาบิดามารดาได้เขียนจดหมายถึงเพื่อน ๆ จนครบทุกคน

3. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้มอบจดหมายแก่เพื่อน ๆ แต่ละคน และให้ทุกคนได้อ่านจดหมายของตนเองที่เพื่อน ๆ ได้เขียนให้

4. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้แสดงความรู้สึกเมื่อได้อ่านจดหมายของเพื่อน ๆ
5. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้แสดงความรู้สึกที่ดีต่อกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์แบบตัว

ต่อตัว (Person to Person)

6. ผู้วิจัยให้การบ้าน(Homework) ฝากให้บิดามารดาได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการให้คำปรึกษาบุตรธิดา และจะมีการติดตามผลจากบุตรธิดาหลังจากฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้ช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้
2. ผู้วิจัยให้บิดามารดาได้ช่วยกันแสดงความรู้สึกที่ได้มาเข้าอบรมครั้งนี้

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำกิจกรรมจดหมายความดี และการแสดงความรู้สึกที่ได้รับ
2. จากการทำแบบสอบถามความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดาหลังการ

ทดลอง (Post – test)

3. สังเกตจากความประทับใจที่บิดามารดาได้รับจากการอบรมครั้งนี้

.....

ภาคผนวก ด

- คะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ก่อนและหลังการเข้าร่วมฝึกอบรม
- คะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิดามารดา ตามการรับรู้ของบุตรธิดา ก่อนและหลังการเข้าร่วมฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน

ตาราง 20 คะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิฑามารดา ก่อนและหลังการเข้าร่วมฝึกอบรม

คนที่	ก่อนการทดลอง					หลังการทดลอง				
	E	C	PS	PA	รวม	E	C	PS	PA	รวม
1	51	27	32	40	150	80	42	56	60	238
2	53	33	30	38	154	68	44	56	51	219
3	38	21	27	26	112	58	37	47	48	190
4	60	30	41	48	179	72	40	52	52	216
5	53	30	36	38	157	59	36	47	55	197
6	46	27	38	42	154	62	36	43	54	195
7	59	31	41	45	176	69	39	51	51	210
8	68	32	27	37	164	64	35	50	57	206
9	41	26	35	40	142	54	27	38	42	161
10	58	28	41	43	170	61	33	44	48	186
11	46	27	35	40	148	51	35	37	44	167
12	64	29	41	45	179	66	41	47	53	207
รวม	637	341	424	483	1885	764	445	568	615	2392
M	53.08	28.41	35.33	40.25	157.08	63.66	37.07	47.33	51.25	199.33
SD	9.179	3.203	5.348	5.594	18.937	8.015	4.561	6.154	5.172	21.702

E แทน ความสามารถในการแสดงความรู้สึก

C แทน ความสามารถในการสื่อสาร

PS แทน ความสามารถในการแก้ปัญหา

PA แทน ความสามารถส่วนบุคคล

M แทน คะแนนเฉลี่ย

SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 21 คะแนนความสามารถในการให้คำปรึกษาของบิตามารดาตามการรับรู้ของบุตรธิดา
ก่อนและหลังการเข้าร่วมฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน

คนที่	ก่อนการทดลอง					หลังการทดลอง				
	E	C	PS	PA	รวม	E	C	PS	PA	รวม
1	41	30	30	39	140	54	23	31	37	145
2	48	24	33	36	141	68	38	49	49	204
3	58	23	36	39	156	69	40	49	52	210
4	49	29	31	35	144	62	35	43	50	190
5	55	27	39	44	165	62	27	43	37	169
6	53	35	43	42	173	72	41	45	54	212
7	47	26	37	46	156	57	37	48	47	189
8	44	25	32	38	139	65	34	44	45	188
9	39	27	33	33	132	51	23	34	36	144
10	55	36	38	48	177	62	35	40	49	186
11	47	19	29	38	133	54	24	38	44	160
12	46	26	31	35	138	56	32	43	46	177
รวม	582	327	412	473	1794	732	389	507	546	2174
M	48.5	27.25	34.33	39.41	149.5	61.0	32.41	42.25	45.5	181.17
SD	5.82	4.78	4.24	4.67	15.51	6.68	6.58	5.67	6.02	22.99

E แทน ความสามารถในการแสดงความรู้สึก

C แทน ความสามารถในการสื่อสาร

PS แทน ความสามารถในการแก้ปัญหา

PA แทน ความสามารถส่วนบุคคล

M แทน คะแนนเฉลี่ย

SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายโพธิพันธ์ พานิช
วัน เดือน ปีเกิด	23 กันยายน 2501
สถานที่เกิด	อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	549/5 ซอยเจริญนคร 28 ถนนเจริญนคร แขวงบางลำภูล่าง เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 3 ระดับ 8
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยนาฏศิลป์ ถนนราชินี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2528	กศ.ม. (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2524	กศ.บ. (เคมี , ชีววิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
พ.ศ. 2522	ป.กศ.สูง (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์
พ.ศ. 2518	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพุทธนิยม อำเภอไชยา